

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI**

**SARA ŞAHİNKANAT'IN RESİMLİ HİKÂYE KİTAPLARININ
ÇOCUK EDEBİYATI ÖZELLİKLERİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÜMMÜHAN SEÇİL İNAN DEMİR

İSTANBUL, 2021

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI**

**SARA ŞAHİNKANAT'IN RESİMLİ HİKÂYE KİTAPLARININ
ÇOCUK EDEBİYATI ÖZELLİKLERİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ÜMMÜHAN SEÇİL İNAN DEMİR
(190501014)**

**Danışman
(Dr. Öğr. Üyesi İsa KAYA)**

İSTANBUL, 2021

18/ 06/2021

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Temel Eğitim Anabilim Dalı'nda 190501014 numaralı Ümmühan Seçil İNAN DEMİR'in hazırladığı "Sara Şahinkanat'ın Resimli Hikaye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Özellikleri Açısından İncelenmesi " konulu Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans. tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 18/06/2021 Cuma. günü saat 15:30'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** karar verilmiştir.

Düzeltilme verilmesi halinde:

Adı geçen öğrencinin Tez Savunma Sınavı .../.../20... tarihinde, saat ...:.. da yapılacaktır.

Tez Adı Değişikliği Yapılması Halinde: Tez adının ..... şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi	Tarih	İmza
(Danışman) Dr. Öğr. Üyesi İsa KAYA.	18/ 06/2021	KABUL
Prof. Dr. Serdal SEVEN.	18/ 06/2021	KABUL
Dr. Öğrt. Üyesi Belgin PARLAKYILDIZ.	18/ 06/2021	KABUL
(İkinci Danışman) *.....	.../ .../20...	.....
*.....	.../ .../20...	.....

*2. Danışman varsa doldurulacak

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ümmühan Seçil İnan Demir

İmza

TEŞEKKÜR

Küçüklüğümden itibaren araştırmanın ve daima ilerlemenin önemini anlatan, sonsuz sevgisi ve bilgisiyle beni aydınlatan ilk öğretmenim merhum *babam Reşit İNAN'a*,

Yaşamım boyunca bütün fedakârlıkları göstererek her an yanımda olan sevgili *annem Rabia İNAN'a*,

Lisansüstü eğitim hayatım boyunca her zorluğu benimle aşan ve desteğini esirgemeyen kıymetli *eşim Sebahattin DEMİR'e*,

Varlığıyla bana güç veren, umut ışığım, can *oğlum Bejan İnan'a*,

Çalışma süreci boyunca samimiyeti ve yardımseverliğiyle yanımda olan beni motive eden meslektaşım, kıymetli *arkadaşım Neslihan ORHAN'a* teşekkür ederim.

Ümmühan Seçil İnan Demir

İmza

SARA ŞAHİNKANAT’IN RESİMLİ HİKÂYE KİTAPLARININ ÇOCUK EDEBİYATI ÖZELLİKLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Ümmühan Seçil İnan Demir

ÖZET

Çocuk edebiyatı ürünleri, çocukların gelişimlerine; hayallerine, duygularına, düşüncelerine, yeteneklerine ve zevklerine hitap eden sözlü ve yazılı ürünlerdir. Toplumsal değerlerin aktarılmasında, ana dilin zenginliklerinin kavratılmasında ve çocukların eğitilmesinde önemli bir yere sahiptir. Bu araştırmanın amacı da çocuk kitabı yazarlarından Sara Şahinkanat adlı yazarın kitaplarını dış yapı, iç yapı, yazınsal ve eğitsel ilkelere uygunlukları açısından incelemektir. Araştırmanın deseni durum çalışması, yöntemi nitel araştırma yöntemidir. Bu çalışmada incelenen dokümanlar “Üç Kedi Bir Dilek”, “Üç Kedi Bir Canavar”, “Annemin Çantası”, “Babamın Battaniyesi”, “Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor”, “Maymun Kral”, “Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız’dan?”, “Mevsimplere Güzelleme” isimli eserlerdir. Çalışmada veriler doküman incelemesi yöntemi ile toplanmıştır. Kitapların incelenmesinde araştırmacı tarafından geliştirilen “Kitap İnceleme Kriterleri Formu” kullanılmıştır. Sonuç olarak; Sara Şahinkanat tarafından kaleme alınan kitaplar zaman içerisinde hem kurgu yönüyle hem de hikâyede yer alan resim özellikleriyle ilerleme kaydetmiştir. Araştırmanın sonucu ışığında, eserlerin kitap sırtlarının yuvarlak/oval olması, eserlerde yer alan metinlerin kısa veya orta uzunlukta fakat kurallı cümleler şeklinde kaleme alınması, metinlerdeki yazım ve noktalama yanlışlarının düzeltilmesi, kimi

zaman hikâyenin kurgusu içinde bir zorunluluk olsa da çocukların ruhsal ve psikolojik gelişimi için sakıncalı olan kelimelerin kullanılmaması önerilebilir.

Anahtar kelimeler; Çocuk, Çocuk Edebiyatı, Resimli Öykü Kitabı, Eğitsel Değerler.

AN INVESTIGATION OF SARA SAHINKANAT'S PICTURED STORY BOOKS IN TERMS OF CHILDREN'S LITERATURE PROPERTIES

Ümmühan Seçil İnan Demir

ABSTRACT

Children's literature products are verbal and written products that appeal to children's development, their dreams, feelings, thoughts, abilities and tastes. They have an important role in transferring social values, making the richness of the mother tongue well comprehended and educating children. The purpose of this research is to examine the books of Sara Şahinkanat, one of the children's book authors, in terms of their conformity with external structure, internal structure, literary and educational principles. The design of the research is case study, the method is qualitative research method. The documents analyzed in this study are the works named "Three Cats One Wish", "Three Cats One Monster", "Mom's Bag", "My Father's Blanket", "It Is Too Hard To Be A Baby Octopus", "Monkey King", "Who Is Afraid Of The Little Red Riding Hood?" and "A Folk Song In Praise Of The Seasons". In the study, the data were collected by document analysis method. In the analysis of the books, the "Book Review Criteria Form with Expert Opinion" which was developed by the researcher was used. As a result, the books written by Sara Şahinkanat have progressed in time both from the aspect of fiction and the characteristic of having pictures in the story. In the light of the results of the research, it is recommended that the spines of the books are round/oval, the texts in the works are written in short or medium-length but regular sentences, the spelling and punctuation errors in the texts are corrected, words that are objectionable despite their sometimes being a necessity in the fiction of the story are not used for the spiritual and psychological development of children.

Keywords; Child, Children's Literature, Illustrated Story Book, Educational Values.

ÖNSÖZ

Araştırmanın amacı; Sara Şahinkanat'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesidir.

Yazarın kitaplarına olan ilginin artması nedeniyle, söz konusu kitapların çocuk edebiyatının temel niteliklerini ne ölçüde taşıdığı hususu incelenmesi gereken önemli bir durum olarak dikkat çekmiştir.

Araştırma kapsamında; Sara Şahinkanat'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından nasıl bir özellik taşıdığı sorusuna cevap aranmıştır. İncelenip analiz edilen eserlerin tek bir yayın evinden çıkması eserlere ilişkin yapılan biçimsel açıdan değerlendirmede farklı ifadelerin dile getirilmesini güçleştirmiştir.

Tez çalışmam süresince her aşamada desteklerini esirgemeyen, bilgi ve tecrübelerini paylaşan *Sayın Dr. Öğretim Üyesi İsa KAYA'ya*,

Lisans eğitimimden itibaren bana rehberlik eden; tez çalışmamda birikimleriyle beni yönlendiren, karşılaştığım her sorunda yanımda olan *Sayın Prof. Dr. Serdal SEVEN'e*,

Lisans eğitimimden itibaren desteklerini esirgemeyen tez çalışmamda engin bilgilerinden istifade ettiğim *Sayın Prof. Dr. Nurullah ULUTAŞ'a*,

Uzman bilgisine başvurduğum, yardımlarını esirgemeyen *Sayın Dr. Öğretim Üyesi Belgin PARLAKYILDIZ'a*

Çalışmama katkı sağlayan, beni motive eden *Sayın Öğretim Görevlisi Seyhan SAYIM'a*

Sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ	viii
RESİMLERİN LİSTESİ	xiii
KISALTMALAR	xv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	5
1. LİTERATÜR TARAMASI	5
1.1. ÇOCUK EDEBİYATININ TEMEL İLKELERİ	5
1.2. ÇOCUK KİTAPLARINDA BULUNMASI GEREKEN ÖZELLİKLER	9
1.2.1. Biçimsel Özellikler	10
1.2.1.1. Tasarım Özellikleri	11
1.2.1.2. Resim Özellikleri	16
1.2.2. İçerik Özellikleri	19
1.2.2.1. Konu ve Kurgu	19
1.2.2.2. İzlek ve Tema	21
1.2.2.3. Karakterler ve Kahraman	21
1.2.2.4. Dil ve Anlatım	23
1.2.2.5. İleti	24
1.2.2.6. Çevre	25
1.2.3. Yazınsal Özellikler	26
1.2.4. Eğitsel İlkeler	27

1.3. SARA ŞAHİNKANAT'IN HAYATI, ESERLERİ VE ÇOCUK EDEBİYATINA İLİŞKİN DÜŞÜNCELERİ.....	29
1.3.1. Yazarın Kısa Yaşam Öyküsü	29
1.3.2. Yazarın Eserleri ve Aldığı Ödüller	31
1.3.3. Yazarın Çocuk Edebiyatına İlişkin Düşünceleri	32
1.4. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	34
1.4.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	34
1.4.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	39
İKİNCİ BÖLÜM.....	43
2. YÖNTEM.....	43
2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	43
2.2. İNCELENEN KİTAPLAR.....	43
2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	44
2.4. VERİLERİN TOPLANMASI	45
2.5. VERİLERİN ANALİZİ.....	45
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	47
3. BULGULAR VE YORUMLAR.....	47
3.1. YAVRU AHTAPOT OLMAK ÇOK ZOR ESERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME	49
3.1.1. Biçimsel Açıdan Değerlendirme	49
3.1.2. İçerik Açısından Değerlendirme	56
3.1.3. Yazınsal Açıdan Değerlendirme.....	60
3.1.4. Eğitsel İlkeler Açısından Değerlendirme.....	61
3.2. MAYMUN KRAL ESERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME	62
3.2.1. Biçimsel Açıdan Değerlendirme	62

3.2.2.İçerik Açısından Değerlendirme	68
3.2.3.Yazınsal Açıdan Değerlendirme.....	74
3.2.4.Eğitsel İlkeler Açısından Değerlendirme.....	74
3.3. ÜÇ KEDİ BİR DİLEK ESERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME	75
3.3.1.Biçimsel Açıdan Değerlendirme	75
3.3.2.İçerik Açısından Değerlendirme	82
3.3.3.Yazınsal Açıdan Değerlendirme.....	90
3.3.4.Eğitsel İlkeler Açısından Değerlendirme.....	90
3.4. MEVSİMLERE GÜZELLEME ESERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME .	91
3.4.1.Biçimsel Açıdan Değerlendirme	91
3.4.2.İçerik Açısından Değerlendirme	96
3.4.3.Yazınsal Açıdan Değerlendirme.....	100
3.4.4.Eğitsel İlkeler Açısından Değerlendirme.....	101
3.5. ANNEMİN ÇANTASI ESERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME.....	102
3.5.1.Biçimsel Açıdan Değerlendirme	102
3.5.2.İçerik Açısından Değerlendirme	109
3.5.3.Yazınsal Açıdan Değerlendirme.....	117
3.5.4.Eğitsel İlkeler Açısından Değerlendirme.....	117
3.6. KİM KORKAR KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ'DAN? ESERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME	119
3.6.1.Biçimsel Açıdan Değerlendirme	119
3.6.2.İçerik Açısından Değerlendirme	126
3.6.3.Yazınsal Açıdan Değerlendirme.....	132
3.6.4.Eğitsel İlkeler Açısından Değerlendirme.....	132

3.7. ÜÇ KEDİ BİR CANAVAR ESERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME	133
3.7.1. Biçimsel Açıdan Değerlendirme	133
3.7.2. İçerik Açısından Değerlendirme	141
3.7.3. Yazınsal Açıdan Değerlendirme	150
3.7.4. Eğitsel İlkeler Açısından Değerlendirme	150
3.8. BABAMIN BATTANİYESİ ESERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME	151
3.8.1. Biçimsel Açıdan Değerlendirme	151
3.8.2. İçerik Açısından Değerlendirme	158
3.8.3. Yazınsal Açıdan Değerlendirme	165
3.8.4. Eğitsel İlkeler Açısından Değerlendirme	165
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	166
4-TARTIŞMA VE SONUÇ	166
KAYNAKÇA	176
EKLER.....	183

RESİMLERİN LİSTESİ

Sayfa

Resim 1: Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor Kitabındaki Çizim-1	53
Resim 2: Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor Kitabındaki Çizim-2	53
Resim 3: Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor Kitabındaki Çizim-3	48
Resim 4: Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor Kitabındaki Çizim-4	48
Resim 5: Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor Kitabındaki Çizim-5	49
Resim 6: Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor Kitabındaki Çizim-6	49
Resim 7: Maymun Kral Kitabındaki Çizim-1	65
Resim 8: Maymun Kral Kitabındaki Çizim-2	66
Resim 9: Maymun Kral Kitabındaki Çizim-3	66
Resim 10: Maymun Kral Kitabındaki Çizim-4	67
Resim 11: Maymun Kral Kitabındaki Çizim-5	67
Resim 12: Maymun Kral Kitabındaki Çizim-6	68
Resim 13: Üç Kedi Bir Dilek Kitabındaki Çizim-1	79
Resim 14: Üç Kedi Bir Dilek Kitabındaki Çizim-2	79
Resim 15: Üç Kedi Bir Dilek Kitabındaki Çizim-3	80
Resim 16: Üç Kedi Bir Dilek Kitabındaki Çizim-4	80
Resim 17: Üç Kedi Bir Dilek Kitabındaki Çizim-5	81
Resim 18: Üç Kedi Bir Dilek Kitabındaki Çizim-6	81
Resim 19: Mevsimlere Güzelleme Kitabındaki Çizim-1	94
Resim 20: Mevsimlere Güzelleme Kitabındaki Çizim-2	94
Resim 21: Mevsimlere Güzelleme Kitabındaki Çizim-3	95
Resim 22: Mevsimlere Güzelleme Kitabındaki Çizim-4	95
Resim 23: Mevsimlere Güzelleme Kitabındaki Çizim-5	96
Resim 24: Annemin Çantası Kitabındaki Çizim-1	106
Resim 25: Annemin Çantası Kitabındaki Çizim-2	106
Resim 26: Annemin Çantası Kitabındaki Çizim-3	107
Resim 27: Annemin Çantası Kitabındaki Çizim-4	108

Resim 28: Annemin Çantası Kitabındaki Çizim-5.....	108
Resim 29: Annemin Çantası Kitabındaki Çizim-6.....	109
Resim 30: Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Kitabındaki Çizim-1	123
Resim 31: Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Kitabındaki Çizim-2	123
Resim 32: Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Kitabındaki Çizim-3	124
Resim 33: Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Kitabındaki Çizim-4	124
Resim 34: Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Kitabındaki Çizim-5	125
Resim 35: Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Kitabındaki Çizim-6	125
Resim 36: Üç Kedi Bir Canavar Kitabındaki Çizim-1.....	138
Resim 37: Üç Kedi Bir Canavar Kitabındaki Çizim-2.....	138
Resim 38: Üç Kedi Bir Canavar Kitabındaki Çizim-3.....	139
Resim 39: Üç Kedi Bir Canavar Kitabındaki Çizim-4.....	139
Resim 40: Üç Kedi Bir Canavar Kitabındaki Çizim-5.....	140
Resim 41: Üç Kedi Bir Canavar Kitabındaki Çizim-6.....	140
Resim 42: Babamın Battaniyesi Kitabındaki Çizim-1	155
Resim 43: Babamın Battaniyesi Kitabındaki Çizim-2	155
Resim 44: Babamın Battaniyesi Kitabındaki Çizim-3	156
Resim 45: Babamın Battaniyesi Kitabındaki Çizim-4	156
Resim 46: Babamın Battaniyesi Kitabındaki Çizim-5	156
Resim 47: Babamın Battaniyesi Kitabındaki Çizim-6.....	157

KISALTMALAR

çev.	: Çeviren
ÇGYD	: Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği
IBBY	: International Board on Books for Young People
vb.	: Ve benzeri

GİRİŞ

Bu bölümde; *problem durumu, ana problem ve alt problemler, araştırmanın amacı ve önemi, araştırmaya yönelik sayıtlar ve sınırlılıklar ile tanımlar* hakkında bilgi verilmektedir.

- ***Problem***

İki yaşından ergenlik dönemine kadar devam eden büyüme dönemindeki kişiye veya erinlik dönemine erişmemiş kız veya erkeğe; çocuk denilmektedir (Alaylıoğlu ve Oğuzkan, 1976, s. 368). Çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişmelerine; hayallerine, duygularına, düşüncelerine, yeteneklerine ve zevklerine hitap eden, eğitirken eğlendiren sözlü ve yazılı ürünlerdir (Yalçın ve Aytaş, 2005: 17). Belli bir süreç içinde gelişim göstererek bugünkü durumuna gelen çocuk edebiyatı alanındaki kitaplar: (i) çocuklar için yazılmadıkları halde çocuk klasikleri olarak adlandırılan kitaplar evresi, (ii) ilk okuru çocuk olan kitaplar evresi ve (iii) öznesi çocuk olan yenilikçi edebiyat evresinden geçmiştir (Şirin, 2007: 30-34). Toplumsal değerlerin aktarılmasında, anadilin zenginliklerinin kavratılmasında ve çocukların terbiye edilmesinde gerekli bir materyal olan çocuk edebiyatı, toplumda önemli bir yere sahiptir. Çocuk edebiyatının temel ilkeleri kısaca şöyle sıralanabilir; (i) dış yapı özellikleri, (ii) içyapı özellikleri ve (iii) eğitsel ilkelerdir (Sever, 2013 ve 2015).

Ders kitapları, eğitim etkinliklerinde kullanılan önemli araçlardır. Öğrencilerin dersin öğrenme bölümünde belirli bir sıra alan ve doğru bilgiler içeren bu kaynak eğitim programlarının bir parçasıdır. İçerdiği bilgiler öğrencinin bilişsel ve duyuşsal gelişimine katkı sağladığında, ders kitabı onlara öğrenme etkinliklerinde ve onlara ulaşmada rehberlik eden kaynaklardan biri haline gelir (Çakır, 1997: 7; Çeçen ve Çifçi, 2007).

Bu kapsamda araştırmanın problem sorusu: *Sara şahinkanat'ın çocuk kitapları çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından nasıl bir özellik taşıtmaktadır?* Bu soru çerçevesinde aşağıdaki alt problemlere cevap aranacaktır:

1. Sara şahinkanat'ın çocuk kitapları, *tasarım ve resim özellikleri* bakımından çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun özellikler taşıtmakta mıdır?
2. Sara şahinkanat'ın çocuk kitapları; *konu-kurgu, izlek-tema, kahraman-karakterler, dil-anlatım, ileti, evre özellikleri* çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun özellikler taşıtmakta mıdır?
3. Sara şahinkanat'ın çocuk kitapları, *yazınsal özellikler* bakımından çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun özellikler taşıtmakta mıdır?
4. Sara şahinkanat'ın çocuk kitapları, *eğitsel ilkeler* bakımından çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun özellikler taşıtmakta mıdır?

- ***Amaç***

Sara şahinkanat'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi, araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Araştırmanın sonunda; Türkçe dil etkinliklerinde ve okul öncesi eğitimde kullanılabilecek kaynak ortaya çıkarmak, yayımlanmış bu çocuk kitaplarının ağdaş çocuk edebiyatının temel niteliklerine ne derece uygun olduğunu göstermek, yayımlanan kitapların uygunluklarının yanı sıra eksik oldukları alanları da belirtilerek daha sonra yazılacak çocuk edebiyatı eserlerinin hem nitelik hem nicelik olarak artmasına katkı sağlamak olarak sayılabilir.

- ***Araştırmanın nemi***

Çocukların hem bilişsel hem de zihinsel gelişimi açısından kitaplar çok önemli bir kaynak ve araç-gereçtir. Fakat henüz yaşamın başında ve birçok yönden gelişime açık olan 0-6 yaş dönemindeki bu çocuklara doğru kaynak ve araç-gereç ile yaklaşılmadığı takdirde sadece sağlıklı bilişsel ve zihinsel gelişimleri engellenmiş olması ileriki hayatlarında telafisi güç hasarların oluşmasına da neden olabilir. Bu nedenle 0-6 yaş çocuklar için hazırlanacak olan çocuk kitaplarının birçok yönden daha önce belirlenmiş kriterleri taşıması önemli bir husustur.

Araştırmanın; okul öncesi eğitiminde kullanılabilir kaynak ortaya çıkarmak, yayımlanmış bu çocuk kitaplarının çağdaş çocuk edebiyatının temel niteliklerine ne kadar uygun olduğunu göstermek, yayımlanan kitapların uygunluklarının yanı sıra eksik oldukları alanları da belirtilerek daha sonra yazılacak çocuk edebiyatı eserlerinin hem nitelik hem nicelik olarak artmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Boğaziçi Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü'nden mezun olan Sara Şahinkanat, oğlu için yazmaya başladığı resimli kitapları daha sonra başka çocuklar için de yazmaya devam etmiştir. Şahinkanat hem tek başına hem de alanın tanınmış yazar ve çizerleriyle birlikte çok sayıda esere imza atmıştır. Yazarın kitaplarına olan ilginin artması nedeniyle, kitaplarının çocuk edebiyatının temel niteliklerini ne ölçüde taşıdığı hususu incelenmesi gereken bir durum olarak dikkat çekmiştir.

- ***Araştırmanın Sayıtları***

Sara Şahinkanat'ın tek başına ve birlikte yazdığı toplam sekiz adet çocuk kitabının çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun olarak yazıldığı varsayılmıştır.

- ***Araştırmanın Sınırlılıkları***

Araştırma, Sara Şahinkanat'ın tek başına yazdığı “*Annemin Çantası, Babamın Battaniyesi, Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Maymun Kral, Üç Kedi Bir Canavar, Üç Kedi Bir Dilek, Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor*” ve Arslan Sayman ile birlikte yazdığı “*Mevsimplere Güzelleme*” çocuk kitabının çocuk edebiyatının temel ilkeleri çerçevesinde incelenmesiyle sınırlıdır. Araştırmacının geliştirdiği “Kitap İnceleme Kriterleri Formu” ile sınırlıdır.

- ***Tanımlar***

Resimli öykü kitabı: 0-7 yaş grubu çocuklar için hazırlanmış olan, resimlendirmenin önemli bir role sahip olduğu, hemen hemen her şeyi kapsayan kitaplardır (Glazer, 1986).

Ders kitabı: Bilginin saklanması ve yeni kuşaklara aktarımı amacına hizmet eden kitabın eğitim-öğretim materyali olarak kullanılması ders kitabı kavramıyla tanımlanmaktadır (Özkan, 2010; Aslan, 2010).

Çocuk edebiyatı: Çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlılıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile üretilen çocuksu bir edebiyattır (Şirin, 2000: 9).

Çocuk kitabı: Çocukların okuyacağı kitaba, çocuk kitabı denir. Bu, çocuk kitaplarının en belirgin yönü olup böyle bir belirlemeyle “çocuğa görelilik” kavramsallaştırmasının söz konusu olmasını sağlamaktadır (Çiftçi, 2013).

BİRİNCİ BÖLÜM

1. LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölümde, araştırma için önemli olan ve araştırmaya temel oluşturan kavramsal ve kuramsal bilgilere yer verilmiştir.

1.1. ÇOCUK EDEBİYATININ TEMEL İLKELERİ

Çocuk kitapları hem iyi hem de kötü çocukluk deneyimleriyle ilgilidir. Bu deneyimler geçmişte, şu anda veya gelecekte geçsin, çocuğun bugünkü haliyle ilgili olmaya devam etmelidir. Doğum günü partilerinin tadını çıkarmak, ilk kez dişini kaybetmek, yetişkinliği tahmin etmek, dışarıda kamp yapmak ve hayalet hikâyeleri anlatmak, yeni bir evcil hayvan edinmek, kardeşlerle ilişki ve aile sorunlarıyla uğraşmak günümüz çocuklarının ortak deneyimleridir. Çocuk kitaplarının içeriği ayrıca çocukluğun bir parçası olmayan ancak dinazorlar, Mısır mumyaları, dünya rekorları ve savaş uçakları gibi çocukların ilgisini çeken inanılmaz derecede çeşitli konuları da içerir (Tomlinson ve Lynch-Brown, 2002: 3).

Sever (2007: 9), *çocuk edebiyatını*; “erken çocukluk döneminde başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde çocukların dil gelişimi ve anlam düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adı” olarak tanımlarken Oğuzkan (2001: 3), *çocuk edebiyatını*; “usta yazarlar tarafından özellikle çocuklar için yazılmış olan ve üstün sanat nitelikleri taşıyan eserler” olarak tanımlamaktadır (Pektaş, 2015: 20; Çiftçi, 2013).

Çocuk Edebiyatı, ayrı bir disiplin halinde incelenmemesine rağmen özellikle son yıllarda bu alanda yapılan çalışmalar ve çocuklara yönelik ilginin artmasıyla özel

bir önem kazanmıştır. Bu ilginin bir kısmının ideolojik ve ekonomik kaygılara dayandığı inkâr edilmese de ilginin temelinde çocuğun birey olarak ayrı bir kimliğe sahip olduğu gerçeğinin artık hemen tüm dünyada kabul görmesi yatar. Batı'da Rönesans hareketiyle bizde ise Tanzimat Dönemi'yle birlikte çocuğun ayrı bir birey olarak ele alındığı ve çocuğa yönelik edebî ürünlerin ortaya konduğu gözden kaçmaz. Çocuklara yönelik dergilerin, öykü, roman, şiir ve tiyatro eserlerinin yayınlanması beraberinde bu ürünlerin sahip olması gereken niteliklerin ne olduğuyula ilgili problemleri de getirmiştir. Ülkemizde özellikle 1960 sonrası çocuk edebiyatına yönelik ürünlerin arttığı çocuğun bir özne olarak edebî tartışmaların ortasında kaldığı ve ürünlerin eleştirilmesinde bile yetişkin ürünlerinde uygulanan yöntemlere başvurulduğu görülmektedir (Ulutaş, 2015).

Çocuk edebiyatını tarihsel sürecine bakıldığında 18. yüzyıldan başlayıp günümüze kadar gelen bir seyir izlemektedir. Bu süreçler (Neydim, 2003: 44-49):

1. 18. yüzyıl çocuk edebiyatı: 1719'da Daniel Defoe'nun "*Robinson Cruseau*" romanı ve 1726'da Jonathan Swift'in "*Gulliver*" romanı çocuk edebiyatının başlangıç kitapları olarak algılanabilir. Bu dönemde "*Ezop Masalları*", Cervantes'in "*Don Kişot*", Charles Perrault'ın 1654'den itibaren "*Uyuyan Güzel*", "*Kırmızı Başlıklı Kız*", "*Çizmeli Kedi*", "*Külkedisi*" gibi yapıtların yanında okuma gereksinmesini karşılayan kitap ve dergiler de basılmıştır.
2. 19. yüzyıl çocuk edebiyatı: Bilimsel gelişmenin hızlandığı bir yüzyıl olup bilimsel gelişmeyi ve ona yönelimi güçlendirecek metinlerin başında Jules Verne'in yazdığı romanlar gelir. "*Balonla Beş Hafta*", "*Dünyanın Merkezine Yolculuk*", "*Aya Yolculuk*", "*Kaptan Grant'ın Çocukları*", "*Seksen Günde Devri Alem*", "*Denizler Altında 20000 Fersah*", "*İki Yıl Okul Tatili*" kitapları çocuğu bilime yönlendirme görevi gören eserler arasında sayılabilir.
3. 20. yüzyıl çocuk edebiyatı: Bu dönemi (i) *savaş öncesi çocuk edebiyatı*; 20. yüzyılın ilk yarısında yaşanan iki dünya savaşı çocuk ve gençlik edebiyatını etkilemiştir. Bu süreçler edebiyata macera (*Robinson Cruseau*, *Tom Sawyer*), korku (*Dr. Jekyll ve Mr. Hyde*), masal (*Andersen Masalları*), dinsellik (*Pollyanna*), felsefe (*Pinokyo*), insan ilişkileri (*Afacan Beşler*, *Gizli Yediler*) olarak yansımıştır. (ii) 2. *Dünya Savaşı sonrası Batı'da 1960'lı yıllarda çocuk*

ve gençlik edebiyatında meydana gelen anlayış değişimleri; dünya savaşı sonrası toplumlar savaşın nedenlerini sorguladıklarında savaş kolaylaştıran unsurlardan birini eğitim sistemi ve çocuğa dönük edebiyat olduğunu düşünürler ve uzun tartışmalardan sonra eğitim ve edebiyat yeniden ele alınır. 1960'lı yılların ikinci yarısından itibaren çocuk ve gençlik edebiyatı kavramı içerisinde eleştirel yeni bir düşünce harekete geçer ve bu düşünce iyi kitabı sorgulama sürecini başlatır.

Okul öncesi çocuk edebiyatının başlıca amaçları; “çocuğun öğrenme, algılama, yorumlama yeteneğini geliştirmek, çocuğun çevresini tanımasını sağlamak, çocuğun çevresi ile ilişki kurmasına yardımcı olmak, çocuğun çevresine karşı duyarlılığını artırmak, çocuğun dil gelişiminde etkili olmak” sayılmaktadır (Gönen ve Balat, 2002; Ulutaş, 2015).

Okul öncesi çocuk kitaplarının işlevsel alanlarına göre sınıflandırmak gerekirse. Bunlardan; (i) *bilgilendirici kitaplar*: Soru sormaya, araştırmaya, keşfetmeye ve tanımlamaya başlayan çocuğun en çok gereksindiği kitaplardır. “Çocuk neyi bilmek ister?” diye bir soru sorduğumuzda en basit haliyle sokağa çıktığında bu yürüyüş esnasında karşısına çıkan ve ona ilginç gelen her şey soru nesnesidir. (ii) *sosyalleşme sürecine katkı yapacak kitaplar*: Kitap konuları arasında; “aile ilişkisi, arkadaş ilişkisi, hayvan sevgisi ve dostluk, okuma sevgisi, dayanışma ve başkalarının kimliğine saygı, yaşam alanında sorumluluk üstlenmek, kendi bedenine ve kimliğine sahip çıkmayı öğrenmek, yaşam alanına sahip çıkıcı sorumluluk üstlenmek, hayatın içinde karşılaşacağı gerçeklikler ya da aklına takılan sorular, doğum, kardeş ve paylaşmanın ona anlatılması, ölümün ona anlatılması, hastalığın ve yaşlanmanın ona anlatılması, çocuğa dönük felsefi metinler” sayılabilir (Neydim, 2003: 135-143):

Çocuk edebiyatında farklı yaş grupları için farklı kriterleri içeren kitaplar söz konusudur. Bu kitapları çeşitli yaş gruplarına ayırırsak genel olarak şunlar söylenebilir (Tomlinson ve Lynch-Brown, 2002: 16-17).

- *0-2 yaş arası çocuklar için kitaplar*: Bebekler bile iyi edebiyattan zevk alabilir ve bundan faydalanabilir. Onlar için kitap seçerken, fiziksel gelişimin bu tür pratik yönleri, resimlemeleri ne kadar iyi görebildikleri ve bir kitap deneyimi için ne kadar hareketsiz kalacakları göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin,

bebeklerin kendi başlarını tutmaları ve bakmaları için seçilen kitaplarda açıkça tanımlanmış, parlak renkli resimler bulunmalı, genellikle düz arka zemine yerleştirilmelidir. Çoğu zaman, bu kitaplar kısa, olaysız, kavram kitapları adı verilen fikir kitapları olup bebeklerin günlük rutinlerini ve tanıdık nesnelere ilgilendirecektir. Bu kitaplar genellikle ağır, toksik olmayan kartondan yapılmıştır ve tahta defterler olarak adlandırılır. Bebekler, sesteki veya hareketteki abartılı kalıplara güçlü ve olumlu tepki verdiklerinden, çocuk tekerlemelerindeki güçlü ritimlerin yarattığı doğal müzik onları uygun yüksek sesle okuma materyali haline getirir. Erken öğrenmede duyuların önceliğinden ve kas koordinasyonundan yararlanmak için doğumdan 2 yaşına kadar çocuklarla etkileşimli kitaplar kullanmak, çocuğun okuryazarlığa doğru ilk adımı olan sözlü dil gelişimini teşvik eder.

- *2-4 yaş arası çocuklar için kitaplar:* Bebekler için önerilen kitapların pek çok yönü aynı zamanda yeni yürümeye başlayan çocuk için hazırlanan kitaplar için de geçerlidir. Çocuğun aşına olduğu günlük rutinler ve nesnelere iyi konular olarak kabul edilir. Bu kitle için, bu tür konular basit olay örgülerine, hikâyenin bir bölümünü anlatan güzel resimlere ve ilginç, mizahi karakterlere ve durumlara sahip resimli hikâye kitaplarına dâhil edilebilir. Hikâye karakterleri genellikle koşma, düğmeyi açma ve kıyafetlerin düğmelerini açma, kapıları açma gibi 2-4 yaşları arasındaki çocukların gurur duyduğu fiziksel becerileri sergiler. Kavram kitapları, dünyalarını anlamaya başlayan çocuklar için ideal olup bu kavramlar artık sayıları (kitap sayma), harfleri (ABC kitapları) ve zıtlar gibi daha karmaşık kavramları içerebilir. Resimli sözlük veya kelime kitabı, dil becerilerini hızla geliştiren çocuklar için çok önemli olan nesnelere, eylemlerin ve kişilerin isimlendirilmesini ve etiketlenmesini destekleyen başka bir kavram kitabı çeşididir. 2-4 yaş arası çocuklar, daha fazla tekerlemelerden keyif alacak ve bu dizeleri kolaylıkla hafızaya kaydedeceklerdir. Edebiyat mirasının önemli bir parçası olan halk masalları, bu yaşta çocuklar için özellikle de tekrar eden öyküler iyi örnekler arasında yer alır.
- *4-7 yaş arası çocuklar için kitaplar:* Resimli hikâye kitapları bu yıllarda çocuklar için edebiyat deneyiminin kalbi olmaya devam edecektir. Bu kitapların çoğu çocuklara akıcı bir okuyucu tarafından yüksek sesle

okunmalıdır. Ancak bu aşamadaki çocukların en sevdikleri resimli hikâye kitabını seçmeleri, metni tekrar tekrar duymaktan ezberlemeleri ve oyun yoluyla kendi başlarına kitaptan keyif almaları yaygındır. Halk masalları, güçlü kafiye ve ritimlere sahip mizahi şiirler olduğu gibi, hikâye anlatımı ve sesli okuma deneyimleri için hala favoridir. Bu yıllar boyunca birçok çocuk okumanın temellerini öğrenecektir. Hikâyelerin ve içlerindeki kelimelerin anlam taşıdığı fikri, harf-ses ilişkisi, soldan sağa ve sayfadaki baskının yukarıdan aşağıya ilerlemesi ve görme sözlüğü (çocukların gördüklerinde tanıyabilecekleri ve söyleyebilecekleri belirli kelimeler) bu dönemde yaşanan deneyimlerdir. Okunması kolay kitaplar, çocukların okumayı öğrenme hevesini destekler; bu kitaplar, metni tahmin edilebilir kılmak için tanıdık kelimeler, kelime kalıpları, bilgilendirici resimler ve bazı durumlarda kafiye kullanır. Fiziksel büyüme ve artan bağımsızlık, çocukların yetişkinlerden çok diğer çocuklarla etkileşime girdiği, evden uzakta zaman geçirdiği ve okula başladıkları hikâyelerle işaretlenir. Bu yaş seviyesindeki çocuklar, dünyayı ve dünyanın nasıl çalıştığını keşfetme konusunda büyük bir istek duyarlar. Bu ilgi, yeni başlayan okuyucular için bilgilendirici kitaplarla beslenebilir ve teşvik edilebilir.

1.2. ÇOCUK KİTAPLARINDA BULUNMASI GEREKEN ÖZELLİKLER

Çocuk kitaplarının çocuğun bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişim sürecinde etkili bir araç olduğu bilinmektedir. Bu süreçte kitapların okullarda eğitim ve öğretimin işlevini bütünleştirmesi beklenmektedir. Çocuk kitaplarının bu önemli görevleri yerine getirebilmesi için yapısal ve eğitici özelliklerle donatılması gerekir. Çocuk kitapları, dış-ıç yapı özellikleri ve eğitim ilkeleri ile bir bütündür. Bu özellik ve ilkelerin birbiriyle tutarlılığı ve bütünlüğü çocuk kitaplarının kalitesini belirleyen ana faktördür (Sever, 1995).

Yaş gruplarına göre kitapları belirtmek gerekirse (Çiftçi, 2013):

- *1-3 yaş grubu için kitaplar:* Dilsel olarak gelişimin atacağı bu zaman diliminde şarkılı ve sesli kitaplar, ses tekrarlarından oluşan minik tekerlemeler, sözcük tekrarlarına dayalı uyaklı şiirler çocuğun ilgisini çekmektedir. Ayrıca bu yaş gurubundaki kitapların belli bir oranda $\frac{3}{4}$ 'ü resim, $\frac{1}{4}$ 'ü de yazıdan oluşmalıdır.

- *4-6 yaş grubu için kitaplar:* Seçilecek kitapların fazlaca uzun olmaması ve gerekli ölçüde bir kurguya sahip olması lazımdır. Kabartma ve otomatik fırlayan kitaplar, tekerleme ve yuva şarkısı kitapları, resimli ninni kitapları bunlara örnek sayılabilir.

Yazar yapıtını oluştururken, yayınevi de yayımlayacağı kitabı seçerken çocuk gelişim özelliklerinin farkında olmalı; dış yapı ve içyapı ölçütleri gibi bir kitabı oluşturan önemli faktörlerin neler olduğunu bilmelidir. Çünkü çocuk kitapları dış yapı ve iç yapı ölçütleri ile bir bütündür (Gönen, Uygun, Erdoğan ve Katrancı, 2012).

Yazınsal metinlerde bulunması gereken özellikler (Canlı, 2014: 214-228; Canlı ve Aslan, 2018):

- Çocuğa; ne kadar değerli ve tek olduğu hissettirmeli,
- Çocuğa; yaşamın olağan akışı somutlaştırılarak aktarmalı,
- Kurgudaki çatışmalar özellikle çocuğun benlik saygısını pekiştirecek şekilde çözümlenmeli,
- Çocuk, baskıcı tutuma karşı kendini güçlü bir birey olarak savunmayı bilmeli,
- Çocuk, kendini gerçekleştirme ve demokratik kültür bilinci edinmede okuma alışkanlığı kazanmalı,
- Çocuk, bilmediği yeni sözcükleri, kavramları ya da dilsel kullanımları algılayabilecek olanaklara ulaşabilmeli,
- Çocuk, bireylerin birlikteliğine ve birbirlerine olan gereksinimini anlayabilmelidir.

1.2.1. Biçimsel Özellikler

Çocuk kitaplarında bulunması gereken biçimsel veya dış yapı özelliklerini; (i) *tasarım/fiziksel özellikler*, (ii) *resim özellikler* olarak iki başlık altında toplamak mümkündür. Fiziksel özellikler, kitabın dış yapısıyla ilgili özellikler kapsamaktadır. Kitabın okunma ve saklanma süresini uzatmak için kitapta sağlam bir cilt kullanılmalıdır. Çocuklar için hazırlanmış olan kitabın kapağı kalın, dayanıklı ve resimli olmalıdır. Kapaktaki resim, kitabın konusuyla ilişkili ve çocukların ilgisini çekecek nitelikte hazırlanmalıdır. Ayrıca çocuk kitaplarında kullanılacak kâğıt;

sağlam, dayanıklı ve mat olmalı, ışığı çok yansıtmamalıdır (Güleç ve Gönen, 1997; Gönen, Uygun, Erdoğan ve Katrancı, 2012; Yılmaz, 2016: 61-62).

1.2.1.1. Tasarım Özellikleri

Okul öncesi çocuk kitaplarının hazırlanmasında, içerikte gözetilen kaygılar ne kadar önemliyse; görsel unsurlar da en az içeriğin niteliği kadar önem taşımaktadır. Çocuk kitaplarının, çocuklar üzerinde beklenen, amaçlanan etkiyi yapması, işlevini tamamlaması için, dış yapı denilen biçimsel özelliklerin, kitabı oluşturan fiziksel ve görsel unsurların da nitelikli olması gerekir. Öncelikle bu unsurlar içeriğe uygun olarak tasarlanmalıdır (Çakmakçı, 2011: 30).

- Boyut

Çocukların sürekli değişen ilgi alanlarını kitaplara yönlendirmek için, çocukluğun ilk yıllarında farklı büyüklükte kitaplar kullanılmalıdır. Çocuklara sunulacak kitapların boyutlarındaki çeşitlilik, çocukların hem büyük hem de küçük kavramlarını görmesi, somutlaştırması ve kitaba olan ilgisini sürdürmesi için gereklidir. Özellikle okul öncesi dönemde kitapların değişen boyutları hacim ve ağırlık açısından sorun yaratmamalı; çocuklar ellerine uygun kitapları oyuncak gibi istedikleri yere taşıyabilmelidir (Sever, 2006).

Kitabın boyu, çocuğun yaş düzeyine göre farklılık göstermektedir. Okul öncesi çocuk kitaplarında genel bir ilke olarak kitap boyutu, içeriğe ve amaca uygun olarak belirlenmektedir. Özellikle 3-6 yaş grubu için, farklı boyutta hazırlanan çocuk kitapları, çocukların aynı boyutlardaki kitaplarla karşılaşmaktan hoşlanmadığı düşünülmektedir. Çocukların sürekli aynı boyutlardaki kitapları okumaktan sıkılabildikleri bilinmektedir; zaman zaman değişik boyutlarda kitaplar çocuğun kitaplara karşı ilgisini çekmekte ve canlı tutmaktadır (Oğuzkan, 2001: 364). Kitapların büyüklüğü konusunda karar verirken, hacim ve ağırlık bakımından kolayca taşınmaya elverişli olmaları gerekir. Çocuk kitaplarının belli boy ve hacimde olması, kitaplık kuracak çocuklarda düzen duygusu yaratması bakımından önemlidir (Güleç ve Geçgel, 2005: 165).

Okul öncesi çocuk kitaplarının boyutları; yaş aralığı da düşünülmektedir, hacim ve ağırlık olarak taşınması kolay, küçük boy, hafif, sağlam ve yırtılmaya dayanıklı

kitaplar olarak tercih edilmelidir. Bunun yanında ebeveyn ve öğretmen gözetiminde, okul öncesi dönemde büyük boyutlu farklı şekillerde kitaplar da kullanılabilir. Kitapta ilk fark edilen fiziksel özellik kitabın şeklindedir. Kitabı çocuğa sevdirebilmek için format ve dış görünüş olarak renkli, resimli, çekici ve kolay taşınabilir olmalıdır (Güleç ve Geçgel 2005: 166; Yılmaz, 2016: 68-69). Çocuklar, genellikle değişik boyutlardaki kitapları karıştırmaktan ve okumaktan hoşlanırlar. Ancak, ilke olarak, çocuk kitapları hacim ve ağırlık yönünden taşınabilir, kitaplık düzenlemesine de uygun olmalıdır (Sever, 1995).

- Kâğıt

Çocuk kitaplarındaki kâğıtlar dokunulduğunda verdiği hoş kokusuyla yetişkinleri olduğu kadar çocukları da memnun eder. Kâğıt kalınlığı ne kadar fazla ise baskı o kadar iyi, kullanım kolaylığı da o kadar olumlu olacaktır (Tür ve Turla, 1999: 35).

Parlak kâğıtlar ışığı yansıtan bir özelliğe sahiptir. Bu kâğıtlar özel bir yöntemle yapıldığı için çocuklara hoş görünür. Kitaplarda kullanılacak en uygun kâğıt birinci hamur kâğıdıdır. Pelur ve gazete kâğıdı uygun olmayan kâğıt çeşididir (Güleç ve Geçgel 2005: 167).

- Kapak ve Cilt

Kapak, çocuğu kitaba yönelten ilk uyarıdır. Kapağın tasarım özellikleri, kapak resminin görsel etkisi çocuğun kitabı izleme ve okuma isteğini artırmaktadır. Kitabın dağılmadan uzun süre kullanılabilmesi, ciltlemeye gösterilen dikkatin kalitesine bağlıdır (Sever, 2006).

Okul öncesi dönemde çocukların kitapla bağlantı kurmasında ve kitabı tanımada çok sınırlı yollar vardır. Bu dönemin çocukları genellikle kitabın kapağına bakarak fikir alırlar. Kitap kapakları, çocuk ile kitap arasında bir engel olmaması için olabildiğince ilginç olmalıdır. Yazar varsa çizer, çevirmen ve yayıncı bilgileri kapakta yer almalıdır. Ayrıca iç kapakta kitabın yayın tarihi, baskı sayısı, yayın yeri, yayınevi, matbaa ve iletişim bilgileri bulunmalıdır. Kitabın arka kapağında kitabın fiyatı, korsan olmadığını belirten bir çek damgası ve kitap bir dizi ise dizinin veya yayıncının diğer kitaplarının fotoğrafları yer almalıdır. Özellikle bu dönemde kütüphane oluşturmak

isteyen çocuğa kolaylık sağlamak için kitapların arkasına kitabın ve yazarın adı yazılmalıdır (Yılmaz, 2016: 69-70).

Okul öncesi çağındaki çocuğun kitabı yeni tanıdığı ve kitabı diğer nesnelere ayırarak tanımaya başladığı bir dönemdir. Bu dönemde çocuk, kitabı tanımak için önce ağzına götürür, tadı ve sertliğine bakarak anlamlandırmaya çalışır. Daha sonra kavrama refleksini emme refleksiyle birlikte kullanarak ona dokunur ve elleriyle ona bir anlam verir. Okul öncesi çocuklar için kitap, tıpkı yetişkinler gibi korunması, yırtılmaması için bakılması ve sayfalarının yavaşça çevrilmesi gereken bir nesne değildir. Aksine çekilmesi, ısırılması, buruşturulması gereken bir oyun aracıdır. Bu nedenle çocuk sağlığına zarar vermemek ve kitabın ömrünü uzatmak için kitap kapağının dayanıklı hale getirilmesi gerekmektedir. Okul öncesi çocukların dayanıklı olmasının yollarından biri ciltleme sırasında iplik dikişini tercih etmektir (Güleç ve Geçgel, 2006).

Küçük yaştaki çocuklar için hazırlanan en iyi kapak, bez ya da mukavvadan yapılandır. Bazen kapak, bez ve kâğıt birleşiminden de oluşabilir. Daha küçük yaştaki çocuklara hazırlanan kitaplarda kapağın dayanıklılığı da artırılmalıdır. Kapakta kitabın adı, konuyu tanıtıcı resimler yer almalıdır. Dış kapakta yazılmamış ise iç kapağa yazarı, kitabı resimleyen, basımevinin adı, basım yılı ve yeri yazılmalıdır. Kitap kapakları öykünün bir bölümünü veya ana karakterini içeren resimlerden oluşmaktadır. İlgili iki resim, ön ve arka kapakta yer almalıdır (Güleç ve Geçgel 2005: 166; Tür ve Turla, 1999: 37; Şimşek, 2002: 28).

Arka kapak, yazarın veya ressamın diğer çalışmaları, özgeçmişleri hakkında kısaca bilgi vermek için kullanılabilir. Büyük ve ağır kitapların sağlam kapakları olmalıdır. Kalın ve iyi kalitedeki kartonlar, resimli öykü kitaplarında kapak olarak kullanılabilir. İç kapak kitapların baş ve sonlarında bulunan kapağa yapıştırılmış, boş ve yazısız sayfalardır. İç kapakta öyküde yer alan desen, motif ya da resim kullanılabilir veya tek bir renkten meydana gelebilir. Kapağa yazılmamış, kitap hakkında diğer bilgiler iç kapağa yazılabilir. Ayrıca iç kapağın, kapak ve sayfalar arasında birleştirici bir görevi vardır. İyi hazırlanmış bir resimli kitabın ilk sayfası öykünün bir parçasıdır. Kitabın içi ve dışı arasında bir köprü görevi yapar. Bazı resimli öykü kitaplarında iç kapak üzerindeki resimlerle başlar ve arka kapak iç sayfasında

sona erer. İç kapakta başlayan ve sona eren bir öykü, kitaba daha fazla ilginin artmasını sağlamaktadır (Çakmakçı, 2011: 38-40)

Yapıştırma ve tel dikiş kolay bozulabilen metotlardandır. Tel dikiş ve yapıştırma yoluyla ciltlenen kitaplar çok kısa zamanda dağılırlar. Tasarımların dayanıklılığını arttırılması için, çocukların nesnelere kullanma biçimleri göz önüne alınarak mutlaka iplik dikiş kullanmak gerekmektedir. Sonuç olarak, çocuk kitaplarındaki biçimsel özellikler şu şekilde sıralanabilir (Çakmakçı, 2011: 40-41):

- Kapak resimleri canlı, çekici ve kitabın içeriği ile uyumlu olmalı,
- Kitap, dayanıklı ve mat kâğıda basılmalı,
- Metinde kullanılan harflerin boyu, çocuğun yaşına uygun olmalı,
- Kitap ve dergilerdeki resimler bir sanat değeri taşıyan, çocuk psikolojisine ve konulara uygun ve renkli olmalı,
- Yazım, noktalama, söz dizini bakımından düzgün olmalı,
- Cildin sağlam ve dikişli olması tercih edilmeli,
- Kitap rahat ve gözü yormadan okunabilmelidir.
- Sayfa Düzeni

Sayfa düzeni, metin ve resimlerin yerleştirilişi, satır arası boşluklarının, satır başlarının, sayfanın alt ve üstündeki boşluklarının ayarlanması gibi konularla ilgilidir. Okul öncesi çocuk kitaplarının ilk sayfaları geniş aralıklı olmalı ve yazılar birbirine karıştırılmamalıdır. Satır sonunda sözcükler tam olmalıdır. Bazı resimli öykü kitaplarında metin her sayfada aynı konumdadır (Güleç ve Geçgel 2005: 168).

Resimler bir sınırla çerçevelenmiş olarak sağ taraftaki sayfaya yerleştirilip yazı daima sol sayfada yer alır. Bazı kitaplarda metin sayfa üzerinde değişik konumlara yerleştirilir. Resimler sayfa üzerine birkaç şekilde yerleştirilir. Her sayfa üzerine bir resim konulur. Bazı çocuk kitaplarında ise resim iki sayfa olarak ayarlanır. İki sayfanın resim için birden kullanılması ciltleme yapılırken resimlerin kaybolmasına neden olabilir. Sayfa düzenlemelerinde; sayfalardan birinin resme, diğerinin metne ayrılması çocukların hikâyeleri daha kolay takip etmesini sağlayabilir. Yazı ve resmin bir arada bulunduğu, örneklere rastlamaktayız. Bu tür tasarımlarda yazının resim içinde kaybolmaması gerekmektedir (Tür ve Turla, 1999: 39).

Çocuk kitaplarındaki sayfalar normal aralıklı satırlardan oluşmalıdır; kenar boşlukları geniş olmalıdır. Özellikle okuma rahatlığı için sayfalar tek sütun halinde düzenlenmelidir. Bu sayfalarda resim-metin uyumu sağlanmalıdır (Sever, 1995).

- Harfler

Okuyucunun kitapla bağlantısına katkıda bulunan biçimsel unsurlardan biri yazı tipi boyutudur. Punto, büyüklüklerine ve küçüklüklerine göre harflere verilen isimdir. Okul öncesi çocuklar için tasarlanan kitaplarda yazı tipi boyutu dönem özelliğine göre 24 ile 36 arasında değişebilmektedir. Yazı tipi boyutunun yanı sıra yazı tipi de okunabilirliği etkileyen faktörlerden biridir. Bu konuda çocuklar için önerilen bir yazı tipi olmasa da okumalarını zorlaştırmayacak bir yazı tipi belirlemekte fayda vardır. Okul öncesi çocuk kitaplarında harfler çocuğun gözlerini yormayacak boyut ve karakterde olmalı, tırnaklı karakterlerden kaçınılmalıdır. Kitabın harfleri boy ve genişlik bakımından olduğu kadar boyut olarak da uygun olmalı ve harf aralığı birbirine çok yakın olmamalıdır. Satır aralığı ve harf aralığı yaşa bakılmaksızın sıkı olmamalıdır (Yılmaz, 2016: 71-72).

Çocuk kitaplarında kullanılan harfler yaşa uygun boyutlarda olmalı ve sayfa düzeninin kalitesini etkileyen bir değişken olarak okunması kolay özelliklere sahip olmalıdır. Okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan kitaplarda; 20, 22, 24 pt'lik harflerin kullanılması tavsiye edilir. Kitaplar için seçilen harflerin boyutu, rengi ve kalınlığı, izleme ve okuma isteği ve kolaylığı yaratmalıdır (Sever, 2006).

Çocuk kitaplarında seviyeye göre harf seçimi yapılır. Bazı okul öncesi ABC kitapları hiç harf içermeyebilir. Ancak, bir yetişkin tarafından okunacak metin varsa yazı tipi boyutu önemlidir. Okumanın ilk yıllarında anaokulu çocukları için koyu harfler ve geniş alanlar, ilkokul çocukları için ise daha ince harfler kullanılır. Okul öncesi dönemde çocuk okumayı bilmeseyse bile okumaya hazırlık açısından kendisine okunan bir şeyler olduğunu fark etmesi onun için faydalıdır. Kitapta yer alan 16-20 punto harf büyüklüğü okul öncesi çağına uygun bir beden olarak düşünülebilir. Çocuk büyüdükçe harfler küçülür (Tür ve Turla, 1999: 52; Ciravoğlu, 1999: 87).

1.2.1.2. Resim Özellikleri

Okul öncesi dönem dediğimiz 0-6 yaş grubu çocuklar için hazırlanmış kitapları resimleme özellikleri açısından ele aldığımızda iki ayrı grupta toplanabilir. Bunlar (i) *öğretici nitelikteki çocuk kitapları*; ilk bebeklik kitapları veya oyuncak kitaplar, bez kitaplar, kalın karton kitaplar, kavram kitapları, ABC kitapları, sayma kitapları, etkinlik kitapları, tekrarlı kitaplar gibi resimli kitaplar; (ii) *yazınsal nitelikteki öykü kitapları* diyebileceğimiz sözcüklü ya da sözcüksüz resimli öykü kitaplarıdır (Bassa, 2013: 181).

Bir çocuk kitabının bir "sanat eseri" olduğu fikri, çocuk kitabı çizerlerinin izlemesi gereken temel ilke olmalıdır. Çizimler yazarın sözlü olarak aktaramadığı duygu ve düşüncelerin ifade edilmesine yarar. Metnin kurgusal niteliği çocuğu eğlendirir, heyecanlandırır bazen düşündürür. Çocuğun görme, duyma, düşünme, hayal etme ve düşünebilme yeteneklerini harekete geçirir (Şahin, 2014; Karatay, 2011).

Resimler, okuyuculara duyguları ve olayları ifade etmede binlerce kelimedenden daha etkilidir. Ayrıca kelimelerin görsel sunumu olan resimler hem metin hakkında ipuçları verir hem de metni daha anlaşılır hale getirir. Çocuğun bir şeyi görmesi; o şeye verdiği duygusal anlam, deneyimleri, bir nesneye dokunarak veya o nesnenin nasıl hareket ettiğini ya da davrandığını izleyerek etkilenmesi, şemanın oluşumunu belirler. Bu dönemde çocuk resimlerindeki insan figürleri, önceki dönemlere göre daha ayrıntılıdır. Yani resimler sadece baş, gövde, kollar ve bacakları içermez; göz, burun, ağız ve el gibi organlar da bulunur. Çocuğun çizdiği resimlerdeki nesnelere belirli bir plan dahilinde yerleştirilir (Yavuzer, 2013).

Resimli kitaplardaki çizimlerin hikayenin ayrılmaz bir parçası olduğu söylenir. Resimli kitaplardaki resimler gerçek olay örgüsü veya kavram bilgisinin yanı sıra karakter özelliklerine, ortamlarına ve ruh hallerine dair ipuçları sağlar. Bu nedenle resimler olmasaydı bu kitaplar küçülür ve bazı durumlarda hikaye hiçbir anlam ifade etmeyecek hale gelirdi. Pek çok çocuk kitabının çizimleri vardır ancak resimli kitap değildir. Örneğin, romanlar ve antolojiler genellikle metinde daha önce anlatılanları tasvir eden veya metni süslemeye yarayan birkaç dağınık resme sahiptir. Bu resimlerin

hikaye için önemsiz olduğu söylenir. İyi yapıldığında, bu tür resimler okuyucular tarafından beğenilir ancak hikayenin tam olarak anlaşılması için gerekli değildir (Tomlinson ve Lynch-Brown, 2002: 68; Güleç ve Gönen, 1997).

Çocukların kitaplarla ilk deneyimleri keyifli olmalıdır. Aksi takdirde kitaplarla ilgilenmek istemeyeceklerdir. Olumsuz deneyimler, okumayı asla öğrenemeyecekleri anlamına gelirse de okumaktan zevk alamayacakları anlamına gelebilir. Bir süre sonra, resimli kitapların değerlendirilmesi ve seçilmesi, çocukların doğal olarak zevk aldıkları şeyle onların neyin keyfini çıkarmalarını sağlamak istediğiniz arasında bir denge kurma meselesi haline gelir. Aşağıdaki kriterler, resimli kitapların en iyisini belirlemeye yardımcı olacak ölçüler vermektedir (Tomlinson ve Lynch-Brown, 2002: 68-70):

- Resimli kitaplardaki fikirler orijinal olmalı veya orijinal bir şekilde sunulmalıdır. Çocukların zevk aldığı ve ilginç bulunduğu konularla ilgili resimli kitaplar tercih edilir.
- Resimli kitaplar, metin ve resimlerde ırksal, etnik veya cinsel kalıplardan kaçınılmalıdır. Stereotipleme biçimleri, bir grubun tüm üyelerinin aynı özelliklere sahip olduğunu ve belirli bir grubun üyelerini seçilen rollere katılmış olarak gösterememeyi içerir.
- Dil ve yazı stili zengin ve çeşitli olmalı, ancak çocuğa karşı anlaşılmaz olacak kadar karmaşık olmamalıdır. İlginç durumlar ve tamamlayıcı resimler bağlamında yeni veya alışılmadık kelime dağarcığına yer verilmesi arzu edilir. Aşırı duygusal ve basmakalıp bir dilden ve kısa, dalgalı cümleler ve cansız sözcüklerle karakterize edilen yazılardan kaçınılmalıdır.
- Resimler karmaşıklık açısından hedeflenen kitlenin yaşına uygun olmalıdır. Bebekler için resimli kitaplarda, düz bir arka planda ana hatları çizilen figürleri gösteren nispeten karmaşık olmayan sayfalar uygundur. Bir şeklin sadece bazı kısımlarının gösterildiği perspektif veya sıra dışı sayfa tasarımı unsurları, çok küçük çocuklar tarafından hemen anlaşılabilir veya takdir edilemeyebilir.
- Çocuklar resimlerde rengi tercih ederler, ancak resimler resimli kitaplarda işe yarayacaksa renk şart değildir. Dikkate alınması gereken daha önemli nokta, hikaye için renkli mi yoksa siyah beyaz mı olması doğrudur?

- Metin ve resimler iyi bir şekilde entegre edilmelidir. Bu, belirli bir sayfadaki resimlerin metne eşlik etmesinden daha fazlası demek veya hikayenin ruh halini renk ve çizgi yoluyla yansıtarak metin ve resimlerin iyi entegrasyonu ile bir denge kurmak, biri diğerini ezmemektir.
- Bir kitap büyük bir grupla paylaşılacaksa, resimler uzaktan görülebilecek kadar büyük olmalıdır.
- Bebekler ve küçük çocuklar için seçilen kitaplar dayanıklı ve güvenli olmalıdır. Güvenlik, yuvarlatılmış köşeler, toksik olmayan malzemeler, yıkanabilir sayfalar ve gevşek eklentiler olmadan sağlanır.
- Resimli bir kitabın sayfalarındaki metin miktarı, bir çocuğun kitabı kendi kendine okumasının veya yüksek sesle kitabı okumasının ne kadar süreceğini belirler. Genel olarak, metin ne kadar uzunsa, hedeflenen kitle o kadar yaşlıdır. Çocukların hikaye dinleme istekliliğinin deneyimle arttığı unutulmamalı, düzenli olarak okunan kitaplar, daha küçük bir çocuğun, daha büyük bir çocuktan çok daha uzun bir dikkat süresine sahip olmasına neden olabilir.

Yazının dilini henüz çözememiş çocuk için resim önemlidir. Çocuk kitapla olan bağı resimler vasıtasıyla kurar ve resimler yoluyla kitabı anlamlandırır. Çocuk kitaplarında resimlerin; *Süsleme* amacıyla yapılan resimler, kitabı çekici hâle getiren, sembolik anlatımlı yer yer masal tadı veren resimlerdir. *Metni açıklamaya* yönelik resimler, okumayı öğrenme aşamasında, anlatımı somutlaştırmakta; düşünceyi, kavramı ve nesneyi sözcüklerle birlikte açıklama görevi üstlenip öğrenmeyi hızlandırmaktadır. *Metni tamamlayan* resimler yazıyla anlatılması zor olan konuları çizgi yardımıyla açıklamaktadır. Çocuk resimlerle bağ kurar ve kitabı resimlerle anlamlandırır. Süsleme resimler; kitabı çekici kılan, sembolik ifadeyle uzay-peri masalı tadı veren resimlerdir. Metni açıklayan, okumayı tamamlayan ve anlatıyı somutlaştıran resimler; düşünmeyi, kelimeler ve nesnelere görevi üstlenmeyi ve öğrenmeyi hızlandırır. Metni tamamlayan resimler; yazıyla anlatılması zor olan metinleri anlatır (Şimşek, 2007).

Kitaplardaki resimler konuya uygun olmalı, sayfa düzeninde bütünlük sağlamalıdır. Konuya göre resimler; açıklayıcı, yorumlayıcı, eğlenceli ve sevimli

olmalıdır. Okul öncesi dönemdeki çocuklar için hazırlanan kitapların dörtte üçü resim, dörtte biri yazı; 8 yaş üstü çocuklar için hazırlanan kitapların dörtte ikisi resim, dörtte ikisi metin olmalıdır. 10 yaşın üzerindeki çocuklara yönelik bir kitap, dörtte biri resim ve dörtte üçü metinden oluşmalıdır. İlköğretim 6. sınıf öğrencisine verilecek kitapta; resmin yerini metne bırakmak uygun olur (Sever, 1995).

Çocuk kitaplarındaki resimler birçok işlevi birden karşılayacak şekilde hazırlanmalıdır. Bunlardan bazıları şunlardır (Çınar, 2009):

- Resimler kolay yorumlanmalı,
- Kahramanlar ya da figürler hareket halinde olmalı,
- Sanat değeri taşımalı,
- Resim ve şekiller/yazı aynı sayfada yer almalı,
- Resimlerle metin üst üste gelmemeli,
- Resimler renkli olmalıdır.

1.2.2. İçerik Özellikleri

İçerik kitabın ne söylediği ne anlattığı ile ilgilidir. Bazı durumlarda kitap biçimsel açıdan ne kadar iyi tasarlanmış olursa olsun sağlam bir kurguya sahip değilse hedef kitleye ulaşmakta güçlük yaşayabilir. Bu kitaplarda; konu, tema, ileti ve karakter gibi birçok unsurun uyum içinde verilmesi gerekir (Yılmaz, 2016: 72; Celepoğlu, 2007).

1.2.2.1. Konu ve Kurgu

Konuşmada, yazıda, eserde ele alınan düşünce, olay veya durum biçiminde tanımlanan konu yazarın bir tema etrafında şekillendirdiği, önemli bulduğu fikir ya da duygularıdır. Kaynağını gerçek yaşamdan alan konular, yazarın düş ve düşünce gücü ile şekillenip yeni bir kimliğe bürünerek okuyucunun karşısına çıkmaktadır (Yılmaz, 2016: 73).

Kitapta yer alan fikir, olay, konu ve tema arasında güçlü bir ilişki olmalıdır. Konu ve tema ilişkisi zayıf olan kitaplar, eğitim veya sanatsal açıdan çocuğa faydalı olamaz. Tema ve konunun ayrı unsurlar olduğu unutulmamalıdır. Tema, çocukta meydana gelmesi beklenen davranışların genel adıdır. Konu ise metin içerisindeki olay ve düşüncelerin oluşmasında etkili olan bir araç ve doyumdur. Bir hikâyenin teması

aile olsa da, olay örgüsü bir kuş grubunun başına gelenler olabilir. Çocuğun hayatındaki tüm olaylar kitaplarda konu olarak kullanılabilir. Yazarın çocukların ilgi alanlarını, psikolojik özelliklerini, beklentilerini, düşüncelerini ve ihtiyaçlarını bilerek konuyu seçmesinde fayda vardır. Yazar iyi bir gözlemci ise çocuklara hitap eden konuları kolayca bulabilir. Konu olarak; masal, şiir, hikâye vb. türleri alınabilir. Okula başlamadan önce çocuğun hayal gücünün çok geniş olduğu unutulmamalıdır. Konu bir bütün olarak ele alınmalı ve gereksiz ayrıntılara girilmeden yayılmadan sunulmalıdır (Kıbrıs, 2006: 35).

Okul öncesi dönemdeki çocuklar, düşünme yetisi olarak henüz soyut düşünme evresine geçememiş olduklarından, karmaşık, dikkat dağıtıcı ya da soyut konuları anlamakta güçlük çekmektedirler. Bu nedenle okul öncesi çocuk kitaplarında, kitabın biçim ve içerik olarak olabildiğince yalın olmasına çalışılmakta, anlaşılır bir dil oluşturulmakta, anlatımı desteklemek ve kavramayı sağlamak için de resim, şekil ve çizimler kullanılmaktadır. Henüz okuma-yazma bilmeyen okul öncesi dönemi çocuklarına yönelik hazırlanan pek çok kitap ya da benzer basılı materyallerden, genellikle ebeveyn ya da okul öncesi eğitimde öğretmen gözetiminde faydalanılmaktadır. Bu dönem çocuklarına yönelik kitaplar, genellikle resim, şekil, çizim gibi görsel öğeleri içermekte ve özellikle okul öncesi eğitim kitapları, çeşitli etkinliklerin yapılmasını sağlamakta, içeriklerine göre sanat eğitimini, el becerisini ya da zihinsel yetenek ve kavramayı geliştirme amaçlı olabilmektedir (Çakmakçı, 2011: 55-56).

Okul öncesi çocuk kitaplarında konu en başta 3-6 yaş dönemi çocuğunun ilgi ve ihtiyaçlarına göre tasarlanmalıdır. Bu dönemdeki çocuk henüz dünyayı tanımamakta, merak ve keşfetme duygusuyla çevresindekilere çeşitli sorular yöneltmektedir. Bu dönem çocuğu için hazırlanan kitaplar çocuğun sorularına cevap verebilecek nitelikte olmalıdır (Yılmaz, 2016: 74-75). Okul öncesi dönem için esasında konu sınırı yoktur. Kavramlar, şekiller, renkler, sayılar, aile, hayvanlar, meslekler, oyunlar, teknolojik araç-gereçler tamamıyla çocuk kitaplarına konu olabilir. Hatta ölüm, ayrılık, hastalık, boşanma gibi pek çok olumsuz konu da çocuğun psikolojisini olumsuz anlamda etkilememek kaydıyla çocuk kitaplarında, çocuğa uygun bir anlatım biçimiyle yer bulabilir (Karatay, 2011).

Genel anlamda yazınsal nitelikli kitaplarda olduğu gibi okul öncesine yönelik yazınsal nitelikli kitaplarda da konuyu yapılandıran birtakım ögeler vardır. Bu ögeler olay ve çatışmadır. Çocuklara seslenen yazınsal nitelikli eserlerde yazar konuyu oluşturabilmek için, yaratıcı güçlerini kullanarak bir olay kurgular. Kurgulanan her olayda ise bir çatışmanın yaşanması kaçınılmazdır. Çocuk edebiyatında, okurun metnin çekim alanına girmesinde, kurgulanan olay ve olaylara yol açan çatışmaların niteliği belirleyici etken durumundadır. Yazınsal nitelikli çocuk kitaplarında öne çıkan çatışmaları kişi-kişi çatışması, kişinin kendisiyle olan çatışması, kişi-doğa çatışması ve kişi toplum çatışması şeklinde sınıflamak mümkündür (Sever, 2010).

1.2.2.2. İzlek ve Tema

Temalar, bir ana fikir etrafında yazarın tezlerine ve görüşlerine verilen adlardır. Yetişkinler için yazılan eserlerin yanı sıra çocuklar için yazılan eserlerde de tema olmalıdır. Yazarın çocuklara iletmek istediği mesajlar; hangi tutum ve hedef davranışları edinmek istediğini belirleyerek yola çıkmalıdır. Çocuklar için yazılan kitapların basit, anlaşılır ve tek bir teması olmalıdır. Ayrıca her çocuk bir kitaptan aynı sonuca ulaşabilmelidir. Yazar, çocuğun seviyesine uygun bir temayı anlaşılır bir şekilde işlerse, çocuk söylemek istediğini kolayca bulabilir (Tür ve Turla, 1999: 40-41).

Çocuğun anlamayacağı düşüncesiyle yazar, verilmek istenileni kitap içinde veya sonunda belirtirse çocuğun kendine güvenini ve problem çözme yeteneğini zedeler. Yazarın, çocuğun dünya görüşünü genişletebilecek, olumlu davranışlar kazanmaya yardım edebilecek, doğa ve insan sevgisini, dostluğu, hoşgörüyü, yardımlaşmayı, haklara saygılı olmayı ele alması çocukları olumlu yönde etkileyecek şekilde hareket etmelidir (Çakmakçı, 2011: 55)

1.2.2.3. Karakterler ve Kahraman

Genel anlamda yetişkin edebiyatından farklı olmayan çocuk edebiyatındaki *karakter*; “roman, öykü, oyun gibi bir yazınsal üründe his, düşünüş, davranış ve tutkuları yönünden işlenen kişi şeklinde tanımlanmaktadır. Diğer taraftan karakterle birlikte aynı minvalde düşünülen *kahraman*; “roman, hikâye, tiyatro ve benzeri edebiyat türlerinde en önemli kişi” biçiminde tarif edilmektedir. Karakter ve kahraman

arasındaki bu ince farktan sonra okuduğu öykünün kahramanıyla düşsel arkadaşlık kuran çocuk, bu arkadaşlığın etkisi ile kişiliğinin kahramanın kişilik özellikleri ile benzer bir şekilde gelişmesine olanak sağlayacak, kahraman aracılığıyla başından geçebilecek olayları bilerek karşısına çıkabilecek sorunlarda nasıl davranacağına ilişkin ipucu edinecektir (Kırıtıoğlu, 2011).

Çocuk okurun özdeşim kurması açısından son derece önemli olan karakterlerin yazınsal nitelikli metinlerde idealize edilmemesine de özen gösterilmelidir. Zira *“büyümüş de küçülmüş izlenimi taşıyan, yetişkin gibi düşünen, örnek davranışlar sergileyen, hatasız minik kahramanlar”* şeklinde tanımlanabilecek idealize karakterler, çocuk gerçekliğinin dışında bir gerçekliği okura sunduğu için çocuk okur bu karakterleri kolay kolay örnek almamaktadır. Bir anlamda donuklaştırılmış ve kalıplaştırılmış bu karakterler okur için şaşkıncılığını yitirmekte, model olmaktan çıkmaktadır. Yaşamla eser arasında zıtlık oluşturan ideal karakterler, doğal olmayan çözümler ortaya koyup sosyal yaşam içinde bazı bunalımlara da neden olabilmektedir (Karataş, 2014).

Okul öncesi çocuklar için hazırlanmış yazınsal nitelikli kitaplarda karakterlerin kurgulanmasında dikkat edilecek noktalardan biri de onların çatışmaları çözme biçimleridir. Karakterlerin bir konuya yaklaşım tarzı, bir olayı çözebilme becerisi, çözüm esnasında hangi metotlara başvurduğu, bir meseleyi insana ait birtakım hasletlerle mi yoksa kavgadan, şiddetten, gerilimden beslenerek mi çözdüğü yazınsal nitelikli eserler açısından önemli bir problemdir. Çünkü çocukların okudukları yazınsal nitelikli eserlerdeki karakterleri kendileri için bir rol model olarak seçtiği bilinmektedir. Karakterler çatışmaları çözerken akla ve çalışmaya dair birtakım ilkeler doğrultusunda aktif rol almaktan kaçınmamalı, ikincil kişilerden yardım beklemeyi bir alışkanlık haline getirmemelidir (Yakar ve Yılmaz, 2015).

Yapıtlarda yer alan kişiler masal ve masalımsı eserler bir yana, gerçek ya da gerçeğe uygun kişilerden seçilmeli ve az sayıda olmalıdırlar. Mükemmel özellikler ve üstün yetenekler abartılarak verilirse çocuk için ulaşılmaz bir model olacaktır. Çocuk olay kahramanında, kendi yaşadığı duyguları ya da davranışları bulduğunda daha kolay etkilenmektedir. Gerçek yaşama uygun ve uygulanabilir olumlu davranışlar, çocuk tarafından örnek alınabilmektedir. Çocuk kitaplarında çok fazla kahraman

bulunmamalı, diğer kahramanlar bir ana kahraman çevresinde açık tanımlarla ilgilendirilerek anlatılmalıdır. Birkaç kahraman arasında gerçekleşen olaylarda model alma ve olayın bütünlüğünü kavrayabilme daha rahat gerçekleşir. Yapıtlardaki kahramanlar çocuk dünyasında yer alabilecek varlıklar arasından seçilmelidir (Yalçın ve Aytaş, 2005: 32; Gönen, 1987: 531).

Çocuk kitaplarında karakter yaratma, kısaca masalda ya da hikâyede belirtilen karakterin görselleştirilme sürecidir. Hikâyelerde ya da masalarda çocuğa verilmek istenen değerler, karakterler yardımıyla verilirler. Çocuğun karakteri örnek aldığı düşünüldüğünde, iyi-kötü, güzel-çirkin gibi değerler karakter tarafından çocuğa kolayca öğretilirler. Onların görsel açıdan tavır ve davranışları, değerlerin kazanılması açısından çocuğu olumlu ya da olumsuz etkiler (Çakmakçı, 2011: 65).

1.2.2.4. Dil ve Anlatım

Çocuk edebiyatını yetişkin edebiyatından ayıran temel noktalardan biri, hedef kitlenin özellikleri gereği kullandığı dildir. Bir kitap format ve içerik olarak ne kadar iyi yapılırsa yapılsın bu içeriğin çocuğa sunumunda dil özel bir öneme sahiptir. Çocuğa uygun olmayan, seviyesinin üstünde veya altında bir dil, kitap hakkındaki görüşleri olumsuz etkileyebilir. Bazen kaliteli bir çocuk kitabı, kullanılan dil nedeniyle okuyucu tarafından tamamen göz ardı edilebilir. Çocuk kitaplarında kullanılan dili, biçimi ve içeriği güçlendiren ve aynı zamanda çocuğun ana dil becerilerinin erken gelişimine katkı sağlayan bir unsurdur (Sağır, 2007).

Yazınsal nitelikli bir kitabın dil ve anlatımı üzerinde belirleyici pek çok etken vardır. Bunlardan ilki kitaplarda kullanılan söz varlığıdır. Söz varlığını meydana getiren unsurlar temel söz varlığı; terimler, deyimler, atasözleri, ilişki sözleri, kalıplaşmış sözler ve ikilemelerdir. Söz varlığının güçlü olması daha çok düşünme, daha farklı bakma, mukayese edebilme, uygun olanı seçme, alternatifler üretme anlamına da gelmektedir. Dilin gelişimi için gerekli olan söz varlığı açısından yazınsal nitelikli çocuk kitaplarının taşınması gereken birtakım özellikler vardır. Bunlardan ilki kitaplarda kullanılan dilin günlük konuşma diline uygun olmasıdır. Okul öncesi dönemde çocuk dili henüz öğrenmeye başlamış, dil yapılarını çevresinden işittiği kadarıyla kavrayabilmiştir. Kitaplarda çocuğun karşısına çıkan dilin bu yönüyle

çevresinden işittiği ve öğrendiği dile tezat teşkil etmemesi gerekmektedir. Bu dönem çocuğu için tasarlanacak kitaplardaki dil, çocuğun yakından tanıdığı, işittiği ve konuştuğu dile yakın olmalıdır (Aksan, 2002, 2004; Baş, 2010).

Çocukların değerlerine bağlı nesiller olarak yetişmesi, geçmişten aldıkları birikimlerle geleceğini şekillendirmeye çalışmaları deyim ve atasözü gibi yılların birikimi ile şekillenmiş sözlerin ne dediğini anlamalarıyla mümkün olmaktadır. Bunun için okul öncesi dönemde çok fazla olmamak kaydıyla bir kısım kültürel değerlerin çocuklara kazandırılması ve kalıplaşmış birliklerin çocuklara gösterilmesi adına deyim ve atasözlerine yer verilebilir. İlişki sözleri de çocuk kitaplarında yer bulması gereken söz varlığı unsurlarındadır. Bunun için okul öncesi döneme yönelik yazınsal nitelikli kitaplar, çocuğa çevresiyle ilişki kurmada yol gösterecek; selamlaşma, ayrılma, özür ve teşekkür bildiren ifadeleri göstermek suretiyle yardımcı olabilir. Dilsel açıdan gelişen çocuk, gelişimin bütünlük ilkesiyle paralel olarak sosyal açıdan da gelişerek mutlu olur (Pektaş ve Kangal, 2015; Yılmaz, 2016: 96).

Okul öncesi döneme yönelik yazınsal nitelikli kitaplarda bulunması hâlinde fayda sağlayacak söz varlığı öğelerinden biri de ikilemelerdir. Anlamı pekiştirip zenginleştiren, bulunduğu metne bir ritim katan ikilemeler, dikkatini bir metne odaklamakta ve dinlediği yapıyı anlamlandırmakta güçlük çeken okul öncesi çocuklarının metni daha dikkatle dinlemesine ve sağlıklı anlamlandırmasına da yardımcı olabilmektedir. Bir metinde cümlelerin mükemmel olması bütünü kusursuz olması anlamına gelmese de yine de bütünde belirli bir kalitenin aranabilmesi için cümlelerin genel anlamda dil kurallarına uygun, açık, anlaşılır, belirsizlikten uzak ve doğal olma şartlarına uygun olması gerekmektedir. Mümkün olduğunca basit ve kurallı cümleler tercih edilmeli, cümleler az sayıda kelimedenden oluşmalıdır (Aktaş ve Gündüz, 2011).

1.2.2.5. İleti

İleti, okuma eylemi sonunda yazarın okura vermek istediği düşüncedir. Her yazar kurgusunu hedef kitlesine bir şeyler söylemek için yapar. Dolayısıyla her metnin alt planda bir düşüncesi, bir ana iletisi vardır. Yazınsal nitelikli metinler için de bu durum aynen geçerlidir. Yazınsal nitelikli metinlerde kesinlikle var olan bir ana ileti

yanında bu ana iletiyi destekleyen yardımcı iletilerin de var olabileceği unutulmamalıdır. Bundan ötürü de bir metnin bazen birden fazla şey söyleyeceği gerçeği bilinerek metne yaklaşılmalıdır. Fakat okul öncesine yönelik yazınsal nitelikli metinlerde yardımcı ileti sayısının kafa karışıklığına neden olmamak adına az olmasında fayda olduğu da bu noktada unutulmamalıdır (Yılmaz, 2016: 81).

Her metin, dilsel özelliğinden dolayı bir iletiye sahiptir. İleti, yazarın okurla paylaşmak istediği asıl düşüncedir. Yazınsal nitelikli metinlerde ileti kesin yargılara dönüştürülerek okura aktarılamaz. Bu iletiler metnin dokusuna sindirilir. İletiler çocukların gelişim özelliklerine uygun olmalı; bilişsel ve duyuşsal gelişimlerine katkı sunmalıdır. Çocuk kitaplarında, duygu ve düşünceler ile olaylar tutarlı bir plan içinde sıralanmalıdır. İyi bir plan, olaylar, durumlar, düşünce ve duygular arasında uyumlu bir ilişkinin gerçekleşmesini sağlar; eserin okur üzerindeki etkisini artırır (Türkben ve Avan, 2020).

Yazınsal nitelikli metinlerde iletiler öğretici metinlerde olduğu gibi doğrudan verilmez. Bu iletileri satır aralarında okura sezdirir. Bunu yaparken de okuru bunaltmaz, parmağı havada bir öğretmen edasıyla söyleyeceklerini açık olarak söyleme cesareti göstermez. Edebiyatın eğlendirme ve hoşça vakit geçirme işlevine aykırı hareket etmeden bir kısım göndermeler yapar. Yazınsal nitelikli metinlerin okura bir özgürlük tanıdığını, okurun bu özgürlük alanı içinde metne yeni anlamlar yüklediğini, yeni anlam katmanları keşfettiğini bilir (Yılmaz, 2016: 83).

1.2.2.6. Çevre

Anlatı temelli yazınsal yapıtlarda uzamsal düzenek önemli bir yer tutmaktadır. Çevreyi oluşturan tüm öğeler karşılıklı bağımlılık ilişkisi içindedir. Bu nedenle çevre bir ilişkiler dizgesi olarak tanımlanmaktadır. Çünkü her insan bir çevre ilişkisi içinde kendisini var etmektedir. Yazınsal yapıtlarda da kahramanların çevresiyle etkileşimine yer verilmektedir. Kurgulanan çevresel yapı hem eylem alanını belirlemek hem de sosyo-kültürel yapı hakkında bilgi aktarmak bakımından önem taşımaktadır. Kahramanın yapıt boyunca yaşayacağı çatışmalarda çevre önemli bir etkiye sahiptir. Çocuk edebiyatı yapıtlarında bu ilişkilerin etkili bir biçimde kullanılması çocuğun dünya bilgisinin oluşmasında önemli bir yere sahiptir (Akyüz, 2014: 25).

Kahramanın nasıl bir toplumsal çevrede yaşadığı, yapıtta olayın geçtiği toplumsal ve kültürel çevrenin özellikleri; olayın yeri ve zamanı, kahramanın, yaşadığı çevrenin hangi kültürel özelliklerinden etkilendiği, kahramanın yaşadığı toplumsal çevresiyle yaşadığı çatışmalar, varsa yaşadığı çatışmaların temel nedeni/nedenleri, çatışmaların yazınsal bir kurgu içinde sunulması, kahramanın, çevresiyle yaşadığı çatışmaları çözümlenmede hangi yöntem ya da yöntemleri kullandığı, bu yöntem ya da yöntemlerle çatışmaları çözmeye başarılı olup olmadığı incelenen bir yapıtta kahramanın içinde yaşadığı toplumsal ve kültürel çevrenin niteliğini belirleyebilmesi açısından önemli etmenlerdir (Tekin, 2017: 29-30; Kılıçaslan, 2019: 39).

Çevre bakımından bir yapıtın çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygunluğunu değerlendirmek için (Akyüz, 2014: 26):

- Olayın geçtiği çevre, çocuğun düş ve düşünce dünyasında canlandırabileceği özellikte mi?
- Olay kurgusu ile çevre arasında güçlü bir ilişki kurulmuş mu?
- Toplumsal çevre ile kahramanın yaşadığı iletişim veya çatışmalar inandırıcı biçimde kurgulanmış mı?

1.2.3. Yazınsal Özellikler

Çocuk edebiyatının geçmişine bakıldığında yazınsal metinler yoluyla çocukların eğitime isteğinin ön plana çıktığı görülmektedir. Çocuk edebiyatı yoluyla çocukları eğitmek ve onlara bir şeyler öğretme isteği geçerliliğini sürdürmektedir. Çocukların gelişim özellikleri gözetilerek üretilen çocuk edebiyatı yapıtları pedagojik özellikler taşıyan bir edebiyattır (Akyüz, 2014: 27-28).

Çocuk kitaplarının çocuğun gelişim sürecindeki işlevlerini dil gelişimi, bilişsel gelişimi, kişilik gelişimi ve toplumsal gelişimi olmak üzere dört noktada etkiler. Çocukların gelişim sürecinde çocuk edebiyatı yapıtlarının katkısı çok fazladır. Bu katkılardan kuşkusuz en önemli olanı *çocukta okumaya karşı ilgi uyandırması* ve devam eden süreçte *okuma alışkanlığı oluşmasındaki* rolüdür (Sever, 2013: 56-57).

Okuma kültürü edinmiş bireylerin eğitime katkı sağlayacak kitapların kalitesi çok önemlidir. Çocuğun kitap okumayı sevmesi, kitaplarla etkili iletişim kurması ve

zamanla okuma kültürü kazanması için kitapların yapısal ve eğitici özelliklere sahip olması gerekir. Kitapların amacına uygun olarak çocuğun gelişimine katkı sağlaması için çocuk ile kitap arasında etkin bir iletişim kurulması gerekir. Kitapların özellikleri, bu iletişimin kalitesini belirleyen temel unsurlardır (Canlı ve Aslan, 2018).

Çocuklara yönelik hazırlanacak kitaplarda, onların algı düzeyi, dili ve gereksinimleri göz önünde tutulmalıdır. Çocuğun kültür gelişimine, düş gücünün gelişmesine ve okuma alışkanlığı kazanmasına katkıda bulunacak nitelikleri içermelidir. Çocuğa görelilik, onun ilgilerini, gereksinimlerini, dil evrenini göz önünde tutmayı gerektirir. Çocuk edebiyatının işlevi ve sınırları göz önünde bulundurulduğunda, çocuk edebiyatı yapıtlarının tasarım, içerik ve eğitsel özelliklerinin çocuk gerçekliğine ve yazınsal ölçütlere uygun olması gerekmektedir (Sever, Dilidüzgün, Öztürk ve Adıgüzel, 2013).

1.2.4. Eğitsel İlkeler

Bir yapıtın eğitsel ilkeler yönünden nitelikli sayılabilmesi için bazı özellikler taşınması gerektiği savunulmaktadır. Bir kitabın, çocuğun, sağlıklı bir değerler sistemi oluşturmasına engel olmaması; kitapta mantık hatasına yer verilmemesi; kadına ve erkeğe yüklenen mana arasında ayrımcılık olmaması; kitapta boş inançlara onay veren ve onları önemli kılan bir yaklaşımda bulunulmaması; kitabın çocukların cinsel kimlikleri içerisinde kişiliklerini geliştirmelerini engelleyecek iletiler, kurgusal özellikler taşımaması; kitapta kurgulanan olay örgüsünde, baskıcı ve denetimci anlayış içeren bir yaklaşım sergilenmemesi; kitabın dinsel veya siyasal telkinlerde bulunmaması; kitapta çocuğun düş kurmasını, düşünmesini, yaratıcılığını ve eğlenmesini baskılayan bir yaklaşım sezilmemesi; kitapta çocuğun araştırma ve deneme isteğini, girişimciliğini körelten anlayışları olumlayan bir tavır sergilenmemesi gerekmektedir (Kılıçaslan, 2019: 38-39).

Çocuk edebiyatının ilkelerine uygunluk gösteren yapıtların, bazı temel eğitim ilkeleri esas alınarak çocuğun gelişim özelliklerine ve evrensel değerlere uygunluğu açısından sınanması gerekir. Bir eserin *eğitsel ilkeler* açısından nitelikli sayılabilmesi için *“mantık yanlışlığına düşülmemesi; çocuğun sağlıklı bir değerler sistemi oluşturmasına engel olmaması; kadına ve erkeğe yüklenen anlam arasında bir ayırım*

olmaması; toplumdaki cinsel kimliklere yönelik geleneksel yargıları desteklememesi; çocukların kendi cinsel kimlikleri içinde kişiliklerini geliştirmelerine engel olabilecek kurgusal özellikler bulunmaması” gerekir (Tekin, 2017: 30; Türkben, 2019).

Nitelikli bir çocuk kitabı, seslendiği kitlenin ilgi ve ihtiyaçları ile bağlantılar kurarak çocukların düşsel ve düşünsel anlamada yeni yaşantılar kazanmasına vesile olur. Bu şekilde çocuk okur kitabın sunduğu anlam dünyasına daha kolay girer ve kahramanlarla daha çabuk özdeşim kurar. Bu etkileşim ile çocuğun görsel algısı gelişirken kavramsal birikimi zenginleşir. Kitaplardaki dilsel ve görsel simgeleri anlamlandırma işlevi okuyan ve izleyen için bir düşünme ve duyarlılık kazanma aşamasıdır. Öğüt verici bir yaklaşımla yazılmış olan eserler, çocuğun kitapla kurduğu iletişimde onun kendi duygu ve düşünme sorumluluğunu engeller (Olukcu, 2019: 15-16).

Sever’e (1995) göre çocuk kitaplarının dayanması gereken eğitsel ilkeler:

- Okulda izlenen eğitim programlarını desteklemeli,
- Yaşamın gerçekleriyle ilişkili olmalı,
- Çocuğun duygu, düşünce ve hayal gücünü geliştirici biçimde kaleme alınmış olmalı,
- Çocuğun bilgi ve kültür evrenini genişletmeli,
- Çocuğa, içinde yaşadığı çevreyi, ülkeyi, dünyayı gerçekçi açıdan tanıtmalı,
- Çocukta estetik bir duyarlılık sağlamalı,
- Çocuğun eleştiri yeteneğini geliştirmeli,
- Çocuğun kişiliğini geliştirerek, yaşama uyumunu sağlamalı,
- Çocuğun dilsel becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmalı,
- Çocuğa, toplumun bir bireyi olduğu bilincini vermeli,
- Çocuğa, insanı zayıf ve güçlü yönleriyle tanıtmalı,
- Evrensel ahlak kurallarına uygun olmalı,
- Çocuğa kavratılmak istenen ana düşünceyi sezinlettirmeli,
- Önyargıdan arındırılmış olmalı,
- Yapararak, yaşayarak öğretme-öğrenme anlayışını yansıtmalı,
- Eğlendirici, öğretici ve düşündürücü olmalıdır.

Çocuğun biçimlendirilecek bir yapı olarak görülmemesi için göz önünde bulundurulması gereken yazınsal ve eğitsel ilkeler bağlamında bir yapının çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygunluğunu değerlendirmek için (Akyüz, 2014: 29).

- Kitapta öğretici, öğüt veren bir yaklaşımdan uzak durulmuş mu?
- Çocuğun yaratıcı ve girişimci bir kimlik oluşturması desteklenmiş mi?
- Cinsel roller; çağdaş yaşamın gereklerine uygun olarak kurgulanmış, kadına ve erkeğe yüklenen anlam arasında ayırım yapılmış mı?
- Yaşamda sorunların çözümü için iletişim kurulması gerektiği özendirilmiş mi?
- Siyasal ve dinsel telkinden uzak durulmuş mu?
- Çocuğa belli değerler, düşünceler benimsetilmeye çalışılmış mı?
- Denetimci ve baskıcı anlayışları onaylayan yaklaşımdan uzak durulmuş mu?

1.3. SARA ŞAHİNKANAT'IN HAYATI, ESERLERİ VE ÇOCUK EDEBİYATINA İLİŞKİN DÜŞÜNCELERİ

Bu başlık altında araştırmaya konu olan çocuk edebiyatı yazarının kısa yaşam öyküsü ile şu ana kadar yazdığı çocuk kitapları ve bu kitaplara verilen ödüllere ilişkin kısa bilgiler yer almaktadır.

Yazara ilişkin olarak aşağıda yer alan bilgiler Sara Şahinkanat ile yapılan TRT tarafından yapılan röportajdan alınmıştır (Şahinkanat, 2017; Url-1; Url-2).

1.3.1. Yazarın Kısa Yaşam Öyküsü

İstanbul'da doğdu. Lise eğitimini Üsküdar Amerikan Kız Lisesi'nde tamamladı. Boğaziçi Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü'nden mezun oldu. Ancak kısa bir süre tercümanlık yaptıktan sonra uzun yıllar reklamcılık sektöründe çalıştı. 2001 yılında dünyaya gelen oğlu Tan, öykülerine ilham kaynağı oldu. İlk yazdığı öykü, Japonya'daki 2009 Oshima Uluslararası El-yapımı Kitap Yarışması'nda *Kertenkele'nin Sihirli Kuyruğu* adıyla "Acceptance" ödülü aldı. Ayşe İnan Alican'ın resimlediği *Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan?* adlı kitabı IBBY Türkiye (Uluslararası Çocuk Kitapları Kurulu)-ÇGYD (Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği) tarafından "2009 Yılı'nın En İyi Resimli Öykü Kitabı" seçildi. *Bilgi Avcıları Gizli Görevde/Beyoğlu Macerası* kitabı özgün tasarımı ile gizem, macera, gezi etkinliği

bileşkesi sayılabilecek kitaplara öncülük etti. Bu yüzden de 2011 yılında IBBY Türkiye-ÇGYD tarafından En İyi Tasarım Ödülü'ne layık görüldü. Yazar, 2014 yılında Bursa Nilüfer Belediyesi'nin Nilüfer Rotary Derneği'nin desteğiyle "Kitap İyi Gelir" etkinlikleri kapsamında dünyada örneği ilk olan bir proje kitabı fikrini geliştirdi. Kurgu taslak çatısını yazdığı ve dokuz lösemili çocukla birlikte detaylandığı "Dokuz Korkusuz Kafadar" adlı öyküyü Deniz Üçbaşaran başarıyla resimledi. Yazarlığın yanı sıra Yapı Kredi Yayınları'nın desteğiyle 2008-2015 yılları arasında okuma kültürünün geliştirilmesine katkı sağlamak için bizzat okullarda pek çok özgün yaratıcı okuma etkinliğine öncülük etti. Kitapları farklı dillere çevrilen yazar, 2018 yılında ise bir kütüphane-severler platformunun gönüllü projesi için kitap ve kütüphanelere farkındalığı artırmak amacıyla ilk defa şarkı sözü yazdı. Şarkıya sosyal medyada hem kütüphaneciler hem de öğretmen ve öğrenciler tarafından büyük ilgi gösterildi.

YKY'den "Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor", "Maymun Kral" (Feridun Oral ile birlikte), "Mevsimplere Güzelleme" (Arslan Sayman ile birlikte; Resimleyen: Deniz Üçbaşaran), "Bilgi Avcıları Gizli Görevde/Beyoğlu Macerası", "Üç Kedi Bir Dilek", "Annemin Çantası" (Ayşe İnan ile birlikte) kitapları çıktı.

Çocukluk yılları ailesi, kız kardeşleri ve kuzenleri ile birlikte geçmiştir. Kendi oyuncaklarını kendileri yapmışlardır. Çocukluk yıllarında arkadaşlarını etrafında toplayarak doğaçlama tiyatro oyunları sergilerdi. İlkokul 2. Sınıftayken Andersen ve Grimm masallarını okurken yüksek zevk aldığını fark etmiştir. Sara Şahinkanat edebiyat alanında eser üretmeye duygusal sorunları olan yeğenleri için küçük butik kitaplar hazırlayarak başlamıştır. Reklam sektöründe olduğu için yerli kitapların görsel kalitelerini yetersiz bulmuştur (Url-2).

Yazar, hem tek başına hem de alanın tanınmış yazar ve çizerleriyle birlikte çok sayıda esere imza atmıştır. Yazarın kitaplarına olan ilginin artması nedeniyle, kitaplarının çocuk edebiyatının temel niteliklerini ne ölçüde taşıdığı hususu incelenmesi gereken bir durum olarak dikkat çekmiştir.

1.3.2. Yazarın Eserleri ve Aldığı Ödüller

Yazarın eserlerini kısaca alfabetik olarak sıralamak gerekirse genel olarak aşağıda ismi verilen çocuk kitapları verilebilir:

- Annemin Çantası
- Babamın Battaniyesi
- Beyoğlu Macerası
- Bilgi Avcıları Gizli Görevde
- Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan?
- Maymun Kral
- Mevsimlere Güzelleme (ortak yazar)
- The Beyoğlu Adventure
- Three Cats, One Wish
- Üç Kedi Bir Canavar
- Üç Kedi Bir Dilek
- Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor

Yazarın eserlerine verilen ödüller ile çeşitli organizasyon ve faaliyetlerde aldığı ödüller aşağıda kısaca sıralanmaktadır.

- İlk yazdığı öykü, Japonya'daki 2009 Oshima Uluslararası El-yapımı Kitap Yarışması'nda *Kertenkele'nin Sihirli Kuyruğu* adıyla "Acceptance" ödülü aldı.
- Ayşe İnan Alican'ın resimlediği *Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan?* adlı kitabı IBBY Türkiye-ÇGYD tarafından "2009 Yılı'nın En İyi Resimli Öykü Kitabı" seçildi.
- *Bilgi Avcıları Gizli Görevde/Beyoğlu Macerası* kitabı özgün tasarımı ile gizem, macera, gezi etkinliği bileşkesi sayılabilecek kitaplara öncülük etti. Bu yüzden de 2011 yılında IBBY Türkiye-ÇGYD tarafından En İyi Tasarım Ödülü'ne layık görüldü.
- 2014 yılında Bursa Nilüfer Belediyesi'nin Nilüfer Rotary Derneği'nin desteğiyle "Kitap İyi Gelir" etkinlikleri kapsamında dünyada örneği ilk olan bir proje kitabı fikrini geliştirdi.

- Kurgu taslak çatısını yazdığı ve dokuz lösemili çocukla birlikte detaylandığı *Dokuz Korkusuz Kafadar* adlı öyküyü Deniz Üçbaşaran başarıyla resimledi.
- Yazarın en sevilen çocuk kitabı olan *Üç Kedi Bir Dilek* İngilizce olarak Yapı Kredi Yayınları tarafından basıldı.

1.3.3. Yazarın Çocuk Edebiyatına İlişkin Düşünceleri

Genellikle anne-çocuk ilişkilerine odaklanan yazarın kurgusu bazen arkadaşlık ilişkilerinin merkezinde gelişir. Şahinkanat sanatının hassasiyetiyle işlediği kurgularında anne sevgisi, dostluk gibi temaları gündeme getirmektedir. Yazar, annelerin tedbirli ve mükemmel varlıklar olduğu, arkadaşlık ilişkileri ve kendini tanımaya ilişkin mesajların verildiği kitaplarda da birçok dolaylı atıfta bulunmaktadır. Direkt mesajlara pek yer vermeyen yazar, önyargılara, otoriter yönetim anlayışına, iyilikseverliğe, mevsimlerin güzelliğine ve daha birçok konuya işaret eden örtük algı biçimini okuyucuya kullanır.

Yazar hedef kitlesinin özelliklerini bilir ve buna göre anlatılarını şekillendirir. Oyun dönemi çocuğuna seslendiğinin bilincinde olan yazar, eserlerinde genellikle hareket ve oyun odaklı kurgulara ve gerilim duygusunun dozunu abartmadan maceraya yönelir. Oyunbozanlık yapmak, düşmek, gezmek, koşmak, çamura bulanmak, gülmek, korkmak, kaçmak, eğlenmek, şifreleri çözmek onun kurgularının vazgeçilmez öğeleridir. Bu kurgu öğeleri doğrultusunda yazarın kitaplarındaki çocuk karakterler de oyun dönemi çocuğunun genel vasıflarını taşır. Kurgularda sabahları uykusundan kalkmak istemeyen; düşüp dizini kanatan; kaydırak, salıncak derken pantolonunu yırtan; mızıkçılık yapan ve bundan dolayı arkadaşları ile arası açılan ve özgür olma duygusuyla tek başına gezintiye çıkmak isteyen pek çok karakter çocuk okurun karşısına çıkar. Çocukların gerçek yaşamda karşılaşılabilecekleri kişiler olarak resmedilen bu karakterler, çocuğun kolaylıkla özdeşim kurabileceği bir kimliğe de bürünür. Eserlerde çocuk karakterlerin yaşadıkları problemleri tek başlarına ya da annelerinden yardım alarak çözebilme becerisine sahip olmaları, okuma ve yazma ile aralarına mesafe koymamaları yine karakterlerle çocuk okurun özdeşim kurması açısından önem arz eder.

Kitaplardaki ana karakterlerden biri annedir. Koruyucu rolü ile öne çıkan anne, sürekli olarak çocuklarını düşünür ve onlar için endişelenir. Yazar, kurgularda çocuğu uykudan uyandırma, okula hazırlama, parka götürme, duygularını yatıştırma; çocuğun giysilerini değiştirme, sağlık durumlarını gözetme, beslenmesini sağlama sorumluluklarını anneye yükler. Buna karşın eserlerde yer alan baba karakteri ise son derece az yer almaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri açısından düşünüldüğünde kitaplarda çocukların sorumluluğu çoğunlukla annededir. Baba ise yalnızca bir eserde bu sorumlulukları yüklenir, diğerlerinde ise figürdür. Bu durum özellikle kitap resimlemelerinde gözlemlenmektedir.

Anlatılarda yer bulup göze çarpan diğer karakterler ise hayvanlardır. Kitaplarda son derece sevimli bir biçimde anlatılan hayvanlar, çoğunlukla kurguların temel kişisi/kişileri bazen de yardımcı kişileri rolündedirler. Yazılı metinlerde kedi, ahtapot, yılanbalığı, kurt, köpek, martı, maymun, fil, gergedan gibi karakterlere; görsel metinlerde ise ek olarak zürafa, zebra, yılan, timsaha yer verilir. Böylelikle yazar hem hayvan karakterleri aracılığıyla kurguyu çocuk için daha ilginç ve dikkat çekici hâle getirir hem de onun etrafında kolaylıkla göremeyeceği yabancı hayvanlar aracılığıyla kavram gelişimine destek sağlamaktadır

Kaynaklardan yararlanma düşüncesi içinde anlatılarında masallardan ve masal motiflerinden yararlanan yazar, Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan? isimli kitabında artık bütün dünyada okunan ve bilinen “Kırmızı Başlıklı Kız” isimli masaldan yararlanarak yepyeni bir anlatı oluşturur. Bu anlatıda masalın bilinen halini değiştirerek masaldaki kurt karakterini daha sevimli bir şekilde yansıtır. Ön yargıların doğru olmadığına vurgu yapan eser, yavrukurdun dilinden “*Dikkat! Dikkat! Sevgili Avcı Amca, Büyükanne ormanın diğer ucunda Kırmızı Başlıklı Kız’ın ve annesinin yanında. Belki biraz şişlik varsa karnımda, inan sadece brokolili makarna Lütfen karnımı boşuna yarma. Biz vazgeçtik artık et yemekten. Bıttık artık masallarda kötülenmekten.*” şeklinde bugüne kadar anlatılandan farklı bir şekilde sonlanır.

Yazar çocuğun gerçek hayatta karşılaşılabileceği dile yakın bir dil kullanır ve yazarın kitaplarında hedef kitle için bilinemeyecek kelime sayısı son derece azdır. Bilinmesi mümkün olmayan kelimelerin açıklaması ise açıklayıcı nitelikteki resimler

vasıtasıyla yapılır. Yazar anlatılarında “kulağına fısıldamak, Tanrıya yalvarmak, kulak kabartmak, takıp takıştırmak, dili damağı kurumak, akıl etmek, midesi guruldamak ve göz atmak” gibi deyimleri kullanarak kültürel dil öğelerinden faydalanır. Bunun yanı sıra az sayıda olsa da özellikle okul öncesi dönem çocuğunun iletişim becerilerine katkı sağlayacak “...Güle güle git.” şeklindeki sözcükleri etkili iletişim için kullanır. Kurgularda çocuğun dikkatini çekmek ve ritmik yapıyı sağlamak için “*güzel mi güzel, püfür püfür, bol bol, alev alev*” gibi ikilemelerden yararlanan Şahinkanat, aynı gerekçelerle “*Annesi dedi: “Bravo doğrusu/ Şimdi de günün en zor sorusu./ Diyelim ki karnın tok, uykun da çok./ Derenin kenarında bir ağaç gölgesi./ Kaçırılır mı keyfin böylesi?”* biçiminde hece ve ses tekrarlarına da yer verir. Çoğunlukla anlatılarında basit, kurallı ve olumlu cümleler kullanan yazar, kurgunun heyecanı ve seyrine göre ünlem ve soru cümleleri de kullanır.

1.4. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Burada yer çalışma konusu ile ilgili verilen örnek araştırma ve çalışmalar hem Yurt içinde hem de yurt dışında yapılan araştırmalar olarak iki başlık altında genel olarak ele alınmıştır.

1.4.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Uzmen ve Mağden (2002), tarafından yapılan okulöncesi kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının prososyal davranışlardan paylaşma ve yardım etme davranışlarının, bu davranışları işleyen resimli çocuk kitapları ile desteklenip desteklenmediğini belirlemek amacıyla yapılan araştırma sonucuna göre deney grubuna okunan kitapların çocukların yardım etme ve paylaşma davranışları üzerine etkisi olduğu, verilmiş olan eğitimin kız çocuklarının yardım etme davranışları, erkek çocukların ise paylaşma davranışları üzerinde daha etkili olduğu saptanmıştır. Ayrıca aileler ile eğitimcilerin sorulara vermiş olduğu cevaplar arasında tutarlılık olmadığı, aile ve eğitimcilerin ifadeleri ile çocukların davranışları arasındaki uyumun düşük olduğu belirlenmiştir.

Şeref’in (2008), okul öncesi dönem çocuklarına yönelik masal kitaplarındaki illüstrasyonları incelediği araştırmasında, çizimlerde vurguların yerinde oluşu, anlatma biçimlerinin uyumluluğu ve boyutlarının işlevsellik açısından yeterliliği

uygun bulunurken, kitabın kapağındaki çizimlerin dikkat çekiciliği, karakterlerin hareketlerinin uygun aksedilmesi, unsurların renklerinin gerçekçi kullanımı, karakterlerin mekan ile ilişkisinin kurulması, unsurlar arasındaki bağlantının doğru resmedilmesi, eser kapağındaki çizimin metni yansıtabilmesi ve içeriğiyle uyumluluğu, kullanılan renklerin metne uygun seçilmesi, kullanılan renklerin çocuğun ilgisini çekecek biçimde kullanılması ve çocuğun yaş seviyesine uygunluğu bakımından kısmen uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Saçkesen (2008), “*Okul Öncesi Öğretmenlerinin ve Ebeveynlerin Çocuk Kitabı Seçim (3-6 Yaş) Kriterleri*” adlı çalışmada; okul öncesi öğretmenlerinin ve anne babaların çocuk kitaplarının belirlenmesinde kullandıkları kriterlerin tespiti araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanan “Okul Öncesi Öğretmeninin ve Ebeveynlerin Çocuk Kitabı Seçim (3-6 yaş) Kriterleri Ölçeği”nin geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılarak kullanılmıştır. 21 sorudan oluşan bu anketle birlikte öğretmenler için 7, ebeveynler için 6 sorudan oluşan kişisel bilgi formları da uygulanmıştır. Araştırmanın evrenini Samsun ili ve ilçelerindeki anaokulları ve ilköğretim bünyesindeki anasınıflarındaki çocukların öğretmenleri ve ebeveynleri oluşturmaktadır. Örneklem 871 ebeveyn ve 97 anasınıfı öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada alt problemler doğrultusunda, çocuk kitabı seçiminde ebeveynlerin ve öğretmenlerin kriterleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Veziroğlu, (2009), resimli çocuk kitaplarının M.E.B. okul öncesi eğitim programındaki kazanımlara uygunluğunu incelediği çalışmada bu kitaplarla yapılan eğitimin, uygulanan eğitim programını destekleme düzeyinin belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda çalışma grubuna alınan resimli çocuk kitaplarının M.E.B. 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı’nda yer alan 5 gelişim alanına ait toplam 264 kazanımı %18,5 oranında karşıladığı belirlenmiştir. Bu oldukça az oran ülkemizde okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hazırlanan resimli çocuk kitaplarının özelliklerinin artırılması için çalışmalar yapılması gerektiğini göstermiştir.

Çakmakçı (2011), *Çocuk Kitaplarında Oyun Ögesi ve Okul Öncesi Eğitim Amaçlı Etkileşimli Çocuk Kitabı Tasarım Çalışması*” adlı çalışmada; çocukların birçok teknolojik görsel uyaranla kuşatıldığı bir hız çağında, kitabın form olarak bir

çocuk için daha dikkat çekici olması gerektiğini belirtmiştir. Kitap, bir oyuncak ya da teknolojik eğlence gibi güzel vakit geçirmeyi sağlaması açısından büyük bir önem kazanmıştır. Kitap konusunu irdeleyen çalışma türlerin ve yaş gruplarının yoğunluğu açısından, okul öncesi çocuk kitabı tasarımları ile sınırlandırılmıştır. Bu çalışmanın amacı okul öncesi eğitici çocuk kitaplarını etkileşimli bir tasarım ürünü perspektifinden ele alarak çeşitli oyun öğeleriyle, eğlenceli ve akılda kalıcı bir şekle sokmaktır. Bununla birlikte çeşitli oyunlarla kurgulanan deneyimler üzerinden, çocuğun görsel ve düşünsel dünyasının gelişim sürecine katkıda bulunacak etkileşimli tasarım ürünü oluşturmak hedeflenmiştir.

Akyüz (2014), “*Muzaffer İzgü'nün Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi*” adlı çalışmasında; Muzaffer İzgü'nün çocuk kitapları çocuk edebiyatının temel ilkeleri bakımından incelenmiştir. Tasarım özellikleri bakımından yapılan incelemeler sonucunda kitaplarda çocuk gerçekliğinin göz önünde bulundurulmadığı ve yayınevlerinin yayın politikalarına bağlı bir yayıncılık sergilendiği gözlenmiştir. Kitaplarda kullanılan resimler bakımından da ‘klişe’ olarak tanımlanan çizimlerin yer aldığı ve yine çocuk gerçekliğinin dikkate alınmadığı gözlenmiştir. İçerik özellikleri bakımından da Muzaffer İzgü'nün didaktik, ideolojik ve çocukluğuna dönen yazar kategorisi içinde yer aldığı gözlenmiştir. İzgü'nün, yapıtlarını sorun temelli kurguladığı gözlenmektedir. Dil ve anlatım özellikleri bakımından okunabilirlik özellikleri göstermekte ve yazarın en önemli başarısını dil ve anlatımdaki ustalığı oluşturmaktadır. Yapıtlar eğitsel ilkeler bakımından ele alındığında ise yazarın insancıl ve evrensel değerleri göz önünde bulundurarak okurda bir duyarlılık oluşturma çabası içinde olduğu belirlenmiştir.

Tekin (2017), “*Süleyman Bulut'un Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi*” isimli çalışmasında; ağırlıklı olarak çocuklara yönelik eserler veren Süleyman Bulut'un çocuk kitapları, çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmiştir. Eserlerin çocuk edebiyatı içerisindeki yeri ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmanın amacı, Süleyman Bulut'un çocuk kitaplarının çocuk edebiyatına yönelik eserlerde bulunması gereken tasarım ve içerik özelliklerine uygunluğunu ortaya koymaktır. Araştırma yazarın Şubat 2017 tarihine kadar yayımlanmış 37 çocuk kitabını kapsamaktadır. Bu doğrultuda incelenen eserlerin

çocuklara edebî zevk verecek, okuma alışkanlığı kazandırabilecek nitelikler taşıdığı, ders kitaplarında metin olarak okutulabileceği sonucuna ulaşmıştır.

Bayraktar ve Demiriz (2017), tarafından okul öncesi eğitimi alanında çalışan öğretmenlerin çocuk kitaplarını seçerken göz önünde bulundukları dış ve iç yapı özelliklerine yönelik görüşlerinin kıdem durumuna göre saptanması amacıyla yapılan çalışma sonucunda; öğretmenlerin çocuk kitabı seçiminde dış yapı özelliklerinden; kapak ve ciltleme, kitapta kullanılan malzeme, sayfa düzenine ilişkin maddelerde görüşleri arasında kıdem durumuna göre anlamlı farklılık görülürken; dış yapı özelliklerinden resimleme ve boyuta ilişkin maddelerde görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Öğretmenlerin çocuk kitabı seçiminde iç yapı özelliklerinden; dil ve anlatıma ilişkin maddelerde kıdem durumuna göre anlamlı bir farklılık görülürken, iç yapı özelliklerinden konu ve kahraman özelliklerine ilişkin maddelerde anlamlı bir farklılık yoktur.

Coşkun Turan (2018)'ın Okul Öncesi Öğretmenlerinin Resimli Çocuk Kitaplarına İlişkin Görüşlerini incelediği çalışmasının sonuçlarına göre öğretmenlerin; en çok resimli kitap kullanmayı tercih ettikleri, çoğunun bir sınıf kütüphanesine sahip olmadıkları, büyük çoğunluğunun kitap seçerken yazar ve yayınevi tercihi olmadığı ve en çok soru sorma etkinlikleri gerçekleştirdikleri görülmüştür. Ayrıca çocukların da kitap seçiminde öğretmenlerle aynı görüşlere sahip oldukları ve onların da en çok resimli çocuk kitaplarını tercih ettikleri saptanmıştır.

Ulusoy ve Altun (2018), okul öncesi öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı ve resimli çocuk kitapları hakkındaki algılarının metaforlar aracılığıyla incelenmesi amacıyla yaptıkları çalışma sonucunda; öğretmen adayları metaforlar aracılığıyla basılı kitapların somutluk ve kalıcılık özelliklerini ön plana çıkarıp, elektronik kitapların ise birden fazla duyuya hitap etme ve ilgi çekici olma özelliklerini vurgulamışlardır.

Olukcu (2019) tarafından yapılan, “İsmail Bilgin'in Büyük Türk Bilginleri Dizisinin Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada; İsmail Bilgin'in Büyük Türk Bilginleri serisinde yer alan 10 çocuk kitabı, çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmiştir. Kitaplar dış yapı özelliklerinden, tasarım ve resim özellikleri, içyapı özelliklerinden; konu-kurgu, izlek–tema, iletiler,

kahramanlar, dil ve anlatım ile çocuk kitaplarında uyulması gereken temel eğitim ilkeleri açısından incelenmiştir. Çözümlemeler çerçevesinde İsmail Bilgin'in Büyük Türk Bilginleri serisinde yer alan çocuk kitapları, çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre değerlendirilmiştir. Anahtar Kelimeler: İsmail Bilgin, çocuk, çocuk edebiyatı, çocuk edebiyatının temel ilkeleri.

Kılıçaslan, 2019'da yaptığı, "*Naki Tezel'in "Türk Masalları" Adlı Kitabının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bakımından İncelenmesi*" adlı araştırmada Naki Tezel tarafından derlenmiş masallardan oluşan "Türk Masalları" adlı eserin biçim ve içerik özellikleri çocuğa yönelik ilkesi başta olmak üzere çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından değerlendirilmiştir. Çalışmada, örneklem grubunda yer alan ve Naki Tezel tarafından derlenerek "Türk Masalları" adlı kitapta toplanan elli dört adet masal incelenmiştir. Çözümlemeler çerçevesinde Naki Tezel'in "Türk Masalları" adlı eserinde yer alan masalların genel olarak çocuk okurlara okuma alışkanlığı kazandırabilecek ve estetik zevk verecek nitelikte olduğu fakat bazı masalların gerek tasarım gerekse de taşıdığı eğitsel değerler açısından çocuğa yönelik prensibine ters düştüğü tespit edilmiştir.

Coşkun (2019), tarafından yapılan "*Çetin Öner'in Öykülerinin Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi ve Türkçe Eğitime Katkısı*" isimli çalışmada; çocuk edebiyatı alanında eserler vermiş olan Çetin Öner'in hayatı, edebi kişiliği ve üslubu, çocuk edebiyatı alanındaki öyküleri ele alınmıştır. Öner'in eserleri arasından seçilen bu öyküler, çocuk edebiyatı unsurlarına göre okunmuş; biçim ve içerik özellikleri açısından incelenmiş olup Çetin Öner'in kaleme almış olduğu öykü kitaplarının çocuk edebiyatı alanında ve Türkçe eğitiminde kullanılması gereken bir kaynak olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tepe (2020)'nin okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarında yer alan (anne, baba ve çocuk karakter eylemlerini incelediği araştırmasında Türkiye'de 2000-2020 yılları arasında yayınlanmış olan okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarını araştırma kapsamına almıştır. Araştırmanın sonucunda; anne karakter eylemlerinin %0,46'sını, baba karakter eylemlerinin %0,28'si İletişim/Etkileşime Yönelik Eylemleri oluştururken anne karakter eylemlerinin %0,009'u Bireysel Farklılığa Yönelik Eylemler oluşturmaktadır. Baba Karakter Eylem metinlerinde doğaya ve bireysel farklılığa yönelik eylem metinlerinde hiçbir dağılım göstermediği tespit edilmiştir.

Anne karakter eylemlerinin %7,1'ini, baba karakter eylemlerinin ise %0,5 ile İletişime/Etkiletişime Yönelik Eylem resimlerini yansıttıkları tespit edilmiştir. En düşük dağılım ile anne karakter eylemlerinin %0,02'sini, Baba karakter Eylemlerinin ise %0,1 Bireysel Farklılığa Yönelik Eylemleri resmettikleri görülmüştür.

Akbulut (2021) tarafından 2008-2020 yılları arasında yerli ve yabancı yazarlar tarafından okul öncesi dönemindeki çocuklar için yazılmış olan resimli çocuk hikâye kitaplarında M.E.B. 2013 Okul Öncesi Eğitimi Programı'nda yer alan kavramlara yer verme durumunu incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, 50 adet kitap taratıldıktan sonra toplam kelime sayısı 21870 bulunmuştur. Taranan 21870 adet kelime içerisinde kavram olma ihtimali olan 4155 adet kelime bulunmuştur. Araştırmanın sonucuna göre taratılan kelimelerden sadece 2157 tanesinin kavram olması ve bunun da %9,9'luk bir kısmı temsil etmesi ile resimli çocuk hikâye kitaplarının kavram içerme oranının yetersiz olduğu görülmüştür. Öte yandan bu araştırmada sayıca çeviri kitaplardan az olan yerli kitapların kavram içerme oranının fazla olduğu da tespit edilmiştir.

Bekkaya ve Güven (2021), yaptıkları çalışmada; son 10 yıl içinde okul öncesi döneme yönelik basılan resimli çocuk kitaplarını yapısal özellikleri açısından değerlendiren 18 adet akademik makaleyi incelemiştir. İncelenen makalelerde öne çıkan hususlar arasında; makalelere konu olan kitapların iç ve dış yapı özellikleriyle birlikte incelendiği; iç yapı özelliklerinden en fazla dil ve anlatım ve konu, en az tema incelenirken; dış yapı özelliklerinden en fazla resimleme, en az harf özelliklerinin incelendiği görülmüştür. Ayrıca kitap özelliklerinde tema ve harf özellikleri en az incelenen özellikler olarak tespit edilmiştir.

1.4.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Pittenger (1990), büyümeyle birlikte hem insanların hem de hayvanların vücut oranlarını sistematik olarak değiştiğini böylece baş yüksekliğinin vücut boyuna oranı yaşla birlikte azaldığını dile getirmiş ve önceki çalışmaların vücut oranlarının yaş algısı için etkili bilgi sağladığını gösterdiğini ifade ederek illüstratörlerin bu bilgileri çizimlerine dahil etmeleri yönündeki öneriyi test etmek için, çocukların resimli kitaplarında yer alan 100 çift hayvanın baş ve vücut yüksekliklerinin ölçümlerini yapmıştır. Araştırma sonucunda; 93 çifte, daha yaşlı olarak algılanması amaçlanan

hayvanın, genç hayvandan daha düşük bir baş-vücut oranına sahip olduğu görülmüş. Bu çiftlerin 25'i için toplanan derecelendirmeler hem algılanan yaşın hem de zarafetin vücut oranları ile önemli ölçüde ilişkili olduğunu göstermiş. Korelasyonların büyüklüklerinin düşük olması nedeniyle çizimlerin diğer yönlerinin algılanan yaşı ve zekâyı etkilediğini tespit etmiştir. Ayrıca gözlemciler vücut oranlarının yaşı ve zekâ algısını etkileyen çeşitli faktörlerden yalnızca biri olduğunu bildirmiştir.

Lundin (1994), 1880-1900 yılları arasında İngiltere ve Amerika'da çocuk kitaplarının eleştirel kabulünü inceleyerek “çocuk edebiyatının altın çağının” oluşum döneminde çocuk kitaplarına olan ilginin doğasını ve kapsamını belirlemek amacıyla bu dönemde çocuk kitaplarını kapsayan yetmiş beş edebi süreli yayın incelenmesiyle yapılan araştırmada bir kültürel söylem yelpazesi olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır: Çocuk kitaplarının bir meta olarak ele alınması; çocuk kitaplarının sanat eseri olarak yükseltilmesi; edebiyatta illüstrasyon ve resimsel etkilere vurgu; yetişkin ve çocuk edebiyatı arasında katı bir sınırın olmaması; büyüyen bir cinsiyet ayrımı; didaktik geleneğin çeşitlendirilmesi; fantezi ve gerçekçilik üzerine devam eden bir tartışma; çocukluğun romantik idealizasyonu ve edebiyatı; çocuk edebiyatı tarihçiliğine dikkat edilmesi ve çocukların okumasının değişen karakteriyle ilgili kaygıya değinilmiştir.

Rudman, (1995), çocuk kitaplarını öğretim aracı olarak görmekte ve çocuk kitaplarında bulunacak derslerle, özellikle ahlaki derslerle ve bir çocuğun bir kitabı okumasından kaynaklanabilecek olumlu sonuçlarla ilgilenmektedir. Rudman; sosyal ve gelişimsel nitelikteki konuların literatürde ele alınış şekline ve kitapların çocukların kişisel ve sosyal problemleri ele almalarına yardımcı olmak için nasıl bibliyoterapi olarak kullanılabilceği konusuna odaklanmaktadır. Öğretmenlerin psikolog olmadıklarını ancak kitapların “bugün birçok problemle boğuşarak sınıfa giren” çocuklara yardımcı olabileceğini öne sürüyor. Bununla birlikte kitabı ilaç olarak görülmemesi gerektiği ve “belirli bir konu üzerine çok sayıda kitabın incelenmesinin başarıyı artırma olasılığının daha yüksek olduğunu öne sürüyor ve çocuk kitaplarının gerçek gücünün profesyonel bir kaynak olarak kullanılışılığında yattığını dile getiriyor.

Gooden ve Gooden (2001), kadın nüfusun %51'ini oluşturmasına rağmen, çocuk edebiyatında bu miktardan daha az temsil edildiğini, psikologlar ve özgürlük gruplarının liderleri, çocuk kitaplarındaki cinsiyet kalıp yargılarının çocukların

kadınların rollerine ilişkin algıları üzerinde zararlı etkileri olduğunu onayladıklarını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla kadınları olumlu gören resimli çocuk kitapları bu klişeleri ortadan kaldırmak için kullanılabilirliği ve bu amaçla 1995'ten 1999'a kadar 83 Önemli Kitap, LaDow'un içerik analizi yöntemiyle ana karakterin cinsiyeti, illüstrasyonları ve başlığı incelenerek daha önceki çalışmaların aksine, eşitliğe doğru atılan adımların, ana karakter olarak temsil edilen kadın sayısındaki artışa bağlı olarak ilerlediğini ortaya koyduğunu, kadın temsili 1970'lerden bu yana büyük ölçüde iyileşmiş olsa da, toplumsal cinsiyet kalıpları çocuk edebiyatında hala yaygın olduğunu tespit etmişlerdir.

Brugilles, Cromer ve Cromer (2002), erkekler ve kadınlar arasındaki eşitsizlikler, bireyler tarafından "içselleştirilen" ve tüm sosyal modeller gibi, değişmesi yavaş olan cinsiyet temsilleriyle desteklendiği düşüncesinden hareketle 0-9 yaş arası çocuklar için tasarlanmış resimli kitaplarla çocuklar için tasarlanmış temsillerin yapısını incelemişlerdir. Resimli çocuk kitapları gerçekten de karakterlerin oluşturduğu merkezi unsur aracılığıyla cinsiyet temelli kimlik ve sosyal ilişkilerin gelişimine odaklanmıştır. Bu temsiller, hemen algılanabilir stereotiplerden değil, farklı değişkenlerin daha karmaşık ve ince bir kombinasyonundan kaynaklandığını tespit etmişlerdir. Diğer bir deyişle kadın yazarların kızlar için bir çocuk edebiyatı yaratmaktan korktukları için, kadınlar tarafından yazılan, kızlar veya kadınlar hakkında hikayeler anlatan ve bu nedenle sadece kızlar tarafından okunan eserler yazmaktan çekindikleri sonucuna varmışlardır.

Crabb ve Marciano (2011), çocuk kitaplarının yayınlandıkları kültür ve tarihsel dönemdeki cinsiyete dayalı iş bölümünü doğru bir şekilde yansıttığı hipotezini test etmek amacıyla 1990-2009 yılları arasında Caldecott Madalyası veya Onur Ödülü kazanan örnek 85 kitabın 68'indeki 490 illüstrasyon üzerinde içerik analizi yapmışlardır. Analiz sonuçlarına göre; karakter cinsiyeti ve kullanılan malzeme türü (ev, üretim) kodlanması sonucunda kitaplardaki kadın karakterlerin daha büyük oranlarında ev eşyaları kullanılırken, erkek karakterlerin daha büyük oranlarında ev dışında üretim faktörleri (araç-gereçleri) kullandığı tespit edilmiştir. Yazarlar, bu temsillerin gerçek cinsiyet, araçlar ve iş dünyasıyla ilişkisini ve ayrıca çocukların sosyalleşmesine ilişkin sonuçları yansıttığını dile getirmiştir.

Yılmaz Genc, Akıncı Cosgun ve Pala (2017), tarafından okul öncesi çocuklar için hazırlanan resimli çocuk kitaplarında yer alan matematiksel içeriği incelemek amacıyla yapılan çalışma sonucunda; incelenen kitapların en sık sayılar ve işlemler kategorisini içerdiği, ardından sırasıyla geometri, ölçüm, cebir, veri analizi ve olasılık olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, kitapların hesaplamalarda, ayrımlarda, cebirsel sembollerde ve matematiksel modellerde, kantitatif değişikliklerde, simetri ve çeviri hareketlerinde, tekrarlanan ölçümlerde, veri toplama, veri organizasyonunda, veri görselleştirmede, tanıma ve temel olasılık kavramlarını anlama ve uygulamada, verilerde belirli kategoriler içermediği veya farklı yöntem ve araçların kullanılmadığı tespit edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; daha sonra benzer araştırmalar yapmak isteyen diğer araştırmacılara yol göstermek ve çalışmayı daha anlaşılır kılmak amacıyla; *araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin analizine* ilişkin bilgiler yer almaktadır.

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırmanın deseni “durum çalışması”dır. Durum çalışması; güncel bir olguyu kendi gerçekliği içinde çalışan olgu ve içinde bulunulan içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı durumlarda kullanılan bir araştırma desendir (Büyüköztürk, Kılıççakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel 2012).

Araştırma, “nitel araştırma” ile yapılandırılmıştır. Nitel araştırma, algıların ve olayların doğal ortamında bütüncül ve gerçekçi bir biçimde ortaya konulmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği; görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı araştırma türü olarak tanımlanmaktadır (Karataş, 2015). Nitel araştırma sürecinde sosyal yaşama ve insana ilişkin problemler sorgulanarak anlamlandırılmaya çalışılır (Creswell, 1998).

2.2. İNCELENEN KİTAPLAR

Araştırma kapsamında incelenen dokümanlar “*Üç Kedi Bir Dilek*”, “*Üç Kedi Bir Canavar*”, “*Annemin Çantası*”, “*Babamın Battaniyesi*”, “*Yavru Ahtapot Olmak*

Çok Zor”, *Maymun Kral*”, *Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız’dan?*”, *Mevsimlere Güzelleme*” isimli çocuk kitapların oluşmaktadır.

2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen “Kitap İnceleme Kriterleri Formu” kullanılmıştır. Bu form araştırmacı tarafından çalışma kapsamında gerçekleştirilen literatür taraması sonucu hazırlanmıştır. Kitap inceleme kriterleri formunun(EK-A) amaca uygunluğunun değerlendirilmesi için uzman görüşüne başvurulmuş ve aşağıda belirtilen kitap inceleme kriterleri formu kullanıma hazır hale getirilmiştir.

- “Çocuk kitapları, çocukların el yapısına uygun olmalıdır.” sorusuna yönelik olarak: *“Dış yapı biçimsel özelliklerine göre; yapısının dışında küçük ya da büyük olabilir.”*
- “Harfler çocuğun gözünü yormayacak karakterde ve büyüklükte olmalıdır.” sorusuna yönelik olarak: *“Yaşa göre değişeceğinden 0-3 yaş için farklı büyüklükte, 3-6 yaş için farklı büyüklükte olmalıdır”.*
- “Harflerin; boyut, renk ve kalınlıkları izleme-okuma isteği ve kolaylığı yaratmalıdır.” sorusuna yönelik olarak: *“Yetişkin tarafından okunacağından önemli değildir.”*
- “Kitaplardaki konular çocuk yaşamındaki olaylardan esinlenilmelidir.” sorusuna yönelik olarak: *“Aile, yakın çevre ve doğa seçilmelidir.”*
- “Kitaplarda kullanılan dil, günlük konuşma diline uygun olmalıdır.” sorusuna yönelik olarak: *“Anlaşılır ve akıcı olmalıdır.”*
- “Toplumdaki cinsel kimliklere yönelik geleneksel yargılardan uzak durulmalıdır.” sorusuna yönelik olarak: *“Çocuğun sağlıklı cinsel gelişimini desteklemesi lazımdır.”*
- “Siyasal veya dinsel telkinlerde bulunmamalıdır.” sorusuna yönelik olarak: *“Siyasal telkinlerde bulunmamalı ama çocuğun inanç gelişimini olumlu yönde desteklemelidir.”*

- “Çocuğun düşünmesini sağlayan yaratıcılığını geliştiren bir yaklaşım sergilenmelidir.” sorusuna yönelik olarak: “*Üretkenliğini, farklı düşünme becerilerini, hayal gücünü geliştiren bir yaklaşım sergilenmelidir.*”

Formda yer alan değerlendirme kriterleri arasında; biçimsel özellikler, içerik özellikleri, yazınsal özellikler, eğitsel ilkeler yer almaktadır. Biçimsel özellikler arasında; “tasarım özellikleri (boyut, kâğıt kalitesi, kitap sırtı, kapak, ciltleme ve baskı, sayfa düzeni, harfler, sayfa sayısı) ve resim özellikleri” yer alırken, içerik özellikleri arasında; “konu ve kurgu, izlek ve tema, karakter ve kahraman, dil ve anlatım, ileti, çevre” yer almaktadır.

2.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Veriler doküman analizi yöntemiyle toplanmıştır. Doküman incelemesi; araştırması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Araştırmacı ihtiyacı olan veriyi gözlem ve görüşme yapmadan elde edebilir (Yıldırım ve Şimşek 2000). Bu kapsamda; “*Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor*”, “*Maymun Kral*”, “*Üç Kedi Bir Dilek*”, “*Mevsimplere Güzelleme*”, “*Annemin Çantası*”, “*Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan?*”, “*Üç Kedi Bir Canavar*” ve “*Babamın Battaniyesi*” isimli çocuk kitapları temin edilmiştir. Söz konusu çocuk kitapları “*EK-A: Uzman Görüşü Alınan Kitap İnceleme Kriterleri Formu*” esas alınarak çalışma için veri toplanmıştır.

2.5. VERİLERİN ANALİZİ

Çalışmada çocuklara yönelik eserlerde bulunması gereken temel ilkelere yer verilerek yapılan değerlendirmeler temellendirilmiştir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya konu olan kitaplar belge inceleme (doküman inceleme) yöntemine göre çözümlenmiştir. Araştırma kapsamında yer alan kitapların dış yapı ve içyapı özellikleri ayrı ayrı ele alınmış son olarak da yazınsal ve eğitsel ilkelere uygunluğu göz önünde bulundurulmuştur.

Çalışma kapsamında; Sara Şahinkanat’ın tek başına yazdığı “*Annemin Çantası*, *Babamın Battaniyesi*, *Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız’dan?* *Maymun Kral*, *Üç Kedi Bir*

Canavar, Üç Kedi Bir Dilek, Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor” ve Arslan Sayman ile birlikte yazdığı “*Mevsimplere Güzelleme*” olmak üzere Feridun Oral, Ayşe İnan ve Deniz Üçbaşaran tarafından resimlenen çocuk kitapları çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmiş ve analiz edilmiştir. Çalışma kapsamındaki çözümleme; biçimsel özellikler, içerik özellikleri ile yazınsal ve eğitsel ilkeler üst başlıkları altında üç ana ekseninde gerçekleştirilmiştir. Biçimsel özellikler başlığı altında; tasarım özellikleri (boyut, kâğıt, kapak ve cilt, sayfa düzeni, harfler) ve resim özellikleri yer almaktadır. İçerik özellikleri başlığı altında; konu ve kurgu, izlek ve tema, karakterler ve kahraman, dil ve anlatım, ileti, çevre yer almaktadır. Çözümlenmeler çerçevesinde Sara Şahinkanat’ın çocuk edebiyatındaki yeri ve kitaplarında yer alan eğitsel değerler ortaya konulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmaya konu eserler incelenirken kendi içinde belli bir sıralama gözetilerek analiz edilmiştir. Bahse konu sıralamada basım yılı esas alınmıştır. Böylelikle yazarın zaman içerisinde ortaya koyduğu eserlerin hem kurgu olarak değişimi hem de metin yönüyle gelişimi gözlenebileceği düşünülmektedir.

Bununla birlikte söz konusu eserlerin resimlenmesinde 3 çizer yer almıştır. Söz konusu çizerler ve çiziminde yer aldığı eserler kısaca şu şekildedir; *Ayşe İnan* tarafından resimlenmiş eserler; *Üç Kedi Bir Dilek*, *Üç Kedi Bir Canavar*, *Annemin Çantası*, *Babamın Battaniyesi* ve *Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan?* isimli kitaplardır. *Feridun Oral* tarafından resimlenmiş eserler; *Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor* ve *Maymun Kral* isimli eserlerdir. Son olarak *Deniz Üçbaşaran* tarafından resimlenip Arslan Sayman ile ortak yazılan *Mevsimplere Güzelleme* isimli kitap yer almaktadır.

Çocuk edebiyatında ortaya konulan eserlerde iki türün olduğu; birincisinde yazar ve çizerin aynı olduğu çocuk edebiyatı eserleri yer alırken ikincisinde ise yazar ve çizeri farklı olan çocuk edebiyatı eserleridir. Kimi uzmanlara göre yazar ve çizeri aynı olan eserlerin metin-görsel ilişkisinin ve uyumunun en üst düzeyde olduğu bu nedenle de çocuk edebiyatında ortaya konulan eserlerde yazar-çizer ortaklığı tavsiye edilmektedir. Bu duruma da “Küçük Prens” adlı eser örnek verilerek bu kitabın çevrilen tüm dillerde aynı resimlerin kullanılması gösterilmektedir (Gönen, 2017: 48).

Sara Şahinkanat'ın eserlerinde yazar ve çizer ortaklığı değil aksine farklılığı yer almaktadır. İncelemeye esas alınan toplam 8 eserin; 5'i Ayşe İnan tarafından, 2'si Feridun Oral tarafından ve 1'i Deniz Üçbaşaran tarafından resimlenmiştir.

Kitapların analiz edilirken basım yılı esas alınmıştır. Buradaki amaç; yazar Sara Şahinkanat'ın yıllar içerisinde ortaya koyduğu resimli çocuk kitaplarının gelişim seyrini daha iyi ortaya koyabilmektir. Bununla birlikte kitapları resimleyen çizerler de kendi aralarında kısmi bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu değerlendirmelerin genel sonuçları çalışmanın “Tartışma ve Sonuç” bölümünde verilmiştir.

Yukarıdaki açıklamalar dikkate alındığında söz konusu eserlerin analiz sıralaması aşağıdaki gibidir;

1. *Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor*
2. *Maymun Kral*
3. *Üç Kedi Bir Dilek*
4. *Mevsimplere Güzelleme*
5. *Annemin Çantası*
6. *Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan?*
7. *Üç Kedi Bir Canavar*
8. *Babamın Battaniyesi*

Analiz edilen ve değerlendirmeye tabi tutulan araştırma kapsamındaki 8 eser; literatür taramasında ele alınan “tanımlar, açıklamalar ve başlıklar” dikkate alınarak analiz edilmiştir. Söz konusu eserler; *biçimsel açıdan, içerik açısından, yazınsal açıdan, eğitsel ilkeler açısından* değerlendirilmiştir. Biçimsel açıdan değerlendirme; öncelikle, *tasarım özellikleri* ile sonra da örnek resimler üzerinden *resim özellikleri* ile yapılmıştır. İçerik açısından değerlendirmede ise *konu ve kurgu, izlek ve tema, karakter ve kahraman, dil ve anlatım, iletiler, çevre boyutlarıyla* çözümlenerek yorumlanmıştır.

3.1. YAVRU AHTAPOT OLMAK ÇOK ZOR ESERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Bu başlık altında, “*Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor*” adlı esere ilişkin olarak; *biçimsel açıdan, içerik açısından, yazınsal açıdan, eğitsel ilkeler açısından* çeşitli değerlendirmelere yer verilmiştir. Söz konusu alt başlıklar ile çalışmanın amacı olan Sara Şahinkanat’ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi gerçekleştirildiği düşünülmektedir.

3.1.1. Biçimsel Açıdan Değerlendirme

“*Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor*” adlı esere ilişkin olarak yapılan biçimsel açıdan değerlendirme, iki çerçevede gerçekleştirilmiştir. Eser; öncelikle, *tasarım özellikleri* ile sonra, *resim özellikleri* ile değerlendirilmiştir. Daha sonra da örnek resimler üzerinden çeşitli açıklamalar yapılmıştır.

- *Tasarım Özellikleri*

Yapı Kredi Yayınları (YKY) tarafından yayınlanan Sara Şahinkanat’ın “*Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor*” adlı eserin tasarım özellikleri KYK tarafından yayınlanan benzer nitelikteki diğer eserler ile ortak özellikler taşımaktadır. Tasarım özellikleri irdelenirken; *boyut, kâğıt kalitesi, kitap sırtı, kapak, ciltleme ve baskı, sayfa düzeni, harfler, sayfa sayısı* hususlarına dikkat edilmiştir.

Boyut: Kitap; 20.5 x 28 cm boyutlarında hazırlanmıştır. Bu boyutlar, çocuk okurların kolaylıkla kullanabileceği benzer ölçülerdeki kitapların olduğu özelliktedir. Böylelikle çocukta kitaplık kurma isteği uyandıracak ölçülerde olduğu söylenebilir. Ayrıca kitabın ağırlığı ve hacmi dikkate alındığında kolaylıkla tutulabilecek aynı zamanda rahatlıkla taşınabilecek nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

Kâğıt kalitesi: Kitabın kâğıt kalitesi incelendiğinde; birinci hamur, yağlı, parlak ve kalın kâğıt olduğu görülmüştür. Bu tür kâğıtlar okuyucunun dikkatini çekmekte, dokunulduğunda güzel bir his uyandırmakta ve hedef kitle düşünüldüğünde üzerinde olumlu etki bırakmaktadır.

Kitap sırtı: Kitap sırtının sert ve köşeli olduğu dikkatlerden kaçmamaktadır. Bu durum her ne kadar dayanıklılık açısından önem arz etse de çocukların sert kitap köşeleri ve sırtları ile başta kendileri olmak üzere yaşıtlarına ve daha küçük çocuklara zarar verme ihtimali söz konusudur. Bu nedenle sert ve köşeli olmasından ziyade sert olmakla birlikte yuvarlak hatlı olmasının daha iyi olacağı düşünülmektedir.

Kapak: Eserin kapak kalitesi dikkate alındığında kitabın kapağının, karton kapak olduğu görülmektedir. Karton kapaklar çocuklar açısından önemli özellikler barındırır ki bunlar arasında; kalın ve dayanıklı olması öne çıkan başlıca özelliğidir. Kitabın *ön kapağında*; kitap adı, yazarı, resimleyen kişinin adı ve soyadı, yayın evi ve kaçınıcı baskı olduğuna dair bilgiler verilmiştir. Ön kapakta yer alan resmin kitabın içeriği hakkında bilgi verdiği ve kitapta anlatılan konuyla yakından ilişkili olduğu görülmüştür. Ön kapak için tercih edilen bu resimde kitapta anlatılan hikâyenin anlık bir durum betimlemesi verilmiştir. Bu durum okurun genel bir kanıda bulunmasına katkı sağlayacak niteliktedir. Ayrıca söz konusu resim; sarı, kırmızı, yeşil ve siyah ile çoğunlukla da mavinin tonları renler tercih edilmiştir. Fakat kitabın ön kapağında eserin hangi yaş grubuna uygun olduğuna dair herhangi bir bilgiye ulaşılmamıştır. Kitabın *arka kapağında* ise eserdeki hikâye ile bağlantılı ve aynı zamanda kapak resminde yer alan renklerle uyumlu bir resim olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca arka kapakta yer alan resim ön kapakta yer alan resim bir bütünlük oluşturmaktadır. Bu durum kitabı inceleyecek okur için ilgi uyandırmakta ve kitabın içeriği konusunda merak duygusunu tetiklemektedir. Arka kapakta yer alan diğer bir husus da kitap ile ilgili bilgi verici kısa açıklamaların yer almasıdır. Kitap ile ilgili kısa tanıtım cümleleri ve soru cümlesi ile merak duygusu oluşturulmaya çalışılmıştır. Aşağıda, “*Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor*” adlı eserin arka kapak yazısı yer almaktadır:

Yavru ahtapot Nino, ahtapot olmaktan hiç memnun değil. Her sabah sekiz kollu kazağını giymek, sekiz eldiven takmak ve sekiz kolunun sebep olduğu karmaşayla uğraşmak onun canını çok sıkıyor. Annesi, bu durumun geçici olduğunu, büyüdükçe ahtapot olmayı çok seveceğini söylüyor ama söyledikleri Nino'yu rahatlatmaya yetmiyor.

Bakalım bir sabah okul yolunda yaşadıkları Nino'nun ahtapot olmayı sevmesini sağlayabilecek mi?

Ciltleme ve baskı: Ciltleme çeşitleri içinde en dayanıklı ciltleme türü olan iplik ciltleme, kitabın ciltlemesinde kullanılarak kitaba sağlamlık ve dayanıklılık

katılmıştır. İplik ciltleme sadece kitaba dayanıklılık kazandırmakta değil aynı zamanda kitabın kullanılabilirliğine de katkı sağlamaktadır. Hitap ettiği kitlenin yaş grubu düşünüldüğünde bu doğru bir ciltleme tercihi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca kitap yüksek baskı kalitesine sahiptir. Kitabın ilk baskısı Ağustos 2008 yılında yapılmıştır. İncelen eser 34. baskıya aittir.

Sayfa düzeni: Kitaptaki resimlere ilişkin sayfa düzeni incelendiğinde bunların yan yana olup iki sayfayı kaplayan tek resimlerden oluştuğu görülmektedir. Buradaki amaç iki sayfada geçen durumun veya olayın tek bir odak noktasının olduğu düşüncesini okura vermektir. Resimlerin uygunluğu ve ilgili metnin konumlandırılması iyi bir şekilde yapılmıştır. Metinlerde yer alan ifadeler ortalama 7 cümleden oluşmaktadır. Böylelikle okur sıkılmadan hikâyenin kurgusuna kendini kaptırabilmektedir. Metinlerde yer alan betimlemeler ile resimlerdeki durumlar arasında bir uyum ve örtüşme bulunmaktadır. Resimlerdeki orijinallik, çizgilerdeki yumuşak hatlar, renklerdeki pastoralik ve uyum okurda hayal gücünü tetikleyecek ve katkı sağlayacak özelliindedir. Eser iç tasarım yönüyle ele alındığında iki sayfanın tek sayfa olarak hazırlandığı görülmüştür. Yazı ve resmin birlikte verilerek çocukta estetik hazzı uyandırılmak istenmiştir. Resimler; anlatılan olay örgüsü ile uyumlu ve dinleyenlerin kolayca resimlere bakarak çıkarımda bulunabileceği niteliktedir. Kitabın ön kapak ile arka kapakta yer alan resimlerin okuyucuda merak uyandıracak ve aynı zamanda hikâyede geçen olaylarla ilgili fikir verecek nitelikte olduğu görülmektedir. Kitabın birinci sayfasında kitabı yazan Sara Şahinkanat ve kitabı resimleyen Feridun Oral hakkında kısa özgeçmiş bilgisine yer verilmiştir. Kitabın son sayfasında biraz önündeki sayfada (s.33); Sara Şahinkanat'ın hikâyeyi oğlundan esinlenerek yazdığı izlenimi uyandıran şu cümle yer almaktadır:

Tan'a, küçükken giydirilmesi pek de kolay olmayan canım oğluma...

Harfler: Kitapta kullanılan harflerin boyut; “14 punto”, yazı tipi “Serif”¹ grubundaki keskin hatlı font ile yazılan kitapta yer alan metinler “bold” olarak hazırlanmış ve renkli sayfalar üzerine siyah renkte yazılmıştır. Satır aralıkları ve

---

¹ Çentikli (serif) fontlar çok yaygın olarak kitaplarda, ansiklopedilerde kullanılmaktadır. Sağladığı en büyük fayda gözleri yormaması, anlaşılır olmasıdır. Harf uçlarında eklenmiş çıkıntılar harfleri daha belirgin ve anlaşılır kılmaktadır ve bu sayede gözler bir harfi tam görebilmek ve beyne iletebilmek için çok daha az vakit harcamakta ve sonuç olarak daha geç yorulmaktadır.

harfler arasındaki boşluklar ideal ölçüde olup yazıların rengi siyahtır. Okuma yönüyle kolay, göz yormayan aynı zamanda akıcı bir nitelikte olan metnin yazınsal durumu, literatürdeki özellikleri taşımaktadır.

Sayfa sayısı: Kitap, 36 sayfadan oluşmaktadır. Söz konusu bu sayfa sayısı okul öncesi dönemde bulunan çocuklar için ideal uzunlukta olduğu düşünülmektedir. Kitap sayfalarının kesimi ile yazı ve resimlerle olan uyumu dikkat dağıtmayacak niteliktedir. Ayrıca sayfalar iki tam ve kolay şekilde açılmaktadır. Bu da kitabı çocuklara okuyan kişi açısından ve hikâyeyi dinleyen çocukların kitaptaki resimleri takip etme açısından kolaylık sağlamaktadır.

- Resim Özellikleri

“*Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor*” adlı eserin çizimi Feridun Oral tarafından yapılmıştır. Bu eserde yer alan resimler ve metin arasında güçlü bir ilişki ve uyum söz konusudur. Çünkü çizimler olabildiğince metni yansıtacak özellikte çizilmiştir.

Eserde yer alan resimler incelendiğinde öykünün geçtiği doğal çevreyi olabildiğince net ve anlaşılır şekilde betimlediği görülmektedir. Ayrıca resimler, okur ile arasında bağ kurarak okurun duygularını etkileyebilecek niteliktedir. Resimde yer alan renkler ve tonları ise doğal ortamı dinleyicinin hayal gücünü tetikleyecek ve kolaylıkla harekete geçirecek özellikleri taşımaktadır. Ahtapotların deniz canlıları olduğu düşünüldüğünde resimlerde yoğunlukla deniz mavisi ve ona yakın renk tonları kullanılmıştır. Böylece hikâyenin çocuklar üzerindeki etkisi artırılmaya çalışılmıştır. Gerçekçi bir şekilde resmedilen canlılar ve kahramanlar çocukları gerçeklikten koparmadan hem gerçek yaşamı gözleme fırsatı yakalamakta hem de hayal kurabilmektedir. Gerçek yaşamla ilgili bilgiler edinebilme fırsatı da sunulmaktadır.

Hayvanlara yüklenen insansı özellikler aracılığıyla çocuklarda hayvan sevgisinin oluşmasına ve artırılmasına olanak sağlanmaktadır. Genel olarak resimler değerlendirildiğinde çocuklara hem estetik hem de öğreticilik bir arada verilmeye çalışıldığı gözlemlenmiştir.

Resim 1: Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor Kitabındaki Çizim-1

Resim 2: Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor Kitabındaki Çizim-2

Resim 1’de kitabın ana kahramanı olan küçük ahtapotun, annesi tarafından sabahleyin elbiseleri giydirilirken resmedilmiştir. Yüz ifadesinden mutsuz olduğu anlaşılan kahramanın odası, her çocuğun rahatlıkla kendi odasıyla benzerlik kuracağı bir şekilde resmedilmiştir. Resim 2’de ise kahramanımız tam tersi bir şekilde mutlu ve babası tarafından kahvaltı yaptırılırken resmedilmiştir. Her iki resimde de çizimler yumuşak hatlı ve renkler canlıdır.

Resim 3: Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor Kitabındaki Çizim-3

Resim 3’de bir kış sabahı trafiği görülmektedir. İnsana ait tüm vasıflar ve özellikler farklı hayvanlara verilerek okuyucunun hikâyeyi daha rahat bir şekilde hayalinde canlandırması istenmiştir. Hikâyenin başkahramanı okul otobüsünün camından merakla dışarıyı seyretmektedir. Trafik durmuş vaziyette olup trafik sıkışıklığına neden olan durumu herkes merak etmektedir. Bu noktadan itibaren hikâyedeki kurgu gelişmeye ve asıl olay örgüsüne doğru ilerlemeye başlamaktadır.

Resim 4: Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor Kitabındaki Çizim-4

Resim 5: Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor Kitabındaki Çizim-5

Resim 4 ve Resim 5’te, kahramanın şikâyet ettiği çok kollu olma durumunun onu nasıl bir kahraman dönüştürdüğü görülmektedir. Bu kahramanlığının sonucunda diğer hayvanlar tarafından alkışlanarak ona gösterilen sevgi ve ilgi resmedilmiştir

Resim 6: Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor Kitabındaki Çizim-6

Hikâye ile ilgili verilecek son örnek resim olan Resim 6’da sabah mutsuz bir şekilde uyanıp annesine dert yanan, okula giderken de kaygılı bir ruh hali içinde olan hikâyenin başkahramanı yavru ahtapotun hikâyenin sonunda bu sefer daha mutlu ve annesine sarılırken resmedilmiştir. Bu sahne hedef kitle olan okuyucunun okul öncesi eğitim sonrasında eve dönüşte kimi zaman yaşanabilen sahneler olması nedeniyle çocuğun hikâyede kendini bulabileceği ve hayalinde canlandığı sahne ile hikâyedeki resim arasında bağ kurabileceği bir çizim olduğu düşünülmektedir.

3.1.2. İçerik Açısından Değerlendirme

Bu değerlendirme aşamasında, “*Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor*” isimli kitap; *konu ve kurgu, izlek ve tema, karakter ve kahraman, dil ve anlatım, iletiler, çevre boyutlarıyla çözümlenerek yorumlanmıştır.*

- *Konu ve Kurgu*

Eser, hikâyenin kahramanı olan ahtapot Nino’nun sekiz kolu olduğu için giyinirken zorlandığını, bu yüzden ahtapot olmak istemediğini, bir yılan balığı olmayı dilediğini konu edinmiştir.

Nino ahtapot olmaktan şikâyet ederken okula gittiği bir sabah bir macera yaşar. Bu maceradan sonra ahtapot olduğu için kendini şanslı hisseder. Artık ahtapot olmanın mutluluğu içinde yaşantısına devam eder.

Eserin kurgusu şu şekilde anlatılabilir: Ahtapot olan Nino annesi ve babasıyla yaşamaktadır. Sabah uyandıktan sonra giyinmesi gerektiğini bilen Nino yataktan çıkmak istemez. Annesi tatlı sözlerle yavrusunu uyandırır ve giyinmesine yardım eder. Nino’nun soyunması ayrı giyinmesi ayrı zorlar kendisini. Çünkü sekiz kollu olmak Nino için çok zordur. Özellikle kış mevsiminde kat kat giyinmek onu da daha fazla yormaktadır. Her gün dua eden Nino, bir yılan balığına dönüşmek istemektedir. Böylece sekiz delikten değil tek delikten vücudunu giysiden geçirecektir. Annesi Nino’yu devamlı teselli eder. Büyüyüp güçlendiğinde giyinmenin onun için kolaylaşacağını, kendisinin çok özel ve güzel olduğunu anlatan annesinin desteği ve güzel sözleriyle Nino mutlu olmaktadır. Fakat yine de Nino’nun içi tam olarak rahatlamamaktadır. Babasıyla kahvaltısını eden Nino servise son anda yetişmiştir. O

sabah Nino bir mucizeye tanık olacaktır. Hatta bu mucizenin başkahramanı da tüm cesaretini kullanan Nino'nun kendisi olacaktır. O gün trafikte bir sıkışıklık vardır ve okul otobüsü ilerleyememektedir. Yılan balığının yuvasının çökmek üzere olduğunu ve yumurtalarını kurtaramayacağını öğrenen Nino bir kahraman gibi tehlikenin ortasına atlamış ve her bir kolu ile onlarca yumurtayı taşıyarak, yılan balığı ve yumurtalarını kurtarmıştır. Yılan balığına yardım edip, onu ve bütün yumurtalarını kurtardığı için Nino çok mutlu olmuştur. Bu sırada yılan balığının yumurtalarının çatlaması ve yavruların yumurtalardan çıkması da güzel bir sürpriz olmuştur. Nino adeta bir kahraman gibi omuzlara alınmış ve çok mutlu olmuştur. Nino'nun arkadaşları da bu duruma çok sevinmişlerdir. Nino bütün bu olanları sekiz kolu sayesinde başardığını anlamıştır. Eve dönmeye sabırsızlanan Nino, bütün olanları annesine anlatmış ve ahtapot olmaktan gurur duymuştur.

Eserde her varlığın özel olduğu, herkesin kendini olduğu gibi sevmesi, aynı zamanda başkalarının da farklılığına saygı duyması gerektiği vurgulanmıştır. Anne sevgisi, yardımseverlik ve cesaret kurguda yer alan diğer konulardır. Aynı zamanda kurgu çocuklara deniz canlıları ile ilgili bilgiler de sağlar niteliktedir.

- *İzlek ve Tema*

Sara Şahinkanat'ın yazdığı ve Feridun Oral'ın resimlediği bu eserde kişinin kendini olduğu gibi sevmesi gerektiği anlatılmaktadır. Eser; sahip olduklarımızın kıymetini bilmemiz gerektiği ve bireysel farklılıklara saygı konusuna da dikkat çeker özellikte bir kurguya sahiptir. Eserde; anne-çocuk sevgisi, yardımseverlik, cesaret, hijyen kuralları ve kahvaltı öğününün önemine de vurgu yapılmıştır. Bu eserde ele alınan konu ve kavramlar çocukların sosyal, bilişsel, duygusal gelişimlerine katkı sağlar nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

- *Karakter ve Kahraman*

Kitapta yer alan kahramanlar: Nino, Anne ahtapot, Baba ahtapot, Yılan balığıdır.

Nino: Hikâyenin kahramanı yavru ahtapot olan Nino'dur. Nino fiziksel özelliklerini sevmeyen, uyanmakta zorlanan, giyinmeyi sevmeyen bir çocuğu temsil etmektedir. Nino; cesur, yardımsever, iyi kalpli bir yavru ahtaptur.

Anne Ahtapot: Kahraman Nino'nun annesidir. İyi kalpli, yardımsever, yavrusunu tatlı sözcüklerle mutlu etmeye çalışan bir karakterdir. Anne ahtapot yavrusuna her konuda destek olmaktadır.

Baba Ahtapot: Ninoya karşı duyarlıdır. Metinlerde babanın karakteristik özelliklerine fazlaca yer verilmemiştir.

Yılan Balığı: İyi kalpli ve duygusaldır. Doğacak yavruları için endişelenen ve onları çok seven bir karakterdir.

Kitapta yer alan kahramanların tümü deniz canlılarıdır.

- *Dil ve Anlatım*

Bu başlık altında; *sözcükler, kalıplaşmış ifadeler, anlatım bozuklukları, noktalama ve imla hataları* analiz edilmiştir.

Sözcükler: Eser manzum hikâye türünde yazılmıştır. Genellikle dörtlük birimlerden oluşan bir biçime sahiptir. Sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Metinde yer alan cümlelerin sonlarındaki ses benzerlikleri çocukların dinleme, konuşma becerilerinin gelişimine katkı sağlar niteliktedir. Ayrıca cümle sonlarındaki ses benzerlikleri ve şiirsel anlatım, çocukların iletileri daha kolay algılamaları açısından olumlu etki bırakmaktadır.

Kalıplaşmış ifadeler: Anlatım; insan dışı varlıklara insan özellikleri verilerek oluşturulmuştur. Kitapta yer alan; *“fisıldamak, ilişmek, curcuna, serüven, tıkıştırmak, usanmak, yoğunluk, çökmek, tavan, tereddüt, feci, usulca”* gibi kelimeler ile *“tatlı sözler, kenara ilişmek, ağzına tıkıştırmak, tereddüt etmek, sevinçten zıplamak, gurur duymak”* gibi kalıplar kullanılmıştır.

Anlatım bozuklukları: Eserdeki metinlerde genel olarak devrik ve sıralı cümleler kullanılmıştır. Bunun yanı sıra basit kısa cümleler de bulunmaktadır. Metinde kalıplaşmış ifadeler kullanılarak anlatım zenginleştirilmiştir. Hikâyede herhangi bir anlatım bozukluğuna rastlanmamıştır.

Noktalama ve imla hataları: Eser şiirsel bir tarzda ele alındığı için kitapta karşılaşılan noktalama işaretlerinin yanlış kullanımlarından veya kullanılmamasından kaynaklanan hatalar göz ardı edilmiştir.

- İleti

Bu hikâyede erken çocukluk dönemindeki çocuklara uygun birçok gelişim alanına yönelik iletiler bulunmaktadır. Kitapta verilmek istenen ana ileti; bireylerin kendini olduğu gibi sevmesi gerektiği, her bir varlığın kendine has güzel özelliklerinin olmasıdır. Metnin bu kısmı asıl verilmek istenen iletiyi ve hikâyeyi özetler niteliktedir: “*Sen bizim için çok özelsin, İnan olduğun gibi çok güzelsin. Kolaylaşacak giyinmek biraz büyüyünce, Ahtapot olmayı seveceksin gelişip güçlenince. Kulağa ne hoş geliyordu, Annesi böyle söyleyince.*” (s.14) ifadeleriyle her bir varlığın farklılıklarıyla özel ve güzel olduğu anlatılmaktadır.

Kitapta yer alan; “*Haydi canım Ninom daha çok işimiz, Yıkanacak yüzümüz, fırçalanacak dişlerimiz.*” (s.7) ifadesiyle hijyen kurallarına dikkat çekilerek çocuklarda öz bakım becerilerin kazanılmasına katkı sağlamak istenmiştir. Ayrıca sağlıklı beslenme konusunda kahvaltının önemini belirtmek isteyen yazar, “*Babası ağzına tıkıştırıyordu lokmaları. Herkes bilirdi, Çok önemliydi kahvaltı.*” (s.10) ifadelerini kullanmıştır.

Hikâyede anne-çocuk sevgisi de işlenerek birtakım iletiler verilmeye çalışılmıştır. “*Oysa anne balık ne hayaller kurmuştu... Her bir yumurtasının adını bile koymuştu. Hangi birini kurtarsaydı? Nasıl bir seçim yapsaydı?*” (s.20) ifadeleriyle yılan balığının doğacak yavruları için endişelendiği ve onları çok sevdiği anlatılmaktadır. Ayrıca kurguda Nino'nun cesaret gösterisinden ve yardımseverliğinden sonra arkadaşları tarafından takdir görmesi, omuzlara alınması da arkadaşlık kavramına dikkat çekmektedir.

- Çevre

Kitapta fiziksel çevre olarak; “yavru ahtapotun yaşadığı ev, şehir ortamı ve deniz altı” seçilmiştir. Eserde Nino'nun sabah yatak odasında olduğu bir kare resmedilmiştir. Nino'nun odasında yatağı, kendisinin yaptığı anlaşılan ve duvara asılan resim ve oyuncaklar, komodinin üzerinde duran bir çalar saat ve kıyafetlerinin asılı olduğu bir askılık bulunmaktadır. Bu yönüyle çocukların yatak odasında bulunan objelerin oluşu çocukların kahramanı kendiyile özdeşleştirmeleri açısından kolaylaştırıcı etkiye sahip olduğu söylenebilir. Evin diğer bölümü olan mutfığa

bakıldığında raflarda bulunan tabaklar, mutfak gereçleri, kahvaltı masası görülmektedir. Nino'nun eve dönüşünü anlatırken kullanılan resimde salonda oldukları anlaşılmaktadır. Yanan bir şömine başında uyuklayan baba ahtapot, duvarda asılı olan anne ve babasının düğün fotoğrafı ile Nino'nun olduğu başka bir duvar resmi bulunmaktadır. İnsanlara özgü yaşam özelliklerinin hayvanlar üzerinden verilmesi hedef kitlede hayvana özgü niteliklerin öğrenilmesinde, hayvan sevgisinin oluşmasında ve çocuğun başkarakterle özdeşim kurması açısından kolaylaştırıcı olduğu düşünülmektedir.

Evin her odasında bulunduğu resimlerden anlaşılan saatlerde Nino'nun uyanma zamanı, kahvaltı zamanı ve akşam eve dönüş zamanı ile ilgili bilgiler belirtilmeye çalışıldığı görülen detaylardan biridir. Şehir ortamından kastedilen resimler irdelendiğinde; annesinin Nino'yu okul servisine bıraktığı dış çevre görünmektedir. Ayrıca kitapta trafiğin yoğunluğu ve Nino'nun macerasının geçtiği yol resmedilmiştir. Bir kış günü olduğu görülen resimlerde dış çevreyle ilgili bilgiler verilmiştir.

Kurguda maceranın yaşandığı yer trafiğin yoğun olduğu yolda başlarken yılan balığının evi ile deniz altı çevre olarak değişmiştir. Kahramanlık örneği gösteren Nino'nun coşkusunu arkadaşlarıyla paylaştığı alanın da deniz altı olduğu çizilen yosunlar, yengeçler, denizatı, denizyıldızı ve birçok çeşit renkli balığın olmasından anlaşılmaktadır.

3.1.3. Yazınsal Açıdan Değerlendirme

Eserde metinler ve resimler arasında uyum bulunmaktadır. Resimler okul öncesi dönem çocukları için dikkat çekici özellikte olup kitapları incelemek için istek uyandıran eserler çocukta kitaplara karşı olumlu bir etki bırakmaktadır. Kitap yazınsal nitelikleri bakımından çocukların yaş aralığı için uygundur. Kullanılan kafiyeli sözcükler anlatımı çocuklar için keyifli hale getirmektedir. Ebeveynlerin çocuklarına kitap sevgisi aşılmasını kolaylaştıran eserlerden biri olan bu yapıt, çocuğun dilsel, bilişsel, sosyal, ahlaki, ruhsal gelişimlerinin tamamına destek verir niteliktedir. Çocuklara eleştirel düşünme becerisi kazandırırken somut örnekler kullanılması çocukların olayları daha kolay algılamasına olanak tanımaktadır. Nitekim hikâyede

yer alan detaylar hayatın içindedir. Bu bağlamda çocuk hikâyedeki kahramanla özdeşim kurabilmektedir.

3.1.4. Eğitsel İlkeler Açısından Değerlendirme

Eserdeki kurgu çocukların gerçek hayatta karşılaştıkları bazı durumlardan esinlenerek oluşturulduğu ifade edilebilir. Kitabın son sayfasında yer alan; *“Tan’a, küçükken giydirilmesi pek de kolay olmayan canım oğluma...”* (s.33) ifadesi bu görüşü desteklemektedir. Bu bağlamda çocukların giyinirken zorlanmaları, sabah uyanır uyanmaz bazı günlük rutinleri yerine getirirken sıkılmaları konu alındığı için çocukların hikâyeyi benimsemeleri ve hikâyenin kahramanı ile kendileri arasında ortak özellik bulmaları istenen becerilerin kazanılmasında kolaylaştırıcı etki sağladığı düşünülmektedir. Kurguda seçilen kahramanların deniz canlılarından seçilmiş olması çocukların deniz hayvanlarına ait özellikleri öğrenmesi açısından faydalı olarak değerlendirilmektedir. Eserin metinlerinin ve resimlerinin uyumlu olması, çocuklarda kurguya ait olay örgüsünü anlamayı ve aynı zamanda kitaptaki görsellerle hikâyeyi somutlaştırarak kalıcı öğrenmeyi sağlayacaktır.

3.2. MAYMUN KRAL ESERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Bu başlık altında, “*Maymun Kral*” adlı esere ilişkin olarak; *biçimsel açıdan, içerik açısından, yazınsal açıdan, eğitsel ilkeler açısından* çeşitli değerlendirmelere yer verilmiştir. Söz konusu alt başlıklar ile çalışmanın amacı olan Sara Şahinkanat’ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi gerçekleştirildiği düşünülmektedir.

3.2.1. Biçimsel Açıdan Değerlendirme

“*Maymun Kral*” adlı esere ilişkin olarak yapılan biçimsel açıdan değerlendirme, iki çerçevede gerçekleştirilmiştir. Eser; öncelikle, *tasarım özellikleri* ile değerlendirilmiş sonra, *resim özellikleri* ile değerlendirilmiştir. Daha sonra da örnek resimler üzerinden çeşitli değerlendirmeler yapılmıştır.

- *Tasarım Özellikleri*

YKY tarafından yayınlanan Sara Şahinkanat’ın “*Maymun Kral*” adlı eserin tasarım özellikleri YKY tarafından yayınlanan benzer nitelikteki diğer eserler ile ortak özellikler taşımaktadır. Tasarım özellikleri irdelenirken; *boyut, kâğıt kalitesi, kitap sırtı, kapak, ciltleme ve baskı, sayfa düzeni, harfler, sayfa sayısı* hususlarına dikkat edilmiştir.

Boyut: Kitap; 20.5 x 28 cm boyutlarında hazırlanmıştır. Kitabın ağırlığı ve hacmi dikkate alındığında kolaylıkla tutulabilecek aynı zamanda rahatlıkla taşınabilecek nitelikte olduğu fark edilmektedir.

Kâğıt kalitesi: Kitabın kâğıt kalitesi; birinci hamur, yağlı, parlak ve kalın kâğıt olduğu görülmüştür. Bu tür kâğıtlar okuyucunun dikkatini çekmekte, dokunulduğunda güzel bir his uyandırmakta ve hedef kitle üzerinde olumlu etki bırakmaktadır.

Kitap sırtı: Kitap sırtının sert ve köşeli olduğu da dikkatlerden kaçmamaktadır. Bu durum her ne kadar dayanıklılık açısından önem arz etse de çocukların bu sert kitap köşeleri ve sırtları ile başta kendileri olmak üzere yaşlılarına ve daha küçük çocuklara zarar verme ihtimali söz konusudur.

Kapak: Eserin kapak kalitesi dikkate alındığında kitabın kapağının, karton kapak olduğu görülmektedir. Karton kapaklar çocuklar açısından önemli özellikler barındırır. Bu özellikler arasında; kalın ve dayanıklı olması öne çıkmaktadır. Kitabın ön kapağında; kitap adı, yazarı ve resimleyen kişinin adı ile soyadı, yayın evi ve kaçınıcı baskı olduğuna ilişkin bilgiler verilmiştir. Ön kapakta yer alan resmin kitabın içeriği hakkında bilgi verdiği ve kitapta anlatılan konuyla yakından ilişkili olduğu görülmüştür. Ön kapak için tercih edilen bu resimde kitapta anlatılan hikâyenin anlık bir durum betimlemesi verilmiştir. Bu durum okurun genel bir kanıda bulunmasına katkı sağlayacak niteliktedir. Ayrıca söz konusu resim; ormanın genel rengi olan yeşil ve yeşilin tercih edilmiştir. Fakat kitabın ön kapağında eserin hangi yaş grubuna uygun olduğuna dair herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır. Kitabın arka kapağında ise eserdeki hikâye ile bağlantılı ve aynı zamanda kapak resminde yer alan renklerle uyumlu bir resim olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca arka kapakta yer alan resim ön kapakta yer alan resmin devamı niteliğindedir. Bu durum kitabı inceleyecek okur için ilgi uyandırmakta ve kitabın içeriği konusunda merak duygusunu tetiklemektedir. Arka kapakta yer alan diğer bir husus da kitap ile ilgili bilgi verici kısa açıklamalar yer almasıdır. Kitap ile ilgili kısa tanıtım cümleleri ve soru cümlesi ile merak duygusu oluşturulmaya çalışılmıştır. Aşağıda, “*Maymun Kral*” adlı eserin arka kapak yazısı yer almaktadır:

“Ormanda sıcak bir gündü. Küçük maymun Muni'nin canı çok sıkılıyordu. Taze meyveler onu rahatlatmıyordu. Serin gölde yüzmek can sıkıntısını azaltmıyordu.

Bir anda, küçük yaramazın eline ormanın kralı olma şansı geçti. Her emri yerine getirilecek, yediği önünde yemediği arkasında keyif çatacak, canı asla sıkılmayacaktı. Tek yapması gereken, ormandaki arkadaşlarını bir yabancı olduğuna inandırmaktı.

Acaba küçük maymun Muni ormanın kral olmayı ve kral olarak kalmayı başarabilecek miydi?”

Son olarak hem ön kapaktan hemen sonra hem de arka kapaktan hemen önce diğer bir deyişle kitabın iç tasarımında sade bir orman örtüsü her iki sayfada da yer alacak şekilde verilmiştir.

Ciltleme ve baskı: En dayanıklı ciltleme türü olan iplik ciltleme, kitabın ciltlemesinde kullanılarak kitaba sağlamlık ve dayanıklılık katılmıştır. Hitap ettiği kitlenin yaş grubu düşünüldüğünde iplik ciltleme doğru bir ciltleme tercihi olarak

karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca kitap yüksek baskı kalitesine sahiptir. Kitabın ilk baskısı Mart 2009 yılında yapılmıştır. İncelen eser 11. baskıya aittir.

Sayfa düzeni: Kitaptaki sayfa düzenini incelediğimizde kullanılan resimlerin ikisi hariç tamamı; yan yana olup iki sayfayı kaplayan tek resimlerden oluşmaktadır. Buradaki amaç iki sayfada geçen durumun veya olayın tek bir odak noktasının olduğu düşüncesini okura vermektir. Resimlerin uygunluğu ve ilgili metnin konumlandırılması iyi bir şekilde yapılmıştır. Metinlerde yer alan ifadeler ortalama 6-7 cümleden oluşmaktadır. Böylelikle okur sıkılmadan hikâyenin kurgusuna kendini kaptırabilmektedir. Metinlerde yer alan betimlemeler ile resimlerdeki durumlar arasında bir uyum bulunmaktadır. Resimlerdeki orijinallik, çizgilerdeki yumuşak hatlar, renklerin canlılığı ve uyumu okurda hayal gücünü tetikleyecek ve katkı sağlayacak özelliktedir. Eser iç tasarım yönüyle ele alındığında yazı ve resmin iç içe girdiği iç tasarımda amaç çocukta estetik hazzın uyandırılmasıdır. Resimler anlatılan olay örgüsü ile uyumlu ve dinleyenlerin kolayca resimlere bakarak çıkarımda bulunabileceği niteliktedir. Kitabın ön kapak ile arka kapakta yer alan resimlerin okuyucuda merak uyandıracak ve aynı zamanda hikâyede geçen olaylarla ilgili fikir verecek nitelikte olduğu görülmektedir. Kitabın birinci sayfasında kitabı yazan Sara Şahinkanat ve kitabı resimleyen Feridun Oral hakkında kısa özgeçmiş bilgisine yer verilmiştir. Kitabın son sayfasında ise yayınevi tarafından basılmış; Feridun Oral tarafından yazılan kitap isimleri listelenerek verilmiştir.

Harfler: Kitapta kullanılan harflerin boyut; “16 punto”, yazı tipi ise “Serif” grubundaki keskin hatlı fontlardandır. Renkli sayfalar üzerine koyu diğer bir ifadeyle “bold” karakterler kullanıldığı görülmektedir. Yazıların satır ve harf boşlukları ideal şekilde ayarlanmıştır. Yazılar; resmindeki renk durumuna göre kimi zaman siyah kimi zaman ise beyaz renkte yazılmıştır. Metnin genel yazınsal durumu; okumayı kolaylaştırıcı, göz yormayan, akıcı bir niteliktedir. Kitapta yer alan yazıların sahip olduğu özellikler literatür taramasında değinilen hususlar ile benzerlik göstermektedir.

Sayfa sayısı: Kitap, 28 sayfadan oluşmaktadır. Söz konusu sayfa sayısı okul öncesi dönemdeki çocuklar için ideal uzunluktadır. Kitap sayfalarının kesimi ile yazı ve resimlerle olan uyumu dikkat dağıtmayacak niteliktedir. Ayrıca sayfaların iki tam

ve kolay şekilde açılmaktadır. Böylece kitabı okuyan kişi açısından ve hikâyeyi dinleyen çocukların kitaptaki resimleri takip etme açısından kolaylık sağlamaktadır.

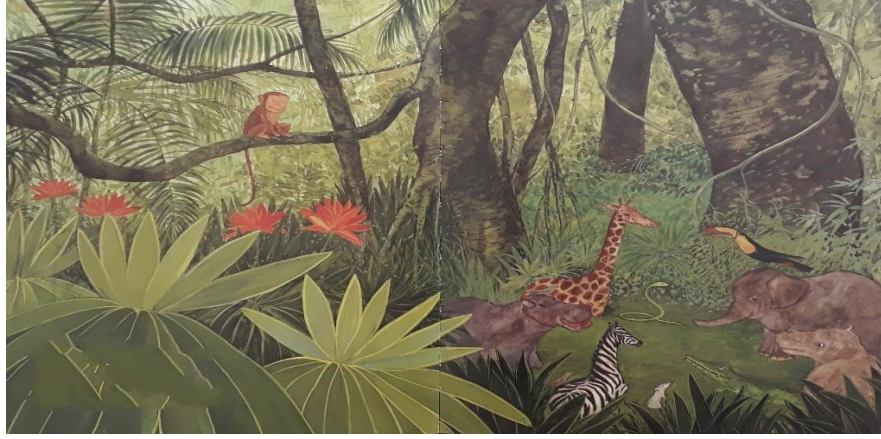
- Resim Özellikleri

“Maymun Kral” adlı eserin çizimleri Feridun Oral tarafından yapılmıştır. Eserde yer alan resimler ve metin arasında güçlü bir ilişki ve uyum söz konusudur. Bu durumun sebebi, çizimlerin olabildiğince metni yansıtacak özellikte olmasındandır. Eserde yer alan resimler incelendiğinde öykünün geçtiği doğal çevreyi olabildiğince net ve anlaşılır şekilde betimlediği görülmektedir. Resimde yer alan renkler ve tonları ise doğal ortamı dinleyicinin hayal gücünü tetikleyecek ve kolaylıkla harekete geçirecek özellikleri taşımaktadır. Gerçekçi bir şekilde resmedilen canlılar ve kahramanlar çocukları gerçeklikten koparmadan hem gerçek yaşamı gözlemlene fırsatı yakalamakta hem de hayal kurabilmektedir. Gerçek yaşamla ilgili bilgiler edinebilme fırsatı da sunulmaktadır.

Resim 7: Maymun Kral Kitabındaki Çizim-1

Resim 7’de hikâyenin başkahramanı olan Muni’nin ormanda ağaçların dallarında gezerek meyve toplamakta olduğu gösterilmektedir. Renkler ve resmedilen manzara çok gerçekçi bir şekilde ele alınmıştır. Renkler gerçekçi ve ormanın doğal görüntüsünü yansıtacak şekilde verilmiştir. Söz konusu resimde Muni’nin yüzü kısmen insana benzetilerek çizildiği fark edilmektedir. Bu durum çocuğun hikâyedeki kahraman ile uyum kurmasına katkı sağlamaktadır. Resimde yoğunlukla yeşil olmak üzere mavi ve tonları ile kırmızı ve kahverengi renk kullanılmıştır.

Resim 8: Maymun Kral Kitabındaki Çizim-2

Resim 9: Maymun Kral Kitabındaki Çizim-3

Resim 8 ve Resim 9’da olayların gelişmesine ve kurgunun ana konusu olan Muni’nin ormanın kralı olmasına neden olan olay resmedilmiştir. Her iki resimde de çok sayıda orman hayvanı birlikte, uyum içinde ve dostça konuştukları görülmektedir. Ayrıca hem karada hem suda hem de havada yaşayan hayvanlar verilerek doğal yaşam hakkında bilgi verilmektedir. Tüm bu olan biteni Muni uzaktan merakla izlemekte ve konuşulanları dinlemektedir. Orman hayvanları ve orman renkleri gerçekçi bir şekilde resmedilmiştir.

Resim 10: Maymun Kral Kitabındaki Çizim-4

Resim 11: Maymun Kral Kitabındaki Çizim-5

Resim 10 ve Resim 11’de Muni ormanın kralı olduktan sonra ormandaki hayvanlar nasıl davrandığı ve bu davranışı sonucunda neyle karşılaştığı resmedilmiştir. Resim 10’da tüm hikâyedeki kahramanlar yan yana ve iki sahnede verilirken Resim 11’de yine tüm kahramanlar bu sefer tek bir resimde verilmiştir. Her ne kadar iki resim arasında duygusal açıdan taban tabana zıt sahneler olsa da okuyucunun bu durumu çocuklara kurgu içinde vereceği düşünülmektedir.

Resim 12: Maymun Kral Kitabındaki Çizim-6

Hikâyeye ait son örnek çizim olan Resim 12’de tüm hayvanları yaşanan olaylardan sonra özellikle Muni’nin hatasını anlaması ile bu oyunun keyifli tarafları ön plana çıkarılarak okuyucuya olumlu bir izlenim verilmek istenmektedir. Ayrıca tüm hayvanların yine birlikte, uyum içinde ve dostça verilmiş olması dinleyici açısından diğer bir olumlu unsurdur. Tüm örnek resimlerde çizimler yumuşak hatlı olup renkler ve manzaralar kurgunun geçtiği doğal durumu yansıtacak nitelikte olduğu söylenebilir.

3.2.2. İçerik Açısından Değerlendirme

Bu değerlendirme aşamasında örnekleme yer alan “*Maymun Kral*” isimli kitap; *konu ve kurgu, izlek ve tema, karakter ve kahraman, dil ve anlatım, iletiler, çevre* başlıkları altında çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

- *Konu ve Kurgu*

Kitap; hikâyenin kahramanı olan maymun Muni’nin arkadaşlık ilişkilerini ve sorunların çözümüne yönelik girişimlerini konu almaktadır. Ayrıca kurguda adalet, mızıkçılık, oyun, barış gibi kavramlara da vurgu yapılmıştır.

Eserin kurgusal yapısı irdelendiğinde şunlar söylenebilir: Ormanda yaşayan maymun Muni arkadaşlarıyla oyun oynarken mızıkçılık yapmış ve arkadaşları onu bir sonraki oyuna dâhil etmemişlerdir. Muni’den habersiz toplanıp kralcılık oyunu oynamak isteyen arkadaşlarını gören Muni konuşulanlara kulak kesilmiştir. Muni’nin

arkadaşları oyuna başlamadan önce bir kral seçmek istemişlerdir. Adil davranmak isteyen Muni'nin arkadaşları kendi aralarında kral seçemedikleri için ormana ilk gelen yabancıyı kral yapmaya karar vermişlerdir. Bunları duyan Muni bir plan yapar ve tanınmamak için kılık değiştirir. Arkadaşlarını da yabancı olduğuna inandırır. Oyun boyunca kral olan Muni'ye yaranamayan arkadaşları çok yorgun düşmüşlerdir. Bunun üzerine Muni'nin arkadaşları da Maymun Kraldan kurtulmak için bir plan yapar. Gergedanın önerisiyle çamura bulanıp Maymun Kralı korkutmaya karar vermişlerdir. Öğlen uykusundan uyanınca çamura bulanmış arkadaşlarını canavar zannedip kaçmaya başlayan Muni'nin üzerine takıp takıştırdıkları dağılmış ve Muni eski haline dönmüştür. Bu arada yağın yağmurla ıslanıp çamurdan arınan arkadaşlarının da canavar olmadığı anlaşılmıştır. Bütün bunlara gülüp birbirlerine olan kızgınlıkları geçen Muni ve arkadaşları eğlenceli bir gün geçirmiş ve oyunun sonunda barışmış olurlar.

“O gün hava çok sıcaktı. Küçük maymun Muni'nin canı sıkılıyordu. Ne yapsaydı? Nasıl oynasaydı?” (s.4) ifadesiyle başlayan hikâyede Muni'nin can sıkıntısının geçmesi için kendince çaba harcadığı anlatılıyor. Muni önce mangolardan sonra kivilerden birer ısırık almış, daldan dala zıplamış fakat bu yaptıklarından hiç haz almamıştır. Biraz da gölde yüzmeye karar veren Muni bununla da can sıkıntısını atlatabileceğini düşünmüştür. Ormanda gezinmeye başlayan Muni, kendisinden habersiz bir araya gelen arkadaşlarını görmüştür. Son oynadıkları oyunda mızıkçılık yapan Muni arkadaşlarının kendisine neden haber vermediklerini anlamış ve oyuna katılmak için bir çözüm yolu aramaya başlamıştır. Arkadaşlarının tartışmalarını gizlice dinleyen Muni bugün oynanacak olan oyunun kralcılık olduğunu anlamaktadır. Kral olmanın bir ayrıcalık olması nedeniyle gruptaki herkesin kral olmak istemesi muhtemeldi. Birden fazla kral da seçilemeyeceği için kararı küçük fil e bırakmışlardır. “Küçük fil dedi: Haksızlık olmasın dostlarım. Ormana ilk gelen yabancıyı kral yapalım.” İfadelerini duyan Muni kılığını değiştirir ve arkadaşlarının karşısına çıkar. Hepsini de yabancı olduğuna inandıran Muni kral olur ve emirler yağdırmaya başlar. *“Alın yelpazeleri elinize. Kralınızın ihtiyacı var serinlemeye”, “Bu nasıl bir dans gösterisi? Yok mu sizde zıplama becerisi? Ayaklarınız hiç yerden kalkmıyor. Yeteneksiz şovunuz canımı sıkıyor.”* (s.16) ve *“Meyve tepsiyi iyice dolmalı. Pek umurumda değil ağır*

olmaları. Bir kralın karnı iyice doymalı.”, “Şimdi kralınızın dinlenme zamanı. En yumuşak otları toplayın. Hemen yatağımı hazırlayın.” (s.17) İfadelerini kullanır. Koşturup uğraşan arkadaşları artık yorulmuşlardır. Bu oyunu sonlandırmak isteyen Küçük Fil ve arkadaşları çözüm yolu arayışına girişmişlerdir. Gergedan bir öneride bulunur. Çamura bulanıp kralı korkutmayı oy birliği ile onaylamışlardır. Çamura girip acımasız buldukları kralı korkutmaya hazırlanmışlardır. Öğlen uykusundan yeni uyanan Muni karşısında canavarları görünce çok korkar ve kaçmaya başlar. Canavarlar da Muni’yi kovalar. Bir anda bastıran yağmur canavarların üzerindeki çamuru da alıp götürmüştür. Bu sırada Muni’nin de üzerindeki ortalağa dağılınca herkesin kim olduğu ortaya çıkmıştır. Hep beraber oturup olan bitene gülen arkadaşlar, barışmış olurlar.

Kurguda arkadaşlık konusunun işlendiği düşünülmektedir. Hedef kitlenin yaş aralığı düşünüldüğünde kurguda yer alan iletilerin çocuklara oyun yolu ile somutlaştırılarak verilmeye çalışıldığı söylenebilir. Bu yaş grubunda değerlerin oyun yoluyla çocuklara ulaştırılmasının sağlıklı bir yol olduğu ifade edilebilir. Eser; arkadaşlık ilişkilerinde uyumlu olma, oyunu kurallarına uygun oynama, adil olma, oyunda demokratik yöntemlerle lider seçme, gizlenen birtakım şeylerin sonunda ortaya çıkacağı gerçeği, hatalardan ders çıkarma gibi konulara değinerek çocuğun sosyal gelişimine katkı sağlamaktadır.

Bu eserde de insana özgü özelliklerin hayvanlara yansıtılarak kurgunun oluşturulmuş olması çocuklara hayvan sevgisinin aşılmasını destekler niteliktedir.

- *İzlek ve Tema*

Feridun Oral ve Sara Şahinkanat’ın birlikte hazırladığı bu eserde çocukların en önemli işi olan oyunun çocuklara birçok sosyal kazanım sağladığı konusunu işlemiştir. Bu eserdeki hedef kazanımlar ise çocukların kendi sorunlarını nasıl çözmeleri gerektiği, adalet, role bürünme, dostluk konularını kapsamaktadır. Ayrıca kitapta yalnızlık duygusu da konu olarak yer almaktadır.

“O gün hava çok sıcaktı. Küçük maymun Muni’nin canı sıkılıyordu. Ne yapsaydı? Nasıl oyalansaydı?” (s.4) ifadelerinden Muni’nin yalnız kaldığı ve canı

sıkıldığı anlaşılıyor. Yalnızlığını gidermek için oyalanmaya çalışan maymun Muni birtakım aktiviteler yapsa da can sıkıntısını atlatabileceği metinde yer almaktadır.

“Muni’den habersiz, Bir araya gelmişti tüm arkadaşları. Son defasında mızıkçılık yapmıştı, Bu yüzdendi şimdi ondan habersiz oynamaları. Acaba nasıl katılsaydı yine aralarına?” (s.10) ifadelerinden anlaşıldığı üzere eserde mızıkçılık konusu da işlenmiştir. Muni arkadaşlarının kendini oyuna çağırmadıklarının sebebinin son oyunda mızıkçılık yaptığını anlamış ve sonucunda yalnız kaldığını düşünmüştür. Bu bağlamda çocukların neden-sonuç ilişkisi kurmalarını destekler nitelikte metinlere de eserde yer verildiği ifade edilebilir.

- Karakter ve Kahraman

Kitapta yer alan kahramanlar: Maymun Muni, Küçük Fil, Gergedan ve diğer orman hayvanlarıdır (Zürafa, Zebra, Timsah, Fare, Yılan, Su Aygırı, Tukan Kuşu ve Kırlangıçlar).

Muni: Muni’nin hikâyede en belirgin özelliği mızıkçı olmasıdır. Muni aynı zamanda hareketli, akıllı, eğlenceli, cesur, heyecanlı, keyfine düşkün, liderlik özelliği olan bir maymundur. Muni plan yapabilen ve bu plan için neler yapması gerektiğini bilen bir karakterdir.

Küçük Fil: Küçük Fil adil, liderlik vasfı taşıyan, arkadaşlarının hakkını gözetken ve oyun kurallarına göre oynamaktan yana olan bir küçük fildir.

Gergedan: Gergedan plan yapabilen, akıllı, cesur, arkadaşlarını yönlendirebilen, lider ruhlu, ikna kabiliyeti olan bir karakterdir.

Diğer Orman Hayvanları: Eserde yer alan metinde diğer karakterle ilgili hiçbir betimlemeye yer verilmemiştir. Ancak resimlerden görüldüğü kadarıyla bu hayvanların zürafa, zebra, timsah, fare, yılan, su aygırı, tukan kuşu ve iki tane kırlangıç olduğu anlaşılmaktadır.

Genel anlamda kitapta yer alan kahramanların tümü ormanda barış içinde yaşamaktadırlar. Adalet duygusuna sahip, paylaşımcı, arkadaşlık ve dostluk kavramlarına önem veren, aynı zamanda plan yapıp role bürünebilen, kılık değiştirme becerisine sahip karakterler vardır. Bütün bunlar hedef kitlenin sosyal gelişimi

açısından öğretici unsurlar taşımaktadır. Yapılan hatalardan ders çıkarma ve oyun oynarken birbirlerine karşı hakkaniyetli yaklaşabilme gibi çocuğu olumlu yönde etkileyen nitelikli kahraman özellikleri çocuklar için olumlu örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır.

- Dil ve Anlatım

Bu başlık altında; *sözcükler, kalıplaşmış ifadeler, anlatım bozuklukları, noktalama ve imla hataları* analiz edilmiştir.

Sözcükler: Eser manzum hikâye türünde yazılmıştır. Genellikle dörtlük birimlerden oluşan bir biçime sahiptir. Sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Metinde yer alan cümlelerin sonlarındaki ses benzerlikleri çocukların dinleme, konuşma becerilerinin gelişimine katkı sağlar niteliktedir. Ayrıca cümle sonlarındaki ses benzerlikleri ve şiirsel anlatım, çocukların iletileri daha kolay algılamaları açısından olumlu etki bırakmaktadır.

Kalıplaşmış ifadeler: Anlatım; insan dışı varlıkların konuşturulması, insan dışı varlıklara insan özellikleri verilerek anlatım sanatı kullanılmıştır. Kitapta yer alan; “*yavan, ferahlamak, mızıkçılık, usulca, ayrıcalık, kılık, yelpaze, şov, yaranamamak, oybirliği, onaylamak, mahmurluk*” gibi kelimeler ile “*kulak kabartmak, takip takıştırmak, emir yağdırmak, çamura bulanmak*” gibi kalıplar kullanılmıştır.

Anlatım bozuklukları: Eserdeki metinlerde genel olarak devrik ve sıralı cümleler kullanılmıştır. Bunun yanı sıra basit kısa cümleler de bulunmaktadır. Metinde kalıplaşmış ifadeler kullanılarak anlatım zenginleştirilmiştir. Hikâyede herhangi bir anlatım bozukluğuna rastlanmamıştır.

Noktalama ve imla hataları: Kitapta karşılaşılan noktalama işaretlerinin yanlış kullanımlarından veya kullanılmamasından kaynaklanan hatalar söz konusudur. Bahse konu hatalar aşağıda verilmiştir.

- “*Yok, yok. Böyle geçmiyordu zaman. Bugün neden her şey çok yavan?*” (s.5) ifadesindeki ikilemede herhangi bir noktalama işareti konmaması gerekirken virgül kullanılmıştır. Bu cümlenin yazım kurallarına uygun olarak yazımı: “*Yok yok, böyle geçmiyordu zaman. Bugün neden her şey çok yavan?*” (s.5) şeklinde olmalıdır.

- “*Kral olur olmaz da Emirlerini yağdırdı...*” (s.15) ifadesinde kullanılan üç noktanın yerine iki nokta kullanılmalıdır. İfadenin uygun şekli: “Kral olur olmaz da Emirlerini yağdırdı:” (s.15) olmalıdır.

- *İleti*

Kitabın ana iletisi şöyledir: Çocuklarda oyunun, gelişim dönemindeki en önemli öğrenme ve iletişim aracı olduğu düşünüldüğünde bu eserin çok kapsamlı iletileri olduğu ifade edilebilir. Eserde oyun ile çocuğa iletilmek istenen iletilerin başında mızıkçılık yer almaktadır. Bu eserin kahramanı Muni de mızıkçılık yaptıktan sonra oyuna davet edilmemesinin ve yalnız kalmasının sebebini anlamaktadır. Yazar, arkadaşlık kavramının önemine vurgu yaparken oyunda lider seçiminde oylama yapmanın çocuklar üzerinde adalet kavramının anlaşılmasına destek vermektedir.

Bunun yanında hikâyede verilen iletilerden bir başkası da eserin kahramanlarında sıkılma, kızma, yorulma, eğlenme, gülme gibi duygusal ve eylemsel birtakım davranışların oluşması çocukların duygusal ihtiyaçlarının büyük bölümünü de oyunla ortaya koyduğu fikrini desteklemektedir. Ayrıca eserde sorunların çözümüne ilişkin iletiler de bulunmaktadır. Oyuna dâhil olmak isteyen Muni'nin plan yaparak oyuna katılması ve arkadaşlarının maymun kralın emirlerinden sıkılarak ondan kurtulmak için canavar rolüne bürünmeleri içinde buldukları sorunları çözmenin yolunu bulmalarını gösterir niteliktedir.

Oyunun sonunda barışan arkadaş grubu arkadaşlık ve barış kavramlarının vurgulanması için hikâyeye etkili bir örnek teşkil etmektedir.

- *Çevre*

Kurgu içinde Maymun Muni ve arkadaşlarının zaman geçirdikleri bazı alanlar resimlerden anlaşıldığı üzere ormanlık alanda geçmektedir. Metinde yer alan mango, kivi gibi meyveler ve resimlerde görülen muz, ananas gibi meyveler, hayvan türleri düşünüldüğü zaman hikâyenin tropikal iklim ormanlarında geçtiği düşünülmektedir. Resimlerde maymun Muni'nin zıpladığı ağaçlar, yüzdüğü göl, arkadaşlarının çamura bulandığı bataklık ve oyun oynadıkları yeşillik alanlar okuyucuya hikâyenin geçtiği çevre ile ilgili bilgi vermektedir.

3.2.3. Yazınsal Açıdan Değerlendirme

Eserde metinler ve resimler arasında uyum bulunmakta ve verilmek istenen iletiler çocuğun algılaması için çocukların en önemli işi olan oyun yöntemi ile verilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda çocuğun ilgi alanları konu edinerek mesajların çocuklara ulaşmasına olanak tanınmıştır.

Eser yazınsal nitelikleri bakımından çocukların yaş aralığı için uygun, anlatım dili sade ve anlaşılırdır. Metinlerde cümle sonlarındaki ses benzerlikleri hikâyeyi daha anlaşılır yapmakla beraber çocuğun dil ve anlatım becerisine katkı sunmakta olduğu düşünölmektedir.

Hikâyenin kurgusu didaktik ve sosyal gelişim kazanımlarının sağlanması açısından çocukları destekler niteliktedir.

3.2.4. Eğitsel İlkeler Açısından Değerlendirme

Hikâyedeki kurgu çocukların gerçek hayatta karşılaştıkları olaylarla oluşturulmuştur. Oyun oynarken çocukların karşılaştığı sorunları desteksiz ve bağımsız olarak çözebilme yetisi kazanılması açısından katkı sağlaması beklenmektedir.

Eğitsel ilkeler düşünöldüğünde bu eserde birçok duygu ve değerler bütünü somut bir kurgu oluşturularak verilmiş, hedef kitlenin iletileri kolaylıkla almasına yardımcı olmuştur. Kurguda seçilen kahramanlar orman hayvanlarıdır. Bu sebeple hayvanların bazı temel özellikleri de çocuklara verilmiştir. Bunun yanı sıra dostluk, adalet gibi kavramların öğrenilmesi, yapılan hatalardan ders çıkarılması gibi iletiler vermek istemesi yönünden eser didaktik özellik taşımaktadır.

Eserin metinlerinde ve resimlerinde hem meyve türlerine hem de hayvan türlerine yer verilerek, çocuklara orman iklimi hakkında bilgi elde etmeleri için olanak sağlanmıştır.

3.3. ÜÇ KEDİ BİR DİLEK ESERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

“Üç Kedi Bir Dilek” adlı eser; *biçimsel açıdan, içerik açısından, yazınsal açıdan, eğitsel ilkeler açısından* değerlendirilmiştir. Alt başlıklar ile Sara Şahinkanat’ın çocuk kitapları, çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmiştir.

3.3.1. Biçimsel Açıdan Değerlendirme

“Üç Kedi Bir Dilek” adlı esere ilişkin biçimsel açıdan yapılan değerlendirme, iki boyutta gerçekleştirilmiştir. Eser; öncelikle, *tasarım özellikleri* ile değerlendirilmiş sonra, örnek resimler üzerinden *resim özellikleri* irdelenmiştir.

- Tasarım Özellikleri

YKY tarafından basılan Sara Şahinkanat’ın “Üç Kedi Bir Dilek” adlı eserin tasarım özellikleri, KYK tarafından yayınlanan benzer nitelikteki diğer eserler ile ortak özellikler taşımaktadır. Tasarım özellikleri analiz edilirken; *boyut, kâğıt kalitesi, kitap sırtı, kapak, ciltleme ve baskı, sayfa düzeni, harfler, sayfa sayısı* hususlarına dikkat edilmiştir.

Boyut: Kitap; 20 x 27 cm boyutlarında hazırlanmıştır. Bu boyutlar, çocuk okurların kolaylıkla kullanabileceği benzer ölçülerdeki kitapların olduğu özelliktedir. Böylelikle yazarın kitaplarının çocukta kitaplık kurma isteği uyandıracak ölçülerde olduğu söylenebilir. Ayrıca kitabın ağırlığı ve hacmi dikkate alındığında kolaylıkla tutulabilecek, aynı zamanda rahatlıkla taşınabilecek nitelikte olduğu fark edilmektedir.

Kâğıt kalitesi: Kitabın kâğıt kalitesi incelendiğinde; birinci hamur, yağlı, parlak ve kalın kâğıt olduğu görülmüştür. Bu tür kâğıtlar okuyucunun dikkatini çekmekte, dokunulduğunda güzel bir his uyandırmakta ve hedef kitle üzerinde olumlu etki bırakmaktadır.

Kitap sırtı: Kitap sırtının sert ve köşeli olduğu da dikkatlerden kaçmamaktadır. Bu durum her ne kadar dayanıklılık açısından önem arz etse de çocukların bu sert kitap köşeleri ve sırtları ile başta kendileri olmak üzere yaşlılarına ve daha küçük çocuklara zarar verme ihtimali söz konusudur.

Kapak: Eserin kapak kalitesi dikkate alındığında kitabın kapağının, karton kapak olduğu görülmektedir. Karton kapaklar çocuklar açısından önemli özellikler barındırır ki bunlar arasında; kalın ve dayanıklı olması öne çıkan başlıca özelliğidir. Kitabın ön kapağında; kitap adı, yazarı, resimleyen kişinin adı ve soyadı, yayın evi ve kaçınıcı baskı olduğuna dair bilgiler verilmiştir. Kitabın en son sayfasında hikâyenin başkahramanlarının olduğu “*Parmak Kuklalarıyla*” isimli kesilerek kukla yapılabilecek sayfaya ilişkin bilgi de yer almaktadır. Ayrıca ön kapakta yer alan resmin kitabın içeriği hakkında bilgi verdiği ve kitapta anlatılan konuyla yakından ilişkili olduğu görülmüştür. Ön kapak için tercih edilen bu resimde kitapta anlatılan hikâyenin anlık bir durum betimlemesi verilmiştir. Bu durum okurun genel bir kanıda bulunmasına katkı sağlayacak niteliktedir. Ayrıca söz konusu resimde; sarı, kırmızı, beyaz çoğunlukla da mavinin tonları olan sıcak renkler tercih edilmiştir. Fakat kitabın ön kapağında eserin hangi yaş grubuna uygun olduğuna dair herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Kitabın arka kapağında ise eserdeki hikâye ile bağlantılı ve aynı zamanda kapak resminde yer alan renklerle uyumlu bir resim olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca arka kapakta yer alan resim ön kapakta yer alan resmin devamı niteliğindedir. Bu durum kitabı inceleyecek okur için ilgi uyandırmakta ve kitabın içeriği konusunda merak duygusunu tetiklemektedir. Arka kapakta yer alan diğer bir husus da kitap ile ilgili bilgi verici kısa açıklamalar ile kitabın yazarı ve resimleyeni hakkında öz bilgilerin yer almasıdır. Kitap ile ilgili kısa tanıtım cümleleri tamamlanmamış ve soru cümlesi ile merak duygusu oluşturulmaya çalışılmıştır. Aşağıda, “*Üç Kedi Bir Dilek*” adlı eserin arka kapak yazısı yer almaktadır:

“Damda üç kedi: Piti, Pati ve Pus, sırtüstü uzanmış gökyüzünü seyrediyorlar...

Peki ne bekliyorlar? Belki de bir dilekleri var yıldızlardan...”

Son olarak hem ön kapaktan hemen sonra hem de arka kapaktan hemen önce diğer bir deyişle kitabın iç tasarımında hikâyenin başkahramanlarının kuyrukları iki sayfada yer alacak şekilde verilmiştir. Söz konusu bu durum bir çeşit kahramanların imzası gibi de düşünülebilir.

Ciltleme ve baskı: Ciltleme çeşitleri içinde en dayanıklı ciltleme türü olan iplik ciltleme kullanılarak kitabın dayanıklılığına ve kullanılabilirliğine katkı sağlanmıştır. Çünkü hitap ettiği kitlenin yaş grubu düşünüldüğünde bu doğru bir ciltleme tercihi

olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca kitap yüksek baskı kalitesine sahiptir. Kitabın ilk baskısı Şubat 2012 yılında yapılmıştır. İncelen eser 28. baskıya aittir.

Sayfa düzeni: Kitaptaki sayfa düzenini incelediğimizde kullanılan resimlerin çoğunluğu; yan yana olup iki sayfayı kaplayan tek resimlerden oluşmaktadır. Buradaki amaç iki sayfada geçen durumun veya olayın tek bir odak noktasının olduğu düşüncesini okura vermektir. Ayrıca kitabın bazı bölümlerinde konunun akışına uygun olarak her bir sayfaya tek resim konularak hem olay örgüsü daha ayrıntılı hale getirilmiş hem de hikâyeye hareketlilik katılmıştır. Resimlerin uygunluğu ve ilgili metnin konumlandırılması iyi bir şekilde yapılmıştır. Metinlerde yer alan ifadeler ortalama 5 cümleden oluşmaktadır. Böylelikle okur sıkılmadan hikâyenin kurgusuna kendini kaptırabilmektedir. Ayrıca kimi cümleler düz bir hat şeklinde değil de eğimli ve kavisli verilerek metne görsellik özelliği katılmak istenmiştir (sayfa 12). Metinlerde yer alan betimlemeler ile resimlerdeki durumlar arasında bir uyum ve örtüşme bulunmaktadır. Resimlerdeki orijinallik, çizgilerdeki yumuşak hatlar, renklerin canlılığı ve uyumu okurda hayal gücünü tetikleyecek ve katkı sağlayacak özelliktedir. Eser iç tasarım yönüyle ele alındığında çoğunlukla iki sayfanın tek sayfa olarak düşünüldüğü kimi yerlerde ise konunun akışı gereği her bir sayfanın tek sayfa olarak hazırlandığı görülmüştür. Yazı ve resmin iç içe girdiği iç tasarımda amaç çocukta estetik hazzın uyandırılmasıdır. Resimler anlatılan olay örgüsü ile uyumlu ve dinleyenlerin kolayca resimlere bakarak çıkarımda bulunabileceği niteliktedir. Kitabın ön kapak ile arka kapakta yer alan resimlerin okuyucuda merak uyandıracak ve aynı zamanda hikâyede geçen olaylarla ilgili fikir verecek nitelikte olduğu görülmektedir. Kitabın birinci sayfasında kitabı yazan Sara Şahinkanat ve kitabı resimleyen Ayşe İnan hakkında kısa özgeçmiş bilgisine yer verilmiştir. Kitabın son sayfasında ise yayınevi tarafından basılmış; Sara Şahinkanat tarafından yazılan kitaplar ve Ayşe İnan tarafından resimlenen kitap isimleri listelenerek verilmiştir.

Harfler: Kitapta kullanılan harflerin boyut; “16 punto”, yazı tipi ise “sanserif²” grubundaki yumuşak hatlı fontlardandır. Renkli sayfalar üzerine koyu diğer bir

---

² Ana özelliği harflerin uç kısımlarındaki çengel, çentik, çıkıntı gibi görüntüleri olmamasıdır, bu sayede en üst seviyede estetik sağlanmış olur. Bu gruptaki fontlar daha çok levhalar, başlıklar, kısa çocuk kitapları gibi kısa ve estetik kaygısı mevcut yerlerde kullanılır.

ifadeyle “bold” karakterler kullanıldığı görülmektedir. Yazıların satır ve harf boşlukları ideal şekilde ayarlanmıştır. Yazılar, resimdeki renk durumuna göre çoğunlukla siyah olup sadece iki yerde (sayfa; 8 ve 22) beyaz renkte yazılmıştır. Metnin genel yazınsal durumu; okumayı kolaylaştırıcı, göz yormayan, akıcı bir niteliktedir. Kitapta yer alan yazıların sahip olduğu özellikler literatür taramasında değinilen hususlar ile benzerlik göstermektedir.

Sayfa sayısı: Kitap, 32 sayfadan oluşmaktadır. Söz konusu bu sayfa sayısı okul öncesi dönemde bulunan çocuklar için ideal uzunlukta olduğu düşünülmektedir. Kitap sayfalarının kesimi ile yazı ve resimlerle olan uyumu dikkat dağıtmayacak niteliktedir. Ayrıca sayfaların ikisi tam ve kolay şekilde açılmaktadır. Bu da kitabı çocuklara okuyan kişi açısından ve hikâyeyi dinleyen çocukların kitaptaki resimleri takip etmesi açısından kolaylık sağlamaktadır.

- *Resim Özellikleri*

“Üç Kedi Bir Dilek” adlı eserin çizimi Ayşe İnan tarafından yapılmıştır. Bu eserde yer alan resimler ve metin arasında güçlü bir ilişki ve uyum söz konusudur. Bu durumun sebebi, çizimlerin olabildiğince metni yansıtacak özellikte olmasından kaynaklanmaktadır.

Eserde yer alan resimler incelendiğinde öykünün geçtiği doğal çevreyi olabildiğince net ve anlaşılır şekilde betimlediği görülmektedir. Ayrıca resimler, okur ile arasında bağ kurarak okurun duygularını etkileyebilecek niteliktedir. Resimde yer alan renkler ve tonları ise doğal ortamı dinleyicinin hayal gücünü tetikleyecek ve kolaylıkla harekete geçirecek özellikleri taşımaktadır. Gökyüzü ve gece okura karamsarlık vermeden heyecan uyandıracak şekilde resmedilmiştir. Böylece hikâyenin çocuklar üzerindeki etkisi artırılmaya çalışılmıştır. Gerçekçi bir şekilde resmedilen canlılar ve kahramanlar çocukları gerçeklikten koparmadan hem gerçek yaşamı gözlemlene fırsatı yakalamakta hem de hayal kurabilmektedir. Gerçek yaşamla ilgili bilgiler edinebilme fırsatı da sunulmaktadır.

Hayvanlara yüklenen insansı özellikler aracılığıyla çocuklarda hayvan sevgisinin oluşmasına ve artırılmasına olanak sağlanmaktadır. Genel olarak resimler

değerlendirildiğinde çocuklara hem estetik hem de öğreticilik bir arada verilmeye çalışıldığı gözlemlenmiştir.

Resim 13: Üç Kedi Bir Dilek Kitabındaki Çizim-1

Resim 13’de meraklı gözlerle bir şeye bakan hikâyenin üç kahramanı bir arada verilerek okuyucunun dikkatini çekip merak uyandırmaktadır. Her bir kahramanın yüz ifadeleri ve bakışlarındaki ayrıntılar, hikâyenin ilerleyişindeki olaylar ile kahramanların nelerle karşılaşacağı hakkında ipucu vermektedir. Hikâye, okunmaya başlamadan önce çocuklara resimleri gösterilerek yorum yapmaları istenebilir. Hikâye okunarak kurgu ilerledikçe, çocuk hayal gücü ile kurgu arasında ilişki kurmaya çalışmakta böylelikle hikâyeden kopmamaktadır.

Resim 14: Üç Kedi Bir Dilek Kitabındaki Çizim-2

Resim 15: Üç Kedi Bir Dilek Kitabındaki Çizim-3

Yukarıdaki Resim 14’de hikâyenin başkahraman olan kırmızı-beyaz renklere sahip Pus’un heyecanla arkadaşlarına gökyüzünü işaret etmesi, Resim 15’te Piti’nin merakla gökyüzüne bakmaya başlaması ve böylece olayların gelişmeye başlaması görülmektedir.

Resim 16: Üç Kedi Bir Dilek Kitabındaki Çizim-4

Resim 16’de kurguda yer alan ve hikâyedeki çözülmesi gereken sorun olan Piti’nin sürekli gökyüzüne bakıp kayan bir yıldız görmesi için Pus’un yaptığı plan ve bu planda yer alacak diğer kahraman ve unsurlar gösterilmektedir. Diğer bir ifadeyle tüm olay kurgusu bir bütün halinde verilmiştir. Ayrıca burada plan için gerekli olan

görev paylaşımı da görülmektedir. İşlerin bir kısmıyla Pati ilgilenirken diğer kısmıyla da Pus ilgilenmektedir.

Resim 17: Üç Kedi Bir Dilek Kitabındaki Çizim-5

Resim 18: Üç Kedi Bir Dilek Kitabındaki Çizim-6

Resim 17’te ve Resim 18’de dikkat çeken ilk unsur kayan kuyruklu yıldız ile Piti, Pati ve Pus’tur. Bunlar hikâyenin ana öğelerindendir. Ayrıca açık gökyüzü de dikkat çeken diğer unsurdur. Ayrıca Resim 6’da dikkat çeken diğer bir husus da üç küçük kedinin dostluğudur.

3.3.2. İçerik Açısından Değerlendirme

Bu değerlendirme aşamasında örnekleme yer alan “Üç Kedi Bir Dilek” isimli kitap; *konu ve kurgu, izlek ve tema, karakter ve kahraman, dil ve anlatım, iletiler, çevre* başlıkları altında çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

- Konu ve Kurgu

Eserin konusu; “dostluk” ile ilgilidir.

Eserin kurgusal yapısını genel olarak vermek gerekirse kısaca şunlar söylenebilir: Geceleri damların çatısında sırt üstü uzanıp açık gökyüzündeki ay ve yıldızları seyretmeyi seven Piti, Pati ve Pus adında üç kedi arkadaş yine bir gece sırtüstü uzanmış, keyifli sohbet eder. En bilmişleri olan Pus, yıldızları göstererek; “Biliyor musunuz, kayan bir yıldız gören çok şanslıymış, çünkü mutlaka gerçekleştirmiş dileği.” der. Bunu duya Piti ise çok heyecanlanır; “Gerçekten mi?” diye sorup gözlerini kocaman kocaman açarak derin düşüncelere dalar. Günler ve geceler geçer ama o geceden sonra Piti sürekli gökyüzüne bakmaya başlar ve bunu bırakamaz. Hep yukarı bakmaktan boynu tutulur ve hiçbir sohbeta katılmaz. Hatta doğru dürüst uyku bile uyumaz, hep bir yıldızın kaymasını bekler. Sürekli yukarı bakanken yine bir gün Piti, lokması boğazına takılır, ayağı bir kiremite takılır ve damdan tam düşerken arkadaşları Pati ve Pus son anda onu düşmekten kurtarır. Piticiğin sonunun nereye varacağını merak edip endişelenmeye başlar arkadaşları. Pati ve Pus endişeli bir şekilde “Ya kurtaramasaydık seni... Lütfen vazgeç beklemekten!” der ama Piticiği bir türlü vazgeçiremezler. Bu kadar önemli olanın ve Piti'nin dileğinin ne olduğunu merak ederler. Pus kendini suçlu hissederek Pati'nin kulağına eğilip, “Hemen bir çare bulmalıyız!” der. Kafa kafaya verip bir süre düşünürler. Birden “Buldum!” diyen Pus sevinçle konuşmaya başlar; “Bize gereken biraz kömür tozu, bir de el feneri. Sen bunları bul, bense ziyaret edeceğim yan damdaki Bayan Leylek'i.” der. Kömür tozunu kolayca bulmuşlar fakat gece bekçisinden el fenerini ödünç almak biraz zor olmuştur. Bayan Leylek ise yufka yürekli olduğu için yardım etmeyi hemen kabul etmiştir. Ama herkes gibi Bayan Leylek de hediye almayı seviyormuş, küçük bir hediye karşılığında o da yardım etmeyi kabul eder. Kömür tozunu ve el fenerini bulup, Bayan Leylek'i de yardım etmeye ikna eden Pati ve Pus, yaptıkları planı uygulamaya karar verir. Piti hala

gökyüzünü izlerken Pati ve Pus doğru zamanı bekler. Gökyüzünde ayın olmadığı bir gecede her şey karanlıkta olduğu için her şeyin plana uygun ve yolunda olduğunu düşünürler. Bayan Leylek ve Pus kömür tozuna bulanıp kapkara olur, Pati ise bir bacanın arkasına gizlenip el feneri elinde doğru zamanı bekler. Bayan Leylek, Pus’u ensesinden tutup birlikte havalanır ve Pus neredeyse endişeden bayılacakmış gibi olur. Ama artık dikkat zamanı olduğu için Pus tek gözünü iyice kapar. Pati, Pus’un açık olan tek gözüne bacanın arkasından gizlenerek elindeki feneri tutar. Muhteşem bir görüntü ortaya çıkar. Pus’un açık kalan gözü öyle güzel yansıtır ki fenerin ışığını, kayan bir yıldız gibi ışıltı ışıltı parlar. Pus ile Leylek ise karanlıkta hiç seçilmez. Pati ve Pus’un planı gökyüzünde yıldız kaydığına Piti’yi inandırmaktır. Ve plan işe yarar. Bunu gören Piti, önce şaşkınlıkla nefesini tutar sonra sevinçle haykırır dileğini... “Sevgili yıldız, ne olur, Pus ve Pati’yle dostluğumuz hiç bozulmasın, sonsuza kadar yollarımız ayrılmamasın.” Pus ve Pati de bu dileği işitir. Pus aceleyle temizlenir, Pati de el fenerini gizler. Çabucak Piti’nin yanına dönerler. Piti çok mutludur, dostlarının üzerinde kalan kömür tozlarını bile fark etmez; “Gördünüz mü, kayan yıldız?” der ve boyunlarına sarılır. Bu sırada hepsinin gözleri dolar. Artık bitkin olan Piti, Pus ve Pati’nin arasına uzanıp hemencecik derin mi derin bir uykuya dalar. O gece biraz serindir. Pati özenle üzerini örterek Piti’nin, “Acaba yanlış mı yaptık?” diye oturup düşünmeye başlarlar sessizce gökyüzüne bakarak. “Aaaa! O da ne? Kayan bir yıldız mı? Gerçek mi?” diyerek hemen el ele tutuşup Pus ve Pati, bir ağızdan fısıldayarak; “Kayan yıldız, lütfen, lütfen, gerçek olsun Piticiğin dileği” der. Artık içleri rahatmış ve ikisinin de gözleri parlıyordur çünkü kalplerinden gelen bir ses bu dileğin gerçekleşeceğini söyler.

Kurguda görüldüğü üzere Piti, Pati ve Pus; üç kedi arkadaş, birlikte vakit geçirmeyi seven ve iyi dost olan hikâyedeki kahramanlardır. Okul öncesi çocuklarının da kendi aralarında dostluklar kurması ve birlikte oyunlar oynayarak hayal kurması doğal bir davranış olarak görülmektedir. Kurguda geçen olay, bu yüzden onların kendisini bulabileceği bir niteliktedir. Bunun yanında; gökyüzüne bakıp kayan bir yıldız görüldüğünde dilek tutulması, sürekli başın yukarıya bakması sonucu kazaların olması, mutsuz ve dalgın arkadaşı mutlu etmek için çarelerin aranması, bunun için bir plan yapıp ihtiyaç durumunda başkalarından yardım alınması da çocukların bakış açısına ve hayal dünyalarına hitap edecek niteliktedir. Tüm bunlar, kurgunun okur

tarafından benimsenmesini kolaylaştıracak ve kitap-çocuk arasındaki bağı güçlendirecek bir niteliktedir.

Kurgunun temelinde sebep-sonuç ilişkileri bulunmaktadır. Pus eliyle gökyüzünü gösterir, çünkü kayan bir yıldız gören kişinin dileğinin mutlaka gerçekleşeceğini söyler. Piti derin düşüncelere dalar, çünkü Pus'un söylediklerinden heyecanlanır. Piti'nin boynu tutulur, çünkü hep yukarı bakmaktadır. Piti sürekli gökyüzünde bir yıldızın kaymasını bekler, çünkü gerçekleşmesini istediği bir dileği vardır. Pati ve Pus arkadaşları Piti için endişelidir, çünkü sürekli yukarı bakmaktan Piti önünü görememekte bu nedenle Piti'nin başına kötü bir şey gelmesinden korkmaktadır. Pus kendini suçlu hisseder, çünkü kayan yıldız ile ilgili şeyleri o söylemiştir. Bayan Leylek yardım etmeyi kabul eder, çünkü yufka yüreklidir. Bayan Leylek ve Pus kömür tozuna bulanmıştır, çünkü gökyüzünde uçarken fark edilmemeleri gerekmektedir. Pus'un teki açık olan gözü kayan bir yıldız gibi parlar, çünkü Pati el fenerini Pus'un gözüne tutmaktadır. Piti yüksek sesle dileğini söyler, çünkü kayan bir yıldız gördüğünü zanneder. Pus aceleyle temizlenir, Pati el fenerini gizler, çünkü Piti'nin yanına dönmektedirler. Piti, Pus'un üzerinde kalan kömür tozlarını fark etmez, çünkü çok mutludur. Piti hemencecik uykuya dalar, çünkü geceler boyu gök yüzüne bakmaktan çok yorulmuştur. Pati ve Pus el ele tutuşur, çünkü kayan bir yıldız görüp dilek dilemektedirler.

Kurguda kişi-kişi çatışması vardır. Bu çatışma, kurguda Pus'un eliyle gökyüzünü gösterip kayan yıldız görenin dileğinin mutlaka gerçekleşeceğini söylemesi ve bunun sonucunda Piti'nin heyecanlanıp derin düşüncelere dalması ile başlar. Bu çatışmanın çözümü ise Pus ve Pati'nin bir plan yapıp Piti'nin kayan bir yıldız gördüğüne inanması ile son bulmuştur. Kurgu sonunda ise Piti kayan bir yıldız gördüğüne inanarak gerçekleşmesini çok istediği dilekte bulunur. Kurgunun sonunda çatışmanın çözülmesi ile okurlara bıkkınlık göstermeden amacının doğrultusunda hareket ederken bunun sonucunda istediğine ulaşabileceklerini göstermesi açısından önemlidir.

Kurguda Pus'un sorunu nasıl çözeceği, hangi hikâye kahramanının yardımıyla bunu başaracağı veya hangi hikâye kahramanlarının kurguya dâhil olacağı kestirilememektedir. İleti de kurgunun geneline yayılmış ve okurun kendisinin iletiye

ulaşması istenmektedir. Tüm bunlar, okurun merak duygusunu canlı tutacak ve ilgisini çekecek bir özelliği kitaba kazandırmıştır.

- İzlek ve Tema

Şahinkanat, *Üç Kedi Bir Dilek* isimli kitabında, “Amacımıza ulaşmak için iyi bir plan yapar ve başkalarından da destek isteyip alırsak amacımızı mutlaka gerçekleştiririz.” iletisini vermektedir. Bu iletisi, başkahramanın hikâye kahramanlarıyla kurduğu bağ ile destekleyerek arkadaşlık ve yardımlaşma kavramlarına da dikkat çekmektedir. Başkahramanın diğer hayvanlardan ve hikâye kahramanlarından yardım istemesi yoluyla da okurlarda yardımlaşmanın önemi ve merak duygusunun oluşturulması amaçlanmıştır. Ayrıca bu diğer kahramanların olduğu bölümlerde, onlarla ilgili bilgiler veya özellikler okurlara sezdirilmektedir. Böylelikle hayvan sevgisi bilinci oluşturulmak istendiği ifade edilebilir.

Yukarıda belirtildiği üzere amacını gerçekleştirme arzusu, yardımlaşma, dostluk, hayvan sevgisi yer yer kurgu içine serpiştirilip okuyucuya verilmek istenmiştir. Bu etkiler, konu ve kurgu içinde okura kolaylıkla verilebilmektedir. Çünkü kurgu; küçük kedi Pus ve Pati'nin arkadaşları Piti'nin dilek dilemesi için bir plan yaparak diğer hikâye kahramanından yardım istemesi ve amacına ulaşma isteği doğrultusunda kurulmuş, konu ise Pus ve Pati'nin kayan bir yıldız gördüğüne Piti'nin inanmasını sağlama amacı olarak belirlenmiştir.

- Karakter ve Kahraman

Kitapta yer alan kahramanlar: Piti, Pati, Pus ile Bayan Leylek ve Gece Bekçisi'dir. Metnin ana kahramanı ise Pus'tur.

Pus: Fiziksel olarak sadece küçük olduğu ve kedi cinsinden bir varlık olduğu belirtilmektedir. Bu yönden fazla geliştirilmeyen ana kahramanın diğer fiziksel özellikleri, görseller yoluyla öğrenilebilmektedir. Kişilik ve davranışsal olarak kitapta verilen özellikleri ise şunlardır:

- Üç küçük kedi içerisinde en bilmişleridir.
- Meraklı ve zekidir.

- Dostlarının üzülməsi onu da üzmemektedir. Bu özellik, çocukların doğasında bulunmaktadır. Birlikte olduğu arkadaşının üzülməsinden her çocuk etkilenir ve üzüür.
- Plan yapmayı ve o plan için ne yapılması gerektiğini bilmektedir.
- Kimden yardım istenebileceğini bilmektedir.
- Kamufle olabilmektedir.
- Bir iş yaparken gereken dikkati ve özeni gösterebilmektedir.
- Yaptıklarına eleştiril gözle bakma becerisine sahiptir.
- İyi kalplidir.

Yukarıda belirtilen özellikler dikkate alındığında ana kahramanın çocuk doğasına uygun olarak okurun karşısına çıkarıldığı görülmektedir. Kendi özelliklerini ana kahramanda gören çocuklar, ana kahramanı kendilerine yakın bularak kolayca benimseyebileceklerdir. Bu benimsemenin yardımıyla da ana kahramanın okurlara sunulan olumlu davranışlarını özümseyip kendi yaşamlarına aktarabileceklerdir.

Pati: Dostlarına düşkün, yardım etmeyi seven, neyi nereden bulacağını bilen, meraklı, birlikte iş yapabilecek beceriye sahip, sır tutabilen, becerikli, yaptıklarına eleştiril gözle bakma becerisine sahip, arkadaş canlısı küçük bir kedidir.

Piti: Söylenen şeye hemen inanan, heyecanlı aynı zamanda da derin düşüncelere dalan küçük bir kedidir. Dalgın ve dikkatsizdir. Ayrıca arkadaşlarını çok sevmekte ve sonsuza kadar onlarla dost kalmak istemektedir. Bazı çocuklar hikâyedeki kahraman gibi duygulu, heyecanlı ve kimi zaman da dalgın olabilmektedir. Bu yönüyle hikâyeyi dinleyenler arasında benzer özellikleri taşıyan çocukların olması muhtemeldir.

Bayan Leylek: Yardım etmeyi seven, yufka yürekli aynı zamanda hediye almaktan hoşlanan, ayrıca kamufle olabilen biridir.

Gece Bekçisi: Fiziksel ve kişilik özellikleri olarak çok geliştirilmemiş olmakla birlikte hikâyedeki görsel yardımıyla hakkında tahmin yürütülebilecek biridir.

- *Dil ve Anlatım*

Bu başlık altında; *sözcükler, kalıplaşmış ifadeler, anlatım bozuklukları, noktalama ve imla hataları* analiz edilmiştir.

Sözcükler: Kitap sade bir anlatımı sahiptir. Çünkü okurların anlamını bilemeyeceği kelime, kelime grubu, deyim ve atasözleri bulunmamaktadır. Okurlar “kafadar, boynu tutulmak, yufka yürekli” gibi birkaç kelimenin anlamını bilemeseler de metnin bağlamından veya kitapta yer alan çizimlerden yola çıkarak bu kelimelerin anlamlarını tahmin edebilecekleri bir niteliktedir. Bu az sayıdaki kelime ve deyimler ile çocuk okurların kelime hazinelerinin zenginleştirilmesi de önemlidir.

Kalıplaşmış ifadeler: Anlatım; insan dışı varlıkların konuşurulması, insan dışı varlıklara insan özellikleri verilmesi sanatları ile zenginleştirilmiştir. Bunun yanında varlıkların niteliklerini belirten; “*kafadar, bilmiş, heyecanlı, suçlu, sevinçli, yufka, dikkatli, şaşkın vb.*” kelimeler ile “*derin düşüncelere dalmak*” (s.9), “*boynu tutulmak*” (s.10), “*gözleri dolmak*” (s.27), “*uykuya dalmak*” (s.29) ve “*gözleri parlamak*” (s.31) deyimlerle zenginleştirilmiştir. Bu bağlamda okuyucunun hem Türkçenin zenginliğini ve anlatım gücünü sezmesi hem de anlatımın okurların hayal dünyalarına hitap ederek şekil alması sağlanmıştır.

Anlatım bozuklukları: Kitap, “*Yıldızları gösteriyor ve diyor ki, ‘Biliyor musunuz, kayan bir yıldız gören çok şanslıymış, çünkü mutlaka gerçekleştirmiş dileği.’*” (s.8) ve “*Pus’un açık kalan gözü öyle güzel yansıtıyor ki fenerin ışığını, kayan bir yıldız gibi ıslıl ıslıl parlıyor.*” (s.22) gibi uzun cümleler ile “*Ancak o geceden beri sürekli gökyüzünde Piticiğin gözleri.*” (s.10) ve “*Pus ile Leylek ise karanlıkta hiç seçilmiyor.*” (s.22) gibi orta cümlelerle oluşturulmuştur. Genelde 5-9 kelimelik cümleler bulunan kitap, kimi yerlerde konuşmalar ile zenginleştirilip anlatıma akıcılık sağlanmıştır. Anlatımda yer alan cümleler; basit, birleşik, sıralı ve bağlı cümle yapılarına sahiptir. Cümle yapısı konusunda her yapıdan örneğin bulunması, Türkçenin zenginliğinin ve anlatım gücünün zenginleştirilmesi adına önemli bir özelliktir. Kitaptaki cümleler, genel itibarıyla fiil cümlesi ve kurallı cümle olarak görülmektedir. Bunun yanında isim cümlesi ve devrik cümle örneklerine de az da olsa örnek verilmiştir. Ayrıca konuşma ifadeleri ve soru cümlelerinin anlatımda yer alması anlatımı tekdüzelikten kurtarmış ve anlatıma akıcılık özelliği kazandırmıştır. Aynı zamanda ünlem, üç nokta, tırnak ve soru işaretinin kullanım özellikleri de çocuklara sezdirilmiştir.

Noktalama ve imla hataları: Kitapta karşılaşılan noktalama işaretlerinin yanlış kullanımlarından veya kullanılmamasından kaynaklanan hatalar söz konusudur. Bahse konu hatalar aşağıda verilmiştir.

- “*Yıldızları gösteriyor ve diyor ki, ‘Biliyor musunuz, kayan bir yıldız gören çok şanslıymış, çünkü mutlaka gerçekleştirmiş dileği.’*” (s.8) ifadesinde, konuşma ifadesinden önce virgül gelmiş ancak konuşma çizgisi kullanılmamıştır. Bu sebeple yazım kurallarına uygun olarak cümlenin yazımı: “Yıldızları gösteriyor ve diyor ki, - Biliyor musunuz, kayan bir yıldız gören çok şanslıymış, çünkü mutlaka gerçekleştirmiş dileği.” şeklindedir.

- “*Sonra ikisi oturup düşünüyorlar, ‘Acaba yanlış mı yaptık?’ diye.*” (s.29) ifadesinde, konuşma ifadesinden önce virgül gelmiş ancak konuşma çizgisi kullanılmamıştır. Bu sebeple yazım kurallarına uygun olarak cümlenin yazımı: “Sonra ikisi oturup düşünüyorlar, -Acaba yanlış mı yaptık? diye.” şeklindedir.

- “*Ne muhteşem bir gece.*” (s.6) ifadesi duygu barındırdığı için sonuna nokta değil ünlem getirilmelidir. Bu cümlenin düzeltilmiş şekli: “Ne muhteşem bir gece!” şeklindedir.

- *İleti*

Kitabın ana iletisi şöyledir: Çocuklar, dostlarının üzülmelerinden olumsuz etkilenir ve onları mutlu etmek için çaba sarf ederler. Bu ana ileti, açıkça okurlara sunulmak yerine okurların kurgunun genelinden kendilerinin ulaşmalarına yönelik örtük şekilde verilmektedir. Örtük şekilde iletilerin verilmesi ile iletinin, okurlar üzerinde daha etkili olması sağlanmıştır. Çünkü kendilerine açıkça verilen iletileri dayatılma olarak gören çocuklar, bunları benimsemek istememektedir. Ayrıca açık iletiler, okurların merak duygularını söndürmektedir. Bu bağlamda yazar, ana iletisini örtük şekilde okurlarına sunmakla başarılı bir iş yapmıştır.

Kitapta yer alan diğer iletiler ise şunlardır:

“*Piti, Pati ve Pus sırtüstü uzanmışlar, keyifli sohbet ediyor.*” (s.6) ifadesiyle verilen ileti şudur: Arkadaşlarla birlikte olmak keyifli vakit geçirmeyi sağlar.

“*Hep yukarı bakmaktan boynu tutuluyor.*” (s.10) ifadesiyle verilen ileti şudur: Sürekli yukarı bakmak boyun sağlığını olumsuz etkiler.

“*Ama sürekli yukarı bakanların başına kötü şeyler gelebilir.*” (s.12) ifadesiyle verilen ileti şudur: Sürekli yukarı bakmak önünü görmeyi engeller bu nedenle de kişinin başına örneğin bir şeye çarpmak ve düşmek gibi kötü şeyler gelebilir.

“*Yardım etmeyi hemen kabul ediyor. Ama herkes gibi o da hediye almayı seviyor.*” (s.17) ifadesiyle verilen ileti şudur: Birinden yardım istenirken bunun karşılığında küçük bir hediye vermek karşıdakinin hoşuna gider.

“*Bu gece biraz serin. Pati özenle üzerini örtüyor Piti'nin.*” (s.29) ifadesiyle verilen ileti şudur: Soğuk havalarda uyurken üzerini özenle örtmek gerekir.

- Çevre

Kitapta fiziksel çevre olarak şehir ortamı seçilmiştir. Şehir ortamından kasıt ise bir evin damı diğer bir ifadeyle çatıdır. Kurgu içinde çatı ayrıntılı olarak betimlenmiştir. Buna örnek olarak ise; “*Üç kafadar yine damda*” (s.6), “*Üstelik bir de damdan düşüyor, ayağı bir kiremite takılmış...*” (s.12), “*Pati ise bir bacanın arkasına gizlenmiş, el feneri de elinde...*” (s.20) ifadelerindeki; “dam, kiremit, baca” kelimeleri fiziksel çevreye ait ayrıntılar hakkında okuyucuya bilgi vermektedir.

Sosyal çevre olarak ise üç arkadaşın sürekli birlikte olduğu kimi zaman da yan damdaki Bayan Leylek’in ziyaret edildiği bir çevre yer almaktadır. Piti, Pati ve Pus sırtüstü damda uzanıp açık gökyüzünü seyrederek keyifli sohbet etmekten zevk alan üç küçük kedir. Çocukların da kendini rahat ve mutlu hissettiği yerler ve ortamlar vardır. Örneğin; oyun parkları, arkadaşlarıyla birlikte olma, doğa ile iç içe olunabilecek yer, okul öncesi eğitim kurumları vb. gibi. Çocukların kendisini mutlu hissettiği bir sosyal çevrede büyümesi onlara önemli katkılar sağlamaktadır. Bu sosyal çevrede büyüyen çocukların dilsel, zihinsel, psikolojik ve fiziksel gelişimleri daha sağlıklı ilerlemektedir.

3.3.3. Yazınsal Açıdan Değerlendirme

Kurgu, dostluk kavramı üzerine kurulmuştur. Hikâyenin kurgusu ve akıcılığı çocuğa her ne kadar resimler ile aktarılmış olsa da çocukta okuma isteği uyandıracak özellik taşımaktadır. Bu nedenle hikâye çocukta okuma kültürünün oluşmasına katkı sağlayacak niteliktedir.

Ayrıca hikâye; sahip olduğu yazınsal nitelikleriyle çocuk okurun algı düzeyine uygun, anlatım dili anlaşılır ve hayal gücünün gelişmesine katkı sağlayacak özellikler taşımaktadır.

3.3.4. Eğitsel İlkeler Açısından Değerlendirme

Kitabın başında; yer alan “Öyküye ilham veren Selçuk Demirel’in kendisine ve bizim üç kafadara: Tan, Sassan ve Alper’e... Yağmur ve üç kedisine” (s.5) ifadesinden anlaşılacağı üzere kurgu, yazarın hayatından izler taşımaktadır. Kurgunun gerçek hayatla bağlantı kurabilmesinin yanında olayı yaşayanların hayvan ve hikâye kahramanları olması yoluyla çocukların hayal dünyalarına da hitap edebilmesi önemlidir. Gerçek hayat ve hayal unsurları metnin kurgusunun çocuklar tarafından beğenilmesine ve onları kitap okumaya istekli hale getirmesine katkı sağlamaktadır.

Hikâyede *dostluk ve arkadaşlık* konuları ön plana çıkarılmaktadır. Ayrıca *plan yapma, sistemli çalışma, kimden ve nasıl yardım isteneceği* gibi gündelik yaşamda karşılaşılabilecek konular da çocuğa kazandırılması istenen diğer kazanımlardır. Tüm bu hususlar, çocukta; yeni, kalıcı ve istenilen davranışların oluşmasında önemli rol oynayan faktörler olarak dikkat çekmektedir. Ayrıca hikâye gibi sanat ürünlerinin çocuklarda hem sanat bilinci oluşturmak hem de dil gelişimini sağlamak gibi önemli bir görevi olduğu bu eserle göstermek amaçlanmıştır.

3.4. MEVSİMLERE GÜZELLEME ESERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Bu başlık altında, “*Mevsimplere Güzelleme*” adlı esere ilişkin olarak; *biçimsel açıdan, içerik açısından, yazınsal açıdan, eğitsel ilkeler açısından* değerlendirmelere yer verilmiştir. Alt başlıklar ile Sara Şahinkanat’ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi gerçekleştirildiği düşünülmektedir.

3.4.1. Biçimsel Açıdan Değerlendirme

“*Mevsimplere Güzelleme*” adlı esere ilişkin olarak yapılan biçimsel açıdan değerlendirme, iki çerçevede gerçekleştirilmiştir. Eser; öncelikle, *tasarım özellikleri* ile değerlendirilmiş sonra, *resim özellikleri* ile değerlendirilmiştir. Daha sonra da örnek resimler üzerinden çeşitli değerlendirmeler yapılmıştır.

- *Tasarım Özellikleri*

YKY tarafından yayınlanan Sara Şahinkanat ve Arslan Sayma tarafından ortaklaşa kaleme alınan, “*Mevsimplere Güzelleme*” adlı eserin tasarım özellikleri YKY tarafından yayınlanan benzer nitelikteki diğer eserler ile ortak özellikler taşımaktadır. Tasarım özellikleri irdelenirken; *boyut, kâğıt kalitesi, kitap sırtı, kapak, ciltleme ve baskı, sayfa düzeni, harfler, sayfa sayısı* hususlarına dikkat edilmiştir.

Boyut: 20 x 27 cm boyutlarında hazırlanan eser bu yönüyle çocuk okurların benzer ölçülerdeki kitaplar ile aynı özellikleri taşımaktadır. Kitabın ağırlığı ve hacmi dikkate alındığında kolaylıkla tutulabilecek ve rahatlıkla taşınabilecek nitelikte olduğu görülmektedir.

Kâğıt kalitesi: Kitabın kâğıt kalitesi; birinci hamur, yağlı, parlak ve kalın kâğıttır. Bu tür kâğıtlar okuyucunun dikkatini çekmekte, dokunulduğunda güzel bir his uyandırmaktadır. Dolayısıyla hedef kitle düşünüldüğünde üzerinde olumlu etki bırakmaktadır.

Kitap sırtı: Kitap sırtı; sert ve köşelidir. Bu durum dayanıklılık açısından önem olsa da çocukların bu sert kitap köşeleri ve sırtları ile kendilerine, yaşlarına ve daha küçük çocuklara zarar verme ihtimali söz konusudur.

Kapak: Kitabın kapağı, karton kapak olup karton kapaklar, çocuklar açısından önemlidir. Çünkü kalın ve dayanıklı olması arzu edilen bir özelliktir. Kitabın ön kapağında; kitap adı, yazarların ve resimleyen kişinin adı ve soyadı, yayın evi ve kaçınıcı baskı olduğuna ilişkin bilgiler verilmiştir. Ön kapakta yer alan resmin kitabın içeriği hakkında bilgi verdiği ve kitapta anlatılan konuyla yakından ilişkili olduğu görülmüştür. Ön kapak için tercih edilen resimde kitapta anlatılan durumun anlık bir betimlemesi verilmiştir (s.5). Söz konusu ön kapak resminde; ana ve ara renklerden kırmızı, yeşil, sarı, turuncu, mavi ve gri renkler tercih edilmiştir. Kitabın ön kapağında eserin hangi yaş grubuna uygun olduğuna dair bir bilgiye yoktur. Kitabın arka kapağı; konu ile bağlantılı ve aynı zamanda kapak resminde yer alan renklerle uyumlu olduğu görülmektedir. Arka kapakta kitap ile ilgili bilgi verici açıklamalar yer almaktadır. Kitap ile ilgili tanıtım cümleleri ile merak duygusu oluşturulmaya çalışılmıştır. Aşağıda, “Mevsimplere Güzelleme” adlı eserin arka kapak yazısı yer almaktadır:

“Arslan Sayman ve Sara Şahinkanat’tan Mevsimplere Güzelleme...”

Her ayın, her mevsimin kendine özgü güzellilerinin neşeli bir dille anlatıldığı bu kitaba Deniz Üçbaşaran resimleriyle ayrı bir renk ve neşe katıyor.

Bulutlara bakarak

Hayal kurabilirim.

Her bulutu kendimce

Bir şeye benzetirim...

Örneğin bir kuzuya

Ya da bir balınaya

Baksana şu buluta

Benziyor bir karga!”

Ciltleme ve baskı: En dayanıklı ciltleme türü olan iplik ciltleme, kitabın ciltlemesinde kullanıldığı için kitabın dayanıklı olduğu söylenebilir. Yaş grubu düşünüldüğünde bu ciltleme tercihinin uygun olduğu düşünülmektedir. Ayrıca kitap yüksek baskı kalitesine sahiptir. Kitabın ilk baskısı Nisan 2012 yılında yapılmıştır. İncelen eser 5. baskıya aittir.

Sayfa düzeni: Kitaptaki resimler ve yazılar incelendiğinde yazıların sayfanın boş ve açık renkli alanlarında yer aldığı görülmektedir. Tüm resimler iki sayfayı

kaplayacak şekildedir. Resimler metinlerle uyumludur. Okuyucunun ve dinleyicinin kurguyu anlamasına yardımcı olacak niteliktedir. Resimlerde çizimler yumuşak hatlı, kullanılan renkler canlıdır. Sayfadaki metinler iki sayfaya yayılmış olup resmi gölgelemeden sayfadaki boş alanlara yerleştirilmiştir. Bu yerleşim düzeni; kimi zaman sayfanın altında kimi zaman sayfanın üstünde olacak şekildedir. Böylelikle kitap tek düze bir görüntüden kurtulmuştur. Metinlerin uzunluğu ise 15-20 kelimedenden oluşan şiirsel satırlar şeklindedir. Hikâyenin akıcılığına katkı sağlamak, çizimler ile dinleyicinin hayal gücünü ve ilgisini çekmek, tek bir seferde tüm hikâyenin okunabilmesini sağlamak için şiirsel anlatımın tercih edildiği düşünülmektedir. Bu bağlamda verilmek isten mesaj ve kazanımlar kolaylıkla okuyucuya verilebilmektedir. Kitabın ilk sayfasında yazar Sara Şahinkanat ve Arslan Sayman ile çizer Deniz Üçbaşaran hakkında kısa özgeçmiş bilgisi bulunmaktadır. Kitabın arka kapağında okuyucuda merak uyandıracak kısa cümleler ile hikâyeye ait açıklamalar verilmiştir.

Harfler: “15 punto” ve “San-serif” yazı tipinde yumuşak hatlı font ile yazılan kitapta yer alan metinler “bold” olarak hazırlanmış ve renkli sayfalar üzerine siyah renkte yazılmıştır. Satır aralıkları ve harfler arasındaki boşluklar ideal ölçüde olup yazıların rengi siyahtır. Okuma yönüyle kolay, göz yormayan aynı zamanda akıcı bir nitelikte olan metnin yazınsal durumu, literatürdeki özellikleri taşımaktadır.

Sayfa sayısı: 40 sayfadan oluşmaktadır. Söz konusu bu sayfa sayısı okul öncesi dönemde bulunan çocuklar için ideal uzunluktadır. Ayrıca sayfalar iki tam ve kolay şekilde açılmaktadır. Bu da kitabı çocuklara okuyan kişi açısından ve hikâyeyi dinleyen çocukların kitaptaki resimleri takip etmesi açısından kolaylık sağlamaktadır.

- Resim Özellikleri

“*Mevsimplere Güzelleme*” adlı eserin çizimi Deniz Üçbaşaran tarafından yapılmıştır. Bu eserde yer alan resimler ve metinler arasında güçlü bir ilişki ve uyum söz konusudur. Bu durumun sebebi, çizimlerin olabildiğince metni yansıtacak özellikte olmasından kaynaklanmaktadır.

Resim 19: Mevsimlere Güzelleme Kitabındaki Çizim-1

Resim 19’da görüldüğü üzere kız çocuğunun her mevsime özgü renkleri kullanarak kıyafetler giydiği resmedilmiştir. Resimden anlaşıldığı gibi; ilkbaharda yeni açan çiçeklerin yeşil renkle, yaz mevsimi güneşin rengi olan sarı renkle, sonbaharda dökülen yaprakların kırmızı renkle ve kış mevsiminin kar rengi olan beyaz renkle sembolleştirildiği kıyafetler çocuğun üzerinde görülmektedir.

Resim 20: Mevsimlere Güzelleme Kitabındaki Çizim-2

Bu resimde çocuk ilkbahar mevsimini hayal etmekte, renklerle dans ederek çiçeği uçurtma gibi düşlemektedir.

Resim 21: Mevsimlere Güzelleme Kitabındaki Çizim-3

Resim 21’de yaz mevsimi resmedilerek ilgili mevsimin öne çıkan özellikleri anlatılmaya çalışılmıştır. Çizimler yumuşak hatlı olup renkler sıcaktır. Çocuğun hayal gücünü tetikleyecek niteliktedir.

Resim 22: Mevsimlere Güzelleme Kitabındaki Çizim-4

Resim 23: Mevsimlere Güzelleme Kitabındaki Çizim-5

Resim 22 ve 23’de sonbahar ve kış mevsimleri resmedilmiştir. Tıpkı diğer mevsim resimlerinde olduğu gibi ilgili mevsimin öne çıkan özellikleri anlatılmaya çalışılmıştır. Ayrıca kış mevsimi ile bağlantılı olarak yaşlı bir kadının (nine) kucağında duran ve örülmüş olduğu anlaşılan bir hırka resmedilmiştir.

3.4.2. İçerik Açısından Değerlendirme

Bu değerlendirme aşamasında örneklemede yer alan “*Mevsimlere Güzelleme*” isimli kitap; *konu ve kurgu, izlek ve tema, karakter ve kahraman, dil ve anlatım, iletiler, çevre başlıkları* altında çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

- Konu ve Kurgu

Eserin konusu; “mevsimler” ile ilgilidir.

Eserin kurgusal yapısını genel olarak vermek gerekirse kısaca şunlar söylenebilir: “*İşte karşınızda dört güzel: İlkbahar, Yaz, Sonbahar, Kış. Aman naz yapmasınlar hepsine bol bol alkış karar vermek ne zor hangisini seçmeliyim? Her biri ayrı güzel ben hepsini severim*”. İfadelerden anlaşılacağı gibi her mevsimin kendine özgü güzellikleri olduğu ve her mevsimin çocuklarca sevildiği anlatılmak istenmiştir.

“*Doğa kıpır kıpır takıp takıştırıyor yeşilleri beyazları, pembeleri... Kuşlar, ağaçlar, çiçekler hepsi telaşta... Benim aklımsa bir karış havada derste değil kırlarda,*

kelebekte, salıncakta, piknikte, uçurtmada. Kurbağaya Övgü: Pörtlek gözlü kurbağalar bir araya gelirler ilkbaharın en güzel şarkısını söylerler: “Vrak vrak da vrakkk bak havalar düzeldi her yer yemyeşil oldu işte ilkbahar geldi.” dizeleriyle ilkbaharın gelişi ve çocukta hissettirdiği duygular anlatılmıştır.

“Mart: Nasıl bir ay bu? Yarı kış, yarı bahar hava bir kapanır, bir açar ama sevinmeliyim ilkbahar martta başlar. Uçurtmaya Övgü: Aslan babam ne de güzel olmuş uçurtmam dışarıda hem güneş var hem rüzgâr uçurtmam uçar ben koşarım, ben uçarım uçurtmam koşar. Nisan: Göçmen kuşların hepsi nisan başında geldi gelenler arasında kırlangıçlar da vardı peki, her nisan gelen leylekler nerede kaldı? Bisiklete Övgü: Pedalda ayaklarım gidonunda ellerim kurulunca seleye bütün sokaklar benim. Mayıs: Erik, kiraz ve çilek sonrasında kayısı bana sorarsan eğer herkes sever mayısı. Kiraz Ağacına Övgü: Bahçemizdeki kiraz sanki meyveye durdu kiraz istediğimi acaba kimden duydu?” dizeleriyle ilkbahar mevsiminin aylarını tek tek ele alıp, ayların özellikleri verilmiştir. Yazar çocukların göçmen kuşlar, mevsim meyveleri ve mevsimine göre yapılacak aktivitelerle ilgili şiirsel bir dille bilgi vermeyi amaçlamaktadır. Ayrıca yazar bisikletin kısımlarına ait isimleri de çocuğun eğlenceli bir şekilde öğrenmesine vesile olmaktadır.

“Artık güneşe doyuyor kollarım ve bacaklarım üzerimde rengârenk mayom kumda çıplak ayaklarım kovam ve küreğimle oynuyorum kıyıda süslüyorum kulemi deniz kabuklarıyla. Kumsala Övgü: Bu güneşin altında alev gibidir kumlar ama kumsaldan sonra sepserin bir deniz var. Haziran: Sıcacık güneş ısıtıyor her yeri bahçe nefis kokuyor ihlamur, melisa, hanımeli. Okullar da kapandı şimdi kim tutar beni? Sandaletlere Övgü: Artık nefes alıyor zavallı ayaklarım özgürlüğü seviyor yaramaz parmaklarım. Temmuz: Arkadaşımla oyuna daldık top düşmüyor elimizden artık zor çıkarız denizden şimdi eminim artık nefis geçecek temmuz. Dondurmaya Övgü: Sevgili dilim sabırsız olma hemen bitmesin canım dondurma! Ağustos: Çok şey mi istiyorum? Ağustos uzun sürse yaz mevsimi bitmese ağustosböceği de başka şarkı öğrense çok şey mi istiyorum? Sokağa Övgü: Annem soruyor bazen evi sevmiyor musun? Elbette seviyorum hiç sevmez olur muyum? Ama sokaklar varken evde oturur muyum?” ifadeleriyle yaz mevsiminin ve mevsime ait ayların genel özellikleri, çocukta uyandırdığı hisler coşkuyla verilmeye çalışılmıştır. Çocuklara mevsimin bitki türleri,

mevsime özgü yiyecekler, hayvanlar ve yazın giyilecek kıyafetler hakkında bilgiler sunulmuştur.

“Yeşiller yok artık her yer kızılla sarı neredeyse unutmuştuk yağmuru ve rüzgârı okullar açılıyor özledim arkadaşlarımı biraz daha büyüdüm kendim hazırlarım çantamı. Yağmura Övgü: Yağmur yağınca mutlu oldu ağaçlar bütün bir yaz boyunca nasıl da susamışlar. Eylül: Bizimkilere göre deniz mevsimi bitmiş mevsim şimdi sonbahar aylardan eylül gelmiş iyi ama ne ben ne deniz öyle hissediyoruz! Sonbahar geldi diye eylüle küsmüyoruz. Salıncağa Övgü: Salıncağa kurulup iplerine asıldım İçimden mutlulukla şunları fısıldadım: “Sevgili salıncağım şimdi seninle beraber masmavi gökyüzünde sallanıp duracağım...” Ekim: Dinlemek istiyorum rüzgârın müziğini biraz kulak kabartsam duyar mıyım sesini? Rüzgâra Övgü: Rüzgârın sesi var vuuuv! Kendisi var bırrr! Kasım: Hava erken kararıp günler de kısalıyor soruyorum kendime güneş neden kaçıyor? Yoksa kasım ayında o da mı çok üşüyor! Balkabağına Övgü: Püf noktası bilinmez bir lezzet harikası dillere destandır annemin kabak tatlısı”. Yazar cümleleriyle artık yaz mevsiminin bittiğini, yaprakların sararak sonbaharın başladığını, havanın erken kararmaya başlayıp günlerin kıaldığını ve mevsim sebzelerinin tatlarını şiirsel bir dille çocuk okurla buluşturmaya çalışmıştır.

“Dışarı buz gibi evimizse sıcacık ninem bir hırka örmüş bembeyaz, yumuşacık. Dışarı çıkarken kat kat giyiniyorum kar ne zaman yağacak merakla bekliyorum! Kardan Adama Övgü: Soğuk mu soğuk hava dışarıda kar yağıyor bembeyaz bir giysiyle yeryüzünü örtüyor. Havada uçuşurken beyaz kar taneleri sessizce usul usul bana bir şeyler diyor. “Dışarıda arkadaşın kardan adam bekliyor oynamak istiyormuş bak seni çağırıyor!” Aralık: Kışa aralandı kapı ilk ay aralık böylece sona erdi sokaktaki krallık şimdi bahara kadar bekleyeceğim artık. Buluta Övgü: Bulutlara bakarak hayal kurabilirim her bulutu kendimce bir şeye benzetirim örneğin bir kuzuya ya da bir balınaya baksana şu buluta benziyor bir kargaya! Ocak: Bence ocak adını şakacı biri koymuş buz gibi ayın adı hiç ocak mı olurmuş! Nara Övgü: Meyvelerin kralıym diyor nar galiba haklı, baksana başında tacı da var. Şubat: Artık çok sıkıldım yağmurdan kardan sevgili şubat söyle bana haber var mı bahardan? Elmaya Övgü: “Yarım elma gönül alma” diyorlar iyi ama yarım elma yetmez ki bana!” anlatımıyla kış mevsimi hırkanın sıcaklığıyla, bembeyaz karla, oyun

oynamayı bekleyen kardan adamlar, bulutlara bakarak hayal kuran çocukla verilmek istenmiştir. Nar ile elmanın güzelliği ve bahara özlem çocuk diliyle yazar tarafından ifade edilmiştir.

Kurguda öncelikle dört mevsim; “ilkbahar, yaz, sonbahar, kış” sıralaması şeklinde verilmiştir. Daha sonra her bir mevsimdeki aya ilişkin açıklamalar yapılmıştır. En sonunda da genel iklimsel özellikler ilgili aya ilişkin doğa olayları, hayvanlar, mevsimsel özellikler veya öne çıkan yiyecek-meyveye ait ifadeler yer almaktadır. Şiirsel bir dille yazılan eserde kafiyeye dikkat edilmiştir.

- *İzlek ve Tema*

Sara Şahinkanat ve Arslan Sayma tarafından ortaklaşa kaleme alınan, “*Mevsimplere Güzelleme*” adlı eserde mevsimler, okuyucu hedef kitlenin ilgi ve algı düzeyi dikkate alınarak basit, akıcı ve dikkat çekici şekilde verilmeye çalışılmıştır.

- *Karakter ve Kahraman*

Kitapta yer alan kahraman; bir kız çocuğudur. Tüm eser bu kız çocuğunun ifadeleriyle anlatılmaktadır. Ayrıca eserde kız çocuğunun oyun oynadığı arkadaşları ve eserin sonunda ninesinden kısaca bahsedilmektedir. Yazarın daha önceki çocuk kitaplarında olduğu gibi bir olay örgüsü veya kurgusu değil daha çok bir şeyin öğretilmesine yönelik şiirsel bir anlatım vardır.

- *Dil ve Anlatım*

Bu başlık altında; *sözcükler, kalıplaşmış ifadeler, anlatım bozuklukları, noktalama ve imla hataları* analiz edilmiştir.

Sözcükler: Kitap sade bir anlatımı sahiptir. Çocuk okurların anlamını bilemeyeceği kelime, kelime grubu, deyim ve atasözleri bulunmamaktadır. Çocuk okurlar “*naz, gidon, püfnoktası*” gibi birkaç kelimenin anlamını bilemeseler de metnin bağlamından veya kitapta yer alan çizimlerden yola çıkarak bu kelimelerin anlamlarını tahmin edebilecekleri bir niteliktedir. Bu az sayıdaki kelime ve deyimler ile çocuk okurların kelime hazinelerinin zenginleştirilmesi de önemlidir.

Kalıplaşmış ifadeler: Eserde kullanılan; “*bol bol, kıpır kıpır, yemyeşil*” ikilemeler ile metin zenginleştirilmiştir. Bu bağlamda okuyucunun hem Türkçe’nin

zenginliğini ve anlatım gücünü sezmesi hem de anlatımın okurların hayal dünyalarına hitap eden şekil alması sağlanmıştır.

Anlatım bozuklukları: Genelde orta (9-11 kelimelik) cümleler bulunan kitap, kimi yerlerde konuşmalar ile zenginleştirilip anlatıma akıcılık sağlanmıştır. Genelde orta (5-9 kelimelik) cümleler bulunan kitap, kimi yerlerde konuşmalar ile zenginleştirilip anlatıma akıcılık sağlanmıştır. Kitaptaki cümleler, genel itibarıyla fiil cümlesi ve kurallı cümle olarak görülmektedir. Bunun yanında isim cümlesi ve devrik cümle örneklerine de az da olsa örnek verilmiştir. Ayrıca konuşma ifadeleri ve soru cümlelerinin anlatımda yer alması anlatımı tekdüzelikten kurtarmış ve anlatıma akıcılık özelliği kazandırmıştır. Aynı zamanda ünlem, üç nokta, tırnak ve soru işaretinin kullanım özellikleri de çocuklara sezdirilmiştir.

Noktalama ve imla hataları: Şiirsel bir tarzda kaleme alınan eserde olabildiğince cümle yapılarına dikkat edilmiştir. Dolayısıyla normal düz yazılarda karşılaşılan noktalama işaretlerinin yanlış kullanımlarından veya kullanılmamasından kaynaklanan hatalar burada dikkate alınmaması gerektiği düşünülmektedir.

- İleti

Kitabın ana iletisi şöyledir: Her mevsim ve her mevsimde yer alan ay; kendine özgü özelliklere ve güzelliklere sahiptir. Dolayısıyla yılın her anı özel ve güzeldir.

- Çevre

Kitapta fiziksel çevre olarak hem şehir ortamı hem de doğal ortamlar seçilmiştir. Şehir ortamından kasıt ise nisan ve ağustos ayının resmedildiği sayfadır. Kalan diğer tüm ortamlar doğal çevreye aittir. Örneğin; meyve bahçesi, kumsal, deniz gibi yerlerin resmedilip çizildiği ortamlar fiziksel çevreye ait ayrıntılar hakkında okuyucuya bilgi vermektedir.

3.4.3. Yazınsal Açıdan Değerlendirme

Kurgu, öğreticilik hissini vermektedir. Çocuklara yönelik edebî ürünlerin sadece öğretici ya da edebî haz verici olması istenilmemektedir. Bu nedenle hikâyeye; sadece öğreticilik hissini vermesi bakımından başarılı sayılamaz.

Hikâyenin kurgusu ve akıcılığı çocuğa her ne kadar resimler ile aktarılmış olsa da çocukta okuma isteği uyandıracak özellik taşımaktadır. Bu nedenle hikâyeye çocukta okuma kültürünün oluşmasına katkı sağlayacak niteliktedir. Ayrıca hikâyeye; sahip olduğu yazınsal nitelikleriyle çocuk okurun algı düzeyine uygun, anlatım dili anlaşılır ve hayal gücünün gelişmesine katkı sağlayacak özellikler taşımaktadır.

3.4.4. Eğitsel İlkeler Açısından Değerlendirme

Kitabın başında; yer alan “*Mevsimlerin güzelliklerini keşfedip tadının doya doya çıkararak bütün çocuklara...*” (s.5) ifadesinden anlaşılacağı üzere kurgu, yazarın hayatından izler taşımaktadır. Kurgunun gerçek hayatla bağlantı kurabilmesi çocukların hayal dünyalarına hitap edebilmesi açısından önemlidir. Gerçek hayat ve hayal unsurları metnin kurgusunun çocuklar tarafından beğenilmesine ve onları kitap okumaya istekli hale getirmesine katkı sağlamaktadır.

Hikâyede *mevsimler ve özellikleri* konuları ön plana çıkarılmaktadır. Ayrıca *her mevsimin ve zamanın kendine özgü güzellikleri olduğu bu nedenle her anın en güzel şekilde geçirilmesi gerektiği* gibi gündelik yaşamda karşılaşılabilecek konular da çocuğa kazandırılması istenilen öne çıkan diğer hususlardır. Tüm bu hususlar, çocukta; yeni, kalıcı ve istenilen davranışların oluşmasında önemli rol oynayan faktörler olarak dikkat çekmektedir.

3.5. ANNEMİN ÇANTASI ESERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

“Annemin Çantası” adlı eser; *biçimsel açıdan, içerik açısından, yazınsal açıdan, eğitsel ilkeler açısından* olmak üzere dört başlık altında değerlendirilmiştir.

3.5.1. Biçimsel Açıdan Değerlendirme

“Annemin Çantası” adlı esere ilişkin olarak yapılan biçimsel açıdan değerlendirme; öncelikle, tasarım özellikleri ile sonra, örnek resimler üzerinden çeşitli açıklamalar yapılarak resim özellikleri ile ele alınmıştır.

- Tasarım Özellikleri

Yapı Kredi Yayınları (YKY) tarafından yayınlanan Sara Şahinkanat’ın “Annemin Çantası” adlı eserin tasarım özellikleri, KYK tarafından yayınlanan benzer nitelikteki diğer eserler ile ortak özellikler taşımaktadır. Tasarım özellikleri; *boyut, kâğıt kalitesi, kitap sırtı, kapak, ciltleme ve baskı, sayfa düzeni, harfler, sayfa sayısı* hususları ile ele alınmıştır.

Boyut: 20.5 x 28 cm boyutlarına sahip olan eser, hedef kitle okuyucusu için hazırlanmış benzer diğer eserler ile aynı boyuttadır. Söz konusu eserin bu boyutta olmasının önde gelen özelliği çocuklarda kitaplık kurma isteğini uyandıracak olmasıdır. Ayrıca ilgili eser hem ağırlık açısından hem de hacim açısından taşınma ve tutma-kavrama yönüyle de uygun özellikleri taşıdığı söylenebilir.

Kâğıt kalitesi: Birinci hamur, yağlı, parlak ve kalın kâğıt özelliklerine sahip kitaptaki kâğıt kalitesi bu yönüyle okuyucunun dikkatini çekerek güzel bir dokunma hissi uyandıran ve aynı zamanda okuyucuda pozitif etki oluşturan bir özellikte olduğu söylenebilir.

Kitap sırtı: Dayanıklılık açısından tercih edilen sert ve köşeli kitap sırtı bu eserde de kullanılmış olsa da bu yönüyle çocukların yaş ve hareketlilik özellikleri düşünüldüğünde yaşlılarına veya daha küçük çocuklara zarar verebilecek sertlikte olduğu söylenebilir. Bu yönüyle en azında köşeli değil de oval bir kitap sırtının seçilmesinin daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Kapak: Dayanıklılık yönüyle tercih edilen karton kapak, okuyucu kitlesi olan çocukların kitabı yıpratmasına karşı sıklıkla kullanılan bir özelliktir. Bu yönüyle eser dayanıklılık açısından yerinde bir tercih olduğu düşünülmektedir. Ön kapak ve arka kapaktan oluşan eserde, ön kapak özellikleri kısa şöyledir; kitabın adı, kitap yazarının ad ve soyadı, kitabı resimleyen ad ve soyadı, kitabı yayınlayan yayın evi ve kaçınıcı baskı olduğuna dair bilgiler yer almaktadır. Ayrıca ön kapakta kitabın adını tek bir çizimde anlatabilecek bir resim bulunmaktadır. Hikâye okunduktan sonra ön kapağa tekrar bakıldığında; kitabın ana teması ve başkahramanları en kısa şekilde özetleyebilecek nitelikte olduğu görülmektedir. Böylelikle hem kitap okunmadan merak duygusu tetiklenmekte hem de kitap okunduktan sonra tüm hikâyeyi tek bir çizimle özetlenebilmektedir. Ayrıca çizim; hikâyede kullanılan renklerin hikâyede geçen olayları ve mekânları iyi bir şekilde yansıtabilecek özelliktedir. Ön kapakta yer alan resim; kahramanları ve hikâyenin konusu olan annenin çantasını gösteren bir çizimdir. Ön kapağa ilişkin tek eleştiri; kitabın hangi yaş grubu için uygun olduğuna dair bilgi vermemesidir. Çünkü belli yaş grubu için kitap arayanlar için eserin bulunmasını güçleştirmektedir. Arka kapak; hikâyeye ile bağlantılı ve ön kapakta yer alan renklerle aynı, kahramanların daha mutlu ve neşeli hallerini yansıtmaktadır. Ön kapak ile arka kapak arasında bir ilişki kurulmuş ve okuyucuya hikâyenin başı ve sonu hakkında ipucu vermektedir. Ayrıca her ne kadar hikâyenin kahramanları arasında olmasa da ön kapakta yazarın önceki hikâyelerine çağrışım yapan bir kedi resmedilmiştir. Arka kapakta yer alan son unsur merak uyandıran bir soru cümlesi ile kitaba ilişkin kısa bir bilgi vermesidir. Böylelikle okuyucuyu kitaba yönlendirmektedir. Söz konusu soru cümlesi şöyledir:

“Güzel bir yaz günü. İki kardeş anneleriyle parka gidiyor.

Çocuklar neye ihtiyaç duysalar çantadan çıkıyor.

Acaba bu çanta süper güçlere mi sahip?”

Ciltleme ve baskı: İplik ciltleme dayanıklılık yönüyle tercih edilmektedir. Bu kitapta da iplik ciltleme tercih edilmiştir. İplik ciltli kitaplar hem dayanıklı olmakta hem de kullanışlılık açısından daha fazla tercih edilmektedir. Sürekli açılıp kapanan sayfalar iplik ciltleme nedeniyle sayfalar birbirinden ayrılmamaktadır. Okuyucu kitlesi küçük çocuklar olan bu tür kitaplarda iplik ciltleme sıklıkla tercih edilen ciltleme

türdür. Ayrıca kitap baskısı yüksek kalitede yapıldığı görülmektedir. Kitabın ilk baskısı Ağustos 2013 yılında yapılmıştır. İncelen eser 19. baskıya aittir.

Sayfa düzeni: Kitapta yer alan resimler ve yazılar incelendiğinde yazıların sayfanın boş ve açık renkli alanlarında yer aldığı görülmektedir. Tüm resimler iki sayfayı kaplayacak şekilde hazırlanmıştır. Resimler canlı, konuyu anlattıcı, okuyucunun ve dinleyicini dikkatini çeken, çizimleri yumuşak hatlı öğelerden oluştuğu görülmektedir. Bu sayılan özellikler hem okuyucunun hem de dinleyicinin dikkatini çekici, hayal gücünü artırıcı, merak duygusunu tetikleyici bir özellikte olduğu fark edilmektedir. Sayfada yer alan metinler iki sayfaya yayılmış resmi gölgelemeden en uygun boş yere yerleştirilmiştir. Bu yerleşim düzeni kimi zaman sayfanın altında kimi zaman da sayfanın üstünde yer almaktadır. Böylelikle kitap tek düze bir görüntüden de kurtulmuş olmaktadır. Metinlerin uzunluğu ise 4-5 kelimedenden oluşan satırlar şeklindedir. Bu durum hikâyenin akıcılığına katkı sağlamak, çizimler ile dinleyicinin hayal gücünü ve ilgisini çekmek, tek bir seferde tüm hikâyenin okunarak bitirilebilmesine katkı sağlamaktadır. Böylelikle verilmek istenen mesaj ve arzu edilen kazanımlar kolaylıkla okuyucuya verilebilmektedir. Kitapta yer alan metinler ilgili sayfadaki resmi en iyi şekilde ve en basit anlatımla dile getirecek şekilde kaleme alınmıştır. Metinlerde; sadelik, basitlik ve resmi en iyi şekilde anlatabilme amaçlanmıştır. Son olarak kitabın arka kapağında okuyucuda merak uyandıracak kısa cümleler ile hikâyeye ait açıklamalar verilmiştir. Kitabın birinci sayfasında yazar Sara Şahinkanat ve çizer Ayşe İnan hakkında kısa özgeçmiş bilgisi bulunmaktadır.

Harfler: “16 punto” ve “Serif³” yazı tipinde keskin hatlı font ile yazılan kitapta yer alan metinler “bold” olarak hazırlanmış ve renkli sayfalar üzerine siyah renkte yazılmıştır. Satır aralıkları ve harfler arasındaki boşluklar ideal ölçüdedir. Okuma yönüyle kolay, göz yormayan aynı zamanda akıcı bir nitelikte olan metnin yazınsal durumu, literatürde dile getirilen özellikleri taşıyor niteliktedir.

---

³ Çentikli (serif) fontlar çok yaygın olarak kitaplarda, ansiklopedilerde kullanılmaktadır. Sağladığı en büyük fayda gözleri yormaması, anlaşılır olmasıdır. Harf uçlarında eklenmiş çıkıntılar harfleri daha belirgin ve anlaşılır kılmaktadır ve bu sayede gözler bir harfi tam görebilmek ve beyne iletebilmek için çok daha az vakit harcamakta ve sonuç olarak daha geç yorulmaktadır.

Sayfa sayısı: 32 sayfadan oluşan kitap, okul öncesi çocuklar için ideal sayfa aralığındadır. Kitap sayfaları kendi içinde yazı ve metinler arasındaki uyum ile okuyucu kitlesinin dikkatine hizmet edecek niteliktedir. İki tam ve kolay şekilde açılabilen sayfalar hem okuyucu açısından hem de dinleyici diğer bir ifadeyle çocuklar açısından istenilen bir durumdur. Çünkü iki tam ve kolay açılabilme durumu; okumada kolaylık sağlama yönüyle okuyucu açısından dinlerken resimleri görme ve izleme yönüyle de çocuk açısından olumlu bir niteliktir.

- Resim Özellikleri

“Annemin Çantası” adlı eserin çizimini Ayşe İnan gerçekleştirmiştir. Eserde yer alan çizimlerin olabildiğince metni yansıtacak özellikte olmasından dolayı resimler ve metin arasında güçlü bir ilişki ve uyum söz konusudur.

Hikâyedeki resimler kurguyu yansıtacak şekilde çizilmiştir. Bu durum okurun duygularına hitap ederek okur ile hikâyeye arasında bir bağın kurulmasına hizmet etmektedir. Resimdeki renkler ile hikâyedeki atmosfer uyumaktadır. Çantanın rengi olan kırmızı renk ağırlıkta kullanılmıştır. Ayrıca hikâyeye bir yaz günü geçtiği için renkler canlı ve sıcaktır. Böylece okuyucuda ve dinleyicide mutluluk uyandıracak duygular verilmeye çalışılarak olumlu etki oluşturulmaya gayret edilmiştir. Resimler hem gerçekçi bir tarzda verilerek çocuğun gerçeklikten ve çevresindeki dünyadan koparılmadan gerçek dünya ile ilgili bilgi edinmesi amaçlanmış hem de hikâyenin içine dâhil olarak hayal dünyasının zenginleşmesine katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Hikâyenin kahramanları ve hikâyede geçen olaylar ile ilgili insan ve hayvanlar birlikte verilerek hayvan sevgisinin oluşmasına katkı sağlanmaya çalışılmıştır. Hem estetik açıdan hem de öğreticilik açısından hikâyedeki resimlerin genel olarak istenilen nitelikleri taşıdığı söylenebilir. Resimlerde dikkat çeken önemli unsurlardan biri de hemen hemen tüm resimlerde hikâyenin kahramanlarıyla birlikte bir oyuncak kedi resmedilmiştir. Söz konusu bu kedi yazarın daha önce analiz edilen kitaplarında yer alan kahramanlardan olan Piti'ye aittir. Burada yazar başka hikâyelerine referans vererek okuyucunun diğer hikâyeler ile arasında bağ kurmasına fırsat verdiği düşünülmektedir.

Resim 24: Annemin Çantası Kitabındaki Çizim-1

Resim 24’de anneleriyle geldikleri parkta neşe içinde oynayan hikâyenin başkahramanlarından olan kız çocuğunun yırtılan pantolonu ve erkek çocuğunun çamura batmış pantolonu ile annelerine doğru şaşkınlıkla gelişleri resmedilmiştir. Genel bir oyun parkının sergilendiği resimde dinleyicilerin mutlaka kendisinden bir şey bulacağı, benzer durumları yaşadığı ve böylelikle hayal gücünü tetikleyerek hikâyeye dâhil olmalarını sağlayacak genel bir park manzarası resmedilmiştir. Benzer durumları daha önce yaşamış olan dinleyici kitle buradaki resimle hikâyenin içinde yer almakta ve olayın kahramanlarıyla özdeşim kurmaktadır.

Resim 25: Annemin Çantası Kitabındaki Çizim-2

Resim 25’de yine hikâyenin kahramanlarından olan kız çocuğunun parkta oynarken dizindeki eski yarasını tekrar kanatması sonucunda annesinin yara merhemi

ve yara bandı ile müdahale etmesi konu alınmaktadır. Yine devreye giren anne, çantadan çıkardığı merhem ve yara bandı ile olaya müdahale etmeye hazırlanmaktadır. Birçok annenin böyle durumlara karşı çantasında bu tür ilk yardım malzemelerini bulundurduğu bilinmektedir. Hikâyeyi dinleyen çocuk resimden hareketle kendi yaşadığı benzer olayı hatırlayarak iyice hikâyenin akışına kendini kaptırmaktadır.

Resim 26: Annemin Çantası Kitabındaki Çizim-3

Resim 26'da havanın aşırı sıcak olması nedeniyle gölgede dinlenirken kahramanlarımız annelerinin çantadan çıkardığı hikâye kitabıyla onların keyifli vakit geçirmelerini sağlamaktadır. Bu resimde; parkta bile kitap okunabileceği düşüncesinin verilmesi, okuma isteğinin uyandırılması ve yazarın önceki kitaplarından olan “Üç Dilek Bir Kedi” isimli kitabın gösterilmesi ustaca seçilmiş bir çizim olarak karşımıza çıkmaktadır.

Resim 27: Annemin Çantası Kitabındaki Çizim-4

Resim 28: Annemin Çantası Kitabındaki Çizim-5

Resim 27’de parktaki hareketli ve uzun zaman sonrasında acıkan kahramanların imdadına yine annenin çantası yetişmektedir. Hem onlar hem de küçük kedi için yiyecekler yine annenin çantasından çıkartılarak verilmektedir. Çocukların parkta acıkabileceği ve yiyeceklerin hayvanlarla paylaşarak hayvan sevgisi düşüncesi verilmektedir.

Resim 28’de çantanın son marifeti veya kahramanlığı gösterilmektedir. Çanta kenarlarından açılıp yırtılarak gemi direği olmuş ve böylelikle tüm yolcular karaya çıkabilmişlerdir. Resimde hikâyenin kahramanlarının şaşkınlığı dikkat çekmektedir.

Resim 29: Annemin Çantası Kitabındaki Çizim-6

Son olarak Resim 29’da hem çocukların hem de annenin süper kahraman olarak resmedilmesi, hikâye boyunca birçok olağanüstü olayın diğer bir ifadeyle kahramanlığın çantada değil, annede olduğu mesajı verilmektedir. Çünkü anne çocukların tüm olası durumlara karşı ihtiyaçlarını düşünebilen kişi, çocukların gözünde bir süper kahraman olarak resmedilen anne figürüdür. Ayrıca önceki hikâyelerde baş kahraman olan Piti de bu resimde oyuncak olarak gösterilmektedir.

3.5.2. İçerik Açısından Değerlendirme

Bu değerlendirme aşamasında örnekleme yer alan “Annemin Çantası” isimli kitap; *konu ve kurgu, izlek ve tema, karakter ve kahraman, dil ve anlatım, iletiler, çevre* başlıkları altında çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

- Konu ve Kurgu

Eserin konusu; “kahramanlık” ve “anne sevgisi” ile ilgilidir.

Eserin kurgusal yapısını genel olarak vermek gerekirse kısaca şunlar söylenebilir: Hava çok güzeldir çünkü yaz ortasıdır. Anneleri hikâyenin kahramanlarını parka götürmektedir. Anneni omzunda kocaman çantası vardır.

Hikâyedeki çocuklar önce kaydıraktan kayarlar sonra salıncakta sallanırlar. Tüm bunların sonucunda kız çocuğunun pantolonu yırtılmış, erkek çocuğunun ise pantolonu çamura batmıştır. Bu nedenle giysilerin değiştirilmesi gerekmektedir. O sırada anneleri çantasından yedek giysileri çıkararak beklemeden değiştirir. Bu durum karşısında kahramanlar çantanın sanki ne gerektiğini bildiğini düşünmektedir. Daha sonra kaydırağın kenarına dizini çarpan ve daha önceden var olan yarası tekrar kanayan kız çocuğunun yardımına yine annesinin çantası yetişmektedir. Yara merhemi ve yara bandını çantadan çıkaran anne hızlıca kızın yarasını tedavi etmiştir. Bu durum kız çocuğunun, çantanın bir ilk yardım uzmanı olduğunu düşünmesine neden olmaktadır. Artık güneşin iyice ortalığı ısıtması sonucu gölgede dinlenmeye çekilen kahramanları bu sefer çantadan çıkan güzel bir öykü kitabı beklemektedir. Annelerinin okuduğu öyküyü dinlemeye başlarlar. Daha sonra midelerinin guruldaması sonucu acıkmış olduklarını fark eden kahramanların imdadına yine çantadan çıkan yiyecek ve içecekler yetişir. Hatta oradaki minik aç bir kedi için bile süt vardır. Sütü minik aç kediye veren çocuklar çok mutlu olurlar ve yine çantaya “*aslan çanta, süper çanta, sen çok yaşa*” diye övgüler söylemeye başlarlar. Daha sonra anneleri biraz deniz havası almaları için çocukları deniz motoru ile dolaştırmaya götürür. Deniz motoru ile gezerken çocuklar, martıları ve balıkları çantadan çıkardıkları birkaç dilim bayat ekmeği ufalayıp yem yaparak beslerler. Tabi yine çantaya övgüler söylemektedirler. Dönüş yolunda motor bozulur ve denizin ortasında kalırlar. Kaptan sakin olmasına karşın yolcular pek heyecanlanmıştır. O sırada anneleri çantayı boşaltıp yırtarak yanlarını açar ve çanta inanılmayacak şekilde muhteşem bir yelken olur. Çanta yine kahramandır çocukların gözünde. Rüzgârın şişirmesiyle çantadan bozma yelken ile kısacık bir sürede iskeleye varırlar. Her şey yoluna girmiştir. Güzel bir yaz günü daha sona ermiştir. Tüm yaşananları düşünen kahramanlarımızdan olan kız çocuğu; bir hayale kapıldığını ve çantayı süper sandığını fark eder. Fakat sonunda gerçeği anlar ve aslında süper olan çanta değil her şeyi akıl eden biricik anneleridir.

Kurguda görüldüğü üzere hikâyenin kahramanları sıcak bir yaz ortası günü anneleri ile parka gitmişler ve oynamışlar, elbiseleri kirlenmiş anneleri değiştirmiş, yaralanmışlar anneleri tedavi etmiş, gölgede dinlenirken anneleri kitap okumuş, karınları acıkınca bir şeyler yemişler, deniz havası almak için deniz motoruyla

gezmeye çıkmışlar, denizdeyken martıları ve balıkları beslemişler, deniz motoru bozulunca anneleri çantayı yelken yaparak motorun iskeleye varmasını sağlamış. Görüleceği üzere hikâyedeki olaylardan en az birini mutlaka dinleyici kitle olan çocuklar deneyimlemişlerdir. Kurguda geçen olaylar, bu yüzden okul öncesi çocukların kendisini bulabileceği bir niteliktedir. Dolayısıyla tüm bunlar, kurgunun okur tarafından benimsenmesini kolaylaştıracak ve kitap-çocuk arasındaki bağı güçlendirecek bir niteliktedir.

Kurgunun temelinde sebep-sonuç ilişkileri bulunmaktadır. Parkta oynarken üstleri kirleniyor ve pantolonları yırtılıyor, dizleri yaralanır yara merhemi ve bandı ile tedavi edilir, yorulunca gölgede dinlenirler, açınca bir şeyler yer ve içerler, deniz motoru bozulunca çantadan yelken yaparak hareket ettirip iskeleye varırlar. Görüleceği üzere hikâye boyunca sebep-sonuç ilişkisi verilmiştir.

Kurguda eşya-kişi çatışması vardır. Bu çatışma; kurguda yaşanan onca şeyin önce “çanta” ile ilgili olduğu düşünülmüş en sonun da ise tüm bunları hazırlayıp çantaya koyan ve ihtiyaç halinde ne yapılacağına karar verip uygulayan kişinin “anne” olduğu fark edilmiştir. Dolayısıyla çatışmanın çözümü; kahramanlık özellikleri veya sıfatı hikâye boyunca çanta ile ilişkilendirilmiş fakat hikâyenin sonunda asıl kahramanın anne olduğu fark edilmiştir. Kurgunun sonunda çatışmanın çözülmesi ile okurlara bıkkınlık göstermeden gerçeği bulma yolunda dikkatli düşünüldüğünde doğru sonuca varılabileceği mesajını vermesi açısından önemlidir.

İletide asıl kahramanın kim veya ne olduğu tam verilmeyip önceleri kahramanlık özelliklerinin çanta ile ilişkilendirilmesi sonra da asıl kahramanın anne olduğu gösterilerek ileti kurgunun geneline yayılmış ve okurun kendisinin ulaşması istenilmektedir. Böylelikle okurun merak duygusu canlı tutularak ilgisi çekilmiştir. Bu kitaba olumlu bir özellik kazandırmıştır.

- *İzlek ve Tema*

Şahinkanat, “*Annemin Çantası*” isimli kitabında, “çocukların her istediğini bilen, en zor durumlarda mutlaka bir çözüm yolu bulan, daima ihtiyaçlara cevap verebilen kişinin ancak bir süper kahraman olabileceği bu kişinin de anne olabileceği” iletisini vermektedir. Bu iletiyi, kahramanların hikâye boyunca yaşadıkları durumlar

karşısında ortaya konulanlar ile destekleyerek “her çocuğun güzünde annesinin bir süper kahraman olduğu” düşüncesine dikkat çekmektedir. Ayrıca “küçük kediye süt verilmesi” ve “ekmek kırıntılarıyla balıkların ve martıların beslenmesi” gibi anlatılarla da hayvan sevgisi bilinci oluşturulmak istenilmektedir.

Kahramanın, bir hayale inanıp ve çantanın süper olduğu düşüncesine kapılıp, sonunda ise gerçeği anlayarak asıl süper olanın anne olduğunu fark etmesi, yaptığı şeyi sorgulaması ile hikâye gibi sanat ürünlerinin çocuklarda hem sanat bilincini oluşturmak hem de dil gelişimini sağlamak gibi önemli bir görevi olduğunu göstermek amaçlanmıştır.

- Karakter ve Kahraman

Kitapta yer alan kahramanlar: anne, annenin çantası, kız çocuğu ve erkek çocuğudur. Metnin ana kahramanı ise annedir. Hikâye kız çocuğunun ağzında anlatılmaktadır.

Anne: Kurgu boyunca tüm olayların ana karakteri olup anlatıcının diğer bir ifade ile kız çocuğunun gözünde süper kahramandır. Fazla geliştirilmeyen ana kahramanın diğer fiziksel özellikleri, görseller yoluyla öğrenilebilmektedir. Ana kahramanın çocuk doğasına uygun olarak okurun karşısına çıkarıldığı görülmektedir. Kendi annelerinin özelliklerini ana kahramanda gören çocuklar, ana kahramanı kendilerine yakın bularak kolayca benimseyebileceklerdir. Bu benimsemenin yardımıyla da ana kahramanın okurlara sunulan olumlu davranışlarını özümseyeceklerdir.

Annenin çantası: Cansız bir varlık olan annenin çantası hikâye ve kurgu boyunca insana özgü özellikler yüklenilmiş hatta süper kahraman sıfatları yüklenmiştir. Fakat hikâyenin sonunda çantaya yüklenen tüm özelliklerin aslında anneye ait olduğu açık bir dille ifade edilmektedir. Bu durum hikâyede (s.30) şöyle dile getirilmiştir:

“Bugün bir hayale kapıldım Nedense çantamızı süper sandım. Sonunda gerçeği anladım. Aslında süper olan çanta değil... Her şeyi akıl eden Benim biricik annem.”

Kız çocuğu: Yaş olarak küçük fakat erkek kardeşinden büyük aynı zamanda sorgulama yeteneği olan, akıllı biridir. Fazla geliştirilmeyen ana kahramanın diğer fiziksel özellikleri, görseller yoluyla öğrenilebilmektedir.

Erkek çocuğu: Ablasıyla birlikte oynayan, daha çok ablasının yaptıklarını taklit eden yardımcı karakter olarak kurgulanmıştır. Fazla geliştirilmeyen ana kahramanın diğer fiziksel özellikleri, görseller yoluyla öğrenilebilmektedir.

- *Dil ve Anlatım*

Bu başlık altında; *sözcükler, kalıplaşmış ifadeler, anlatım bozuklukları, noktalama ve imla hataları* analiz edilmiştir.

Sözcükler: Kitap sade bir anlatımı sahiptir. Okurun ve/veya dinleyicinin anlamını bilemeyeceği kelime, kelime grubu, deyim ve atasözleri bulunmamaktadır. Okur ve/veya dinleyici; “yara merhemi, yara bandı, ilk yardım uzmanı, iskele, dili damağı kurumak” gibi birkaç kelimenin anlamını bilemeseler de metnin bağlamından veya kitapta yer alan çizimlerden yola çıkarak bu kelimelerin anlamlarını tahmin edebilecekleri düşünülmektedir. Bu az sayıdaki kelime ve deyimler ile çocuk okurların kelime hazinelerinin zenginleştirilmesi açısından önemlidir.

Kalıplaşmış ifadeler: Anlatım; “*midesi guruldamak*”, “*dili damağı kurumak*” (s.19), “*püfür püfür*” (s.23) ikileme ve deyimler ile zenginleştirilmiştir. Bu bağlamda okuyucunun hem Türkçenin zenginliğini ve anlatım gücünü sezmesi hem de anlatımın okurların hayal dünyalarına hitap eden şekil alması sağlanmıştır.

Anlatım bozuklukları: Kitap, “*Kaydırak, salıncak derken Pantolonumu yırtmışım ben. Kardeşimse çamura batmış. Giysilerimizi değiştirmeliyiz hemen.*” (s.8) ve “*O anda midemiz gurulduyor Demek ki acıkmış karnımız. Yiyecek ve içecekler çantadan, Tam da kurumuştü dilimiz damağımız.*” (s.19) gibi orta cümlelerle oluşturulmuştur. Genelde orta (6-9 kelimelik) cümleler bulunan kitap, bir defa da olsa konuşma ile zenginleştirilip anlatıma akıcılık sağlanmıştır.

Noktalama ve imla hataları: Kitapta karşılaşılan noktalama işaretlerinin yanlış kullanımlarından veya kullanılmamasından kaynaklanan hatalar söz konusudur. Bahse konu hatalar aşağıda verilmiştir. Aşağıda verilen ifadelerin hepsi ortak olan tek bir noktalama hatası söz konusudur. O da hikâyeye akıcılık kazandırmak amacıyla

cümleler ikiye bölünerek alt satırdan başlanmış ve böylelikle cümlenin ilk yarısına nokta konulmadan ikinci yarısı büyük harfle başlamıştır. Bu duruma ilişkin örnekler ve yazım kurallarına uygun olarak cümlelerin yazımı aşağıda verilmiştir:

• “*Hava çok güzel Ne de olsa yaz ortası. Annem bizi parka götürüyor Omzunda kocaman çantası.*” (s.7), cümlenin doğru yazımı; “Hava çok güzel. Ne de olsa yaz ortası. Annem bizi parka götürüyor. Omzunda kocaman çantası.” şeklindedir.

• “*Kaydırak, salıncak derken Pantolonumu yırtmışım ben.*” (s.8), cümlenin doğru yazımı; “Kaydırak, salıncak derken pantolonumu yırtmışım ben.” şeklindedir.

• “*Annem çantadan çıkarıyor yedek giysileri, Beklemeden değiştiriyoruz üzerimizi.*” (s.11), cümlenin doğru yazımı; “Annem çantadan çıkarıyor yedek giysileri, beklemeden değiştiriyoruz üzerimizi.” şeklindedir.

• “*Bir de bakıyorum dizim kanıyor, Kaydırağın kenarına çarpmışım. Eski yaram iyileşmeden Üzerine bir yenisini açmışım.*” (s.12), cümlenin doğru yazımı; “Bir de bakıyorum dizim kanıyor. Kaydırağın kenarına çarpmışım. Eski yaram iyileşmeden üzerine bir yenisini açmışım.” şeklindedir.

• “*Annem çantayı açıyor, Hop! Yara merhemi... Belki de çantamız Bir ilk ardım uzmanı.*” (s.14), cümlenin doğru yazımı; “Annem çantayı açıyor. Hop! Yara merhemi... Belki de çantamız bir ilk ardım uzmanı.” şeklindedir.

• “*Artık güneş yakıyor Gölgede dinlenme zamanı. Bu defa çantanın sürprizi Güzel mi güzel bir öykü kitabı.*” (s.16), cümlenin doğru yazımı; “Artık güneş yakıyor. Gölgede dinlenme zamanı. Bu defa çantanın sürprizi güzel mi güzel bir öykü kitabı.” şeklindedir.

• “*O anda midemiz gurulduyor Demek ki acıkmış karnımız. Yiyecek ve içecekler çantadan, Tam da kurumuştur dilimiz damağımız.*” (s.19), cümlenin doğru yazımı; “O anda midemiz gurulduyor. Demek ki acıkmış karnımız. Yiyecek ve içecekler çantadan. Tam da kurumuştur dilimiz damağımız.” şeklindedir.

• “*Şuradaki minik kedi Pek aç kalmış besbelli. Çantamız acaba Düşünür mü bu miniği?*” (s.20), cümlenin doğru yazımı; “Şuradaki minik kedi. Pek aç kalmış besbelli. Çantamız acaba düşünür mü bu miniği?” şeklindedir.

• “*Annem diyor: “Artık biraz deniz havası alalım Motorla püfür püfür dolaşalım. Martıların balıklar eksik kalmasın Azıcık da onları doyuralım.”*” (s.23),

cümlenin doğru yazımı; “Annem diyor: “Artık biraz deniz havası alalım. Motorla püfür püfür dolaşalım. Martılarla balıklar eksik kalmasın azıcık da onları doyuralım.” şeklindedir.

• “*Motorla bir güzel gezerken Çantadan çıkıyor birkaç dilim bayat ekmek. Balıklarla martılar bayram ededursun Çantamızla pek gururlanıyoruz.*” (s.23), cümlenin doğru yazımı; “Motorla bir güzel gezerken çantadan çıkıyor birkaç dilim bayat ekmek. Balıklarla martılar bayram ededursun çantamızla pek gururlanıyoruz.” şeklindedir.

• “*Kaptan sakın ama Biz yolcular pek heyecanlanmışız. Annem boşaltıyor çantayı Yırtıyor, açıyor yanlarını...*” (s.24), cümlenin doğru yazımı; “Kaptan sakın ama biz yolcular pek heyecanlanmışız. Annem boşaltıyor çantayı yırtıyor, açıyor yanlarını...” şeklindedir.

• “*Gözümüzle görmesek Zor olurdu inanmamız. Muhteşem bir yelken oluyor Bizim kahraman çantamız.*” (s.26), cümlenin doğru yazımı; “Gözümüzle görmesek zor olurdu inanmamız. Muhteşem bir yelken oluyor bizim kahraman çantamız.” şeklindedir.

• “*Rüzgâr bir güzel şişiriyor Çantadan bozma yelkeni. Kısacık bir sürede İskelede buluyoruz kendimizi. Her şey yoluna giriyor Güzel bir yaz günü daha Böylece sona eriyor.*” (s.29), cümlenin doğru yazımı; “Rüzgâr bir güzel şişiriyor çantadan bozma yelkeni. Kısacık bir sürede iskelede buluyoruz kendimizi. Her şey yoluna giriyor. Güzel bir yaz günü daha böylece sona eriyor.” şeklindedir.

• “*Bugün bir hayale kapıldım Nedense çantamızı süper sandım.*” (s.30), cümlenin doğru yazımı; “Bugün bir hayale kapıldım. Nedense çantamızı süper sandım.” şeklindedir.

• “*Her şeyi akıl eden Benim biricik annem.*” (s.30), cümlenin doğru yazımı; “Her şeyi akıl eden benim biricik annem.” şeklindedir.

• İleti

Kitabın ana iletisi şöyledir: Çocuklar her istedikleri anında gerçekleşince şaşkınlık yaşar ve bu durumu bir olağanüstülüğe bağlar. Bu olağanüstülük atfedilen durum veya kişiler çoğu zaman dışarıda aranır. Bu olağanüstülük atfetmenin nedeni ise çoğunlukla zengin hayal gücüdür. Fakat asıl olağanüstülük ise annenin kendisidir.

Çünkü çocuğunu en iyi tanıyıp ihtiyaçlarını anında gideren aktör annedir. Bu ana ileti, açıkça okurlara sunulmak yerine okurların kurgunun genelinden kendilerinin ulaşmalarına yönelik örtük şekilde verilmektedir. İletilerin örtük şekilde verilmesi, okurlar üzerinde daha etkili olması sağlanmıştır. Çünkü kendilerine açıkça verilen iletileri dayatılma olarak gören çocuklar, bunları benimsemek istememektedir. Ayrıca açık iletiler, okurların merak duygularını söndürmektedir. Bu bağlamda yazar, ana iletilerini örtük şekilde okurlarına sunmakla başarılı bir iş yapmıştır.

Kitapta yer alan diğer iletiler ise şunlardır:

“Artık güneş yakıyor Gölgede dinlenme zamanı. Bu defa çantanın sürprizi Güzel mi güzel bir öykü kitabı. Annem okuyor, biz dinliyoruz...” (s.16) ifadesi ile verilen ileti: Oyun aralarında dinlenirken bile kitap okumak veya dinlemek güzeldir.

“Şuradaki minik kedi Pek aç kalmış besbelli. Çantamız acaba Düşünür mü bu miniği? Kediciğe süt mü? Aslan çantası... süper çanta...Sen çok yaşa.” (s.20) ifadesi ve *“... Martılarla balıklar eksik kalmasın Azıcık da onları doyuralım. Motorla bir güzel gezerken Çantadan çıkıyor birkaç dilim bayat ekmek. Ufalayıp ufalayıp yem yapıyoruz. Balıklarla martılar bayram ededursun Çantamızla pek gururlanıyoruz.”* (s.23) ifadesi ile verilen ileti: Aç hayvanları doyurmak güzel bir davranıştır.

- Çevre

Kitapta fiziksel çevre olarak şehir ortamı seçilmiştir. Şehir ortamından kasıt ise “park, deniz motor gezisi ve iskele” ifadeleriyle anlatılmaktadır. Kurgu içinde park ve deniz motoru ayrıntılı olarak betimlenmiştir. Buna örnek olarak ise; *“Kaydırak, salıncak derken...”* (s.8), *“Artık biraz deniz havası alalım Motorla püfür püfür dolaşalım. Balıklarla martılar bayram ededursun”* (s.23), *“Denizin ortasında kalmışız. Kaptan sakın ama Biz yolcular pek heyecanlanmışız.”* (s.24), *“Rüzgâr bir güzel şişiriyor Çantadan bozma yelkeni. Kısacık bir sürede İskelede buluyoruz kendimizi.”* (s.29) ifadelerindeki; “kaydırak, salıncak, deniz havası, motor, balık, martı, deniz ortası, kaptan, yolcu, rüzgâr, yelken, iskele” kelimeleri fiziksel çevreye ait ayrıntılar hakkında okuyucuya bilgi vermektedir.

Sosyal çevre olarak ise hikâyenin kahramanları olan kız çocuğu ve erkek çocuğu ile annenin birlikte vakit geçirdiği park ve deniz motoru seyahatinin yapıldığı

bir çevre yer almaktadır. Kız çocuğu ve erkek çocuğu; oyun parkında oynamayı, hayvanları beslemeyi ve gezmekten zevk alan küçük çocuklardır. Çocukların da kendini rahat ve mutlu hissettiği yerler ve ortamlar vardır. Örneğin; oyun parkları, arkadaşlarıyla birlikte oldukları anlar, doğa ile iç içe olunabilecek yer, okul öncesi eğitim kurumları vb. gibi. Çocukların kendisini mutlu hissettiği bir sosyal çevrede büyümesi onlara önemli katkılar sağlamaktadır. Bu sosyal çevrede büyüyen çocukların dilsel, zihinsel, psikolojik ve fiziksel gelişimleri daha sağlıklı ilerlemektedir.

3.5.3. Yazınsal Açıdan Değerlendirme

Kurgu; merak duygusu, şaşkınlık ve gerçeği anlama hissi bir arada vermektedir. Çocuklara yönelik edebî ürünlerin sadece öğretici veya da edebî haz verici olması istenilmez. Bu nedenle hikâye; merak duygusu, şaşkınlık ve gerçeği anlama hissini bir arada vermesi bakımından başarılıdır. Hikâyenin kurgusu ve akıcılığı çocuğa her ne kadar resimler ile aktarılmış olsa da çocukta okuma isteği uyandıracak özellik taşımaktadır. Bu nedenle hikâye çocukta okuma kültürünün oluşmasına katkı sağlayacak niteliktedir. Ayrıca hikâye; sahip olduğu yazınsal nitelikleriyle çocuk okurun algı düzeyine uygun, anlatım dili anlaşılır ve hayal gücünün gelişmesine katkı sağlayacak özellikler taşımaktadır. Dil yapısı oldukça basit ve anlaşılırdır. Dinleyiciyi sıkıması açısından da ifadeler kafiye olarak yazılmıştır.

3.5.4. Eğitsel İlkeler Açısından Değerlendirme

Kitabın başında; yer alan “*çantası kadar kalbi de kocaman olan Suzika'nın annesi Lüset'e... Ve kuzenlerim Riva, Selma ve Sandra'ya süper anneler oldukları için ...*” (s.5) ifadesinden anlaşılacağı üzere kurgu, yazarın hayatından izler taşımaktadır. Kurgunun gerçek hayatla bağlantı kurabilmesi ve olayı yaşayanların hikâye kahramanları olması yoluyla çocukların hayal dünyalarına hitap edebilmesi önemlidir. Gerçek hayat ve hayal unsurları metnin kurgusunun çocuklar tarafından beğenilmesine ve onları kitap okumaya istekli hale getirmesine katkı sağlamaktadır.

Hikâyede *hayvan sevgisi, gerçeği arama* konuları ön plana çıkarılmaktadır. Ayrıca *oyun oynarken elbiselerin kirlenebileceği ve küçük kazaların olabileceği, sıcak zamanlarda dinlenilmesi gerektiği, aç hayvanları doyurmanın güzel bir davranış*

olduğu gibi gündelik yaşamda karşılaşılabilecek konular da çocuğa kazandırılması istenilen diğer hususlardır. Tüm bu hususlar, çocukta; yeni, kalıcı ve istenilen davranışların oluşmasında önemli rol oynayan faktörler olarak dikkat çekmektedir.

3.6. KİM KORKAR KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ'DAN? ESERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Bu başlık altında, “*Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan?*” adlı esere ilişkin olarak; *biçimsel açıdan, içerik açısından, yazınsal açıdan, eğitsel ilkeler açısından* çeşitli değerlendirmelere yer verilmiştir. Söz konusu alt başlıklar ile çalışmanın amacı olan Sara Şahinkanat’ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatı temel ilkeleri açısından incelenmesi gerçekleştirildiği düşünülmektedir.

3.6.1. Biçimsel Açıdan Değerlendirme

“*Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan?*” adlı esere ilişkin olarak yapılan biçimsel açıdan değerlendirme, iki çerçevede gerçekleştirilmiştir. Eser; öncelikle, *tasarım özellikleri* ile değerlendirilmiş sonra, *resim özellikleri* ile değerlendirilmiştir. Daha sonra da örnek resimler üzerinden çeşitli değerlendirmeler yapılmıştır.

- *Tasarım Özellikleri*

Yapı Kredi Yayınları (YKY) tarafından yayınlanan Sara Şahinkanat’ın “*Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan?*” adlı eserin tasarım özellikleri YKY tarafından yayınlanan benzer nitelikteki diğer eserler ile ortak özellikler taşımaktadır. Tasarım özellikleri irdelenirken; *boyut, kâğıt kalitesi, kitap sırtı, kapak, ciltleme ve baskı, sayfa düzeni, harfler, sayfa sayısı* hususlarına dikkat edilmiştir.

Boyut: Kitap; 24 x 29.3 cm boyutlarında hazırlanmıştır. Bu boyutların, çocuk okurlar için uygun kitap boyutu olduğu düşünülmektedir. Kitabın ağırlığı ve hacmi dikkate alındığında kolaylıkla tutulabilecek aynı zamanda rahatlıkla taşınabilecek nitelikte olduğu anlaşılmaktadır. Bu sayede çocuklar için kitabı yardımsız olarak inceleme fırsatı oluşabilecektir.

Kâğıt kalitesi: Kitap kâğıt kalitesi yönüyle; birinci hamur, yağlı, parlak ve kalın kâğıt özelliklerini taşımaktadır. Kâğıt cinsi kuşe kâğıttır. Bu sayede kitabın yırtılmalara ve yıpranmalara karşı daha dayanıklı olması sağlanmış olmaktadır.

Kitap sırtı: Kitap sırtı sert ve köşelidir. Kitabın bu özelliği dayanıklılık açısından önemli olsa da çocukların sert kitap köşeleri nedeniyle kendilerini veya başka çocukları yaralamalarına sebep olabilir.

Kapak: İncelenen kitap karton kapak şeklinde hazırlanmıştır. Kapağın dayanıklılığı; çocukların kitapla vakit geçirme, kitabı inceleme durumları düşünüldüğü zaman; kitapların da oyuna dâhil edilmesi kaçınılmazdır. Bu nedenle oyunlarda dahi kullanıldığında kapağın koruyucu ve dayanıklılık özelliği önemlidir. Ön ve arka kapak olarak iki kısımdan oluşan kitabın kapaklarından ön kapakta eserin adı, yazarının adı, eseri resimleyenin adı, eseri yayınlayan yayınevinin adı, eserin kaçınıcı baskıyı yaptığı ve son olarak eserde yer alan kahramanlara ait “parmak kuklalar” ile ilgili kesilip yapılabilecek sayfaya ait bilgiler bulunmaktadır. Ön kapakta yer alan iki resim de kitap içeriğiyle alakalı ipucu verir niteliktedir. Kapakta bulunan resimlerde başkahramanlar bulunmaktadır. Resimde kitaplarla dolu bir kitaplık ve sehpa da duran yavrukurtla kırmızı başlıklı kızın hikâye kitabı göze çarpmaktadır. Kapağa böyle bir resmin konması yazarın da çizerin de vermek istediği kitap okuma sevgisi mesajını da açıkça gözler önüne sermektedir. Kapakta bulunan küçük resimde ise ormanda dolaşan kırmızı başlıklı kıza yani diğer bir bahsi geçen kahramana ait bir görüntü bulunmaktadır. Kapakta yer alan her detay okuyucuya güzel mesaj detayları verirken merak uyandırıcı bir etkiye de sahiptir. Kitabın arka kapağında kitapla ilgili kısa bir yazı ve küçük bir resim bulunmaktadır. Yazı; yazarın, çizerin isimleri ile kitap ismi bulunmaktadır. Ayrıca yazarın üslubu ve eserin özellikleri ile konusu hakkında kısa bir bilgi içermektedir. Aynı zamanda kitabın Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği tarafından 2009 yılında Yılın En İyi Resimli Öykü Kitabı ödülünü aldığına dair bir bilgi de içermektedir. Arka kapağın alt kısmında bulunan küçük resimde ise eserin kahramanı olan yavrukurdun yaratıcılığını kullanarak oynadığı sembolik bir oyun kesiti bulunmaktadır. Arka kapakta bulunan yazı şu şekildedir:

“Zamane Yavru Kurtları Bir Başka!

Akıllı mı akıllı yavru kurt, artık büyüdüğünü ve ormanda tek başına dolaşmaya çıkabileceğini düşünür.

Ancak annesi onunla aynı fikirde değildir. Önce yavrusuna sorması gereken bazı sorular vardır. Yavru kurt, bütün soruları annesini şaşırtacak şekilde cevaplar. Üstelik gayet yaratıcıdır da...”

Sara Şahinkanat'ın yazdığı, Ayşe İnan'ın resimlediği '*Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan?*' mizahi dili ve bakış açısıyla dikkat çekmektedir.

Ciltleme ve baskı: Kitapta dayanıklı bir ciltleme türü olan iplik ciltleme kullanılmıştır. Söz konusu bu ciltleme oldukça kullanışlıdır. Böylece kitap uzun süre kullanıma uygun halde korunabilmektedir. Eserin hitap ettiği yaş grubu özellikleri düşünüldüğünde iplik ciltlemenin en uygun seçenek olduğu anlaşılmaktadır. Kitabın son derece yüksek kalitede basıldığını belirtmek gerekmektedir. Kitabın ilk baskısı Ekim 2014 yılında yapılmıştır. İncelen eser 14. baskıya aittir.

Sayfa düzeni: Kitap içerisindeki sayfa düzeninde yer alan resimler incelendiğinde hikâyenin tamamında iki sayfada bir resim olmak üzere sıralanmıştır. Resimlerin bu şekilde yer almasının en önemli sebebi olay örgüsünü en uygun şekilde tamamlamak ve çocukların zihninde daha uygun bir şema oluşmasını sağlamaktır. Kitapta yer alan resimlerde öne çıkan özellikler arasında diğer eserlerde de olduğu gibi; orijinallik, tasarımın özgünlüğü, renklerdeki canlılık, resimlerin metinle olan uyumu, resimlerin çocukların yaş grubuna olan uygunluğu, resimlerin çocukların dikkatini çekme özelliği, resimlerde kullanılan detaylar olarak sayılabilir. Bütün bu özellikler çocuğun olayı ve verilmek istenen mesajı daha iyi algılayabilmesine yardımcı olmaktadır. Sayfalarda yer alan metinler resimlerin görüntüsünü ve bütünlüğünü bozmayacak şekilde konumlandırılmıştır. Kitapta yer alan metinler genel olarak kısa tutulmuştur. Sayfalarda resimlere daha fazla yer ayrılmıştır. Buradaki amaç okuyucuyu uzun metinlerle sıkmaktan ziyade dikkati resimlerde yer alan yoğun mesaj içerikli detaylı çizimlere çekmektir. Metinlerde oldukça yalın ve kafiye bir dil kullanılmıştır. Verilmek istenen mesajlar; hedef kitlenin resimleri yorumlaması ve algılamasıyla daha kalıcı ve bilişsel olarak daha geliştirici olacağı düşünüldüğünde metinlerin kapsamının yeterli olduğu anlaşılmaktadır. Kitabın birinci sayfasında yazar Sara Şahinkanat ve resimleyen Ayşe İnan'ın özgeçmiş bilgileri bulunmaktadır. Kitabın son sayfasında yayınevi tarafından basılmış; Sara Şahinkanat'ın yazdığı kitaplar ile Ayşe İnan'ın resimlediği kitaplar listelenmiştir.

Harfler: “15 punto” ve “San-Serif” yazı tipinde yumuşak hatlı font ile yazılan kitapta yer alan metinler “bold” olarak hazırlanmış ve renkli sayfalar üzerine yazılmıştır. Satır aralıkları ve harfler arasındaki boşluklar ideal ölçüde olup yazıların

rengi resmin niteliğine göre çoğunlukla siyah renktedir. Okuyucuya kolaylık sağlayan bu özellikler göz yormamaktadır. Ayrıca metnin yazınsal durumu, çalışmanın literatür bölümünde dile getirilen özellikleri taşır niteliktedir.

Sayfa sayısı: 28 sayfadan oluşan kitap, 3-8 yaş grubu çocuklar için ideal sayfa aralığındadır. Kitapta iki tam ve kolay açılabilen sayfalar bulunmaktadır. Kitabın bu özelliği okumada kolaylık oluşturduğu gibi dinlerken resimleri görme ve izleme yönüyle de çocuk açısından olumlu bir niteliktir.

- Resim Özellikleri

“*Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız’dan?*” adlı eserin çizimi Ayşe İnan tarafından yapılmıştır. Bu eserde yer alan resimler ve metin arasında güçlü bir ilişki ve uyum söz konusudur. Bu durumun sebebi, çizimlerin olabildiğince metni yansıtacak özellikte olmasından kaynaklanmaktadır.

Eserdeki resimler incelendiğinde resimlerin hikâyedeki kurguyu çok iyi yansıttığı görülmektedir. Böylece hikâyenin hedef kitle tarafından somutlaştırılarak daha kolay anlaşılması sağlanmıştır. Resimlerde canlı renkler kullanılarak kitabın görüntüsü çocuklar için daha eğlenceli ve dikkat çekici bir hale getirilmiştir. Ormanı yansıtan resimlerde yeşillik, ağaçlar, kuşlar ve orman hayvanları sevimli bir şekilde yer almıştır. Yavrukurt ile annesinin yaşadığı ev ortamında ise kitaplara ayrılan bölümler, yavrukurdun oyuncakları ve duvarlara asılmış yavrukurdun çizdiği anlaşılabilir resim çalışmaları dikkat çekmektedir. Ev ortamındaki mutfak bölümünde ise sağlıklı yiyeceklerden ve sebzelerden oluşan görüntüler yer almaktadır. Resimlerde sıcak ve güvenli bir aile ortamı hissi yansıtılmaktadır. Öte yandan hayvan sevgisi, sağlıklı beslenme alışkanlığı ve kitap sevgisi de çocuklara verilmek istenen mesajlardan en öne çıkanlar arasındadır.

Resimlerde dikkat çeken en önemli unsur ise yırtıcı bir hayvan olan kurtların diğer orman hayvanları ile barış ortamı içinde yaşıyor olmasıdır.

Resim 30: Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Kitabındaki Çizim-1

Resim 30'da hikâyenin ana kahramanı olan Yavru Kurt annesinin kucağında oturup ondan bir şeyler dinlemektedir. Ayrıca resimde çeşitli meşhur kitapların resmedildiği kitaplık yer almaktadır. Son olarak ise kurgunun ilerleyen sayfalarında kırmızı başlıklı kız ve yaşlı büyükannesinin gösterildiği küpler yer almaktadır.

Resim 31: Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Kitabındaki Çizim-2

Resim 32: Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Kitabındaki Çizim-3

Resim 31'de ve Resim 32'de tüm hikâyenin ana ve diğer kahramanları olan Yavru Kurt, yavrukurdun annesi, kırmızı başlıklı kız ve kırmızı başlıklı kızın büyük annesi yer almaktadır. Resim 31'de parçalar halinde verilen kurgu Resim 32'de bir sahne bütün olarak resmedilmiştir. Renklerin sıcak ve canlı çizimlerin yumuşak olduğu örnek resimler, okuyucunun ve dinleyicinin dikkatini çekecek niteliktedir.

Resim 33: Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Kitabındaki Çizim-4

Resim 34: Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Kitabındaki Çizim-5

Resim 33 ve Resim 34'de; Annesinin verdiği öğütleri tutan ve nasıl davranacağını anlatan yavrukurt resmedilmiştir. Özellikle Resim 34'de hikâyenin kahramanı, genel yaygın kanaatin onu ne kadar üzdüğünü, artık daha farklı algılanmak ve anlaşılacak istediğini belirtmektedir. Söz konusu mesaj; *“Dikkat Dikkat! Sevgili Avcı Amca, büyükanne ormanın diğer ucunda. Kırmızı Başlıklı Kız'ın ve ailesinin yanında. Belki biraz şişkinlik varsa karnımda, inan sadece brokolili makarna. Lütfen karnımı boşuna yarma. Biz vazgeçtik artık et yemekten. Bıktık masalarda kötülenmekten.”* yazısıyla verilmektedir. Bu resimde ön yargının sakıncaları hakkında dolaylı mesaj verilmek istenmiştir.

Resim 35: Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Kitabındaki Çizim-6

Resim 35'te daha önceki resimlerde olduğu gibi hayvanlar resmedilerek hayvan sevgisi oluşturulmaya çalışılmıştır. Ayrıca tüm örnek resimlerde ormandaki birçok hayvan resmedilmiştir. Örneğin; *baykuş, yusuçuk, uğur böceği, ibibik, salyangoz, kedi, kurbağa, solucan, kuş, balık, kelebek, tavşan, kirpi, kaplumbağa, yılan, sincap ve ağaçkakan*. Çizimler çocuğun hayal gücünü tetikleyecek niteliktedir.

3.6.2. İçerik Açısından Değerlendirme

Bu değerlendirme aşamasında örnekleme yer alan “*Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan?*” isimli kitap; *konu ve kurgu, izlek ve tema, karakter ve kahraman, dil ve anlatım, iletiler, çevre* başlıkları altında çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

- *Konu ve Kurgu*

Eserin konusu; şu ana kadar bilinenin aksine Kırmızı Başlıklı Kız masalının yavrukurt ve annesi tarafından dinlenmesidir.

Eserin kurgusal yapısını genel olarak irdeleyecek olursak şunlar söylenebilir: Ormanda yaşayan yavrukurt ve annesi kendileri hakkındaki önyargıdan rahatsızlık duymaktadırlar. Yavrukurt büyüyüp tek başına ormanda gezebilecek yaşa geldiği zaman bunu annesine anlatmak ister. Fakat anne kurt endişelidir. Bunun için yavrusuna birtakım sorular yöneltilmektedir Yavrukurt bütün sorulara annesini rahatlatarak cevaplar vermiştir. *Annesi sevgiyle baktı yavrusuna. Küçük kurdu oturttu kucağına. Endişesini gizleyerek şöyle fısıldadı kulağına: “Hele otur da biraz şuraya önce cevap ver birkaç soruya. Bakalım hazır mısın gitmeye tek başına ormana?”* şeklinde kurt ile yavrusu arasında diyalog başlamış bulunmaktadır. Yavrukurt annesinin kendisini sınamasını coşkuyla karşılamıştır. Anne kurt sorularını sıralamaya başlamıştır. *“Başlayalım birinci soruyla. Sepetini takmış koluna, kırmızı başlıklı bir kız çıkarsa yoluna...”* der demez yavrukurt sabırsızlanır ve annesinin sorularına hazırlıklı bir şekilde cevap vermeye başlar. *“Sepetini takmış koluna, kırmızı başlıklı bir kız çıkarsa yoluma, hiç görünmeden ona kaçır saklanırım çalılara.”* yanıtını vermiştir. Bu cevap anne kurdu oldukça memnun etmiştir. Anne devam eder. *“Şimdi soruların ikincisi. Diyelim çok üşüdüün ve acıktın. Bir kulübe bulup başını içeri uzattın. Baktın yatakta hasta bir büyükanne. Yanında da alev alev yanan bir şömine...”*

yavrukurt tekrar sabırsızlıkla yanıtlamıştır. *“Diyelim ki çok üşüdüm ve acıktım. Bir kulübe bulup başımı içeri uzattım. Baktım yatakta hasta bir büyükanne. Yanında da alev alev yanan bir şömine. Kesinlikle girmem içeriye. Kimseler görmeden kaçırım başka yere.”* der yavrukurt. Anne kurt ikinci sorunun yanıtını da beğenmiştir. Anne kurt günün en zor sorusu olarak nitelendirdiği soruya geçmiştir. *“Diyelim ki karnın tok, uykun da çok. Derenin kenarında da bir ağaç gölgesi. Kaçırılır mı keyfin böylesi?”* diye sorar anne kurt. Merakla yavrusunun cevabını bekler. Yavrukurt tekrar kendinden emin bir şekilde cevaplar. *“Diyelim ki karnım tok uykum da çok. Derenin kenarında da bir ağaç gölgesi. Kaçırılmaz keyfin böylesi!”* diye cevaplayınca yavrusu, anne çok endişelenir ve yavrusunu uyarmaya çalışır. Ancak yavrukurt annesini sakinleştirerek hazırladığı afişi annesine gösterir. Afişte yazan yazı tamamen kitabı özetler niteliktedir. Yavrukurdun hazırlamış olduğu yazı şu şekildedir: *“Dikkat! Dikkat! Sevgili Avcı Amca, büyük anne ormanın diğer ucunda. Kırmızı Başlıklı Kız’ın ve ailesinin yanında. Belki biraz şişlik varsa karnımda, inan sadece brokolili makarna. Lütfen karnımı boşuna yarma. Biz vazgeçtik artık et yemekten. Bıktık masallarda kötülenmekten.”* Bu afişi gören anne tamamen endişelerinden uzaklaşmıştır. Yavrusunun ormanda yalnız dolaşmaya hazır hale gelmiş olduğunu düşünen anne kurt onu ormana doğru uğurlamıştır. Akşama geç kalmamasını tembihlediği yavrukurda yemekte mantarlı pizza yapacağını söylemiştir.

Kurguda çocuklara empati duygusu aşılanmaya çalışıldığı düşünülmektedir. Küçük yaş gruplarında bu hedefe doğrudan ulaşılamasa bile en azından farkındalık yaratma açısından etkili ve yararlı olduğu anlaşılabilmektedir. Eser; masallarda kötülen karakterlerin belki de anlatıldığı gibi olmadığı fikri oluşturularak hedef kitleye eleştirel bakış açısı oluşturma yönünde ipucu vermektedir. Ayrıca kurguda çocukların bir yere tek başına giderken dikkat etmeleri gereken bazı kuralların olduğuna dikkat çekmektedir.

Kurguda dikkat çeken bir başka husus da insanlara özgü niteliklerin hayvanlar üzerinden verilmeye çalışılmasıdır. Eserde barış, dostluk, hayvanseverlik, kitap sevgisi, sağlıklı beslenme, etkili iletişim, ebeveyn ve çocuk ilişkisi, evde ebeveyn ile çocukların kaliteli zaman geçirmeleri için yapılabilecek aktiviteleri resimlerle metinlerin harmanlanarak verilmesi istenen diğer mesajlardır.

- İzlek ve Tema

Şahinkanat, “*Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız’dan?*” isimli kitabında, olaylara tek taraflı bakmamamız gerektiği iletisini vermektedir. Baş kahraman olan yavru kurt annesine ormanda gezmeye hazır olduğunu, kendini tehlikelere karşı korumaya hazır olduğunu çeşitli yöntemlerle anlatması üzerine yazılmış bu eser anti masal özelliğiyle okuyucuya ve dinleyiciye empati kavramının oluşmasına destek olma niteliğindedir. Böylece anlatılan olaylarda her iki tarafında dinlenmesi gerektiğine vurgu yapıldığı ifade edilebilir.

- Karakter ve Kahraman

Kitapta yer alan kahramanlar: Yavrukurt ve annesidir.

Yavru Kurt: Fiziksel olarak sadece küçük bir kurt yavrusu olduğu belirtilmektedir. Bu yönden fazla geliştirilmeyen ana kahramanın diğer fiziksel özellikleri, görseller yoluyla öğrenilebilmektedir. Kişilik ve davranışsal olarak kitapta verilen özellikleri ise şunlardır:

- Cesur ve zekidir.
- Annesinin kendisi için endişelenmesini algılayacak olgunluk düzeyine sahiptir.
- Kendini çevredeki yanlış anlaşılmalara ve fiziksel tehlikelere karşı koruyabilme yöntem ve teknikleri öğrenebilmiştir.
- Plan yapmayı ve o plan için ne yapılması gerektiğini bilmektedir.
- Yazı yazmayı bilmektedir.
- Bir iş yaparken gereken dikkati ve özeni gösterebilmektedir.
- Yaptıklarına eleştirel gözle bakma becerisine sahiptir.
- İyi kalplidir.

Yukarıda belirtilen özelliklere göre ana kahramanın çocuk doğasına uygun olarak okurun karşısına çıkarıldığı düşünülmektedir. Eser çocuklarda bağımsızlık duygusunun gelişmesi için güzel bir örnek teşkil etmektedir. Kahramanın özellikleri çocuğu duyarlı olmaya ve cesaretlendirmeye teşvik edici unsurlar taşımaktadır. Yavrukurdun bağımsızlığını annesine ispat etme çabası ve bunu yaparken gereken bütün önlemleri alması çocuklar üzerinde olumlu etki yaratmaktadır. Bu bağlamda çocukların sorumluluk alma yetisini kendi yaşamlarına yansıtması beklenmektedir

Anne Kurt: Anne kurt sevgi dolu, yavrusunu şefkatle kucaklayan, yavrusuyla etkili iletişim kurmaya çalışan, onu dış tehlikelere karşı bilinçlendiren, bilgili, becerikli bir karaktere sahiptir. Anne kurdun en çok hissedilen bir diğer özelliği ise kitapları çok sevmesidir.

- *Dil ve Anlatım*

Bu başlık altında; *sözcükler, kalıplaşmış ifadeler, anlatım bozuklukları, noktalama ve imla hataları* analiz edilmiştir.

Sözcükler: Yazar yalın bir dil ve şiirsel bir anlatım kullanmıştır. Yazar bahsettiğimiz şiirsel anlatımı yakalamak için devrik cümleler kullanmıştır. Herhangi mecazi bir anlam içeren kelime veya kelime grubuna rastlanmamıştır.

Kalıplaşmış ifadeler: Anlatım; insan dışı varlıkların konuşurulması, insan dışı varlıklara insan özellikleri verilmesi sanatları ile zenginleştirilmiştir. Ayrıca eserde yer alan; “*endişe, afiş, şömine, fısıldamak, coşku, bravo vb.*” kelimeler ile “*göz atmak*” (s.18), “*Aman yavrucuğum, orda dur bakalım*” (s.18), “*bravo doğrusu*” (s.17), “*emin bir tavırla*” (s.14) “*hele otur*” (s.8), “*Aman anneciğim*” (s.20), gibi kalıplar kullanılarak anlatım zenginleştirilmiş ve metinlere heyecan katılmıştır. Bu bağlamda okuyucu ve dinleyici için anlatımın daha keyifli olması sağlanmıştır.

Anlatım bozuklukları: Eserdeki metinlerde genel olarak devrik ve sıralı cümleler kullanılmıştır. Bunun yanı sıra basit kısa cümleler de bulunmaktadır. Konuşma metinlerinde sorular, coşkulu ifadeler kullanılarak anlatım çocuklar için daha dikkat çekici hale getirilmiştir. Cümle yapısı konusunda her yapıdan örneğin bulunması ve özellikle şiirsel bir anlatımın hâkim olması okur ve dinleyici açısından eserin keyifli bir hal almasını sağlamaktadır.

Noktalama ve imla hataları: Kitapta karşılaşılan noktalama işaretlerinin yanlış kullanımlarından veya kullanılmamasından kaynaklanan hatalar söz konusudur. Bahse konu hatalar aşağıda verilmiştir.

- “*Endişesini gizleyerek Şöyle fısıldadı kulağına...*” (s.5) ifadesinde cümlenin sonuna, iki nokta gelmesi gerekirken; cümle tamamlanmamış gibi üç nokta

bırakılmıştır. Bu cümlenin yazım kurallarına uygun olarak yazımı: “Endişesini gizleyerek şöyle fısıldadı kulağına...” şeklinde olmalıdır.

- “*Sepetini takmış koluna, Kırmızı başlıklı bir kız çıkarsa yoluma, Hiç görünmeden ona Kaçar saklanırım çalılara.*” (s.11) ifadesinde, üçüncü mısradaki virgül konması gerekmektedir. Bu sebeple yazım kurallarına uygun olarak cümlenin yazımı: “*Sepetini takmış koluna, Kırmızı başlıklı bir kız çıkarsa yoluma, Hiç görünmeden ona, Kaçar saklanırım çalılara.*” şeklinde olmalıdır.

- Kitaptaki metinlerde sıkça kullanılan noktalama işaretlerinin çocukların okuma yazmaya hazırlık aşamasında hedef kitleye farkındalık kazandırma konusunda faydalı olacağı öngörülmektedir.

- İleti

Kitabın ana iletisi şöyledir: Masallarda bilindiği üzere iyi ve kötü karakterler vardır. Özellikle kurt ve benzeri hayvanlar kötü karakter olarak gösterilmektedirler. Bu eserde hepimizin bildiği Kırmızı Başlıklı Kız masalına bir de kurtların açısından bakılması sağlanmaya çalışılmıştır. Masallarda kurtların kötü gösterilmesinin doğru olmadığını ve avcının doğrusunu anlamadan kurtları yargılamaması gerektiği belirtilmiştir. Aynı zamanda her hikâyenin bir bilinmeyeni de olabileceği gibi hiçbir olaya nedeni ne olursa olsun önyargıyla yaklaşılması gerektiği ve durumun görüldüğü gibi olmayabileceği vurgulanmıştır. Çocukların olaylara eleştirel gözle bakmasını sağlayan bu eser çocukların yanı sıra büyüklere de empati duygusunun önemini hissettirmektedir.

Kitapta yer alan diğer iletiler ise şunlardır: “*Dedi: “Anne, ben artık büyüdüm. Gideceğim tek başıma ormana. Biraz dolaşıp hava almaya”* (s.5) ifadesiyle verilen ileti şudur: Çocuk sorumluluk almaya istekli olduğunu gösterir. “*Annesi sevgiyle baktı yavrusuna. Küçük kurdu oturttu kucağına. Endişesini gizleyerek şöyle fısıldadı kulağına...*” (s.7) ifadesiyle verilen ileti şudur: Anneler çocuklarını çok sevdiği için yavrularını korumak ister ve bu yüzden temkinli davranırlar. “*Belki biraz şişlik varsa karnımda, inan sadece brokolili makarna.*” (s.23), “*Akşama sakın geç kalma. Sofrada soğumasın mantarlı pizza.*” (s.25) ifadeleriyle verilen ileti şudur: Öğün zamanlarında yemek yemeye çaba gösterir. Sağlıklı yiyecekler yer.

- Çevre

Hikâye ormanda ve ormanın içinde yer alan anne kurt ile yavrukurdun yaşadığı alanda geçmektedir. Kurgu içinde yavrukurdun yaşadığı alanın köşeleri ve orman ayrıntılı olarak resmedilmiştir. Ormanda yer alan dere, kırmızı başlıklı kızın büyükannesinin kulübesi ve ormanda yaşayan diğer canlıların yaşam alanları da detaylı olarak resimlerde yer almaktadır. Buna örnek olarak ise; “Anne, ben artık büyüdüm. Gideceğim tek başıma ormana. Biraz dolaşıp hava almaya.” (s.3), “Diyelim ki çok üşüdün ve acıktın. Bir kulübe bulup başını içeri uzattın. Baktın yatakta hasta bir büyükanne.” (s.15) ifadelerindeki; “orman, kulübe” kelimeleri okuyucuya fiziksel çevreye ait bilgi vermektedir.

Yavrukurt ve annesinin yaşadığı alanın özelliklerine değinecek olursak; resimlerde yavrukurdun annesinin kucagında pencereden ormanı izledikleri görülmektedir. Bir başka resimde kurt ailesinin oturdukları alanın; kitaplarla dolu mobilyaların bulunduğu, oyuncakların, fotoğraf tablosunun, ev aksesuarlarının, saksıların olduğu pencereli bir oturma odası vardır. İnsana özgü yaşam alanı olan bu oda dışında, anne kurdun yemek yaparken yavrukurtla diyalog halinde olduğu mutfak alanı da resimler arasında en renkli ve göze çarpanlar arasında olduğu ifade edilebilir. Bu mutfak alanında da insanlara özgü kullanılan araç gereçlerin neredeyse tamamı detaylandırılıp çizilmiştir. Mutfakta anne kurdun hazırladığı yiyeceklerde sebze kullandığı, ısınmak için kullanılan soba üzerinde tencerelerin bulunduğu ve sobanın fırın kısmında pişmekte olan ekmeğin bulunduğu da göze çarpan detaylardandır. Resimlerden anlaşıldığı üzere bütün bunlar insana özgü yaşam koşulları ve barınma özellikleridir. Bu resimlerde çocukların kendilerini bu hikâye kahramanları ile özdeşleştirmeleri olağan hale getirilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda hikâyedeki iletilerin hedef kitleye ulaşmada sağlıklı bir yol izlendiği ifade edilebilir. Kurt ailesinin yaşam alanının bir bölümünde ise yavrukurt ve annesi bir masada oturmuş sanat etkinliği yapmaktadırlar. Bu resimden anlaşıldığı üzere anne kurt yavrukurdun sadece öz bakımına değil, bilişsel ve sosyal gelişimine de katkı sağlamaya çalıştığı yorumlanabilmektedir. Resimlerde yer alan bir başka detayda anne kurdun “Çalıkurdu” adlı kitabı okurken görmekteyiz. Bu resimlerde verilmek istenen mesajlar büyüklere de ipucu verme özelliğine sahiptir.

3.6.3. Yazınsal Açıdan Değerlendirme

Hikâyenin kurgusu daha çok çocuğa resimler aracılığı ile aktarılmışsa da eser şiirsel anlatım sayesinde sıkıcı anlatımdan sıyrılmış, çocuğa görsel anlatımla kurguyu tamamlayıp hayal gücünü geliştirmeyi destekleme fırsatı sunmuştur. Eserin, çocukların neredeyse bütün gelişimsel alanlarına katkı sağlayacak kazanımları içeren birçok mesaj verme özelliği bulunmaktadır. Hikâye; yazınsal nitelikleriyle hedef kitlenin algı düzeyine uygun, anlatım dili anlaşılır, yalın ve hayal gücünün gelişmesine katkı sağlayacak özellikler taşımaktadır.

3.6.4. Eğitsel İlkeler Açısından Değerlendirme

Kitabın başında; yazarın ve çizerin ayrı ayrı küçük birer notları bulunmaktadır. Yazar şahinkanat'ın "*Anneme...*" ve çizer İnan'ın "*Ben yavrukurtla ilgilenirken yavrumla ilgilenen anneciğime*" ifadelerinden anlaşılakta olduğu gibi eserde anne sevgisi de işlenen konulardan bir başkasıdır. Kitaptaki kahramanlardan biri olan anne kurda insana özgü özellikler yüklenerek annelik duygusu anlatılmaya çalışılmıştır. Kurguda yer aldığı gibi anne kurt yavrusu için endişelenmektedir. Metinlerden anlaşılacağı üzere yavrusunu tehlikelere karşı bilinçlendirir; resimlere bakıldığı zaman yavrusuna sarılır, kucağına oturtur, diyalog kurarken göz teması kurar ve kendisi kitap okuyarak yavrusuna rol model olur. Bütün bu özellikleri hayvanlar üzerinden vermesi çocuklarda hayvan sevgisini de vurgularken çocukların hayal dünyasını da zenginleştirmeye destek vermektedir.

Hikâyede çocukların yeterli olgunluk seviyesine geldikten sonra bağımsızlık duygusunu kazanması, sorumluluk alma bilincine ulaşması konularının yanı sıra çocuklarda empati duygusu da işlenmektedir. Bunun yanı sıra sağlıklı ebeveyn tutumları da aktarılmaya çalışılan bir başka konudur. Çocukların bütünsel gelişimleri için her detayın düşünöldüğü bu eserde gerek ebeveyn gerekse çocukların alacağı birçok ileti bulunmaktadır. Bu eserde kitap sevgisi, sağlıklı beslenme, öğün saatleri, sorumluluk alma bilinci, dış tehlikelerden korunma yöntemleri, anne çocuk ilişkisi, hayvan sevgisi gibi birçok konun işlenmesinin yanı sıra ebeveynlerin bunları çocuklara ne şekilde aktarılması gerektiği mesajını da verir niteliktedir.

3.7. ÜÇ KEDİ BİR CANAVAR ESERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Bu başlık altında, “*Üç Kedi Bir Canavar*” adlı eser; *biçimsel açıdan, içerik açısından, yazınsal açıdan, eğitsel ilkeler açısından* değerlendirilmiştir. Sara Şahinkanat’ın çocuk kitapları, çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmiştir.

3.7.1. Biçimsel Açıdan Değerlendirme

“*Üç Kedi Bir Canavar*” adlı esere ilişkin olarak yapılan biçimsel açıdan değerlendirme, iki çerçevede gerçekleştirilmiştir. Eser; öncelikle, *tasarım özellikleri* ile değerlendirilmiş sonra, örnek resimler üzerinden *resim özellikleri* ile değerlendirilmiştir.

- *Tasarım Özellikleri*

Yapı Kredi Yayınları (YKY) tarafından yayınlanan Sara Şahinkanat’ın “*Üç Kedi Bir Canavar*” adlı eserin tasarım özellikleri, KYK tarafından yayınlanan benzer nitelikteki diğer eserler ile ortak özellikler taşımaktadır. Tasarım özellikleri irdelenirken; *boyut, kâğıt kalitesi, kitap sırtı, kapak, ciltleme ve baskı, sayfa düzeni, harfler, sayfa sayısı* hususları dikkate alınmıştır.

Boyut: Kitap; 20.5 x 28 cm boyutlarında hazırlanmış olup söz konusu boyutlar, çocuklar için benzer ölçülerdeki diğer kitaplar ile uyuşmaktadır. Bu durum, çocuk okurda kitaplık kurma isteği uyandıracak ölçülerdedir. Kitabın ağırlık ve hacim olarak kolaylıkla taşınabilecek ve rahatlıkla tutulabilecek nitelikte olduğu söylenebilir.

Kâğıt kalitesi: Kitap kâğıt kalitesi yönüyle; birinci hamur, yağlı, parlak ve kalın kâğıt özelliklerini taşımaktadır. Söz konusu özelliklerin; okuyucu dikkatini çeken, dokunulduğunda güzel his uyandıran ve hedef okuyucu kitlesi üzerinde olumlu etki bırakacağı düşünülmektedir.

Kitap sırtı: Kitap sırtı sert ve köşeli olup bu durum dayanıklılık açısından önemli olsa da çocukların bahse konu sert kitap köşeleri ve sırtları nedeniyle öncelikle kendilerine sonra da yaşlılarına veya daha küçük yaştaki çocuklara zarar verme durumu ortaya çıkabilir.

Kapak: Karton kapak şeklinde hazırlanan eserin kapak özelliği, dayanıklılık açısından önem arz eden bir durumdur. Bu eserlerin hedef kitlesi olan çocuklar düşünüldüğünde karton kapağın çocuklar açısından kalınlık yönüyle dayanıklı olması öne çıkan bir niteliktir. Ön ve arka kapak olarak iki kısımdan oluşan eserin kapaklarından ön kapakta; söz konusu eserin adı, eserin yazarının adı ve soyadı, eseri resimleyen kişinin isim ve soy ismi, eseri yayınlayan yayınevinin adı, eserin kaçınıcı baskıyı yaptığı ve son olarak eserde yer alan kahramanlara ait “parmak kuklalar” ile ilgili kesilip yapılabilecek sayfaya ait bilgiler bulunmaktadır. Ön kapakta dikkat çeken diğer bir unsur ise eserin adını en iyi şekilde tek bir çizimde anlatabilecek bir resmin yer almasıdır. Çünkü söz konusu bu resim, hikâyeye okunup bitirildiğinde eserin ana temasını ve başkahramanlarını anlatan ve hatta tüm hikâyeyi en kısa şekilde özetleyebilecek nitelikte olmasıdır. Bu durum doğal olarak hem kitap okunmadan önce merak duygusunu tetikleyerek okuyucunun ilgisini çekip merak uyandırmakta hem de kitap okunduktan sonra tüm hikâyeyi tek bir çizimde özetlemektedir. Çizimin bir diğer özelliği de kullanılan renklerin hikâyede geçen zaman dilimini ve ortamı en iyi şekilde yansımasıdır. Renklerin öne çıkan nitelikleri ise kahramanların renkleri ile kış mevsimine ait beyaz rengin baskınlığıdır. Ön kapakta yer alan resim başkahramanların korku dolu bakışlarını içeren bir çizimden oluşmaktadır. Ön kapağa ilişkin getirilebilecek tek eleştiri eserin hangi yaş grubu için olduğuna yönelik herhangi bir bilginin yer almamasıdır. Bu durum belli bir yaş grubu için hikâyeye kitabı arayan yetişkinlerin bazı kitaplardan haberdar olmalarını engellemektedir. Eserin arka kapağının genel özellikleri arasında; hikâyeye ile bağlantılı ve aynı zamanda ön kapakta yer alan renklerle aynı olan fakat ön kapağın aksine kahramanların daha mutlu ve neşeli hallerini yansıtan bir özellikte olmasıdır. Doğal olarak denilebilir ki eserin çizeri ön kapak ile arka kapak arasında bir ilişki kurup okuyucuya hikâyenin başı ve sonu hakkında küçük bir ipucu vermiştir. Ayrıca her ne kadar hikâyenin kahramanları arasında olmasalar da hem ön kapakta hem de arka kapakta kahramanların duygu durumlarıyla aynı duygu durumları yaşadığı açıkça görülen bir farenin resmedilmiş olmasıdır. Arka kapakta yer alan son unsur ise merak uyandıran bir soru cümlesi ile kitaba ilişkin kısa bir açıklama yapılarak kitaptaki kahramanları içeren başka eserlerin de olduğu bilgisi verilmektedir. Böylelikle okuyucu başka bir kitaba da

yönlendirilmektedir. Ayrıca ön kapakta yer alan “parmak kuklalar” burada bir hediye olarak zikredilmektedir. Bahse konu kısa bilgilendirme ise şöyledir:

“Ayyy! Canavar mı geliyor?”

Üç Kedi Bir Dilek kitabının kahramanları Piti, Pati ve Pus’un maceraları devam ediyor.

Sara Şahinkanat ve Ayşe İnan Üç Kedi Bir Canavar kitabıyla, yine çok seveceğimiz bir hediye veriyorlar bize...”

Tıpkı “Üç Kedi Bir Dilek” kitabında olduğu gibi burada da ön kapaktan hemen sonra ve arka kapaktan hemen önce kitabın iç tasarımının bir parçası olarak hikâyedeki kahramanlardan Piti, Pati ve Pus’un kuyrukları iki sayfada yer alacak şekilde verilerek bir tür kahraman imzası atılmıştır.

Ciltleme ve baskı: Dayanıklı bir ciltleme türü olan iplik ciltleme; kitap için seçilen çeşididir. Söz konusu bu ciltleme çeşidinin en bariz özelliği ise dayanıklılık ve kullanılabilirlik. Diğer bir ifadeyle iplik ciltleme okuyucular için kitaba dayanıklılık kazandırırken aynı zamanda kullanılabilirlik de sağlamaktadır. Böylelikle kitap defalarca ve farklı şartlarda okunsa da sağlamlığını koruyarak uzun bir süre okuyucu kitlesine hizmet etmektedir. İplik ciltlemenin sayılan bu özellikleri okuyucu kitlesinin özellikleri düşünüldüğünde daha iyi anlaşılacaktır. Son olarak kitabın yüksek bir kalitede basıldığını da belirtmek gerekir. Kitabın ilk baskısı Nisan 2015 yılında yapılmıştır. İncelen eser 14. baskıya aittir.

Sayfa düzeni: Kitap içerisindeki sayfa düzeninde yer alan çizimler/resimler incelendiğinde hikâyenin yarısında kadar öncelikle birer sayfada birer resim sonra ikişer sayfada tek resim şeklinde düzenli olarak sıralanmıştır. Fakat daha sonra bu düzen değişerek kimi zaman bir sayfada bir resim kimi zaman ise iki sayfada bir resim olacak şekilde düzenlenmiştir. Resimlerin bu şekilde yer almasının en önemli sebebi olay örgüsünü ve kurgusunu en iyi şekilde yansıtmak amacını taşımasıdır. “Üç Kedi Bir Dilek” kitabında olduğu gibi bu kitapta da yer alan resimlerde öne çıkan özellikler arasında; çizimdeki orijinallik, çizgilerdeki yumuşaklık, renklerdeki canlılık ve uyum sayılabilir. Bahse konu bu nitelikler okurda hayal gücünü tetikleme amacıyla verilmiştir. Sayfalarda yer alan metinler kimi zaman resmin üstünde kimi zaman ise resmin altında konumlandırılarak okuyucuyu sıkacak tek düze bir görüntüden

sakınılmıştır. Çünkü hedef kitlenin dikkatinin çabuk dağılması ve tek düze bir görüntüden sıkıldığı gerçeği düşünüldüğünde söz konusu sayfa düzenin akıllıca olduğu söylenebilir. Kitapta yer alan metinlerin uzunluğu ise resimlerle kısmen paralellik göstermektedir. Şöyle ki tek resmin yer aldığı tek sayfalarda metin uzunlukları kısa iken iki sayfada tek resmin yer aldığı metinler ise uzundur. Diğer bir ifadeyle resimlerin ağırlığı ile metin uzunlukları orantılandırılmaya çalışılmıştır. Fakat bu durum kitabın tamamı için söylenemez. Ortalama metin uzunluğunun 4 cümleden oluştuğu söylenebilir. Buradaki amaç okuyucuyu sıkmadan hikâyedeki olay örgüsünden koparmadan hikâyeyi tamamlayabilmektir. Çünkü verilmek istenen mesajlar ve amaçlanan kazanımlar için hikâyenin bir bütün halinde tek bir oturumda okunup bitirilmesi gerekmektedir. Kitapta yer alan metinler ilgili sayfadaki resmi en iyi şekilde ve en basit anlatımla dile getirecek şekilde kaleme alınmıştır. Metinlerde; sadelik, basitlik ve resmi en iyi şekilde anlatabilme amaçlanmıştır. Kitaba ilişkin sayfa düzenine ait metin ile ilgili olarak dile getirilecek diğer bir özellik ise kitabın arka kapağında okuyucuda merak uyandıracak kısa cümleler ile kitaba ilişkin kısa açıklamaların verilmiş olmasıdır. Kitabın birinci sayfasında yazar Sara Şahinkanat ve çizer Ayşe İnan hakkında kısa özgeçmiş bilgisi bulunmaktadır. Kitabın son sayfasında yayınevi tarafından basılmış; Sara Şahinkanat'ın yazdığı kitaplar ile Ayşe İnan'ın resimlediği kitaplar listelenmiştir. Buradaki amaç; okuyucuya kitabı sevdiği takdirde yazarın ve/veya çizerin diğer kitapları hakkında rehberlik etmektir. Çünkü kimi okurlarda belli yazarların ve/veya çizerlerin kitaplarına karşı daha fazla ilgi uyanmaktadır. Bu durum dikkate alınarak çocukta kitap okuma alışkanlığının oluşmasında itici bir güç olarak kullanılabilceği düşünülmektedir.

Harfler: “16 punto” ve “San-Serif” yazı tipinde yumuşak hatlı font ile yazılan kitapta yer alan metinler “bold” olarak hazırlanmış ve renkli sayfalar üzerine yazılmıştır. Satır aralıkları ve harfler arasındaki boşluklar ideal ölçüde olup yazıların rengi resmin niteliğine göre çoğunlukla siyah sadece bir yerde (sayfa; 16) beyaz renktedir. Okuma yönüyle kolay, göz yormayan aynı zamanda akıcı bir nitelikte olan metnin yazınsal durumu, çalışmanın literatür bölümünde dile getirilen özellikleri taşıyıcı niteliktedir.

Sayfa sayısı: 36 sayfadan oluşan kitap, okul öncesi çocuklar için ideal sayfa aralığındadır. Kitap sayfaları kendi içinde yazı ve metinler arasındaki uyum ile okuyucu kitlesinin dikkatine hizmet edecek niteliktedir. İki tam ve kolay şekilde açılabilen sayfalar hem okuyucu açısından hem de dinleyici diğer bir ifadeyle çocuklar açısından istenilen bir durumdur. Çünkü iki tam ve kolay açılabilme durumu; okumada kolaylık sağlama yönüyle okuyucu açısından dinlerken resimleri görme ve izleme yönüyle de çocuk açısından olumlu bir niteliktir.

- Resim Özellikleri

“Üç Kedi Bir Canavar” adlı eserin çizimi Ayşe İnan tarafından yapılmıştır. Bu eserde yer alan resimler ve metin arasında güçlü bir ilişki ve uyum söz konusudur. Bu durumun sebebi, çizimlerin olabildiğince metni yansıtacak özellikte olmasından kaynaklanmaktadır.

Hikâyedeki resimler incelendiğinde resimlerin hikâyedeki kurguyu çok iyi yansıttığı söylenebilir. Böyle bir durum okurun duygularına hitap ederek okur ile hikâyeye arasında bir bağ kurulmasına hizmet etmektedir. Resimde yer alan renkler hikâyedeki atmosfer ile uyum sağlamaktadır. Beyaz renk abartılmadan verilerek normal şartlarda kışın soğukluk hissi sevecen ve mutluluk uyandıracak duygu sıcaklığında verilerek okuyucu üzerinde olumlu etki oluşturulmaya çalışılmıştır. Resimler bir yandan gerçekçi bir tarzda verilerek çocuğun gerçeklikten ve çevresindeki dünyadan koparılmadan gerçek dünya ile ilgili bilgi edinmesi amaçlanırken bir yandan da hikâyenin içine dâhil olarak hayal dünyasının zenginleşmesine katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Hikâyenin kahramanları olan hayvanlara, insana özgü özellikler yüklenerek anlatılmasındaki amaç hayvan sevgisinin oluşmasına katkı sağlamaktır. Hem estetik açıdan hem de öğreticilik açıdan hikâyedeki resimler genel olarak istenilen nitelikleri taşıdığı söylenebilir.

Resimlerde dikkat çeken en önemli unsurlardan biri de hemen hemen tüm resimlerde hikâyenin kahramanlarıyla birlikte bir fare ve üç kuşun yer almasıdır. Gerçek hayatta kediler hem fareler hem de kuşlar için bir tehdit iken benzer şekilde köpekler de kediler için bir tehdittir. Fakat bu durum hikâyeye boyunca bir arkadaşlık

atmosferi içinde verilerek hayvanlar arasında dostluk ve barış ortamı güçlü bir şekilde vermeye çalışılmıştır.

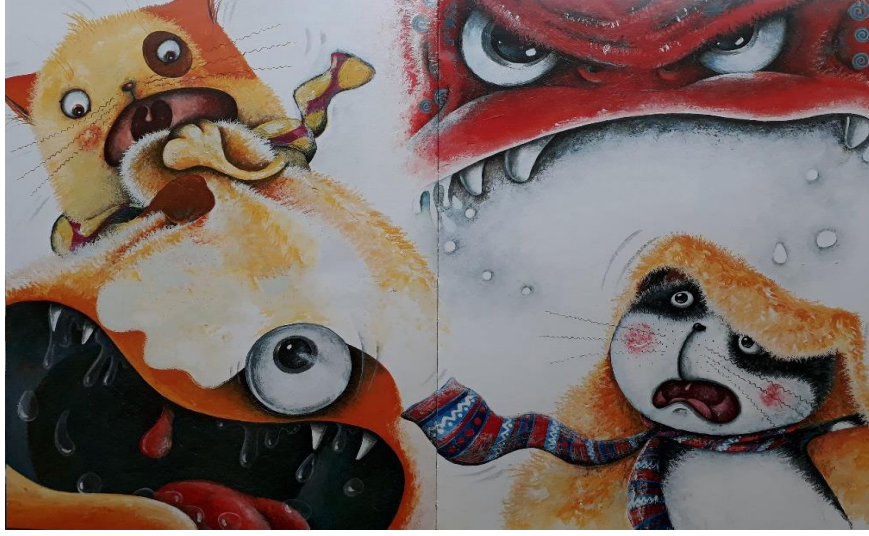

Resim 36: Üç Kedi Bir Canavar Kitabındaki Çizim-1

Resim 36'da tüm hayvanlar ve çocukların kışın tadını çıkarıp eğlendikleri bir manzara verilerek okuyucuda mutluluk hissi uyandırılmıştır. Genel bir kış manzarası verilen bu resimle ilgili dinleyicilerin yorumları alınarak onların hikâyenin içine dâhil olması sağlanabilir. Böylelikle hikâyedeki kurgu ilerledikçe çocuklar hayal güçleriyle farklı şeyler hayal edebilirler.

Resim 37: Üç Kedi Bir Canavar Kitabındaki Çizim-2

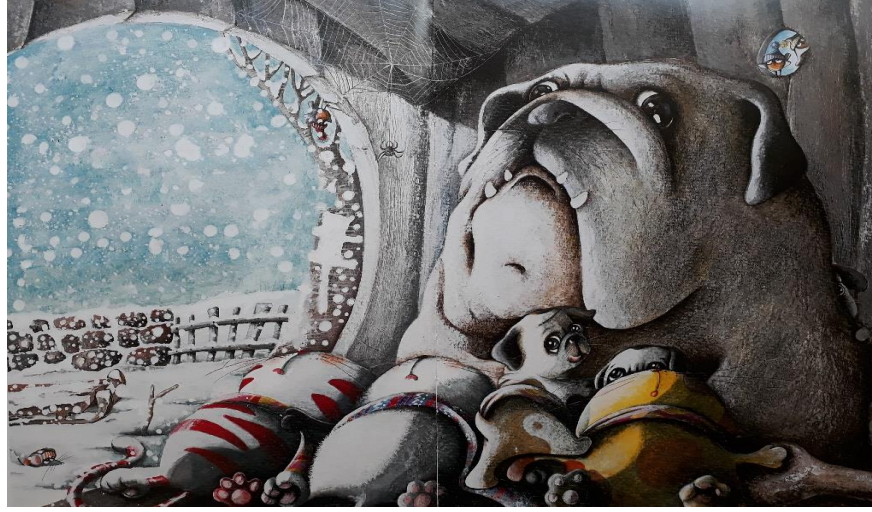

Resim 38: Üç Kedi Bir Canavar Kitabındaki Çizim-3

Resim 37’de kitabın isminde yer alan “Canavar” ile ilgili ilk bilgiyi edinen Kahramanların halleri, Resim 38’de ise bu bilgiler ile hayallerindeki canavara ilişkin düşünceleri görülmektedir. Bu iki resimde çocukların öğrendikleri yeni şeylerle denli zengin ve farklı şeyler hayal edebileceklerine yönelik ipucu verilmektedir.

Resim 39: Üç Kedi Bir Canavar Kitabındaki Çizim-4

Resim 40: Üç Kedi Bir Canavar Kitabındaki Çizim-5

Resim 39’da Pus’un elinde bir yavru köpekle gelmesi ve sonrasında onu aralarına alarak ısıtmalarını görülmektedir. Akabinde ise köpeğin annesini diğer bir deyişle Canavar’ı gördükleri zaman yüzlerindeki korku resmedilmiştir. Resim 40’da ise Canavar’ın Piti ve Pati ile yavrularının üstü örtülü şekilde uydukları görülmektedir. Resimde Pus gözükmemektedir. Bu durum dikkatli çocukların gözünden kaçmayacaktır. Okuyucu bu durumu çocuklara sorarak dağılan dikkatleri tekrar hikâyeye toplayabilir.

Resim 41: Üç Kedi Bir Canavar Kitabındaki Çizim-6

Resim 41, hikâyedeki tüm hayvanların köpekler, kediler, kuşlar ve fare, ki bunların gerçek hayatta birbirine karşı düşmanca tutum içinde olabileceğini daha önce dile getirilmişti, bir arada verildiği mutlu bir tablo sergilenmiştir. Hikâyenin adı ve

kurgunun başı düşünülduğünde varılan sonuç ve bu sonuçla ilişkilendirilen yukarıdaki resim; çocuğun hayal ve ruh dünyasına olumlu katkı yapması açısından dikkatlice düşünülmüş önemli bir ayrıntı olarak ele alınabilir.

3.7.2. İçerik Açısından Değerlendirme

Bu değerlendirme aşamasında, “Üç Kedi Bir Canavar” isimli kitap; *konu ve kurgu, izlek ve tema, karakter ve kahraman, dil ve anlatım, iletiler, çevre* boyutlarıyla çözümlenerek yorumlanmıştır.

- Konu ve Kurgu

Eserin konusu; “yardım etme” ve “korku” ile ilgilidir.

Eserin kurgusal yapısını genel olarak vermek gerekirse kısaca şunlar söylenebilir: Her yerin bembeyaz olduğu sokakların, kaldırımların ve evlerin karla kaplandığı bir kış günü; Piti, Pati ve Pus adında üç arkadaş kedi şaşkındır. Çünkü ilk kez kar görmüşlerdir. Yağan kar taneleri minik burunlarını gıdıklamakta, onlar da dayanamayıp karda yuvarlanmakta ve kardan kedi yapmaktadır. Daha sonra kartopu oynamaya başlayıp birbirine kartopu atarlar. Sonraki eğlenceleri ise leğenden kızakla kaymaktır. Fakat yokuş aşağı kayarken kızıağın kornasının ve firenin olmadığını aynı zamanda hızlı gitmenin de keyfini fark ederler. Fakat tüm bunlar yaşanırken zaman çok hızla akıp geçmiş ve hava kararmıştır. Aynı zamanda fırtına da yaklaşmaktadır. Ve tüm bunlar olurken hikâyenin kahramanları evlerinden çok uzaktadır. Tam o sırada akıllarına kaydıkları leğeni bir kutuya taşıyarak yan yana sokulup ısınmak gelir. Bunun için Pus, bir apartman girişinin gösterir. Piti o anda sıçrar çünkü yüzüne rüzgârla savrulan bir kâğıt parçası çarpmıştır. Pus kâğıdı alıp okumaya başlar. Kâğıtta şunlar yazmaktadır; “*Dikkat! Canavara yaklaşmayın, bu aralar çok sinirli!*”. Bunu okuduktan sonra Pus fisıldayarak: “*Bu bir şaka olmalı. Canavar diye bir şey yoktur. Herkes aklını kullanmalı.*” der. Fakat Piti ve Pati yine de korkudan titrer. Hatta en küçük ses bile onların irkilmesine neden olmaktadır. Rüzgârın uğultusundan zıplar, dalların çatırdamasından sıçrarlar. Bu hallerinden dolayı Piti ve Pati her şeyi canavar sanmaktadır. Çünkü her ikisinin de zengin hayal gücü vardır. Akıllarındaki türlü türlü canavarları düşünerek; “*Acaba canavarın sivri dişleri, salyalar akıtan kocaman bir*

ağız mı var?” diye aklından geçirir Pati. “Kocaman bir kafası, kat kat, kıvrım kıvrım derisi mi var?” diye düşünür Piti. Tam o anda birkaç adım ötede, küçücük bir karaltıdan “Viiik!” diye bir inleme sesi gelir. Piti ve Pati’nin korkudan dişleri takırdar. Pus ise sakin adımlarla karaltıya yaklaşır ve çok geçmeden Piti ve Pati’nin yanlarına döner. Fakat Pus’un kucağında minicik bir köpek yavrusu vardır. Köpek yavrusunun üzerinde hala süt kokusu vardır ama yalnız başınadır. Ve soğuktan donmak üzeridir. Piti, Pati ve Pus; minik köpek yavrusunu ovalayarak, patileri ve vücutlarıyla onu ısıtmaya çalışır. Sonunda minik yavru gözlerini açar ve teşekkür eder gibi ıslak burnunu sürter, minik diliyle kediciklerin yüzlerini yalar. Tam o anda etrafa korkunç bir uluma sesi yayılır: “AAUUUU’ AAUUUUU!” Ardından da bir homurtu sesi yaklaşır: “HIIIM HUUUM HUUUM”. Üç kafadar, hatta Pus bile bu seslerden korkarak; “Demek canavar varmış gerçekten!” derler. Bir yandan da minik yavruyu kollarlar. Üçü de sımsıkı gözlerini yumar. Sonra üzerlerine düşen dev gölgeyi fark edince, küt küt atsa da kalpleri yine de gözlerini aralarlar. “Olamaaaz!!! Gerçekten de salyaları akan kocaman bir ağız, sivri dişler. Koskoca bir kafa. Kat kat, kıvrım kıvrım bir deri. Hiiii!!! Korkunç bir canavar bu besbelli.” diyerek Üçü de şıp diye oracıkta bayılıverir. Ayıldıklarında güzel bir sürprizle karşılaşırlar. Henüz yavruleyen bir köpekmiş o korktukları Canavar. Hem çok şefkatliymiş hem de anlayışlı. Meğer komiklik olsun diye birileri; “Canavar” koymuş adına. Piti, Pati ve Pus bayılınca, Canavar onları sıcak kulübesine taşıyıp Üçünü de en rahat köşesine yatırır. Sonuç olarak yeni anneler sinirli olur, endişeden bebeklerine yabancıları yaklaştırmaz. Ama Canavar için Üç kafadar artık günün kahramanıdır. Çünkü kaybolan yavrusunu donmaktan kurtarmıştır. Artık Piti, Pati ve Pus, Canavar’ın başının tacıdır.

Kurguda görüldüğü üzere Piti, Pati ve Pus iyi dost üç arkadaş kedi olup birlikte vakit geçiren ve eğlenen hikâyedeki kahramanlardır. Özellikle ilk arkadaşlık ilişkilerinin başladığı okul öncesi dönem düşünüldüğünde bu yaş grubundaki çocuklar da kendi aralarında iyi arkadaşlıklar kurarak sosyalleşmeye başlamaktadır. Dolayısıyla hikâyedeki kahramanlar arasındaki iyi dostluk örneği çocukların kolayca anlayabileceği bir durumdur. Ayrıca kar tanelerinin insanın burnuna dokunduğunda gıdıklamaya benzer bir his uyandırması, kışın kar yağdığında her yerin bembeyaz olması, karda yuvarlanmak, kardan adam yapmak, kartopu oynamak, legenden kızak

yapıp kaymak ve soğuktan ve rüzgârdan korunmak için kuytuda sığınmak çocukların gerçek hayatta karşılaştığı ve yaşadığı olaylardır. Bu nedenle kurguda geçen olaylar çocukların kendisini bulabileceği özelliktedir. Burada sayılan her bir durum çocukların okunan hikâyeyi anlaması, benimsemesi ve kurguyu hayalinde canlandırması açısından önemlidir.

Hikâyenin kurgusal temeli; “korku ve merak, merhamet, cesaret, korkuyla yüzleşme” duyguları üzerine kurgulanmıştır. Örneğin; Piti’nin yüzüne rüzgârla savrulan bir kâğıt parçasını Pus’un alıp okuması sonucu oluşan durum, *korku ve merak* duygusuna; Pus’un duydukları “Viik!” sesini takip ederek kucağında minik bir köpek yavrusuyla dönmesiyle Pati ve Pus’un yardımıyla soğuktan donmak üzere olan minik köpek yavrusunu ovalayarak, patileri ve vücutlarıyla onu ısıtmaya çalışmaları, *merhamet* duygusuna; Üç kafadarın hatta Pus’un bile seslerden korkmasına rağmen bir yandan da minik yavruyu kollamaları, *cesaret* duygusuna; duydukları korkunç seslere rağmen üzerlerine düşen dev gölgeyi fark edince, küt küt atsa da kalpleri yine de gözlerini aralayıp bakmaları, *korkuyla yüzleşme* duygusuna referans vermektedir. Söz konusu bu duygular; insana özgü olup, özellikle çocukların sık sık yaşayabileceği duygular olması nedeniyle, okuyucunun kurgunun içine çekilmesi adına önemli etkenlerdendir.

Hikâyenin başkahramanları daha yakından incelendiğinde her birinin farklı özelliği dikkat çekmektedir. Örneğin; Piti ve Pati çabuk korkan ve hayal güçleri zengin birer karakter iken Pus, mantıklı ve daha cesur bir karakter özelliği sergilemektedir. Bu durum her bir çocuğun kendini bir kahraman ile özdeşlemesine yardım edebilecek bir özellik olarak hikâyenin kurgusunda karşımıza çıkmaktadır.

- *İzlek ve Tema*

“*Üç Kedi Bir Canavar*” isimli kitapta Sara Şahinkanat, “Hayvanlara karşı merhametli olmayı, cesareti ve korkuların her zaman düşünüldüğü kadar korkunç olmadığı” iletisini vermektedir. Bu iletiyi hikâyedeki başkahramanlar ile kurulan bağ yardımıyla destekleyerek merak duygusu ve korkularla yüzleşme davranışını da kullanarak olay örgüsü içinde vermektedir. Hikâyedeki başkahramanların başka bir hayvana yardım etmesi ve onu korumaları “yardım etme ve zayıfları koruma”

kavramlarına da dikkat çekmektedir. Minik yavruya ait özelliklerin verilerek okuyucu kitlesi olan çocuklarda hayal gücü tetiklenmekte ve böylelikle hayvan sevgisinin oluşmasına katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Pus'un cesur ve akıllıca düşünüp hareket etmesi, sesin geldiği yeri merak ederek gidip minik köpek yavrusunu bulması, kahramanların korkmalarına rağmen onu korumaya çalışmaları ve cesaretlerini toplayıp gözlerini açıp Canavar'a bakmaları; birçok insana özgü duygunun ele alındığını göstermektedir. Hem Piti'nin yüzüne rüzgârla savrulan bir kâğıt parçasını Pus'un alıp okuması ve "Bu bir şaka olmalı. Canavar diye bir şey yoktur. Herkes aklını kullanmalı." diyerek yazılan şeyleri *sorgulaması* hem de başkahramanların minik köpek yavrusunu ovalayarak, patileri ve vücutlarıyla ısıtmaya çalışmaları ile minik köpek yavrusunu ortalarına alıp kollamaları *birlikte ve ortak hareket etmeleri* hikâyeye gibi sanat ürünlerinde çocukların dil gelişimi desteklenerek sanat bilincinin oluşmasına katkı sağlanması amaçlanmıştır.

- *Karakter ve Kahraman*

Hikâyede yer alan kahramanlar: Piti, Pati, Pus, Minik Köpek Yavrusu ve Canavar'dır. Hikâyedeki ana kahraman Pus'tur.

Pus: Fiziksel olarak küçük ve kedi cinsinden bir varlıktır. Dolayısıyla fazla geliştirilmeyen ana kahramana ait diğer fiziksel özellikler kitaptaki görseller yoluyla öğrenilebilmektedir. Kişilik ve davranışsal özellikler ise; "üç küçük kedi içerisinde en mantıklısı ve cesur olanıdır, meraklı ve zekidir, yardım etmeye istekli ve iyi kalplidir". Belirtilen özellikler ana kahramanın çocuk doğasına uygun bir şekilde karşısına çıkarıldığı görülmektedir. Ana kahramanda kendi özelliklerini gören çocuklar, ana kahraman ile özdeşim kurarak kendilerini yakın bulacak ve kolaylıkla benimseyecektir. Böylelikle ana kahramanın okurlara sunulan olumlu davranışları, kolayca özümsemiş çocukların yaşamlarına aktarmaları sağlanmış olacaktır.

Piti ve Pati: Çabuk korkan, hayal dünyaları geniş, aynı zamanda meraklı, yardım etmeyi seven diğer bir deyişle merhametli, mecbur kaldıklarında cesur dost canlısı iki küçük kedir.

Minik köpek yavrusu: Yeni doğmuş, daha ağzı/üzeri süt kokan, yuvasından uzakta, yalnız başına ve donmak üzere olan bir sevimli köpek yavrusudur.

Canavar: Kat kat ve kıvrım kıvrım derili koskoca bir kafası olan, henüz yavrulayan bu nedenle de yavrularına zarar gelir diye yabancılara karşı biraz endişeli ama aynı zamanda çok şefkatli ve anlayışlı bir anne köpektir.

- *Dil ve Anlatım*

Bu başlık altında; *sözcükler, kalıplaşmış ifadeler, anlatım bozuklukları, noktalama ve imla hataları* analiz edilmiştir.

Sözcükler: Sade bir anlatımla kaleme alınan eserde okuyucu kitlesi olan çocukların anlayabileceği kelimeler kullanılmış olup kelime grupları, deyim ve atasözlerinden uzak durulmuştur. Okurlar, “ustaca, hain, kafadar, kuytu, salya, karaltı, kollamak” gibi birkaç kelimeye ait anlamları bilmeseler de metnin bağlamından ve hikâyedeki resimlerden hareketle söz konusu kelimelerin anlamlarına ilişkin tahmin yürütecekleri düşünülmektedir. Böylelikle bu kelimeler sayesinde çocuk okurların dil gelişimi ve kelime hazinelerinin artması söz konusu olacaktır.

Kalıplaşmış ifadeler: İnsan dışı varlıklar olan hayvanlara insansı özellikler verilerek konuşturulması şeklinde bir anlatım tercih edilmiştir. Ayrıca hikâyedeki hayvanların niteliklerini belirten; “*şaşkın, keyifli, irkilmiş*” kelimeleri ile “*zamanın hızla akıp gitmesi*” (s.10), “*aklını kullanmak*” (s.14), “*bayılıvermek*” (s.29), “*baş tacı*” (s.32), deyimler ile zenginleştirilmiştir. Buradaki amaç; hikâyeye ile okuyucunun hayal dünyasının zenginleştirilmesi ve böylelikle Türkçe'nin anlatım gücünün ve zenginliğinin hissettirilmesidir.

Anlatım bozuklukları: Kitapta yer alan cümleler ya çok kısa ya da çok uzundur. Uzun cümleler arasında; “*Sonraki eğlence, leğenden kızak yapmak, Bir o yokuştan, bir bu yokuştan kaymak.*” (s.8), “*Pus'un gözünden kaçmaz neyse ki, Bir apartman girişi... hemen şuradaki.*” (s.13), “*Pus alıyor kâğıdı, okuyor yazılanı: “Dikkat! Canavara yaklaşmayın, bu aralar çok sinirli!” ve ‘Pus fısıldıyor: “Bu bir şaka olmalı. Canavar diye bir şey yoktur... Herkes aklını kullanmalı.”*” (s.14), “*“Acaba canavarın sivri dişleri, salyalar akıtan kocaman bir ağzı mı var?” diye düşünüyor Pati.*” (s.18), “*“Kocaman bir kafası, kat kat, kıvrım kıvrım derisi mi var?” diye düşünüyor Piti.*” (s.19), “*İşte o anda birkaç adım ötede, Küçükçük bir karaltıdan geliyor “Viiik!” diye bir inleme sesi...*” (s.20), “*Üç kafadar, başlıyor miniği*

ovalamaya, Patileri ve vücutlarıyla onu ısıtmaya.’ (s.23), *‘Teşekkür eder gibi... sürüyor ıslak burnunu, Yalıyor minik diliyle, kediciklerin yüzlerini.’* (s.24), *‘Bir yandan kollarken minik yavruyu, Üçü de yumuyor gözlerini, sımsıkı.’* ve *‘Fark edince üzerlerine düşen dev gölgeyi, Küt küt... küt küt atsa da kalpleri.’* (s.29), ve *‘Bayılınca bizim kafadarlar, Canavar onları taşımış sıcak kulübesine.’* (s.30) sayılabilir. Dolayısıyla kısa cümleler ortalama 4-5 kelimedenden oluşurken uzun cümleler ortalama 10-13 kelimedenden oluşmaktadır. Bu durum her ne kadar metin içinde noktalama ve imla hataları yapılarak uzun cümleler kısa cümleler şeklinde gösterilmiş olsa da hikâyedeki metin uzunluklarında dalgalanmalara neden olduğu söylenebilir. Anlatımda; basit, birleşik, sıralı ve bağlı cümleler kullanılmıştır. Cümle yapısı yönünden her yapıdan örneğe yer verilmesi, Türkçe’nin zenginliği ve anlatım gücünün zenginleştirilmesi adına önemli bir özelliktir. Kitapta genel itibariyle fiil cümlesi ve kurallı cümleler kullanılmıştır. Ayrıca isim cümlesi ve devrik cümlelere de rastlanmaktadır. Anlatımı tekdüzelikten kurtarmak ve akıcılık kazandırmak amacıyla konuşma ifadeleri ve soru cümlelerine yer verilmiştir. Üç nokta, tırnak, ünlem, iki nokta üst üste ve soru işaretinin kullanım özellikleri de çocuklara sezdirilmiştir.

Noktalama ve imla hataları: Kitapta karşılaşılan noktalama işaretlerinin yanlış kullanımlarından veya kullanılmamasından kaynaklanan hatalar söz konusudur. Bahse konu hatalar aşağıda verilmiştir.

• *“Sonraki eğlence, leğenden kızak yapmak, Bir o yokuştan, bir bu yokuştan kaymak.”* (s.8) ifadesinde, virgül sonra kelime büyük harfle başlamış ancak kelime ya küçük harfle başlamalı ya da virgül yerine nokta konulmalıydı. Bu nedenle yazım kurallarına uygun cümlenin yazımları: *“Sonraki eğlence, leğenden kızak yapmak. Bir o yokuştan, bir bu yokuştan kaymak.”* veya *“Sonraki eğlence, leğenden kızak yapmak, bir o yokuştan, bir bu yokuştan kaymak.”* şeklindedir.

• *“Kafadarlar şimdi evlerinden çokook uzakta.”* (s.10) ifadesinde, “çooook” kelimesinde aynı harf birden çok kez kullanılarak kelimeye derinlik katılmak istenilmiş ancak kelimenin bu şekilde yazımı yanlış olup harf tekrarı yapılmamalıydı. Bu nedenle cümlenin düzeltilmiş şekli: *“Kafadarlar şimdi evlerinden çok uzakta.”* olmalıdır.

• “*Pus’un gözünden kaçmaz neyse ki, Bir apartman girişi... hemen şuradaki.*” (s.13) ifadesinde; virgül sonra kelime büyük harfle başlamış ve üç noktadan sonra gelen kelime küçük harfle yazılmış ancak kelime küçük harfle başlamalı ve üç noktadan sonraki kelime ya büyük harfle başlamalı ya da üç nokta kaldırılmalıdır. Bu nedenle yazım kurallarına uygun cümlenin yazımları: “Pus’un gözünden kaçmaz neyse ki, bir apartman girişi hemen şuradaki.” veya “Pus’un gözünden kaçmaz neyse ki, bir apartman girişi... Hemen şuradaki.” şeklindedir.

• “*Dallar çat çat... çatırıyor.*” (s.16) ifadesinde, üç noktadan sonra gelen kelime küçük harfle ile başlamış ancak ya büyük harf ile yazılmalıydı ya da üç nokta kaldırılmalıydı. Bu nedenle cümlenin düzeltilmiş şekilleri: “Dallar çat çat çatırıyor.” veya “Dallar çat çat... Çatırıyor.” olmalıdır.

• “*İşte o anda birkaç adım ötede, Küçücük bir karaltıdan geliyor “Viiik!” diye bir inleme sesi...*” (s.20) ifadesinde, virgül sonraki kelime büyük harfle başlamış ancak kelime ya küçük harfle başlamalı ya da virgül yerine nokta konulmalıydı. Bu nedenle yazım kurallarına uygun cümlenin yazımları: “İşte o anda birkaç adım ötede, küçücük bir karaltıdan geliyor “Viiik!” diye bir inleme sesi...” veya “İşte o anda birkaç adım ötede. Küçücük bir karaltıdan geliyor “Viiik!” diye bir inleme sesi...” olmalıdır.

• “*Üç kafadar, başlıyor miniği ovalamaya, Patileri ve vücutlarıyla onu ısıtmaya.*” (s.23) ifadesinde, ikinci virgül sonraki kelime büyük harfle başlamış ancak kelime ya küçük harfle başlamalı ya da virgül yerine nokta konulmalıydı. Bu nedenle yazım kurallarına uygun cümlenin yazımları: “Üç kafadar, başlıyor miniği ovalamaya. Patileri ve vücutlarıyla onu ısıtmaya.” veya “Üç kafadar, başlıyor miniği ovalamaya, patileri ve vücutlarıyla onu ısıtmaya.” olmalıdır.

• “*Teşekkür eder gibi... sürüyor ıslak burnunu, Yalıyor minik diliyle, kedciklerin yüzlerini.*” (s.24) ifadesinde, üç noktadan sonraki kelime küçük harfle başlamış daha sonra ise virgülden sonraki kelime ise büyük harfle başlamış ancak ya üç nokta kaldırılıp virgülden sonraki kelime küçük harfle başlamalı ya üç noktadan sonraki kelime büyük harfle başlamalı ve sonraki kelime küçük harfle başlamalı ya da üç noktadan sonraki kelime büyük harfle başlamalı ve virgül yerine nokta konulmalıdır. Bu nedenle yazım kurallarına uygun cümlenin yazımları: “Teşekkür

eder gibi srtyor ıslak burnunu, yalıyor minik diliyle, kediciklerin yüzlerini.” veya “Teşekkür eder gibi... Srtyor ıslak burnunu, yalıyor minik diliyle, kediciklerin yüzlerini.” veya “Teşekkür eder gibi... Srtyor ıslak burnunu. Yalıyor minik diliyle, kediciklerin yüzlerini.” olmalıdır.

- “*Fark edince üzerlerine den dev gölgeyi, Kt kt... küt küt atsa da kalpleri.*” (s.29) ifadesinde, virgülden sonraki kelime büyük harfle balamı ve üç noktadan sonraki kelime küçük harfle balamı ancak ya virgül yerine nokta konulmalı ve üç noktadan sonraki kelime büyük harfle balamalı ya virgülden sonraki kelime küçük harfle balamalı ve üç nokta kaldırılarak yerine virgül konulmalı ya da virgln yerine nokta ve üç noktanın yerine virgül konulmalıdır. Bu nedenle yazım kurallarına uygun cümlenin yazımları: “Fark edince üzerlerine den dev gölgeyi. Kt kt... Kt küt atsa da kalpleri.” veya “Fark edince üzerlerine den dev gölgeyi, kt küt, küt küt atsa da kalpleri.” ya da “Fark edince üzerlerine den dev gölgeyi. Kt kt, küt küt atsa da kalpleri.” olmalıdır.

- “*Olamaaz!!!*” (s.29) ifadesindeki aynı harf ve nlem işareti birden çok kez kullanılarak kelimeye derinlik katılmak istenilmi ancak kelimenin bu Şekilde yazımı yanlış olup harf tekrarı yapılmamalı ve bir tane nlem işareti kullanılmalıydı. Bu nedenle kelimenin düzeltilmiş Şekli: “*Olamaz!*” olmalıdır.

- *İleti*

Kitaptaki ana ileti Şöyle ifade edilebilir: Çocuklar korkularını hayal dünyalarında büyüterek kendilerinin daha çok korkmasına yol açarlar. Söz konusu bu ana ileti çocuklara açıkça verilmeden hikâyedeki kurgunun geneline yayılarak okuyucunun kendisinin bulması veya ulaşması istenmiştir. Burada rtk bir yol izlenmiştir. Çünkü böylelikle okuyucunun üzerinde verilmek istenilen iletinin gücü ve etkisi artırılmış olacaktır. Aksi bir durum çocuklar açısından dayatılma olacağı için iletinin etkisinde azalma tehlikesi söz konusu olacaktır. Aynı zamanda örtük iletiler merak duygusunu artırırken açık iletiler merak duygusunu azaltmaktadır. Dolayısıyla kitapta yer alan hikâyedeki iletinin bu Şekilde verilmesi yazar açısından başarılı bir uygulamadır. Hikâyedeki diğer iletiler ise Şöyle sıralanabilir:

“Eyvah! Zaman hızla akıp geçmiş. Nasıl da kararmış hava! Üstelik yaklaşıyor hain bir fırtına. Kafadarlar şimdi evlerinden çooook uzakta.” (s.10) ifadesiyle verilmek istenilen ileti: Çocuklar arkadaşlarıyla birlikte keyifli vakit geçirirken zamanın ne kadar çabuk geçtiğini fark etmez ve bu durum istenmeyen sonuçlara yol açabilir.

“Yüzüne çarpan, rüzgârla savrulan bir kağıt parçası! Pus alıyor kâğıdı, okuyor yazılanı: “Dikkat! Canavara yaklaşmayın, bu aralar çok sinirli!” Pus fisıldıyor: “Bu bir şaka olmalı. Canavar diye bir şey yoktur... Herkes aklını kullanmalı.” (s.14) ifadesiyle verilmek istenilen ileti: Akıl ve mantığa uygun olmayan duyduğunuz ve okuduğunuz şeylere hemen inanmayın.

“Bari soğuktan donmasa. Üç kafadar, başlıyor miniği ovalamaya, Patileri ve vücutlarıyla onu ısıtmaya.” (s.22-23) ifadesiyle verilmek istenilen ileti: Çok üşüdüğünüzde veya donmak üzere olduğunuzda üşüyen yerlerinizi ovalamak sizi ısıtır.

- Çevre

Hikâyede fiziksel çevre olarak şehir veya kasaba diğer bir deyişle insanların toplu ve yoğun olarak yaşadığı ortamı seçilmiştir. Hikâyenin başında kartopu oynayıp eğlendikleri sokak ayrıntılı olarak verilmiştir. Ayrıca sığındıkları apartman köşesi ve Canavar’ın kulübesi de ayrıntılı olarak resmedilmiş ve hikâyede dile getirilmiştir. Bu durumu açıklayan ifadeler ise; “Ne güzel, bembeyaz her yer... Karla kaplanmış sokaklar, kaldırımlar, evler...” (s.5), “Sonraki eğlence, leğenden kızak yapmak, Bir o yokuştan, bir bu yokuştan kaymak.” (s.8), “Pus’un gözünden kaçmaz neyse ki, Bir apartman girişi... hemen şuradaki.” (s.13), “Bayılınca bizim kafadarlar, Canavar onları taşımış sıcak kulübesine.” (s.30) ifadelerindeki; “sokak, kaldırım, ev, yokuş, apartman girişi, kulübe” kelimeleriyle okuyucuya hikâyedeki fiziksel çevre hakkında bilgi verilmektedir.

Hikâyedeki sosyal çevre ile ilgili olarak ise Piti, Pati ve Pus’un bir kış sabahı birlikte kar topu oynayıp eğlendiği, daha sonra soğuktan korunmak için kaydıkları leğeni soğuktan korunmak için kullanarak bir apartman girişine sığınıp ısınmaya çalıştıkları ve sonrasında Pus’un bulduğu minik köpek yavrusunu ısıtmaya ve onu korumaya çalıştıkları, en sonunda da kendilerini baygın bir şekilde Canavar’ın kulübesindeki rahat ve sıcak köşede uyurken buldukları bir olaylar ve durumlar

silsilesi söz konusudur. Benzer şekilde çocukların da kışın kartopu oynayıp, kızakla kayması karşılaşılan ve okurların keyif aldığı faaliyetlerdendir. Bahse konu eğlenceli kış aktiviteleri çocukları bir yandan keyiflenirken bir yandan da sosyalleştirmektedir. Böyle bir sosyal çevrenin çocuklar üzerinde olumlu psikolojik ge gelişimsel etkileri vardır.

3.7.3. Yazınsal Açıdan Değerlendirme

Hikâyede; kurgusal ve akıcılık yönüyle resimlerden büyük oranda yararlanılmış olsa da metnin çocukta okuma isteği uyandıracak tarzda ele alınmış alınması okuma kültürünün kazandırılması adına diğer başarılı bir uygulamadır. Bu yönüyle eserin okuma kültürüne katkı sağladığı ifade edilebilir.

Hikâyenin yazınsal niteliği diğer bir deyişle kullanılan kelimeler, ifade şekilleri, cümlelerin yapıları gibi yazınsal unsurlar okuyucunun hayal gücünü tetikleyecek unsurları içerecek şekilde hazırlanmıştır. Bu özellikte hikâyedeki diğer bir yazınsal açıdan başarı sayılabilir.

Hikâye genel olarak değerlendirildiğinde okuyucu kitlesi olan çocuklarda okuma isteği uyandıracak yazınsal özellikler taşıdığı söylenebilir.

3.7.4. Eğitsel İlkeler Açısından Değerlendirme

Kurgu; eğlenceyi, yardım etmeyi, korku hissiyle birlikte cesaret hissini bir arada vermektedir. Çocuklara yönelik edebiyat ürünlerinde tek taraflı veya tek odaklı duygulardan ziyade farklı alanlara hitap edecek duygular ve gelişim alanlarına değinen ürünler ortaya konulması arzu edilir. Dolayısıyla hikâyedeki cesaret ve korku hissi ile eğlenme ve unutma/dalgınlık hissini bir arada verilmesi eğitsel ilkeler açısından başarılı olduğu düşünülmektedir.

Hikâyedeki kurgunun gerçek hayatta karşılaşılabilecek bir durum olması ve bu kurgunun hayvanlar aracılığıyla verilmesi çocuklarda hayal gücünün gelişmesine katkı sağlayacak önemli bir husustur.

Hikâyede; *yardım etme* ve *cesaret* konuları ön plana çıkarılmaktadır. Ayrıca eğlenceye dalarak vaktin nasıl geçtiğini bilmemenin olumsuz sonuçlara yol

açabileceği dersi de verilmektedir. Her duyulan veya okunan şeye hemen inanmayıp sorgulanması ve aklın kullanılması gerektiği de öğütlenmektedir. Yardım etmenin ve birlikte çalışarak daha etkili sonuçların alınabileceği fikri de verilmektedir. Sayılan tüm bu unsurlar çocukta kalıcı, yeni ve arzu edilen davranışların oluşmasına katkı sağlayacak niteliklerdir.

3.8. BABAMIN BATTANİYESİ ESERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

“*Babamın Battaniyesi*” adlı esere ilişkin olarak; *biçimsel açıdan, içerik açısından, yazınsal açıdan, eğitsel ilkeler açısından* çeşitli değerlendirmelere yer verilmiştir. Sara Şahinkanat’ın çocuk kitapları, çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmiştir.

3.8.1. Biçimsel Açıdan Değerlendirme

“*Babamın Battaniyesi*” adlı esere ilişkin biçimsel açıdan değerlendirme; öncelikle, *tasarım özellikleri* ile değerlendirilmiş sonra, örnek resimler üzerinden *resim özellikleri* ile değerlendirilmiştir.

- *Tasarım Özellikleri*

Yapı Kredi Yayınları (YKY) tarafından yayınlanan Sara Şahinkanat’ın “*Babamın Battaniyesi*” adlı eserin tasarım özellikleri, KYK’nin yayınladığı benzer eserler ile ortak özellikler taşımaktadır. Tasarım özellikleri; *boyut, kâğıt kalitesi, kitap sırtı, kapak, ciltleme ve baskı, sayfa düzeni, harfler, sayfa sayısı* hususları dikkate alınarak incelenmiştir.

Boyut: 20.5 x 28 cm boyutlarında hazırlanan eser bu yönüyle çocuk okurların benzer ölçülerdeki kitaplar ile aynı özellikleri taşımaktadır. Bu ölçülerin çocukta kitaplık kurma isteği uyandıracak ölçülerde olduğu söylenebilir. Kitabın ağırlığı ve hacmi dikkate alındığında kolaylıkla tutulabilecek ve rahatlıkla taşınabilecek nitelikte olduğu görülmektedir

Kâğıt kalitesi: Kitabın kâğıt kalitesi; birinci hamur, yağlı, parlak ve kalın kâğıttır. Bu tür kâğıtlar okuyucunun dikkatini çekmekte, dokunulduğunda güzel bir his uyandırmaktadır. Dolayısıyla hedef kitle düşünüldüğünde üzerinde olumlu etki bırakmaktadır.

Kitap sırtı: Kitap sırtı; sert ve köşelidir. Bu durum dayanıklılık açısından önem olsa da çocukların bu sert kitap köşeleri ve sırtları ile kendilerine, yaşlarına ve daha küçük çocuklara zarar verme ihtimali söz konusudur.

Kapak: Kitabın kapağı, karton kapaktır. Karton kapaklar, çocuklar açısından önemlidir. Çünkü kalın ve dayanıklı olması arzu edilen bir özelliktir. Kitabın ön kapağında; kitap adı, yazarı, resimleyen kişinin adı ve soyadı, yayın evi ve kaçınıcı baskı olduğuna ilişkin bilgiler verilmiştir. Ön kapakta yer alan resmin kitabın içeriği hakkında bilgi verdiği ve kitapta anlatılan konuyla yakından ilişkili olduğu görülmüştür. Ön kapak için tercih edilen resimde kitapta anlatılan hikâyenin anlık bir durum betimlemesi verilmiştir (s.14-15). Bu durum okuru genel bir kanıda bulunmasına katkı sağlayacak niteliktedir. Söz konusu ön kapak resminde; kırmızı ve beyaz rengin tonları tercih edilmiştir. Fakat kitabın ön kapağında eserin hangi yaş grubuna uygun olduğuna dair bir bilgiye yoktur. Kitabın arka kapağında; eserdeki hikâye ile bağlantılı ve aynı zamanda kapak resminde yer alan renklerle uyumlu bir resim olduğu gözlemlenmiştir. Arka kapakta da tıpkı ön kapakta olduğu gibi kitapta anlatılan hikâyenin anlık bir durum betimlemesi verilmiştir (s.8-9). Arka kapakta yer alan diğer bir husus da kitap ile ilgili bilgi verici açıklamaların yer almasıdır. Kitap ile ilgili tanıtım cümleleri ile merak duygusu oluşturulmaya çalışılmıştır. Aşağıda, “*Babamın Battaniyesi*” adlı eserin arka kapak yazısı yer almaktadır:

“Evde canınız çok mu sıkıldı? Zaman geçmek bilmiyor mu? Olsun.

İki kardeş babalarının battaniyesiyle öyle eğleniyorlar ki, zaman neşeyle akıp gidiyor, şiş göbekler iniyor. Bu battaniye başka battaniyelere benzemiyor, türlü türlü maceraya götürüyor. Babanın müthiş hayal gücüyle canlanan battaniye çocukların rengârenk hayalleriyle bir araya geliyor. Babalar çocuklarıyla böyle vakit geçirirse, maceralar bitmez tükenmez. Çocuklarla hep anneler ilgilenecek değil ya? Babayla yaşanan maceralar bir harika.

Sara Şahinkanat’ın kıpır kıpır kaleminden tekrar tekrar okunacak bir hikâye daha.”

Son olarak hem ön kapaktan hemen sonra hem de arka kapaktan hemen önce diğere bir deyişle kitabın iç tasarımında hikâyede anlatılan kurgudan kısa sahneler resmedilmiştir. Söz konusu bu durum bir çeşit hikâyenin genel bir özeti niteliğide taşımaktadır.

Ciltleme ve baskı: En dayanıklı ciltleme türü olan iplik ciltleme, kitabın ciltlemesinde kullanılarak kitaba sağlamlık ve dayanıklılık katılmıştır. İplik ciltleme; sadece kitaba dayanıklılık değil aynı zamanda kitabın kullanılışlılığına da katkı sağlamaktadır. Çünkü yaş grubu düşünülduğünde bu ciltleme tercihi önem arz etmektedir. Ayrıca kitap yüksek baskı kalitesine sahiptir. Kitabın ilk baskısı Nisan 2019 yılında yapılmıştır. İncelen eser 7. baskıya aittir.

Sayfa düzeni: Kitaptaki resimler ve yazılar incelendiğinde yazıların sayfanın boş ve açık renkli alanlarında yer almaktadır. Tüm resimler iki sayfayı kaplayacak şekildedir. Resimler canlı, konuyu anlatıcı, okuyucunun ve dinleyicini dikkatini çeken, çizimleri yumuşak hatlıdır. Bu özellikler hem okuyucunun hem de dinleyicinin dikkatini çekici, hayal gücünü artırıcı, merak duygusunu tetikleyici niteliktedir. Sayfadaki metinler çoğu zaman bir sayfaya çok az da olsa iki sayfaya yayılmış olup resmi gölgelemeden uygun boş yerlere yerleştirilmiştir. Bu yerleşim düzeni; kimi zaman sayfanın altında kimi zaman sayfanın üstünde olacak şekildedir. Böylelikle kitap tek düze bir görüntüden kurtulmuştur. Metinlerin uzunluğu ise 6-9 kelimedenden oluşan satırlar şeklindedir. Bu durum hikâyenin akıcılığına katkı sağlamak, çizimler ile dinleyicinin hayal gücünü ve ilgisini çekmek, tek bir seferde tüm hikâyenin okunabilmesini sağlamaktadır. Böylelikle verilmek istenin mesaj ve kazanımlar kolaylıkla okuyucuya verilebilmektedir. Kitapta yer alan metinler ilgili sayfadaki resmi en iyi şekilde ve en basit anlatımla dile getirecek tarzda kaleme alınmıştır. Metinlerde; sadelik, basitlik ve resmi en iyi şekilde anlatabilme amaçlanmıştır. Son olarak kitabın arka kapağında okuyucuda merak uyandıracak kısa cümleler ile hikâyeye ait açıklamalar verilmiştir. Kitabın birinci sayfasında yazar Sara Şahinkanat ve çizer Ayşe İnan hakkında kısa özgeçmiş bilgisi bulunmaktadır.

Harfler: “14 punto” ve “Serif” yazı tipinde keskin hatlı font ile yazılan kitapta yer alan metinler “bold” olarak hazırlanmış ve renkli sayfalar üzerine siyah renkte yazılmıştır. Satır aralıkları ve harfler arasındaki boşluklar idealdir. Okuma yönüyle

kolay, göz yormayan aynı zamanda akıcı bir nitelikte olan metnin yazınsal durumu, literatürdeki özellikleri taşımaktadır.

Sayfa sayısı: 40 sayfadan oluşmaktadır. Söz konusu bu sayfa sayısı okul öncesi dönemde bulunan çocuklar için ideal uzunluktadır. Kitap sayfalarının kesimi ile yazı ve resimlerle olan uyumu dikkat dağıtmayacak niteliktedir. Ayrıca sayfaların iki tam ve kolay şekilde açılmaktadır. Bu da kitabı çocuklara okuyan kişi açısından ve hikâyeyi dinleyen çocukların kitaptaki resimleri takip edebilmesi açısından kolaylık sağlamaktadır.

- Resim Özellikleri

“*Babamın Battaniyesi*” adlı eserin çizimi Ayşe İnan tarafından yapılmıştır. Bu eserde yer alan resimler ve metin arasında güçlü bir ilişki ve uyum söz konusudur. Bu durumun sebebi, çizimlerin olabildiğince metni yansıtacak özellikte olmasıdır. Eserde yer alan resimler incelendiğinde öykünün geçtiği doğal çevreyi olabildiğince net ve anlaşılır şekilde betimlediği görülmektedir. Ayrıca resimler, okur ile arasında bağ kurarak okurun duygularını etkileyebilecek niteliktedir. Resimde yer alan doğal ortamın renkleri ve tonları dinleyicinin hayal gücünü tetikleyecek ve kolaylıkla harekete geçirecek özellikleri taşımaktadır.

Resimler hem gerçekçi bir tarzda verilerek çocuğun gerçeklikten ve çevresindeki dünyadan koparılmadan gerçek dünya ile ilgili bilgi edinmesi amaçlanmış hem de hikâyenin içine dahil olarak hayal dünyasının zenginleşmesine katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Hikâyenin kahramanları ve hikâyede geçen olaylar ile ilgili insan ve hayvanlar birlikte verilerek hayvan sevgisinin oluşmasına katkı sağlanması amaçlanmıştır. Hem estetik açıdan hem de öğreticilik açıdan hikâyedeki resimler genel olarak istenilen nitelikleri taşıdığı söylenebilir. Resimlerde dikkat çeken önemli unsurlardan biri bazı resimlerde hikâyenin kahramanlarıyla birlikte yazarın önceki kitaplarındaki kahramanların ve kitaplarının resmedilmesidir (s.25-26; s.28, s.30; s.34-35; s.38-39). Özellikle de Piti, Pati ve Pus isimli üç küçük kedi resmedilmiştir. Burada yazar başka hikâyelerine referans vererek okuyucuda başka hikâyeler ile bağ kurmasını ve böylelikle okuma istediğini teşvik etmek olduğu söylenebilir.

Resim 42: Babamın Battaniyesi Kitabındaki Çizim-1

Resim 42’de yemek sonrası babanın sofrayı toplaması, annenin odanın bir köşesinde çalışması ve dağınık aynı zamanda sıcak ve olağan bir aile ortamı resmedilmiştir. Çizimler yumuşak hatlı, renkler sıcak ve canlı resmedilmiştir. Söz konusu bu manzara çocuğun kolaylıkla hayalinde canlandıracağı kendi aile ortamını hatırlatmakta olup böylelikle kolaylıkla hem ortamla hem de kahramanlarla özdeşim kurmasını sağlamaktadır.

Resim 43: Babamın Battaniyesi Kitabındaki Çizim-2

Resim 44: Babamın Battaniyesi Kitabındaki Çizim-3

Resim 43’de ve Resim 44’de hikâyede anlatılan iki ayrı oyun resmedilmiştir. Her ne kadar ilk başta kahramanların bir oyun oynadıkları resmedilse de gerçeklikten koparılmadan doğal aile ortamı verilmiştir. Daha önceki resimlerde olduğu gibi bu resimlerde de çizimler yumuşak hatlı, renkler sıcak ve canlı kullanılmıştır.

Resim 45: Babamın Battaniyesi Kitabındaki Çizim-4

Resim 46: Babamın Battaniyesi Kitabındaki Çizim-5

Resim 45’de ve Resim 46’ta yine hikâyede anlatılan iki ayrı oyun resmedilmiştir. Resim 45’de kahramanların bir oyun oynadıkları resmedilse de Resim 46’da dışarıda doğal bir ortam verilmiştir. Bu iki resim arasında gerçeklikten koparak sanki aile üyelerinin hikâyeyi yaşıyormuş hissi verilmiştir. Bu durum okuyucu ve dinleyicide kurgu ile gerçeklik arasında gelgitlere neden olmaktadır. Çünkü kitaptaki diğer tüm olaylar aslında bir hayal ürünü iken bu son durum gerçek mi yoksa kurgu mu olduğu tam olarak anlaşılmamaktadır. Benzer şekilde önceki resimlerde olduğu gibi bu resimlerde de çizimler yumuşak hatlı, renkler sıcak ve canlı kullanılmıştır.

Resim 47: Babamın Battaniyesi Kitabındaki Çizim-6

Resim 47’te hikâyede baba ve çocukların tüm bu oyun ve koşuşturmalardan yorulmuş olarak battaniyenin altında uyumaları resmedilmiştir. Burada dikkat çek en önemli unsur tıpkı Resim 46’da dile getirildiği gibi yaşanan son durumun hayal ürünü mü yoksa gerçek mi olduğu konusunda okuyucunun kafasında oluşan soru işaretleridir. Çünkü Resim 47’ye dikkat edildiğinde hikâyede yaşanan son olayın hayal ürünü değil gerçek olduğu fakat anlatılanlar yani metnin ise hayal ürünü olduğu ifade edilmiştir. Son olarak sıcak bir aile tablosu resmedilerek çocukta anne-baba sevgisi uyandırılmaya çalışılmıştır.

3.8.2. İçerik Açısından Değerlendirme

Bu değerlendirme aşamasında örnekleme yer alan “Babamın Battaniyesi” isimli kitap; *konu ve kurgu, izlek ve tema, karakter ve kahraman, dil ve anlatım, iletiler, çevre* başlıkları altında çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

- Konu ve Kurgu

Eserin konusu; “hayal gücü” ve “baba sevgisi” ile ilgilidir.

Eserin kurgusal yapısını genel olarak vermek gerekirse kısaca şunlar söylenebilir: Babaları aşçılıkta bir numara olan hikâyenin kahramanları, o akşamın sürpriz bir tencere dolusu yaprak sarmayı yanında da bol köpüklü ayran ile bir çırpıda yerler. Ama karınları şiştir ve bu nedenle de sofradan çok zor kalkarlar. Şiş göbeklerin bir şekilde inmesi için biraz oyun, biraz hareket gerektiğini düşünürler. Gözlerinde muzip bir pırıltı ile içeriden bir battaniyeyle döner babaları. Kahramanlar, henüz uyku vakti olmadığını o nedenle de babalarının hangi şakanın peşinde olduğunu merak ederler. Babalarına sorarlar, “*bu battaniye ne için, niye?*”. Babaları da “*İyi bak battaniyeye. Sihirlidir değişiverir*”. Çok geçmeden anlarlar oyunu ve battaniye çadıra dönüşür. Yüzlerini boyayıp Kızılderili olurlar bir anda. Çadırın içinde kutlama dansları yaparlar ve zafer çılgınlıkları atarlar. Hikâyenin anlatıcısı aynı zamanda hikâyenin kahramanlarında olan kız çocuğu, sesinin hep kuş gibi cıvıltılı olduğu için Kızılderili adı Şakıyan Serçe konur. Küçük erkek çocuğun Kızılderili adı, hiç yerinde durmadığı için Zıplayan Buzağı, babalarının ise geceleri horlamadığı fakat azıcık tısladığı için Kızılderili adı Tıssslayan Boğa konur. Bu durum karşısında herkes önce biraz kıkırdar, sonra bolca kıkırdar sonunda da kahkahaya boğulurlar. Gülmekten gözlerimiz yaşarınca yüzlerindeki boyaları şıp şıp akar. Daha sonra başka bir oyuna hazırlanırlar. Battaniye derme çatma bir sala dönüşür. Onlar da gemisi fırtınada batan tek gözlü üç şaşkaloz korsana. Aç bir köpekbalığı dadanır sallarına. Fır fır dönüyor etraflarında. “*Eyvah, nasıl dinecek bu dev balığın iştahı?*” diye endişelenirler. Köpekbalığının hayalinde zangır zangır titreyen üç korsancığı yemek mi olduğunu düşünürler. Gemi batmadan küçük korsan olan erkek çocuğu kurabiyeyi cepleri doldürmüştür. Bu duruma hep abur cubur topladığı için kızarmışlar. Ama o kurabiyeleri köpekbalığına atarlar ve köpekbalığı da “*hüp*” diye yutar ve karnı doyduğu için de uzaklara gider.

Bu nedenle ilk kez küçük korsanın bu kaçamağına sevinirler. Küçük bir oyuncak balıktan nasıl böyle bir oyun hayal ettiklerine ve oyuna kendilerini kaptırdıklarına şaşırırlar. Sıradaki oyunun ne olduğunu merak ederken battaniye hamak salıncağına dönüşür. İki uçundan sıkı sıkı tutarlar. Önce küçük erkek kardeşi hoplata hoplata sallayarak serseme çevirirler. Daha sonra kız çocuğunu sallamaya gelir sıra. Tam hoplatamasalar da sallanmanın pek zevkli olduğunu düşünür kız çocuğu. En sonunda sallanma sırasının babalarına geldiğini düşünürler fakat babayı sallamanın boşu boşuna bir çırpınma olduğunu görürler. Çünkü babaları onlara göre çok ağırdır. O anda küçük erkek çocuk, “Şişşş! bir dinleyin” der. Kulak kabartırlar seslere. “Miyav miyav” diye dışarıdan içli içli bağırarak bir ses duyarlar. Hemen pencereye koşarlar ve olup biteni seyre dalarlar. Masum bakışlı bir kedi ağaçta kalmıştır. İki kedi de ona ulaşmaya uğraşmaktadır. Kedileri tanırlar. O kediler daha önceki hikâyenin kahramanlarından olan meşhur üç kafadardır. “Ne yapmalı? Kediciği nasıl kurtarmalı?” diye babaları düşünceli bir şekilde alnını kaşır. “Haydi” der. “Şimdi itfaiyeci olma zamanı”. Aceleyle hazırlanırlar. Kediciğünüşmesini ve tüm gece o ağaçta kalmasını diye hemen aşağıya inerler. Çünkü itfaiyeci olmuşlardır. Battaniye, kurtarıcı bir brandaya dönüşür. İki kafadardın da yardımıyla, şekilden şekle girerler, biraz dil dökerler, hatta biraz da miyavlarlar. Ama sonunda tatlı kediciği ağaçtan atlamaya ikna ederler. Kediciği kurtardıktan sonra kız çocuğu; “Aslan babam, sen bin yaşa! Elbette sihir battaniyede değil, senin hayal gücünde, senin aklında. Şişşş göbekler indi. Battaniye dönüştü türlü maceraya. Çadıra, sala, salıncağına, brandaya. Biz dönüştük madalyalık kahramanlara. Yarın herkes bizi konuşacak. Gururla gezeceğiz ortalıkta sokağımızın meşhur kedisin ağaçtan kurtardık ne de olsa.” diye düşünür. O akşam çok yorulurlar ve artık dinlenmeye sıra gelir. Babalarının kalbi gibi sıcacık, yumuşacık, kocaman battaniyesinin altına koyun koyuna sığışarak uykuya dalarlar.

Kurguda görüldüğü üzere baba ve iki çocuğu birlikte hayal kurarak ev ortamında eğlenceli vakit geçirmektedirler. Hayallerinin kaynağını ise çevrelerinde bulunan eşyalar ve oyuncaklar oluşturmaktadır. Okul öncesi çocuklarının da kendi aralarında oyunlar oynayarak hayal kurması doğal bir davranış olarak görülmektedir. Kurguda geçen olay, bu yüzden onların kendisini bulabileceği bir niteliktedir. Tüm

bunlar, kurgunun okur tarafından benimsenmesini kolaylaştıracak ve kitap-çocuk arasındaki bağı güçlendirecek bir niteliktedir.

Kurgunun temelinde sebep-sonuç ilişkileri bulunmaktadır. Çok yemek yemişler bu nedenle de hareket edip bunları sindirmeleri gerekmektedir. Takma at kullanmaktadırlar çünkü Kızılderili olarak bir özellikleri ön plana çıkmaktadır. Köpekbalığına kurabiye kırıntıları atarlar çünkü köpekbalığı açtır yoksa onları yiyebilir. Battaniyeyi itfaiye brandası yaparlar çünkü ağaçtaki kedi aşağıya atlayacaktır. Mahallenin kahramanlarıdır çünkü mahallenin meşhur kedisini ağaçtan kurtarmışlardır.

Kurguda karşılaşılan sorunların nasıl çözüleceği ve hangi hikâye kahramanının yardımıyla bunu başaracağı açıkça kestirilememektedir. İleti kurgunun geneline yayılmış ve okurun ulaşması istenmektedir. Bu durum; okurun merak duygusunu canlı tutmaya ve ilgiyi çekmeye yarayacak bir özellik olarak kitaba kazandırmıştır.

- *İzlek ve Tema*

“*Babamın Battaniyesi*” isimli eserde Sara Şahinkanat, “baba sevgisi, hayal gücünün önemi, küçük şeylerle ne denli keyifli zaman geçirilebileceği” iletisini vermektedir. Bu iletiyi hikâyedeki başkahramanlar ile kurulan bağ yardımıyla destekleyerek hayal gücü kullanarak olay örgüsü içinde verilmektedir. Hikâyedeki başkahramanların başka bir hayvana yardım etmesi ve onu korumaları “yardım etme ve zayıfları koruma” kavramlarına da dikkat çekmektedir. Minik kedi yavrusunu kurtarmak için itfaiyeci rolünü üstlenerek okuyucu kitlesinin hayal gücü tetiklenmekte ve böylelikle hayvan sevgisinin oluşmasına katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Küçük erkek çocuk, “*Şişşş! bir dinleyin*” diyerek “*Miyav miyav*” diye dışarıdan içli içli bağırarak seslere kulak kabartıp hemen pencereye koşarlar ve olup biteni seyretmeye başlarlar. Masum bakışlı bir kedi ağaçta kalmış ve iki kedi de ona ulaşmaya uğraşmaktadır. “*Ne yapmalı? Kedicigi nasıl kurtarmalı?*” diye babaları düşünmeye başlar ve “*Haydi, şimdi itfaiyeci olma zamanı*” diyerek aceleyle hazırlanıp aşağıya inerler. Çünkü kedicigin tüm gece o ağaçta kalmasını ve üşmesini istemezler. İtfaiyeci olup battaniyeyi kurtarıcı bir brandaya dönüştürürler. Şekilden şekle girerler, dil dökerler, hatta miyavlarlar sonunda da kedicigi ağaçtan atlamaya ikna ederek

kediciği kurtarırlar. Burada; merhametli olmayı, yardıma ihtiyacı olanlara yardım etmeyi, akıllıca düşünmeyi, sorunlar karşısında çareler üretmeyi en önemlisi de hayvan sevgisi açık bir şekilde verilmektedir. Ayrıca hikâyeye gibi sanat ürünlerinde çocukların dil gelişimi desteklenerek sanat bilincinin oluşmasına katkı sağlanması amaçlanmıştır.

- Karakter ve Kahraman

Kitapta yer alan kahramanlar: *baba, babanın battaniyesi, kız çocuğu ve erkek çocuğudur*. Metnin ana kahramanı ise babadır. Hikâyeye kız çocuğunun ağzından anlatılmaktadır.

Baba: Kurgu boyunca tüm olayların ana karakteri olup anlatıcının diğer bir ifade ile kız çocuğunun gözünde kahramandır. Fazla geliştirilmeyen ana kahramanın diğer fiziksel özellikleri, görseller yoluyla öğrenilebilmektedir. Ana kahramanın çocuk doğasına uygun olarak okurun karşısına çıkarıldığı görülmektedir. Kendi babalarının özelliklerini ana kahramanda gören çocuklar, ana kahramanı kendilerine yakın bularak kolayca benimseyebileceklerdir. Bu benimsemenin yardımıyla da ana kahramanın okurlara sunulan olumlu davranışlarını özümseyecektir.

Babanın battaniyesi: Cansız bir varlık olan babanın battaniyesi hikâyeye ve kurgu boyunca şekilden şekle girmiş; çadır, sal, salıncak ve branda olmuştur. Hikâyenin sonunda battaniye yüklenen tüm özelliklerin aslında babanın hayal gücüne ait olduğu açık bir dille ifade edilmektedir. Bu durum hikâyede (s.36) şöyle dile getirilmiştir:

“Aslan babam, sen bin yaşa! Elbette sihir battaniyede değil, senin hayal gücünde, senin aklında.”

Kız çocuğu: Yaş olarak küçük fakat erkek kardeşinden büyük aynı zamanda sorgulama yeteneği olan, akıllı biridir. Fazla geliştirilmeyen ana kahramanın diğer fiziksel özellikleri, görseller yoluyla öğrenilebilmektedir.

Erkek çocuğu: Ablasıyla birlikte oynayan, daha çok ablasının yaptıklarını taklit eden yardımcı karakter olarak kurgulanmıştır. Fazla geliştirilmeyen ana kahramanın diğer fiziksel özellikleri, görseller yoluyla öğrenilebilmektedir.

- Dil ve Anlatım

Bu başlık altında; *sözcükler, kalıplaşmış ifadeler, anlatım bozuklukları, noktalama ve imla hataları* analiz edilmiştir.

Sözcükler: Sade bir dille kaleme alınan eserde çocukların anlayabileceği kelimeler kullanılarak kelime grupları, deyim ve atasözlerinden uzak durulmuştur. Okurlar, “muzip, buzağı, kikirdemek, kıkırdamak, şaşkaloz, sersem” gibi birkaç kelimeye ait anlamları bilmeseler de metnin bağlamından ve hikâyedeki resimlerden hareketle söz konusu kelimelerin anlamlarına ilişkin tahmin yürütecekler ve böylelikle çocuk okurların dil gelişimi ve kelime hazinelerinin artması söz konusu olacaktır.

Kalıplaşmış ifadeler: Hikâyede belirten; “*muzip, zangır zangır titremek, abur cubur*” vb. kelimeler ile “*bir numara*” ve “*bir çırpıda yutmak*” (s.5), “*yerinde duramamak*” (s.13), “*kahkahaya boğulmak*” ve “*gözleri yaşarmak*” (s.14), “*dil dökmek*” (s.34), “*koyun koyuna*” (s.38) deyimler ile zenginleştirilmiştir. Amaç; hikâye ile okuyucunun hayal dünyasının zenginleştirilmesi ve Türkçe'nin anlatım gücünün ve zenginliğinin hissettirilmesidir.

Anlatım bozuklukları: Anlatımda; basit, birleşik, sıralı ve bağlı cümleler kullanılmıştır. Cümle yapısı yönünden her yapıdan örneğe yer verilmesi, Türkçe'nin zenginliği ve anlatım gücünün zenginleştirilmesi adına önemli bir özelliktir.

Kitapta genel itibariyle fiil cümlesi ve kurallı cümleler kullanılmıştır. Ayrıca isim cümlesi ve devrik cümlelere de rastlanmaktadır. Anlatımı tekdüzelikten kurtarmak ve akıcılık kazandırmak amacıyla konuşma ifadeleri ve soru cümlelerine yer verilmiştir. Üç nokta, tırnak, ünlem ve soru işaretinin kullanım özellikleri de çocuklara sezdirilmiştir.

Noktalama ve imla hataları: Kitapta karşılaşılan noktalama işaretlerinin yanlış kullanımlarından veya kullanılmamasından kaynaklanan hatalar söz konusudur. Bahse konu hatalar aşağıda verilmiştir.

• “*Sordum bu battaniye ne için, niye? Diyor, iyi bak battaniyeye. Sihirlidir... değişiverir şıp diye.*” (s.7) ifadesinde konuşma olmasına rağmen sonraki gelen ifade tırnak içinde verilip cümle büyük harfle başlamamış ve yine aynı konuşma ifadesi tırnak içine alınmamıştır. Bu sebeple yazım kurallarına uygun olarak cümlenin yazımı:

“Sordum bu battaniye ne için, niye? Diyor, “İyi bak battaniyeye. Sihirlidir... Değişir şıp diye.” olmalıdır.

- “*Tısslayan Boğa*” (s.13) ifadesindeki aynı harf birden çok kez kullanılarak kelimeye derinlik katılmak istenilmiş ancak kelimenin bu şekilde yazımı yanlış olup harf tekrarı yapılmıştır. Bu nedenle kelimenin düzeltilmiş şekli: “Tıslayan” şeklinde olmalıdır.

- “*Eh! Tam hoplatamasalar da, sallanmak pek zevkli...*” (s.26) ifadesindeki “da” bağlacından sonra kullanılan virgül kullanımı yanlıştır. İfadeni düzeltilmiş şekli: “Eh! Tam hoplatamasalar da sallanmak pek zevkli...” şeklinde olmalıdır.

- “*Babam düşünceli... kaşıyor alnını.*” (s.30) ifadesinde üç noktadan sonra gelen kelimenin küçük harfle başlaması yanlıştır. İfadeni düzeltilmiş şekli: “Babam düşünceli... Kaşıyor alnını.” olmalıdır.

- “*Neyse ki sığıştık koyun koyuna, babamın kalbi gibi sıcacık, yumuşacık, kocamaaaan battaniyesinin altına.*” (s.38) ifadesindeki aynı harf birden çok kez kullanılarak kelimeye derinlik katılmak istenilmiş ancak kelimenin bu şekilde yazımı yanlış olup harf tekrarı yapılmıştır. Bu nedenle ifadedeki kelimenin düzeltilmiş şekli: “Neyse ki sığıştık koyun koyuna, babamın kalbi gibi sıcacık, yumuşacık, kocaman battaniyesinin altına.” Şeklinde olmalıdır.

- *İleti*

Kitabın ana iletisi şöyledir: Çocuklar, babaları ile çok güzel vakit geçirebilir. Yeter ki babalarının zengin hayal gücü olsun. Ayrıca çocuklarla ilgilenmek diğer bir ifadeyle; ev işleri de dâhil olmak üzere evin tüm yükünün annelerin üzerinde olması değil, aksine babanın da hem kendi işleriyle hem de çocuklarla ilgilenmesi, çocuklara karşı sorumluluklarını yerine getirmesi olağan ve olması gereken bir durumdur. Bu ana ileti, açıkça okurlara sunulmak yerine kurgunun genelinden kendilerinin ulaşmalarına yönelik örtük şekilde verilmiştir. Örtük şekilde iletilerin verilmesi ile iletinin, okurlar üzerinde daha etkili olması sağlanmıştır. Çünkü kendilerine açıkça verilen iletileri dayatılma olarak gören çocuklar, bunları benimsemek istememektedir. Ayrıca açık iletiler, okurların merak duygularını söndürmektedir. Bu bağlamda yazar, ana iletisini örtük şekilde okurlarına sunmakla başarılı bir iş yapmıştır.

Kitapta yer alan diğler iletiler ise Şunlardır:

“Bilen bilir, babam aŐıçılıktan bir numara.” (s.5) ifadesiyle verilen ileti Şudur: Babalar da çok gőzel yemek yapabilir.

“İçeriden bir battaniyeyle dőnőyor babam, muzip bir pırıldı var gözlerinde. Daha yatıracak değil ya bizi. Acaba hangi Şakanın peşinde” (s.7) ifadesiyle verilen ileti Şudur: Babalar isterlerse hayal gőçlerini kullanarak çocukları ile keyifli vakit geçirebilirler.

“Hep kızardık abur cubur toplamasına. Ama kőpekbalđı “hőp” diye yutunca kurabiyeleri, karnı doyuuyor... Gidiyor uzaklara. İlk kez seviniyoruz kőçük korsanın bu kaçamağına.” (s.21) ifadesiyle verilen ileti Şudur: Bazen yapılan yaramazlıklar yararlı sonuçlar doğurabilir.

“Aceleyle hazırlanıyoruz... Kedicik ũŐümesin. Tőm gece kalmasın o ağaçta.” s.33) ifadesiyle verilen ileti Şudur: Zor durumda kalan hayvanlara yardım etmek iyi bir davranıştır

- Çevre

Kitapta fiziksel çevre olarak ev ortamı sečilmiŐtir. Ev ortamından kasıt ise bir evin oturma odasıdır. Kurgu içinde oturma odası resimlerle ayrıntılı olarak betimlenmiŐtir. Buna örnek olarak ise; *“Çok zor kalkıyoruz sofradan.”* (s.5), *“İçeriden bir battaniyeyle dőnőyor babam, muzip bir pırıldı var gőzlerinde.”* (s.7), *“Neyse ki sıđıŐtık koyun koyuna, babamın kalbi gibi sıcacık, yumuŐacık, kocamaaaan battaniyesinin altına.”* (s.38) ifadelerindeki; “sofra ve içeri” kelimeleri fiziksel çevreye ait ayrıntılar hakkında okuyucuya bilgi vermektedir.

Sosyal çevre olarak ise hikāyedeki kahramanların hayal ederek oynadıkları oyunların geçtiği çevreler yer almaktadır. Bu sosyal çevreler arasında; Kızılderiili kampı, derme çatma bir sal, bahçedeki bir ağacın altı yer almaktadır. Çocukların da kendini rahat ve mutlu hissettiği yerler ve ortamlar vardır. Örneğin; oyun parkları, doğa ile iç içe olunabilecek yerler, okul öncesi eğitim kurumları vb. gibi. Çocukların kendisini mutlu hissettiği bir sosyal çevrede büyümesi onlara önemli katkılar sağlamaktadır. Bu sosyal çevrede büyüyen çocukların dilsel, zihinsel, psikolojik ve fiziksel gelişimleri daha sağlıklı ilerlemektedir.

3.8.3. Yazınsal Açıdan Değerlendirme

Kurguda; hayal gücü ve baba sevgisi bir arada verilmektedir. Çocuklara yönelik edebî ürünlerin sadece öğretici ya da edebî haz verici olması istenilmez bu nedenle de hikâye; hayal gücü ve baba sevgisi hissini birlikte vermesi açısından başarılıdır.

Hikâyenin kurgusu ve akıcılığı çocuğa her ne kadar resimler ile aktarılmış olsa da çocukta okuma isteği uyandıracak özellik taşımakla birlikte çocukta okuma kültürünün oluşmasına katkı sağlayacak niteliktedir. Ayrıca hikâye; sahip olduğu yazınsal nitelikleriyle çocuk okurun algı düzeyine uygun, anlatım dili anlaşılır ve hayal gücünün gelişmesine katkı sağlayacak özellikler taşımaktadır.

3.8.4. Eğitsel İlkeler Açısından Değerlendirme

Kitabın başında; yer alan “Çanım babama...” ve “Canım babam Hüseyin İnan’ın anısına” (s.2) ifadesinden anlaşılacağı üzere kurgu, yazarın ve çizerin hayatından izler taşımaktadır. Kurgunun gerçek hayatla bağlantı kurabilmesinin yanında olayı yaşayanların hikâye kahramanları olması yoluyla çocukların hayal dünyalarına hitap edebilmesi önemlidir. Gerçek hayat ve hayal unsurları metnin kurgusunun çocuklar tarafından beğenilmesine ve kitap okumaya istekli hale getirmesine katkı sağlamaktadır.

Hikâyede *hayal gücü ve baba sevgisi* konuları ön plana çıkarılmaktadır. Ayrıca *hayvanlara yardım etme* gibi gündelik yaşamda karşılaşılabilecek konular da çocuğa kazandırılması istenilen öne çıkan diğer hususlardır. Tüm bu hususlar, çocukta; yeni, kalıcı ve istenilen davranışların oluşmasında önemli rol oynayan faktörler olarak dikkat çekmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular ışığında araştırmmanın sonuçları ortaya konularak, önerilerde bulunulmuştur.

Resimli çocuk kitapları, çocukların zihnini ve hayal gücünü şekillendirmede çok etkilidir. Günlük yaşamı onlara tanıtır. Ebeveynler kitabı okurken, çocuklar metni üzerindeki resimlerle ilişkilendirir. Okul öncesi çocuk kitaplarının estetik ve uygunluğunun metin kadar önemli olduğu genel olarak kabul edilmektedir. Okul öncesi çocukları hem ebeveynleri kitabı okurken hem de yalnızken resimlere bakarlar. Dolayısıyla çocuk tarafından resimlerden ayrı bir mesaj alınır. Bir çizer sadece manzarayı resmetmekle sorumlu değildir. Metnin ana fikri ve karakterlerin duyguları resimde uygulanmalıdır. Bir çizerin ana fikri doğru anlaması ve daha sonra onu resme dâhil etmek için doğru araçları kullanması gerekir. Beden dili ve özellikle yüz ifadeleri bunun için ana araçlardır. Okuyamayan ve ana dilini öğrenmeye devam eden okul öncesi çocuklar için yüz ifadeleri olarak görsel iletişim çok daha önemlidir. Berger, “Görmek sözcüklerden önce gelir” diyor. Resimde doğru yüz ifadelerini kullanmak anlayışı etkiler. Bir çizer, doğru yüz ifadelerini göstermek için iyi bir gözlemci olmalıdır (Dağ, 2010).

Erken çocukluk döneminde çocuğun gelişimi için resimli kitaplar önemli bir role sahiptir. Çizimler, hikâyenin ve metnin vazgeçilmez ve ayrılmaz bir parçasıdır. Genel olarak, resimli kitaplar bir çocuğun hayatına girdiğinde birçok şey değişir. Hayata anlamlar vermek, kavramları öğrenmek, yaşam hakkında bilgi ve tecrübe kazanmak, sosyal kural ve tavırların kazanılması meydana gelir. Henüz okuryazar olmayan çocukların yetişkinler tarafından okunan hikâyeyi algılayabilmeleri için

işitsel algının yanı sıra resimlerle görsel algı ile desteklenmeleri gerekir. Bu doğrultuda görsel resimlemenin özenle ve çocukların gelişim özelliklerine göre sanatçıların hazırlaması, çocuk edebiyatı adına daha kaliteli yayınların ortaya çıkmasına neden olmuştur (Aygün ve Abacı, 2014).

Çocuk kitaplarının kalitesi; çeşitli eğitim hedeflerine hizmet eden ve çok sayıda mesaj iletmeyi amaçlayan çok çeşitli resimli kitaplar arasında yaşa, temaya, kuşaklar arası ve deneysel olarak işaretlenmiş kavramsal kriterlere ve ayrıca profesyonel değerlendirmelere göre koşullandırılmış farklı başlık ve tür seçenekleri bulabiliriz. Yine de tür, kompozisyon, sunulan içerik ve bu edebiyat kategorisinin herhangi bir özel türünü seçme kararlarını şekillendiren diğer özelliklerdeki geniş çeşitliliğe rağmen, resimli kitabın başarıya ulaşmada oynadığı rol konusunda ortak bir anlayış vardır. Erken çocukluk bağlamında öğrenme ve gelişim hedefleri çok önemlidir. Aynı zamanda, bir çocuğu resimli kitabın kendine özgü edebi ve sanatsal nitelikleriyle tanıştırma sürecinde yetişkinlerin; öncelikle ebeveynlerin ve daha sonra okul öncesi öğretmenlerin oynadıkları son derece önemli olan rollerini de işaret etmesi gerekir (Novovic ve Popovic, 2019).

Çocukların çocuk edebiyatıyla, özellikle resimli öykü kitaplarıyla tanışması, çocukların kahramanların, olay örgüsünü, karakterlerin duygu ve davranışlarını tartışmalarına, olayları incelemelerine, bazen bilimsel süreç becerilerini kazanmalarına, bazen öz düzenlemelerine ve en önemlisi iletişimlerini geliştirmelerine yardımcı olur. Çocuklar akranlarından ve çevrelerindeki yetişkinlerden gördüklerini kendi hayatlarında uygularken, resimli çocuk kitapları da çocukların problemlerle baş etmelerine ve olaylara farklı bir bakış açısı kazanmalarına yardımcı olacaktır. Resimli çocuk kitaplarının etkileşimli olarak okunması çocukların iletişim becerilerini de geliştirecek ve bu değişiklikler çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini sağlayacaktır. Yetişkinler, özellikle resimli çocuk kitapları aracılığıyla dil becerilerinin ve ifadenin gücünden yararlanarak çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemeye çalışabilmektedirler.

Yazarın incelenen kitaplarında en dikkat çekici özelliklerden biri de hikâyelerin içinde yazara ait başka bir kitaba, resimler aracılığıyla atıf yapılmış olmasıdır. Yazar bu şekilde bir sonraki kitap için çocukta merak duygusu

uyandırmakta ve çocuğu o kitapla karşılaşınca heyecanlandırmaktadır. Kitaplarda kullanılan resimler/ çizimler somut kavram döneminde olan çocuklar için oldukça eğlenceli ve caziptir. Bunların yanı sıra dil gelişimi açısından kritik dönemde bulunan çocuklar için yazarın kullandığı devrik cümleler ebeveynlerin ya da öğretmenlerin kitabı okurken çocuğa duyguyu verebilmek adına kullanılması gereken fakat kullanılmayan noktalama işaretlerinin hazırlanacak daha sonraki baskılarda düzeltilmesi çocuğun gelişimine daha fazla katkı sağlayacaktır. Yazarın kitaplarında çocuklara verilmek istenen birçok kazanım çocukların duygularına hitap edebilecek şekilde çocuk dilinde yazılmıştır.

Bu bölümde araştırma kapsamındaki toplam 8 esere (*Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor, Maymun Kral, Üç Kedi Bir Dilek, Mevsimlere Güzelleme, Annemin Çantası, Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan? Üç Kedi Bir Canavar, Babamın Battaniyesi*) ilişkin sonuçlara aşağıda yer verilmiştir.

- Tüm eserler YKY tarafından yayınlanmıştır. Dolayısıyla YKY tarafından yayımlanan benzer nitelikteki diğer eserler ile ortak özellikler taşımaktadır. Eserlerin boyutları ortalama; 20 x 28 cm arasındaki standart boyutlarda hazırlanmıştır. Sadece “Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan?” isimli eserin boyutu diğer eserlerden farklı olup ölçüleri 24 x 29.3 cm boyutlarındadır. Bu durum çocukların söz konusu kitapları kolaylıkla taşıyabileceği anlamına gelmekte olup bu ölçülerin okurda kitaplık kurma isteğini uyandıracak ölçüler olduğu söylenebilir. Kitaplar hem ağırlık hem de hacim olarak düşünüldüğünde kolaylıkla tutulabilecek ve rahatlıkla taşınabilecek nitelikte olduğu da fark edilen diğer bir tasarım özelliği ile karşımıza çıkmaktadır.

- Birinci hamur, yağlı, parlak ve kalın kâğıt özelliklerine sahip eserlerin; okuyucunun dikkatini çektiği, dokunulduğunda güzel bir his uyandırdığı ve çocuklar üzerinde olumlu etki bıraktığı düşünülmektedir.

- Tüm eserlerin kitap sırtı sert ve köşeli olarak yapılmıştır. Bahse konu bu durum dayanıklılık açısından önemli olmakla birlikte çocukların sert kitap köşeleri ve sırtları ile başta kendileri olmak üzere yaşlılarına ve daha küçük çocuklara zarar verme ihtimalinin olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle eserlerin kitap sırtının sert olmakla birlikte yuvarlak hatlı olmasının daha iyi olacağı düşünülmektedir.

- Kitapların kapaklarının, karton kapak olması nedeniyle çocuklar açısından önemli özellikler barındırdığı, bu özellikler arasında; kalın ve dayanıklı olmasının öne çıktığı dikkat çekmektedir. Kitapların *ön kapağında*; kitap adı, yazarın ve resimleyen kişinin adı ve soyadı, yayın evi ve kaçınıcı baskı olduğuna dair çeşitli bilgiler verilmiştir. Ön kapakta yer alan resmin kitabın içeriği hakkında bilgi verdiği ve kitapta anlatılan konuyla yakından ilişkili olduğu görülmüştür. Ön kapak için tercih edilen resimlerin kitapta anlatılan hikâyenin anlık bir durum betimlemesi olduğu görülmüştür. Bu durumun okuru genel bir kanıya varmasına katkı sağlamak olduğu anlaşılmaktadır. Tüm eserlerin ön kapağında göze çarpan en büyük eksiğin eserin hangi yaş grubuna uygun olduğuna dair herhangi bir bilgiye rastlanılmamasıdır. Kitapların *arka kapağında* ise eserdeki hikâye ile bağlantılı ve aynı zamanda kapak resminde yer alan renklerle uyumlu bir resim kullanılmıştır. Arka kapakta yer alan resim ön kapakta yer alan resim ile bir bütünlük oluşturacak şekilde kullanılmıştır. Böylelikle kitabı inceleyen okur için ilgi uyandırılmakta ve kitabın içeriği konusunda merak duygusu tetiklenmektedir. Arka kapakta yer alan diğer bir husus da kitap ile ilgili bilgi verici kısa açıklamaların yer almasıdır. Kitap ile ilgili kısa tanıtım cümleleri ve soru cümlesi ile merak duygusu oluşturulmaya çalışılmıştır.

- Tüm kitaplarda ciltleme çeşitleri içinde en dayanıklı olan iplik ciltleme kullanılarak kitaba sağlamlık ve dayanıklılık katılmıştır. İplik ciltleme aynı zamanda kitabın kullanılabilirliğine de katkı sağlamaktadır. Hitap ettiği kitlenin yaş grubu düşünüldüğünde iplik ciltlemenin doğru bir tercih olduğu düşünülmektedir. Tüm kitaplar yüksek baskı kalitesine sahiptir.

- Eserlerdeki sayfa düzeni incelendiğinde kitaptaki resimler yan yana olup iki sayfayı kaplayan tek resimlerden oluştuğu görülmektedir. Böylelikle iki sayfada geçen durumun veya olayın tek bir odak noktasının olduğu düşüncesi okura verilmektedir. Metinlerde yer alan ifadelerin ortalama cümle uzunlukları kitaplarda ele alınan kurguya ve hikâye akışına göre değişmektedir. Farklı uzunlukta cümlelerle okur sıkılmadan hikâyenin kurgusuna kendini kaptırması için çaba sarf edilmiştir.

- Metinlerde yer alan betimlemeler ile resimlerdeki durumlar arasında bir uyum ve örtüşme vardır. Resimlerdeki orijinallik, çizgilerdeki yumuşak hatlar, renklerdeki pastel ve uyum okurda hayal gücünü tetikleyecek ve katkı sağlayacak özelliktedir.

Eserler iç tasarım yönüyle ele alındığında yazı ve resim birlikte verilerek çocukta estetik haz uyandırılmak istenmiştir. Resimler; anlatılan olay örgüsü ile uyumlu ve dinleyenlerin resimlere bakarak kolayca çıkarımda bulunabileceği niteliktedir.

- Kitabın ön kapağı ile arka kapağında yer alan resimlerin okuyucuda merak uyandıracak ve aynı zamanda hikâyede geçen olaylarla ilgili fikir verecek nitelikte olduğu görülmektedir. Kitapların ilk sayfasında kitapların yazarı olan Sara Şahinkanat ve Arslan Sayman ile kitapları resimleyen; Feridun Oral, Deniz Üçbaşaran ve Ayşe İnan hakkında kısa özgeçmiş bilgisine yer verilmiştir. Kitabın ilk sayfasından hemen sonra; yazarın hikâyeyi kimden veya nereden esinlenerek yazdığına ilişkin kısa ipucu niteliğinde kısa cümleler yer almaktadır.

- Kitaplarda kullanılan harflerin boyutları; “14-16 punto” arasında, yazı tipi ise kimi zaman “Serif” grubundaki keskin hatlı yazı karakterleri kimi zaman ise “Sanserif” grubundaki yumuşak hatlı fontlardan oluşmaktadır.

- Metinlerin hepsi “bold” olarak hazırlanmış ve büyük çoğunluğu renkli sayfalar üzerine siyah renkte, çok azı renkli sayfalar üzerine beyaz renkte yazılmıştır. Satır aralıkları ve harfler arasındaki boşluklar ideal ölçüdedir. Okuma yönüyle kolay, göz yormayan aynı zamanda akıcı bir nitelikte olan metnin yazınsal durumunun, literatürde açıklanan özellikleri taşıdığı düşünülmektedir.

- Kitaplar, 28-40 sayfa arasındadır. Söz konusu bu sayfa sayısı okul öncesi dönemdeki çocuklar için ideal uzunluktadır. Kitap sayfalarının kesimi ile yazı ve resimlerle olan uyumu dikkat dağıtmayacak niteliktedir. Sayfaların iki tam ve kolay şekilde açılması, kitabı çocuklara okuyan kişi açısından ve hikâyeyi dinleyen çocukların kitaptaki resimleri takip etmesi açısından kolaylık sağlamaktadır.

- Analiz edilen eserler içerisinde *Feridun Oral* tarafından; “Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor” ve “Maymun Kral”, *Deniz Üçbaşaran* tarafından; “Mevsimlere Güzelleme”, *Ayşe İnan* tarafından; “Üç Kedi Bir Dilek”, “Annemin Çantası”, “Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan?”, “Üç Kedi Bir Canavar” ve “Babamın Battaniyesi” resimlenmiştir. İncelemeye esas alınan toplam 8 eserin; 5’i Ayşe İnan tarafından, 2’si Feridun Oral tarafından ve 1’i de Deniz Üçbaşaran tarafından resimlenmiştir.

- Eserlerde yer alan resimler ile metin arasında güçlü bir ilişki ve uyum söz konusudur. Çizimler olabildiğince metni yansıtacak şekilde çizilmiştir. Resimler incelendiğinde öykünün geçtiği doğal çevreyi olabildiğince net ve anlaşılır şekilde betimlediği görülmekte olup okur ile bağ kurarak okurun duygularını etkileyebilecek niteliktedir. Resimlerde yer alan renkler ve tonları doğal ortamı dinleyicinin hayal gücünü tetikleyecek ve kolaylıkla harekete geçirecek özellikte çizilmiştir. Gerçekçi bir şekilde resmedilen canlılar ve kahramanlar, çocukları gerçeklikten koparmadan hem gerçek yaşamı gözlemleme fırsatı vermekte hem de hayal kurabilmelerini sağlamaktadır. Ayrıca gerçek yaşamla ilgili bilgiler edinebilme fırsatı da sunmaktadır. Hayvanlara yüklenen insansı özellikler aracılığıyla çocuklarda hayvan sevgisinin oluşmasına olanak sağlanmaktadır. Genel olarak resimler değerlendirildiğinde çocuklara hem estetik hem de öğreticilik bir arada verilmeye çalışıldığı görülmektedir.

- Hikâyelerdeki kurgular akıcı ve heyecan uyandırıcı bir tarzda ele alınmıştır. Hem okuyucunun hem de dinleyicinin dikkatini sürekli kendine çeken bir tarzda oluşturulmuştur. Kimi kurgunun temelinde sebep-sonuç ilişkisi, kimi kurguda kişi-kişi çatışması vardır.

- Eserlerde ele alınan konu/tema ve kavramlar ile çocukların sosyal, bilişsel, duygusal gelişimlerine katkı sağlamak amaçlanmış ve bu niteliklere uygun izlek ve temalar seçildiği görülmüştür. İncelenen eserlerde ele alınan izlek ve temalara genel olarak değinmek gerekirse; “kişinin kendini olduğu gibi sevmesi, anne-çocuk sevgisi, yardımseverlik, cesaret, hijyen kuralları ve kahvaltı öğününün önemi; oyunun çocuklara birçok sosyal kazanım sağladığı, çocukların kendi sorunlarını nasıl çözmeleri gerektiği, adalet, role bürünme, dostluk; amaca ulaşmak için iyi bir plan yapıp başkalarından destek alındığında istenilenin mutlaka gerçekleşeceği, arkadaşlık ve yardımlaşma kavramları; çocukların her istediğini bilen, en zor durumlarda mutlaka bir çözüm yolu bulan, daima ihtiyaçlara cevap verebilen kişinin ancak bir süper kahraman olabileceği bu süper kahramanın da anne olabileceği; olaylara tek taraflı bakılmaması gerektiği ve empatinin önemi; korku ve merak, merhamet, korkuyla yüzleşme; baba sevgisi, hayal gücünün önemi, küçük şeylerle ne denli keyifli zaman geçirilebileceği” şeklinde sıralanabilir.

- Herbir hikayede bir baş kahraman ile kimi zaman bir kimi zaman ise birden fazla yardımcı kahramanlar vardır. Karakter ve kahramanların niteliği ele alınan konuya ve kurguya göre değişmektedir. Baş kahramanlar hikayelerdeki diğer kahramanlara göre olabildiğince ayrıntılı olarak verilmektedir.

- Kimi zaman düz yazı kimi zaman ise şiirsel olarak yazılan eserlerde sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Çünkü okurların anlamını bilemeyeceği kelime, kelime grubu, deyim ve atasözlerine yer verilmemektedir. Manzum hikâye türünde yazılan eserler genellikle dörtlük birimlerden oluşan bir biçime sahiptir. Metinde yer alan cümlelerin sonlarındaki ses benzerlikleri çocukların dinleme, konuşma becerilerinin gelişimine katkı sağlar niteliktedir. Ayrıca cümle sonlarındaki ses benzerlikleri ve şiirsel anlatım, çocukların iletileri daha kolay algılamaları açısından olumlu etki bırakmaktadır.

- Hikâyelerdeki birkaç kelimenin anlamı bilinmese de metnin bağlamından veya kitapta yer alan çizimlerden yola çıkarak bu kelimelerin anlamlarını çocukların tahmin edebilecekleri düşünülmektedir. Bu az sayıdaki kelime ve deyimler ile çocuk okurların kelime hazinelerinin zenginleştirilmesi de önemlidir. Kimi kitaplarda anlatım; insan dışı varlıkların konuşTURULMASI, insan dışı varlıklara insan özellikleri verilerek anlatım sanatı kullanılmıştır.

- Eserlerdeki metinlerde genellikle devrik ve sıralı cümleler kullanılmış olup yanı sıra basit kısa cümleler de bulunmaktadır. Metinlerde kalıplaşmış ifadeler kullanılarak anlatım zenginleştirilmiştir. Bu bağlamda okuyucunun hem Türkçenin zenginliğini ve anlatım gücünü sezmesi hem de anlatımın okurların hayal dünyalarına hitap eden şekil alması sağlanmıştır. Anlatımda yer alan cümleler; basit, birleşik, sıralı ve bağlı cümle yapılarına ait örneğin bulunması, Türkçenin zenginliğinin ve anlatım gücünün zenginleştirilmesi adına önemli bir özelliktir.

- Hikâyelerde erken çocukluk dönemindeki çocuklara uygun birçok gelişim alanına yönelik iletiler bulunmaktadır. Eserlerde yer alan iletiler; kitapların konu, izlek ve temaları ile paralellik arz etmektedir. Tüm iletilerin amacı dinleyici kitle olan okul öncesi dönemdeki çocukların yetiştirilmesinde olumlu etki ve katkı sağlayacak unsurların ve mesajların dolaylı yoldan verilerek onların gelişimine katkı sağlamaktır.

Ana iletiler, açıkça okurlara sunulmak yerine okurların kurgunun genelinden kendilerinin ulaşmalarına yönelik örtük şekilde verilmektedir. Örtük şekilde iletilerin verilmesi ile iletinin, okurlar üzerinde daha etkili olması sağlanmıştır. Çünkü açıkça verilen iletileri dayatılma olarak gören çocuklar, bunları benimsememekte ayrıca açık iletiler, okurların merak duygularını söndürmektedir.

- Her bir hikaye farklı fiziksel ve sosyal çevre içinde geçmektedir. Bu çevreler kimi zaman şehir ortamı, sokak, kimi zaman deniz, ev ortamı, orman olarak seçilmiştir. Seçilen fiziksel ve sosyal çevre hikâyenin konusuyla doğrudan ilişkilidir. Hikâyede seçilen ortam ile ilgili bilgi verici çizimler ve anlatımlarla dinleyicinin hayalinde kolayca canlandırılması sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca söz konusu fiziksel ve sosyal çevreler çocukların çoğu zaman içinde bulunduğu veya daha önce yer aldığı çevreler olmasına da özen gösterilmiştir. Çocukların rahat ve mutlu hissettiği yer ve ortamlar; oyun parkları, arkadaşlarıyla birlikte oldukları yerler, doğal alanlar, okul öncesi eğitim kurumları vb. gibidir. Bu tür sosyal çevrelerde büyüyen çocukların dilsel, zihinsel, psikolojik ve fiziksel gelişimleri daha sağlıklı ilerlemektedir. Dolayısıyla hikâyelerde olabildiğince bu tür sosyal çevreler kurgu içinde verilmektedir.

- Eserlerde metinler ve resimler arasında uyum bulunmaktadır. Resimler okul öncesi dönem çocukları için dikkat çekici özellikte olup kitapları incelemek için istek uyandıran eserler çocukta kitaplara karşı olumlu bir etki bırakmaktadır. Bu doğrultuda çocuğun ilgi alanları konu edinerek mesajların çocuklara ulaşmasına olanak tanınmıştır. Çocuklara yönelik edebî ürünlerin sadece öğretici ya da edebî haz verici olması istenilmemektedir. Hikâyelerde çocukta okuma kültürünün oluşmasına katkı sağlayacak nitelikte olmasına özel gösterilmiştir.

- Kitap yazınsal nitelikleri bakımından çocukların yaş aralığı için uygundur. Kullanılan kafiyeli sözcükler anlatımı çocuklar için keyifli hale getirmektedir. Metinlerde cümle sonlarındaki ses benzerlikleri hikâyeyi daha anlaşılır yapmakla beraber çocuğun dil ve anlatım becerisine katkı sunmakta olduğu düşünülmektedir.

- Ebeveynlerin çocuklarına kitap sevgisi aşılmasını kolaylaştıran eserler çocuğun dilsel, bilişsel, sosyal, ahlaki, ruhsal gelişimlerinin tamamına destek verir

niteliktedir. Hikâyelerin kurgusu didaktik ve sosyal gelişim kazanımlarının sağlanması açısından çocukları destekler niteliktedir.

- Hikâyelerde yer alan detaylar hayatın içindedir. Bu bağlamda çocuk hikâyedeki kahramanla özdeşim kurabilmektedir.

- Eserin metninin ve resimlerinin uyumlu olması, çocuklarda kurguya ait olay örgüsünü anlamayı ve aynı zamanda kitaptaki görsellerle hikâyeyi somutlaştırarak kalıcı öğrenmeyi sağlayacaktır. Gerçek hayat ve hayal unsurları metnin kurgusunun çocuklar tarafından beğenilmesine ve onları kitap okumaya istekli hale getirmesine katkı sağlamaktadır.

- Eserlerdeki metinlerde ve resimlerde meyve türleri ve hayvan türlerine yer verilerek, çocuklara gerçek yaşamla ve hikâyede geçen çevre hakkında bilgi elde etmeleri için olanak sağlanmıştır.

Analiz edilen eserlere yönelik getirilebilecek eleştiriler arasında kısaca şunlar bulunmaktadır: (i) eserlerin kitap sırtlarının sert ve köşeli olması, (ii) her ne kadar şiirsel bir dille anlatılmış olsa da bu durum çocukta kurallı cümle kurmaya karşı olumsuz bir izlenim bırakma ihtimalin olması, (iii) düz metin şeklinde ele alınan kimi hikâyelerde çok sayıda yazım ve noktalama yanlışının yapılmış olması, (iv) “*Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan?*” isimli hikâyenin sonunda geçen; “...*karnımı boşuna yarma.*” ifadesindeki “*karnını yarmak*” kelimesi ile “*Maymun Kral*” isimli hikâyede geçen; “*Karşısında görünce canavarları*” ifadesindeki “*canavar*” kelimesinin kullanılması hedef yaş grubundaki çocuklar için sakıncalı olduğu düşünülmekte, (v) kitaplarda ağırlıklı olarak anne karakterinin üzerinde durulması, baba figürünün daha pasif kaldığı görülmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre aşağıdaki öneriler geliştirilebilir.

- Eserlerin kitap sırtlarının sert olmakla birlikte en azından yuvarlak/oval olması,
- Eserlerde yer alan metinlerin kısa ve/veya orta uzunlukta fakat kurallı cümleler şeklinde kaleme alınması,
- Metinlerdeki yazım ve noktalama yanlışlarının azaltılması mümkünse hiç yapılmaması,

- Kimi zaman hikâyenin kurgusu içinde bir zorunluluk olsa da çocuklar ruhsal ve psikolojik gelişimi için sakıncalı olan kelime ve kelime gruplarının kullanılmaması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, F.** (2021). Resimli Çocuk Kitaplarının M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki Kavramlara Yer Verme Durumunun İncelenmesi. *Yüksek Lisan Tezi*. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Aksan, D.** (2002). *Anadilimizin Söz Denizinde*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D.** (2004). *Türkçenin Sözvarlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aktaş, Ş., Gündüz, O.** (2011). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akyüz, M.** (2014). Muzaffer İzgü'nün Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi. *Doktora Tezi*. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Alaylıoğlu, R., Oğuzkan, A. F.** (1976). *Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri
- Aslan, E.** (2010). Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Ders Kitapları. *Eğitim ve Bilim*, 35(158), 215-231.
- Aygün, A., Abacı, O.** (2014). Examination of Illustrated Story Books Published Between the Years of 2004-201 for 4-8 Age Group Children in Terms of Illustration. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 152, 94-99.
- Bassa, Z.** (2013). Çocuk Kitaplarında Resimleme. Mübeccel Gönen (Ed.). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Baş, B.** (2010). Söz Varlığının Oluşumu ve Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü. *TÜBAR*, 27, 137-159.
- Bayraktar, V., Demiriz, S.** (2017). Okul Öncesi Öğretmenlerin Çocuk Kitabı Seçiminde Kullandıkları Ölçütlerin Kıdem Durumuna Göre İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 21(3), 791-811.
- Bekkaya, K., Güven, G.** (2021). 0-6 yaş arası çocuk kitaplarının yapısal özelliklerinin incelenmesi: Kesitsel bir alan yazın analizi. *Uluslararası Temel Eğitim Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 1-14.

- Brugeilles, C., Cromer, I., Cromer, S.** (2002). Les représentations du masculin et du féminin dans les albums illustrés ou: Comment la littérature enfantine contribue à élaborer le genre. *Population*, 2(2), 261-292. <https://doi.org/10.3917/popu.202.0261>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıççakmak, E., Akgün Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F.** (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi, 249.
- Canlı, S.** (2014). Türkçe Ders Kitaplarına Seçilecek Metinlerin Niteliği Üzerine Bir Araştırma. *Doktora Tezi*. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Canlı, S., Aslan, C.** (2018). Çetin Öner'in "Gülibik" Adlı Çocuk Kitabının Yapısal ve Eğitsel İlkeler Açısından İncelenmesi. *Elementary Education Online*, 17(2), 812-833.
- Celepoğlu, A.** (2007). Çocuk Yayınları ve Bu Yayınlarda Bulunması Gereken Temel Unsurlar. Ömer Yılar ve Lokman Turan (Ed.). *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı*, (37-66). Ankara: Pegem Yayınları.
- Ciravoğlu, Ö.** (1999). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Coşkun Turan, R.** (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Resimli Çocuk Kitaplarına İlişkin Görüşleri. *Yüksek Lisans Tezi*. Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Gaziantep.
- Coşkun, S.** (2019). Çetin Öner'in Öykülerinin Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi ve Türkçe Eğitimine Katkısı. *Yüksek Lisans Tezi*. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.
- Crabb, P. B., Marciano, D. L.** (2011). Representations of material culture and gender in award-winning children's books: a 20-year follow-up. *Journal of Research in Childhood Education*, 25(4), 390-398.
- Creswell, J. W.** (1998). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Çakır, F.** (1997). İlkokul Türkçe Ders Kitaplarının Eğitim Öğretime Uygunluğunun Değerlendirilmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul
- Çakmakçı, N.** (2011). Çocuk Kitaplarında Oyun Ögesi ve Okul Öncesi Eğitim Amaçlı Etkileşimli Çocuk Kitabı Tasarım Çalışması. *Yüksek Lisans Tezi*. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

- Çeçen, M. A., Çiftçi, Ö.** (2007). İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 173, 39-49.
- Çınar, İ.** (2009). Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Bazı Özellikler. *Çocuk Edebiyatı*, 22, 1-7
- Çiftçi, F.** (2013). Çocuk Edebiyatında Yaş Gruplarına Göre Kitaplar ve Özellikleri. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 125-137.
- Dağ, E. S.** (2010). Examination of facial expressions in illustrated pre-school children books in relation to “Signifier and Signified”. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 2957-2961.
- Dilidüzgün, S.** (2018). *Çağdaş Çocuk Yazını*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Glazer, J. I.** (1986). *Literature for young children*. NewYork: Charles E. Merrill.
- Gooden, A. M., Gooden, M. A.** (2001). Gender representation in notable children's picture books: 1995–1999. *Sex Roles*, 45(1), 89-101.
- Gönen, M.** (1987). *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- Gönen, M.** (1989). Beş ve Altı Yaş Anaokul Çocuklarının Resimli Çocuk Kitaplarındaki Değişik Resimleme Tarzlarına Tepkileri. *Türk Kütüphaneciliği*, 3(1), 32-35.
- Gönen, M.** (2017). Çocuk Edebiyatı Yazarı ve Çizeri Olarak Feridun Oral'ın Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri ve Eğitsel Değerler. *Yüksek Lisans Tezi*. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyon.
- Gönen, M., Balat, G. U.** (2002). Çocuk Kitaplarına Yeni Bir Yaklaşım: İnternet’te Resimli Çocuk Kitapları. *Türk Kütüphaneciliği*, 16(2), 163-170.
- Gönen, M., Uygun, M., Erdoğan, Ö., Katrancı, M.** (2012). Resimli Çocuk Kitaplarının Fiziksel, İçerik ve Resimleme Özellikleri Açısından İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 42(196), 258-272.
- Güleç, H., Geçgel, H.** (2005) *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık
- Güleç, H., Gönen M.** (1997). 1974-1993 Yılları Arasında Türkçe Basılmış Olan Resimli Öykü Kitaplarının Resimlendirilme ve Fiziksel Özellikleri Yönünden İncelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 11(1), 42-53.
- Karataş, E.** (2014). Çocuk Edebiyatında “Karakter” Kavramı. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33, 60-79.

- Karataş, Z.** (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Karatay, H.** (2011). Çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler. Tacettin Şimşek (Ed.). *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*, (79-128). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kıbrıs, İ.** (2006). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Tekaç Yayınları.
- Kılıçaslan, E.** (2019). Naki Tezel'in "Türk Masalları" Adlı Kitabının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bakımından İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Siirt.
- Kırtoğlu, Ö. S.** (2011). Miyase Sertbarut'un "Kapiland'ın Kobayları" Adlı Yapıtıyla Christine Nöstlinger'in "Kim Takar Salatalık Kralını?" Adlı Yapıtın Karakter Çerçevesi Bakımından İncelenmesi. *3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu* (411-422). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Lundin, A. H.** (1994). Victorian horizons: The reception of children's books in England and America, 1880-1900. *The Library Quarterly*, 64(1), 30-59.
- Neydim, N.** (2003). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi. İstanbul: Bu Yayınları.
- Novovic, T. L., Popovic, D.** (2019). The Role and Application of Picture Books in Pre-school Practice. *Educational Studies Moscow*, 4, 160-184
- Oğuzkan, F.** (2001). *Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayınları.
- Olukcu, E.** (2019). İsmail Bilgin'in Büyük Türk Bilginleri Dizisinin Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Özkan, R.** (2010). Türk Eğitim Sisteminde Himayeci Değerler: İlköğretim Ders Kitapları Örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1124-1141.
- Pektaş, D.** (2015). Okul Öncesi Dönem Resimli Çocuk Kitaplarındaki Dil Sanatlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Pektaş, D., Kangal, S.** (2015). Okul Öncesi Dönem Resimli Çocuk Kitaplarındaki Dil Sanatlarının İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(2), 125-137
- Pittenger, J. B.** (1990). Body proportions as information for age and cuteness: animals in illustrated children's books. *Perception & psychophysics*, 48(2), 124-130.

- Rudman, M. K.** (1995). *Children's literature: An issues approach*. Addison-Wesley Longman, 1 Jacob Way, Reading, MA 01867. <https://www.tcrecord.org/books/Content.asp?ContentID=1450>
- Sağır, M.** (2007). Ana dil mi, ana dili mi? *Turkish Studies*, 2(2), 540-544.
- Sever, S.** (1995). Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Yapısal ve Eğitsel Özellikler. *Abece Eğitim ve Ekin ve Sanat Dergisi*, 107, 14-15.
- Sever, S.** (2004). Anadili Öğretiminin Temel Bir Aracı: Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitapları. Bekir O. (Ed.), Cumhuriyetin 80. Yılında Disiplinlerarası Bakışla Türkiye’de Çocuk. *IV. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi*, (223-236). Ankara Üniversitesi.
- Sever, S.** (2006). Çocuk Edebiyatı Öğretimi Nasıl Olmalıdır. (Editör) Sedat Sever. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi 2. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu* (4-6 Ekim 2006), (41-56). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, No:203.
- Sever, S.** (2007). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sever, S.** (2013). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Sever, S.** (2015). *Çocuk ve Edebiyat*. (8.baskı). İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Sever, S., Dilidüzgün S., Öztürk, A., Adıgüzel, H. Ö.** (2013). *Okulöncesinde Çocuk Edebiyatı*. Zeliha G. (Ed.). Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Şahin, G.** (2014). Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitaplarında Görsel Bir Uyarın Olarak Resim. *Electronic Turkish Studies*, 9(3), 1309-1324.
- Şahinkanat, S.** (2017). Çocuklar İçin İyi Hikâyeler Yazmak, İklim Değişikliği Kadar Önemli. *TRT Akademi*, 2(4), 562-570.
- Şeref, G.** (2008). Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Masal Kitaplarındaki İllüstrasyonların İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Şimşek, T.** (2002). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Rengârenk Yayınları.
- Şimşek, T.** (2007). Çocuklar İçin Edebiyat Ama Önce Çocuk. *Özgür Pencere*, 1-6.
- Şirin, M. R.** (2000). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı* (3. Baskı). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şirin, M. R.** (2007). *Çocuk Edebiyatı Kültürü: Okuma Alışkanlığı ve Medya Sarmalı*. Ankara: Kök Yayıncılık.

- Tekin, E.** (2017). Süleyman Bulut'un Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Balıkesir.
- Tepe, Ü.** (2020). Okul Öncesi Dönem Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Anne, Baba ve Çocuk Karakter Eylemlerinin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Edirne.
- Tomlinson, C. M., Lynch-Brown, C.** (2002). *Essentials of children's literature*. 3rd. Edition. Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Tür, G., Turla, A.** (1999). *Okul Öncesinde Çocuk, Edebiyat ve Kitap*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Türkben, T.** (2019). Türkçe Ders Kitaplarındaki Öyküleyici Metinlerin Yapısal ve Eğitsel İlkeler Açısından İncelenmesi. *İtobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 8(3), 2027-2056.
- Türkben, T., Avan, H. G.** (2020). Michael Ende'nin "Momo" Adlı Eserin Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(2), 451-467.
- Ulusoy, M., Altun, D.** (2018). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Çocuk Edebiyatı ve Resimli Çocuk Kitapları ile İlgili Metaforları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(67), 1206-1221.
- Ulutaş, N.** (2015). Çocuk Kitaplarında Eğitim Olgusu. *International Journal of Educational Development*. 1, 2112-2123.
- Uzmen, S. ve Mağden, D.** (2002). Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Prososyal Davranışlarının Resimli Çocuk Kitapları ile Desteklenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15, 193-212
- Veziroğlu, M.** (2009). Resimli Çocuk Kitaplarının M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki Kazanımlara Uygunluğunun İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yakar, Y., Yılmaz, O.** (2015). Beyazbulut Dergisi'nde Yer Alan Kurgusal Metinlerdeki Karakterlerin Çatışmaları Çözme Biçimleri. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 57-66.
- Yalçın, A., Aytaş, G.** (2005). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları
- Yavuzer, H.** (2013). *Resimleriyle Çocuk*. 24. Baskı. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Kitapevi, 139-146

Yılmaz Genc, M. M., Akıncı Cosgun, A., Pala, S. (2017). A study of mathematical content provided in illustrated children's books. *Eurasian Journal of Educational Research*, 17(69), 159-175.

Yılmaz, O. (2016). Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler. (Editör). Tacettin Şimşek. *Okul Öncesinde Çocuk Edebiyatı ve Medya El Kitabı*, (61-108). Ankara: Grafiker Yayınları.

Url-1 <<http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sahinkanat-sara>>, erişim tarihi 15.10.2020

Url-2 <<https://kidega.com/yazar/sara-sahinkanat-159188>>, erişim tarihi 15.10.2020

EKLER

EK-A: UZMAN GÖRÜŞÜ ALINAN KİTAP İNCELEME KRİTERLERİ FORMU

Sayın Uzman;

Aşağıdaki ifadeler, “*Sara Şahinkanat’ın Resimli Hikâye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Özellikleri Açısından İncelenmesi*” isimli Yüksek Lisans Tez çalışmasıyla ilgilidir. Bu tez çalışması Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Temel Eğitim Enstitüsü Okul Öncesi Eğitim Programı’nda Dr. İsa KAYA danışmanlığında yürütülmektedir. Söz konusu ifadeler, *resimli hikâye kitaplarının; biçimsel, içerik, yazınsal ve eğitsel ilkeler açısından değerlendirilmesine* yöneliktir. Her ifadeyi, görüşünüzü belirten yere (X) koyarak cevaplandırınız. Ayrıca ihtiyaç duymanız halinde ilave görüşlerinizi de belirtebilirsiniz. Alan uzmanı olarak sizlerin bu konudaki görüşleriniz araştırma için önem arz etmektedir. Soruları cevaplandırarak yapacağınız katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Ümmühan Seçil İNAN DEMİR
Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

KRİTERLER	Uygundur	Uygun değildir	Uzman Görüşü
Çocuk kitapları, çocukların el yapısına uygun olmalıdır.			
Çocuk kitapları, kolaylıkla taşınabilecek boyutta olmalıdır.			
Çocuk kitapları, değişik/farklı boyutlarda olmalıdır.			
Kitaplar; küçük boy, hafif, sağlam ve yırtılmaya karşı dayanıklı olmalıdır.			
Kitapların kâğıtları kalın olmalıdır.			
Kitaplar, parlak kâğıttan basılmalıdır.			
Kitapların kapak resimleri çocuğun dikkat ve ilgisini çekecek nitelikte olmalıdır.			
Kitap kapağının üzerinde yazar, çizer ve yayınevi bilgisine yer verilmelidir.			

Kitabın iç kapağında kitaba ilişkin çeşitli bilgiler yer almalıdır.			
Kitabın arka kapağında kitaba ilişkin çeşitli bilgiler yer almalıdır.			
Kitabın kapağında hikâye ile ilgili bir resim yer almalıdır.			
Kitap cildi dayanıklı yapılmalı ve ciltlemede iplik dikiş tercih edilmelidir.			
Kitap kapağı bez veya mukavvadan olmalıdır.			
Kitabın ön kapağında hikâyeye ilgili bir resim yer almalıdır.			
Çocuk kitaplarının sayfaları geniş aralıklı olmalı ve yazılar birbirine karıştırılmamalıdır.			
Satır sonunda sözcükler tam olmalıdır.			
Sayfa kenarlarında geniş boşluklar bulunmalıdır.			
Harfler 16-36 punto arasında olmalıdır.			
Harfler çocuğun gözünü yormayacak karakterde ve büyüklükte olmalıdır.			
Harflerin; boyut, renk ve kalınlıkları izleme-okuma isteği ve kolaylığı yaratmalıdır.			
Çocuk kitabı çizerlerinin çocuğun dünyasını iyi tanıyan, onun ilgi ve gereksinmelerini iyi bilen sanatçılar olması gerekir.			
Resimler; açık, anlaşılır ve konuya uygun olmalıdır.			
Resimler çocuğu özgürleştirecek, hayal gücünü destekleyecek nitelikte olmalıdır.			
Çocuğun gelişim dönemine uygun resimlemelere yer verilmelidir.			
Resim – metin uyumu olmalıdır.			
Resimler sayfa düzeninde birlik ve bütünlüğü sağlamalıdır.			
Çocukların ilgi alanları ve ihtiyaçları dikkate alınarak konu seçilmelidir.			
Kitaplardaki konular çocuk yaşamındaki olaylardan esinlenilmelidir.			
Konu ve tema birbirini desteklemelidir.			
Kitaplarda anlaşılır, basit ve tek bir tema olmalıdır.			
Verilmek istenilen mesajın doğrudan verilmesinden kaçınılmalı, çocuğun kendisinin bulmasına izin verilmelidir.			
Çocuğun dünya görüşünü genişletecek, olumlu davranışlar kazanmaya yardım edecek, (doğa ve insan sevgisini, dostluğu, hoşgörüyü, yardımlaşmayı, haklara saygılı olmayı ele alan) ve çocukları olumlu yönde etkileyecek temalara yer verilmelidir.			
Karakterler çocuğun özdeşim kurabileceği nitelikte olmalıdır.			
Karakterler çocuk gerçekliğine hitap etmelidir.			
Kahraman sayısı bir veya mümkün olduğu kadar az olmalıdır.			

Kitaplarda kullanılan dil, günlük konuşma diline uygun olmalıdır.			
Kitaplarda anlamı pekiştirip zenginleştiren, bulunduğu metne bir ritim katan ikilemeler olmalıdır.			
Basit ve kurallı cümleler tercih edilmeli,			
Cümleler az sayıda kelimededen oluşmalıdır.			
Yardımcı iletisi sayısı az olmalıdır.			
İleti kesin yargılara dönüştürülerek aktarılmamalıdır.			
İletiler çocukların gelişim özelliklerine uygun olmalı;			
Bilişsel ve duygusal gelişimlerine katkı sunmalıdır.			
Olayın geçtiği çevre, çocuğun hayal dünyasında canlandırabileceği özellikte olmalıdır.			
Olay kurgusu ile çevre arasında güçlü bir ilişki kurulmalıdır.			
Toplumsal çevre ile kahramanın yaşadığı iletişim veya çatışmalar inandırıcı biçimde kurgulanmalıdır.			
Kitaplarda mantık açısından tutarsızlıklar olmamalıdır.			
Çocuğun sağlıklı bir değerler sistemi oluşturmasını sağlamalıdır.			
Toplumdaki cinsel kimliklere yönelik geleneksel yargılardan uzak durulmalıdır.			
Çocukların kendi cinsel kimlikleri içinde kişiliklerini geliştirmelerine engel olabilecek kurgusal özellikler ve iletiler olmamalıdır.			
Kurgulanan olay dizisinde, denetimci ve baskıcı anlayışları onaylayan bir yaklaşım bulunmamalıdır.			
Kaderciliğe, boş inançları onaylayan ve bunları önemli kılmaya çalışan bir yaklaşım olmamalıdır.			
Siyasal veya dinsel telkinlerde bulunmamalıdır.			
Çocuğun girişimciliğini, deneme ve araştırma isteği teşvik edilmelidir.			
Çocuğun düşünmesini sağlayan yaratıcılığını geliştiren bir yaklaşım sergilenmelidir.			
Çocuğa içinde yaşadığı çevreyi, doğayı tanıtır özellikte olmalıdır.			

FORMUN GENELİNE İLİŞKİN GENEL DEĞERLENDİRMENİZ: